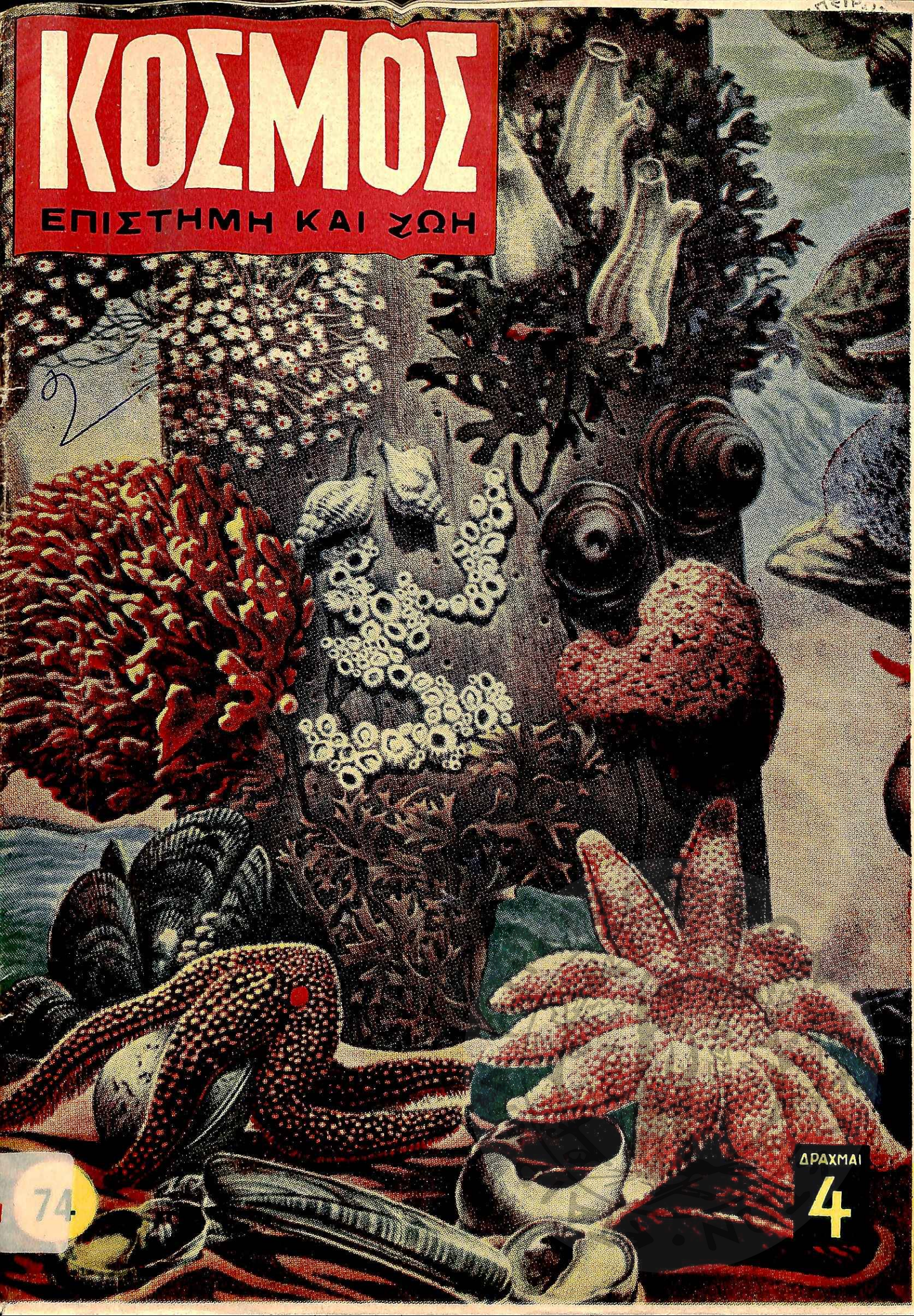

ΚΟΣΜΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

74

ΔΡΑΧΜΑΙ

4

Μέ το Περιεχόμενο

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΣΤΟ ΒΟΥΝΟ

Το μικρό πούλμαν με τα δέκα τέσσερα άτομα, εγκαταλείπει την πόλη. Καθένας μας εκεί στο βουνό έχει δώσει ραντεβού με τον "Ήλιο και με τον έαυτό του. Ο αγώνας της καθημερινότητας δεν επιτρέπει να γίνονται συχνά οι φιλικές αυτές συναντήσεις. Ο "Ήλιος κι' ο έαυτός μας γίνονται τα πιο απομακρυσμένα μας πράγματα και το όρος Καλλίδρομο θα γίνονταν αυτή τη φορά ο εύλογος μεσάζων γι' αυτή τη συνάντηση.

Κάτω από τον λαμπρό φθινοπωρινό "Ήλιο, όλα μας φαίνονται παράξενα γύρω μας, καθώς κυλάμε πάνω στον ασφαλτοστρωμένο δρόμο με τα μάτια μας γυρισμένα πότε προς τα δεξιά και πότε προς τα αριστερά. "Ήρμες πλάγιες, ποικιλόχρωμα τετράγωνα χωραφιών, παράδοξες φυσιγνωμίες τοπίων που σε αποσπούν, σε κερδίζουν σε φιλοξενούν μέσα στην αμερικανική και τη σιωνική τους. Κι' όσο προχωρούμε, η σκηνογραφία της ημέρας αλλάζει. Ανηφορίζουμε στο Μπράλο όταν δεν είναι πια ημέρα, αλλά νύχτα, μία περίεργα ασημένια νύχτα με το όπαλό της φεγγαρί και τα σαν ρουμπίνια σκορπισμένα άστρα της. "Όλα τα αυτά δεν είναι πράγματα που τα συναντούμε πρώτη φορά, ωστόσο είναι πράγματα αιώνιας νέας, δεν φθείρονται, δεν εξαντλούνται, μεταφέρουν πάντοτε το ανεξάντητό τους μήνυμα στην ψυχή μας. Μήνυμα ειρήνης; μήνυμα ομορφιάς; μήνυμα για μία ενεργότερη πίστη προς τη ζωή; Πάντως ο καθένας μας νοιώθει πλησιέστερα προς αυτό που λέμε «εύτυχισμένος».

Η διανυκτέρευση στη Λαμία, μία πόλη ιδιόμορφα ζωντανή, δεν διακόπτει την έπαφή μας με τον άλλο αυτό κόσμο, τον κόσμο του φυσικού περιβάλλοντος που κυριαρχεί πάνω απ' το κάστρο της και το λόφο της με το πάκο του Αγίου Παύλου. Οι λίγες νυχτερινές ώρες δεν αλλάζουν την ψυχική μας διάθεση. «Καθαρότατον ήλιο έπρομηνοούσε — της αύγης το δροσάτο ύστερο άστέρι», όπως λέει κι' ο ποιητής. Η μέρα που σημερώνει, λάμπει όπως ένα διαμάντι. Σκαλίζοντας στα ριζά του Καλλίδρομου και κυττάζοντας γύρω σου, έχεις την έντυψη πως ό,τι βλέπεις γίνεται για πρώτη φορά. Πώς πρώτη φορά, φθινόπωρο καιρό, δεν υπάρχει ούτε το παραμικρό συννεφάκι πάνω από τον Παρνασσό και τη Γκιώνα. Τα πυκνά έλατα που ο δρόμος φιδόσβηνεται ανάμεσά τους, αλαφραίνουν μέσα στον "Ήλιο, θα νόμιζε κανείς ότι ζούμε το Πάσχα τους.

Παίρνοντας τον ανήφορο του

βουνού, πάσαμε νάμαστε πια οι δεκατέσσερις έκδρομείς του μικρού πούλμαν. Μία παράξενη κίνηση από έκδρομείς κι' από χρώματα έκδρομικών αμφίσεων, ανάκλανε στο νού μου παιδικές αναμνήσεις. Ήταν κάτι ανάλογο μ' εκείνες που βλέπεις κανείς όταν γιορτάζουν οι "Άγιοι των μακρινών εξακκλησιών στα χωριά, μόνο πως η γιορτή αυτή ήταν διαφορετικού τύπου. Θα γίνονταν τα έγκαίνια του καταφυγίου που έχτισε ο φυσιολατρικός δμίλος "Λοιμιάς και με την ευκαιρία αυτή η Συνομοσπονδία των Έκδρομικών Σωματείων, θα μοίραζε μετάλλια σ' όσους πήρανε μέρος στη γιορτή των Πυρών, σ' όσους άναψαν δηλαδή μία νύχτα του περασμένου καλοκαιριού, την ίδια νύχτα και την ίδια ώρα τις φωτιές στις μεγάλες κορφές των ελληνικών βουνών, από τον Όλυμπο ως τον Ταύγετο κι' ως την "Ιδη της Κρήτης. Κι' οι παρόντες αυτοί προσκυνητές που ανηφόριζαν, και που στο σύνολό τους δεν ήταν λιγώτεροι από τριακόσιους, είχαν ξεκινήσει κι' είχαν φτάσει ως εκεί από διάφορα σημεία της χώρας. Εκεί δεν θα συναντούσαμε λοιπόν τον "Ήλιο και τον έαυτό μας μονάχα. Θα συναντούσαμε και τους άλλους. Ένα γέρο πεζοπόρο που πέρασε τα όγδοντα του χρόνια, ένα κοριτσάκι όχτώ χρονών που παρασημοφορήθηκε γιατί μαζί με τη συντροφιά του ανέβηκε κι' άναψε τη φωτιά στην κορφή της Οίτης.

Η ελληνική ψυχή βρίσκει τρόπους να συναντιέται, πότε ανάγοντας κλέφτικες και πότε ειρηνικές φωτιές. Η ψυχική της όρμη βρίσκει τρόπο ν' αναπληρώσει πάνω από την ανυπόφορη φαιδρότητα των ημερών μας και να συναντηθεί κέν αγάπης κάτω από τον άβυσσιντο ελληνικό ήλιο.

Σε λίγο — ήταν περασμένο μεσημέρι πια — κάθε ομάδα έπαυσε κι' από ένα δρόμο. Έμεις οι δεκατέσσερις θαδίσασε νοτιοανατολικά. Σ' ένα χωριό κάτω στον κάμπο μας περίμενε το μικρό πούλμαν. Πεζοπορική περιπλάνηση έξη ώρων, με χαμένο το μονοπάτι, με κίνδυνο να νυχτώσουμε μέσα στις αδιάβατες λαγκαδιές. Η περιπέτεια τελείωσε με το σούρουπο. Είχαμε πιάσει τον κάμπο. Πόδια χτυπημένα ή γρατζουνισμένα, μέτωπα ιδρωμένα — τίποτε απ' όλα αυτά δεν είχε σημασία. Τα μάτια όλων ήταν σημαιοστολισμένα από ευχαρίστηση. Η μέρα θα τελείωνε μ' ένα όμαδικό τραγούδι μέσα στο μικρό πούλμαν. Για την ώρα ήταν αρκετή για τον καθένα ή σοφία και η φιλοσοφία του μικρού κυκλάμιου που κρατούσε στο χέρι του.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Ένας Έβραίος μπαίνει στο μαγαζί ενός άλλου Έβραίου.
— Πόσο αυτό το κοστούμι; ρωτά.
— 500 δραχμές. "Αλλά έπειδή είσαι δικός μας, θα στο δώσω μονάχα 350.
— Καλά, άπαντά ο άλλος Έβραίος. Θα σου δώσω 150, μολονότι δεν αξίζει ούτε ένα εκατοστάριζο.
— Πάστο, φώναξε ο Έμπορος. Στο δίνω ευχαρίστως, γιατί δεν κάνεις παζάρια!

Κάποιος ένω δεν διακρίνεται για την έξυπνάδα του, πρόκειται να προσληφθεί σε κάποια δημοσία υπηρεσία και συμπληρώνει ένα ερωτηματολόγιο. Το ερωτηματολόγιο σε κάποιο σημείο γράφει.
"Έχετε φυλακισθεί; ΝΑΙ — ΟΧΙ.
Ο υποψήφιος σβύνει το «ΝΑΙ».
Ακολουθεί η ερώτηση:
"Για ποιά αίτία, ένω άφορα φυσικά εκείνους που έτυχε να φυλακισθούν.
Και ο τύπος μας σημειώνει:
— «Δεν μ' έπιασαν ποτέ»!

Κάποιος χανιόταν για το σκυλί του.
— Πρόκειται για έξαιρετικό σκυλί. Φαντάσου, τίποτε δεν γίνεται στο σπίτι κι' απ' έξω στο δρόμο, χωρίς να μās ειδοποιήσει...
— Γανγίει;
— Όχι. Κούβεται κάτω απ' τον καναπέ!

Στο Χόλλυγουντ.
Η πρωταγωνίστρια ρωτά τον σκηνοθέτη.
— Ποιά ταινία θα γυρίσουμε;
— Τον "Άμλετ" του Σαίξπηρ.
— Έχω ώρατο όλο;
— Περίφημο!
— Τότε να μου συστήσεις τον συγγραφέα!

Ένας Άμερικανός φοιτητής συναντά μία φοιτήτρια που κρατά στο χέρι κάποιο βιβλίο.
— Τι διαβάσεις;
— Τη ζωή του "Αβραάμ Λινκολν".
— Έφθασες στο σημείο που τον δολοφονούν;
— Νά πάρει ή δογή! του λέει θυμωμένη η φοιτήτρια. Ήταν ανάγκη να μού πεις το τέλος του βιβλίου;

Στα βάθη της "Αφρικής ζει μία φυλή ανθρώποφάγων. Μία μέρα έτυχε να περάσει απ' εκεί ένα αεροπλάνο.
— Τι είναι αυτό; ρωτά ένα μικρό τη μητέρα του.
— Αεροπλάνο, το άπαντά η μητέρα.
— Και τί είναι αεροπλάνο;
— Είναι κάτι σαν το καρδί. Πεταγ το απ' έξω και τούς το μέσα!...

Κάποιος παρουσιάζεται στην Έταιρία Προστασίας των Ζώων.
— Ειλιθυώ, λέει, να γίνω μέλος της Έταιρίας σας και να ένισχύσω το έργο της, γιατί όφειλω τη ζωή μου σ' ένα περσίτερι.
— Πώς έγινε αυτό;
— Νά, έπείθανα από την πείνα και το... έφαγα!

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 74

ΚΟΣΜΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑ ΓΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Έκδότης — Διευθυντής
ΛΟΥΚΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ

Διευθυντής συντάξεως
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΚΡΗΣ

Έπιμελητής όλης
ΝΙΚΟΣ Α. ΓΚΟΥΜΑΣ

Γραφεία — Τυπογραφεία
Πατησίων 63Β τηλ. 813.180
ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΡΧ. 4
ΑΘΗΝΑΙ

25-31 Οκτωβρίου 1960

Η ΕΠΟΠΟΙ-Ι-Α του ελληνικού πολέμου ύψωνεται μέσα στην εθνική μνήμη σαν ένα από τα πιο λαμπρά και τα πιο εξίσια παραδείγματα της αλκής ενός λαού, αποφασισμένου ν' αποδυθεί στον ύπερ πάντων αγώνα, προκειμένου να κατοχυρώσει την εθνική του ανεξαρτησία και την ανθρωπινή του αξιοπρέπεια άπέναντι της κτηνώδους ύλικής βίας ξένων τυράννων. Η μεγάλη Νίκη της Πίνδου, το ανιστόρητο έπος των χιονισμένων αλβανικών βουνών είχε παραδειγματίσει τότε ένα κόσμο καταπτομένο, που είχε λυγίσει μέσα στα πλοκάμια του φόβου και του έκβιασμού. Με το άγγελμα της άπίθανης, της άπρόσμενης νίκης κάθε γονατισμένη ψυχή, μέσα κι' έξω από την Εύρώπη, είχε σταθεί στο χαράκιμα της Λευτερίας. Και μονάχα έτσι ο ελεύθερος κόσμος μπόρεσε ν' αποκαθαρωθεί από το μίasma της τυραννίας.

Κι' άστόσο, λίγα χρόνια ύστερα από τη χαρά της Νίκης, ο κόσμος δεν έπαυσε να παραδέρνει μέσα στα ίδια τα πλοκάμια του φόβου και του έκβιασμού, με τη μόνιμη άπειλή ενός ολοκληρωτικού όλέθρου να συνθλίβει τη βασανισμένη του ύπαρξη. Η διαμαγασία των ισχυρών της Γης έχει άποδιοργανώσει την αίσιόδοξη ένάτηνση προς ένα καταπληκτικό μέλλον, που μάς θεμελιώνει ή έπιστήμη και ή τεχνική. Υπάρχει, όμως, σήμερα μία πολύ μεγάλη διαφορά: Πριν ο πόλεμος ήταν δυνατός. Σήμερα, ή έπιστήμη τον έχει καταστήσει άδύνατο. Η παγκοσμιοτητα του όλέθρου των θερμ-

πυρηνικών όπλων έχει έκμηδενίσει τις ρίζες του κακού, που άδηγούσαν άλλοτε τους ανθρώπους στην άλληλοσφαγή. "Όσο πιο γρήγορα ή βασική αυτή άλήθεια γίνεται κατανοητή, τόσο κι' ο ψυχρός πόλεμος θα υποχωρεί για να ροδίσει ή εύλογία της χαράς μέσα στους σκοτεινιασμένους όρίζοντες των ανθρώπων.

ΥΠΑΡΧΕΙ, άναμφίβολα, μία λογική εξέγηση στην άνοση των άρχων της άνωτάτης έκπαιδέσεως ν' άπορροφούν το σύνολο των σπουδαστών που προσέρχονται στις είσιτηρίους εξέτασεις. Έπιστημονική κατάρτιση προϋποθέτει επάρκεια κατηχητών και τεχνικών μέσων. Χωρίς έργαστήρια δεν συγκροτούνται έπιστήμονες. Αυτή, όμως, είναι ή μία πλευρά του ζητήματος. Η άλλη, είναι άκόμη πολύ πιο σοβαρή και ταυτίζεται με την πολιτιστική και την τεχνική άνάπτυξη της Έλλάδος: Ο περιωρισμένος άριθμός που εισάγεται, ιδιαίτερα, στο Πολυτεχνείο και που καλύπτει μόλις το δέκατο των προσερχομένων στις εξέτασεις, δεν άναπακρίνεται στις άξιώσεις μιας άληθινά κοσμογονικής εποχής. Ο σημερινός κόσμος έχει άνάγκη από στρατίες τεχνικών, προκειμένου να έπιτευχθεί ή καθολική άναπροσαρμογή της οικονομικής του ζωής. Τα παλιά κριτήρια των όλγων προνομιούχων τεχνικών, προδίδουν αντίληψη ξεπερασμένη. Δεν είναι καιρός να κατοχυρώνονται μορφωτικά και έπαγγελματικά προνόμια, όταν οι λεγόμενες των νέων άγωνιούν στα πεζοδρόμια...

ΥΠΑΡΧΟΥΝ πολλά κρούσματα βεντετισμού στην καλλιτεχνική μας ζωή. Η συνεχής άσημαντολογία των έφημερίδων και των λαϊκών περιοδικών, γύρω από τη δραστηριότητα των καλλιτεχνών, έχει δημιουργήσει νοσηρό κλίμα δημοσιότητας, ξένο κι' άπαράδεκτο στα ελληνικά κριτήρια. Αν, έτσι, ο βεντετισμός ένοχλει, γιατί σπάνια στηρίζεται σε άμετακίνητα θεμέλια άξιασύνης — ένας πραγματικός καλλιτέχνης πρέπει να είναι ύποδειγμα σεμνότητας — πόσο θα πρέπει να προσβάλλει τη νοημοσύνη όλων μας ή άξίωση «δικαστικής» κατοχυρώσεως του βεντετισμού. Πώς πρέπει τότε ν' αντίδράσουν όσοι ύφίστανται στο θέατρο τον βεντετισμό των συναδέλφων τους; Έπί τέλους, δεν μπορεί να σταδιοδρομήσουμε χωρίς Ημίθεους;

ΤΟ ΕΞΩΦΥΛΛΟ ΜΑΣ

Για δεύτερη φορά ο "Κόσμος" δημοσιεύει μιάν έξίσια έγχρωμη φωτογραφία από τον «σιωπηλό Κόσμο» στα βάθη των "Ορεγών! Σχετικό άρθρο του Πιερ Ντε Λα Μαρ πύου.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΔΩΡΕΑ Φρ. Τ. Σιδ. Βα

ΗΜΕΡΟΜ.

ΑΡΙΘ.

45543

Παρακολουθήσατε από το σημερινό τεύχος ένα από τα άριστουργήματα της έπιστημονικής μυθιστορίας «ΕΓΩ, ΤΟ ΡΟΜΠΟΤ» του δημοφιλέστερου συγγραφέα του είδους ΙΣΣΑΚ ΑΣΙΜΩΦ

ΣΗΜΕΡΙΝΟ Τεύχος

Έπικαιρότητες

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ: Συγκέντρωση στο βουνό	Σελ. 2
ΕΙΔΙΚΟΥ: Ο πυρηνικός έφιάλτης	» 4
Ν. ΒΡΕΤΤΑΚΟΥ: 28η Όκτωβρίου 1940	» 7

Έπιστήμη και Τεχνική

★ Οι «άρρώστες του πολιτισμού»	» 11
ΠΙΕΡ ΝΤΕ ΛΑΤΙΑ: Ο σιωπηλός κόσμος	» 15
ΓΚ. ΓΚΡΑΝΑΤΑ: Γαλανταμίνη	» 18
Ζ. ΠΕΝΙΩ: Πώς καταπολεμάς ο ραχιτισμός;	» 24
★ Μία έπαναστατική έρευνα για τον παιδικό ύπνο	» 30
★ Η διατροφή και οι άσθένειες του πολιτισμού	» 39

Ιστορία και Τέχνη

★ Πιζάρρο	» 21
ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΥ: Το «Ειδύλλιο του Ζήγκορηντ»	» 34

Διάφορα άρθρα

★ Ου κλέμεις	» 10
Ν. ΛΟ ΜΠΕΛΛΟ: Ντόξ, ο τετράποδος Σέρλοκ Χόλμς	» 23
ΚΛΩΝΤ ΜΑΡΛΥ: Άνθρωποθυσίες	» 26
★ Η Γη του Πυρός	» 36
Η ΒΕΝΤ: Γάτα ή έγωκεντρική	» 40
★ "Ονειρα γλυκά	» 47

Μυθιστόρημα και Διήγημα

ΑΓΑΘΑ ΚΡΙΣΤΙ: Η περίπτωση της πλούσιας κυρίας (διήγημα)	» 19
ΙΣΣΑΚ ΑΣΙΜΩΦ: Έγώ το Ρομπότ	» 31
ΠΙΕΡ ΛΑ ΜΥΡ: Μουλέν Ρουζ	» 37
ΛΟΥΚΗ ΑΚΡΙΤΑ: «Άρματα-μένοι» (Μπρός στο θάνατο. — Δυο έχθροι φίλοι νουν)	» 43

Καμμιὰ φορά μερικὲς εἰδήσεις πὺ δὲν τὶς προσέχουμε ἢ πὺ δὲν τονίζονται ἀπὸ τὶς ἐφημερίδες, ἔχουν μεγαλύτερη σημασία γιὰ τὴ ζωὴ τῆς ἀνθρωπότητας ἀπὸ ἐντυπωσιακὰ νέα, πὺ κινοῦν ζωηρότατο ἐνδιαφέρον. Μερικὲς τέτοιες εἰδήσεις, τὶς τελευταῖες ἡμέρες, πέρασαν σχεδὸν ἀπαρατήρητες — καὶ ὅμως ἡ σπουδαιότητά τους εἶναι τεράστια. Γιατί; Ποιὲς εἶναι αὐτὲς οἱ εἰδήσεις; Καὶ ποιὲς μπορεῖ νὰ εἶναι οἱ συνέπειές τους γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα — καὶ γιὰ κάθε ἀνθρώπο εἰδικά;

Ο ΠΥΡΗΝΙΚΟΣ ΕΦΙΑΛΤΗΣ

Η ΦΟΝΙΚΗ ΡΑΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΕΝΕΔΡΕΥΕΙ ΠΑΝΤΟΥ ΓΥΡΩ ΜΑΣ

Έρευνα τοῦ ΕΙΔΙΚΟΥ

ΤΙΣ τελευταῖες μέρες τὰ διεθνή ἐιδησεογραφικὰ πρακτορεῖα μετέδωσαν μερικὲς πληροφορίες πὺ πέρασαν σχεδὸν ἀπαρατήρητες στὸν καθημερινὸ Τύπο, ἀλλὰ πὺ ἡ σημασία τους εἶναι μεγάλη γιὰ τὴν τύχη καὶ τὸ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητας. Οἱ πληροφορίες αὐτὲς εἶναι οἱ ἀκόλουθες:

1.— Γερμανοὶ ἐπιστήμονες ἀνεκάλυψαν φθηνὴ καὶ εὐκολὴ τεχνικὰ μέθοδο κατασκευῆς τῆς ἀτομικῆς βόμβας. Ἡ μέθοδος αὕτη ἐπιτρέπει σ' ὅποιαδήποτε χώρα νὰ κατασκευάζει στὸ ἐξῆς ἀτομικὲς βόμβες. Τὴ μέθοδο αὕτη τὴ γνωρίζουν ἤδη καὶ οἱ Ὀλλανδοὶ τεχνικοὶ, πὺ τὴν πληροφορήθηκαν ἀπὸ Γερμανοὺς συναδέλφους τους.

2.— Ἡ Γαλλία ἔχει ἀποφασίσει νὰ ἐπιταχύνει τὴν παραγωγὴ ἀτομικῶν βομβῶν, ὥστε νὰ συγκροτήσει σὲ σύντομο χρονικὸ διάστημα «πυρηνικὴ δύναμη κρούσεως».

3.— Ὁ ἀρχιστράτηγος τοῦ ΝΑΤΟ πτέραρχος Νόρστατ, ζητᾷ ὅπως οἱ δυνάμεις πὺ διοικεῖ στὴ Δ. Εὐρώπῃ ἐφοδιασθῶν ἀμέσως μὲ ἀτομικὰ ὅπλα, ὥστε νὰ γίνουν ἡ «τετάρτη πυρηνικὴ δύναμη». (Οἱ ἄλλες τρεῖς εἶναι οἱ Ἡν. Πολιτεῖες, ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Σοβ. Ένωση).

4.— Ἀποκαλύφθηκε στὸ Παρίσι ὅτι τὰ τελευταῖα πέντε ἢ ἕξι χρόνια τὰ ἀτομικὰ κατάλοιπα τῶν γαλλικῶν κέντρων πυρηνικῆς ἐνεργείας, ρίχνονται στὸ Σηκουάνα, τὸ Ροδανὸ καὶ σὲ ἄλλους ποταμούς. Μετὰ δύο μέρες ἀνακοινώθηκε ὅτι δέκα κατσίκες ψόφησαν στὸ χωριὸ Γκουβέρν, κοντὰ στὸ Σηκουάνα. Ἡ ἱατρικὴ ἔρευνα ἀπέδειξε ὅτι τὸ χορτάρι πὺ εἶχαν φάει αὐτὰ τὰ κατσίκια περιείχε μεγάλη ποσότητα ραδιενέργειας.

5.— Ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις εἶχε ἀνακοινώσει ὅτι 6.400 βαρέλια μὲ ραδιενέργεια θὰ ρίχνονταν στὴ Μεσόγειο, σ' ἀνοικτὰ τῆς Κυανῆς Ἀκτῆς. Ἐπειτα ἀπὸ ἀπειλητικὲς διαμαρτυρίες τῶν κατοίκων τῆς Κυανῆς Ἀκτῆς καὶ ἀπὸ αὐστηρὲς προειδοποιήσεις ἐπιστημόνων, τὸ σχέδιο αὐτὸ ἐγκαταλείφθηκε.

6.— Ἀποκαλύφθηκε στὸ Λονδίνο ὅτι ἀπὸ χρόνια τώρα ἡ Ἀγγλία «θάβει» κάθε χρόνο 1.500 τόννους «ἀτομικὰ κατάλοιπα» — δηλαδὴ ραδιενεργὰ κατάλοιπα τῶν ὑλικῶν πὺ χρησιμοποιοῦνται

στὰ κέντρα ἀτομικῆς ἐνεργείας — στὸν πυθμένα τῆς θάλασσας, στὰ ἀνοικτὰ τοῦ Πλύμουθ.

Ὁ κίνδυνος τῆς ραδιενέργειας

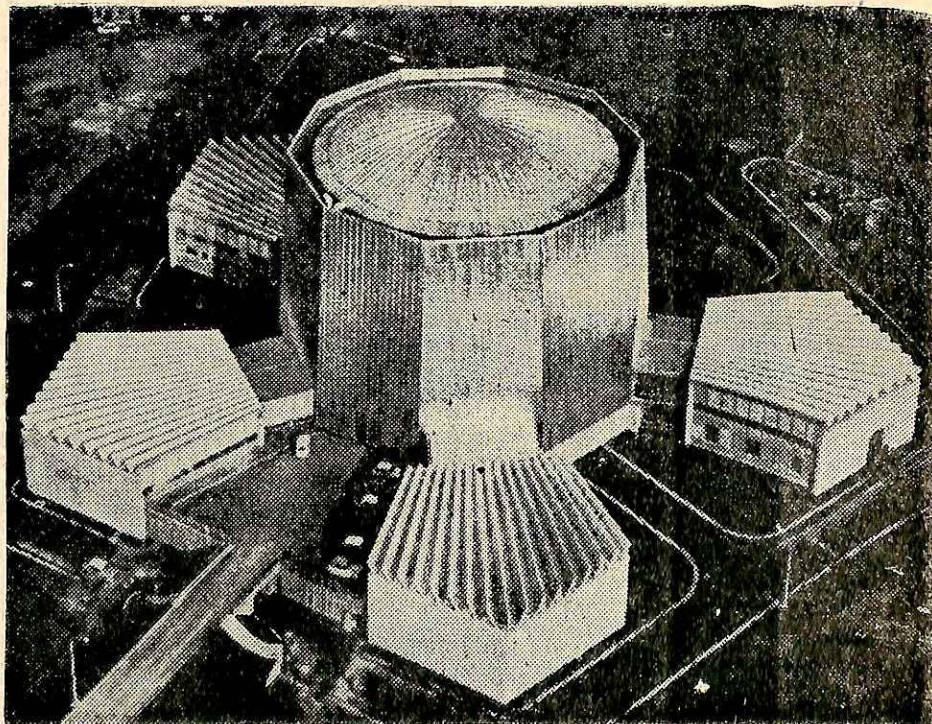
ΟΙ πληροφορίες αὐτὲς μαρτυροῦν: α) ὅτι ὑπάρχει ἄμεσος κίνδυνος νὰ ἀρχίσει μιὰ νέα φάσις ἀτομικῶν ἐξοπλισμῶν, μὲ συμμετοχὴ καὶ ἄλλων κρατῶν καὶ μὲ συνέπεια νὰ κατακλυσθεῖ ὁ κόσμος ἀπὸ πυρηνικὰ ὅπλα, ἀφοῦ μάλιστα ἡ κατασκευὴ τους εἶναι πλέον φθηνὴ καὶ εὐκολὴ μὲ τὴ νέα γερμανικὴ μέθοδο.

β) ὅτι τὸ πρόβλημα πὺ δημιουργεῖ ἡ ἀπόρριψη τῶν ἀτομικῶν καταλοίπων — δηλαδὴ ραδιενεργῶν ὑλικῶν βάρους ἀρκετῶν χιλιάδων τόννων κάθε χρόνο — εἶναι σοβαρώτατο γιὰ τὴν υγεία τῆς ἀνθρωπότητας, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸ

θάνατο τῶν δέκα κατσικῶν στὴ Γαλλία.

Ἔτσι, ἔπειτα ἀπὸ μιὰ καθησυχαστικὴ ἀνάπαυλα, πὺ εἶχε σημειωθεῖ μὲ τὴν ἔμπρακτὴ — ἔστω κι' ἂν δὲν ἔχει ἀκόμα πραγματοποιηθεῖ ἡ σχετικὴ διεθνὴς συμφωνία — διακοπὴ τῶν πυρηνικῶν δοκιμῶν, ἡ ἀπειλὴ ἀπὸ τὴ ραδιενέργεια ἐμφανίζεται καὶ πάλι ἄμεση καὶ δεῦτατη γιὰ τὴν τύχη καὶ τὸ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητας. Καὶ ἡ ἀπειλὴ αὕτη θυμίζει στοὺς ἀνθρώπους — πὺ τὸν εἶχαν σχεδὸν ξεχάσει — τὸν μεγαλύτερο κίνδυνο πὺ ἀντικρίζουν στὴν ἐποχὴ μας: τοὺς πυρηνικοὺς ἐξοπλισμούς.

Δὲν ἔχει σημασία ἂν ἔχουν οὐσιαστικὰ σταματήσει οἱ πυρηνικὲς δοκιμὲς πὺ ἐξαπολύουν στὴν ἀτμόσφαιρα τεράστιες ποσότητες ραδιενέργειας: ἐφ' ὅσον συνεχίζεται ἡ κατασκευὴ πυρηνικῶν ὀπλων — καὶ συνεχίζεται στὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες, στὴ Σοβ. Ένωση, στὴν Ἀγγλία καὶ, τώρα, στὴ Γαλλία — θὰ ὑπάρχουν κάθε χρόνο δεκάδες χιλιάδες τόννοι ραδιενεργὰ κατάλοιπα, πὺ ρίχνονται στὴ θάλασσα, στοὺς ποταμούς ἢ θάβονται βαθεῖα στὸ χῶμα. Τὰ κατάλοιπα αὐτὰ δηλητηριάζουν τὴν ἐπιφάνεια τῆς Γῆς. Μεταδίδουν ραδιενέργεια στὰ μεταλλεύματα καὶ στὰ ὀρυκτὰ, στὰ φυτὰ καὶ στὰ δένδρα, στὸ νερὸ καὶ στὰ ψάρια. Καί, τελικὰ, ἡ ραδιενέργεια αὕτη μεταδίδεται στὸν ἀνθρώπο. Ὅσοι ἔπιναν γάλα — ἢ ἔφαγαν τυρὶ ἀπ' αὐτὸ τὸ γάλα — τῶν κατσικῶν πὺ σκοτώθηκαν ἀπὸ τὴ ραδιενέργεια στὸ Γκουβέρν τῆς

Ένα κέντρο ἀτομικῆς ἐνεργείας. Τὰ «ἀτομικὰ κατάλοιπα» τοῦ ἀπειλοῦν μὲ τὴ ραδιενέργειά τους τοὺς ἀνθρώπους.

Γαλλίας, εἶναι σχεδὸν βέβαιο ὅτι θὰ τάθουν λευχαίμια ἢ καρκίνο τῶν ὀστέων. Ὅσοι ἔφαγαν χόρτα καὶ λαχανικὰ στὴν διαμερίσιν, διατρέχουν τὸν ἴδιο κίνδυνο. Οἱ ποταμοὶ τῆς Γαλλίας εἶναι μολυσμένοι μὲ ραδιενέργεια καὶ οἱ παρόχθιοι κάτοικοι εἶναι τρομοκρατημένοι μετὰ τὴ συνταρακτικὴ ἀποκάλυψη. Καὶ ἔν ἐν αὐτῇ ἀκόμα γνωστὴ ὁλόκληρη ἡ ἰλήθεια, γιὰ τὴν καμμιὰ κυβέρνησις δὲν ἀποκαλύπτει πόσους τόννους ἀτομικὰ ἀτάλοιπα ἀπορρίπτουν κάθε χρόνο πραγματικὰ τὰ πυρηνικὰ κέντρα τῆς χώρας τους καὶ πὺ «θάβονται» αὐτὰ τὰ ἀτάλοιπα, ὥστε νὰ προφυλαχθεῖ ὁ πληθυσμὸς ἀπὸ τὴ ραδιενέργεια — ἂν εἶναι δυνατό νὰ προφυλαχθεῖ.

Ἡ γενικὴ ἐξέγερσις

ΚΑΤΑΡΓΗΣΤΕ τὴν ἀτομικὴ βόμβα! βροντοφωνεῖ ἕνα ἀπὸ τὰ δεῦτερα καὶ πιὸ γερὰ μυαλὰ τοῦ αἰῶνα μας: ὁ Μπέρτραντ Ράσελλ. Μιλώντας σὲ μεγάλη συγκέντρωση στὸ Λονδίνο — μιὰ συγκέντρωση δεκάδων χιλιάδων λαοῦ ἑναντίον τῶν πυρηνικῶν ἐξοπλισμῶν — ὁ μεγάλος ἐπιστήμονας καὶ φιλόσοφος ἔπε, πρὶν ἀπὸ λίγες ἡμέρες:

«Κατασκευάζουν, λένε, ἀτομικὲς βόμβες γιὰ νὰ τοὺς προστατεύσουν ἀπὸ ἰσχυρὴ ἐπίθεση. Ἀλλὰ καμμιὰ βόμβα δὲν προστάτευσε ποτὲ κανένα. Ὅποιος ραντίζεται ὅτι, ἂν πατήσει ἕνα κουμπί, ἂ ἐξοντώσει ἕνα ἑκατομμύριο ὁμοίους του, δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ ζήσει!».

Καὶ οἱ δεκάδες χιλιάδες λαοὶ πὺ τὸν ἔκουαν, καταράσθηκαν μαζί του αὐτοὺς τοὺς στηρίζουν τὴ δύναμή τους στὶς ἀτομικὲς βόμβες.

Οἱ δήμαρχοι ὅλων τῶν πόλεων τῆς Σουηδῆς Ἀκτῆς, τὰ δημοτικὰ συμβούλια, οἱ ἐπαγγελματικὲς καὶ ἐργατικὲς ὀργανώσεις, οἱ ἐπιστημονικοὶ καὶ πνευματικοὶ κύλλογοι ἐξεσηκώθηκαν σὰν ἕνας ἄνθρωπος ὅταν ἔμαθαν ὅτι τὰ γαλλικὰ ἀτομικὰ κατάλοιπα ἐπρόκειτο νὰ ριχθοῦν στὴ θάλασσα, κοντὰ στὶς ἀκτὲς τους.

Ἐξέλησαν νὰ μᾶς δημιουργήσουν ἕνα τετελεσμένο γεγονός, ἀλλὰ τὸ μάθαμε ἔγκαιρα καὶ διακηρύξαμε ὅτι δὲν θὰ τὸ δεχθούμε!», εἶπε ὁ δήμαρχος τῆς Νίκιας κ. Μεντεσὲν καὶ τελικὰ ἡ γενικὴ αὕτη ἐξέγερσις τῶν κατοίκων τῆς Κυανῆς

Ακτῆς ἀνάγκασε τὴν κυβέρνησις νὰ ἐγκαταλείψει τὸ σχέδιό της. Ὁ πλωτάρχης Κουστὰ καὶ ὁ καθηγητὴς Πικάρ, οἱ ἡσυχαιότεροι ἐρευνητὲς τοῦ πυθνῶ τῶν θαλασσῶν, προειδοποίησαν ὅτι ἐνδεχόμενὴ πραγματοποίησις τοῦ σχεδίου αὐτοῦ θὰ δημιουργοῦσε τρομακτικοὺς κινδύνους γιὰ τὴν υγεία τῶν κατοίκων τῆς Κυανῆς Ἀκτῆς. Καὶ ἡ προειδοποίησή τους προέλασε σάλο σ' ὁλόκληρη τὴ Γαλλία.

Τὸ σχέδιο ἐγκαταλείφθηκε — ἀλλὰ τὰ ἀτομικὰ κατάλοιπα ὑπάρχουν. Τί θὰ γίνουν; Πὺ θὰ «ταφούν»; Καὶ μόνῃ ἡ παρὰ τῆς φύσεως εἶναι μιὰ φοβερὴ ἀπειλὴ. Δὲν ἔχει σημασία πὺ θὰ ταφούν, ἀφοῦ κάπου πρέπει νὰ ταφούν. Τὸ πρόβλημα εἶναι, λοιπόν, ὅχι ποῖο θὰ εἶναι τὸ νεκροταφεῖο τους, ἀλλὰ πῶς θὰ σταματήσει ἡ δημιουργία τους — πῶς θὰ σταματήσει ὁ πυρηνικὸς ἐξοπλισμὸς, πῶς θὰ ἐπικρατήσει τὸ κήρυγμα τοῦ Μπέρτραντ Ράσελλ καὶ τῶν χιλιάδων ἐπιστημόνων καὶ τεχνικῶν — ἀπὸ τὸν δρ. Πάβλικ ὡς τὸν Ἀλμπερτ Σβάιτσερ κι'

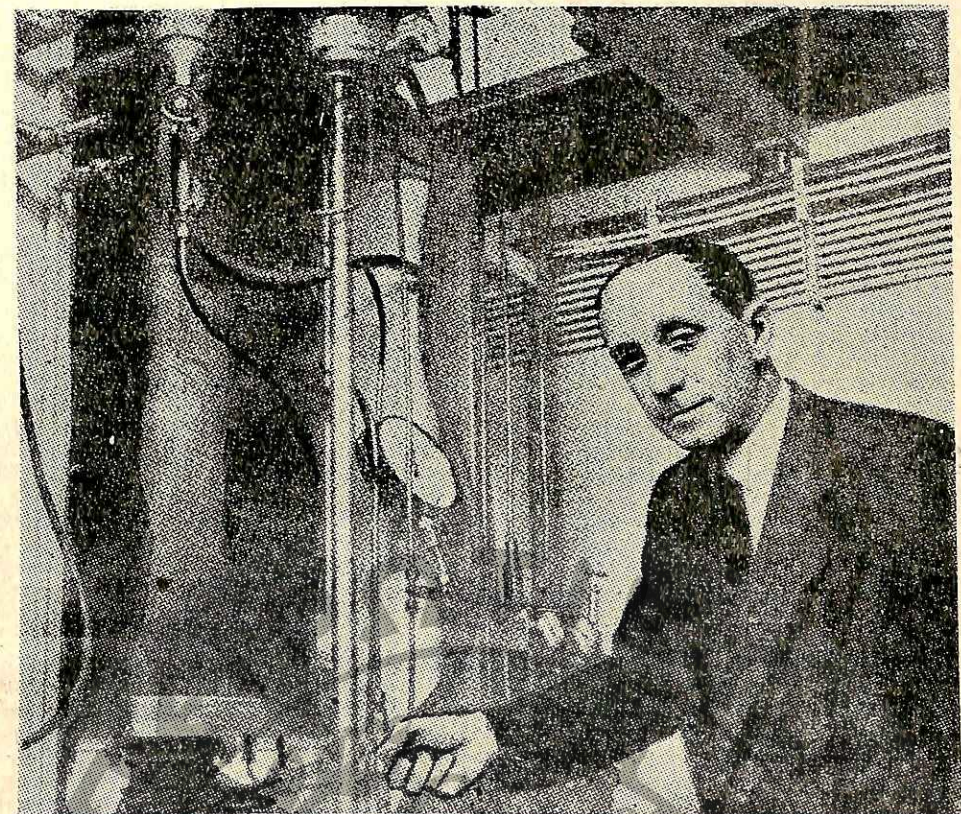
ἀπὸ τὸν δρ. Ὀππενχάιμ ὡς τὸν δρ. Χάν — πὺ ἐπαναλαμβάνουν ἀκούραστοι ὅτι ἡ ραδιενέργεια εἶναι ὁ μεγαλύτερος ἐχθρὸς τοῦ ἀνθρώπου στὴν ἐποχὴ μας.

Οἱ τοπικοὶ ἀτομικοὶ πόλεμοι

ΚΑΙ ὁ ἐχθρὸς αὐτὸς γίνεται κάθε μέρα ἰσχυρότερος. Στὶς Ἡν. Πολιτεῖες, στὴ Σοβ. Ένωση, στὴν Ἀγγλία ἡ κατασκευὴ πυρηνικῶν ὀπλων συνεχίζεται ἐντατικὰ. Στὶς τρεῖς πυρηνικὲς δυνάμεις ἔχει προστεθεῖ τώρα καὶ ἡ Γαλλία καὶ θὰ προστεθεῖ — ὅπως ἀναφέρουν ὅλες οἱ πληροφορίες — μέσα στὸ 1961 καὶ ἡ Κίνα. Ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνον αὐτό. Ὑπάρχει τώρα μιὰ πολὺ μεγαλύτερη ἀπειλὴ: ὅποιαδήποτε χώρα θὰ μπορεῖ σὲ λίγο νὰ κατασκευάζει ἀτομικὲς

βόμβες δὲν θ' ἀπλωθεῖ γενικώτερα, ἂν ἔχουν ἐμπλακθεῖ σ' αὐτὸν διεθνή συμφέροντα; Ἀν τὸ Βόρειο καὶ τὸ Νότιο Βιετνάμ, ἡ Βόρειος καὶ ἡ Νότιος Κορέα, ἡ Δομινικανὴ Δημοκρατία κι' ἡ Κούβα, τὸ Λάος κι' ἡ Καμπότζη, ἡ Ἰνδονησία κι' ἡ Ὀλλανδία — γιὰ νὰ ἀναφέρουμε μερικὲς δυνατός περιπτώσεις — ἀποπειραθοῦν νὰ λύσουν τὶς διαφορὲς τους μὲ τοπικὸ ἀτομικὸ πόλεμο, οἱ Μεγάλοι θὰ μείνουν, ἄραγε, ἀδιάφοροι; Ποιὸς μπορεῖ νὰ τὸ βεβαιώσει;

Ἡ Οὐάσιγκτον ζήτησε ἀπὸ τὴ Μπὸν νὰ κρατήσει ἀπόλυτα μυστικὴ τὴ νέα γερμανικὴ μέθοδο γιὰ τὴ φθηνὴ καὶ εὐκολὴ κατασκευὴ ἀτομικῶν βομβῶν. Ὑπάρχουν, ὅμως, πλέον μυστικὰ στὴν ἐποχὴ μας; Ἡδη οἱ Ὀλλανδοὶ τεχνικοὶ ξέρουν τὴ γερμανικὴ μέθοδο, τὰ δὲ τεχνικὰ περιοδικὰ τῶν περισσότερων χω-

Ὁ Γερμανὸς πυρηνικὸς φυσικὸς δρ. Γκρότ, καθηγητὴς στὸ πανεπιστήμιο τῆς Μπὸν, εἶναι ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ὁμάδας ἐπιστημόνων πὺ ἀνεκάλυψαν τὴν μέθοδο γιὰ τὴ φθηνὴ καὶ εὐκολὴ κατασκευὴ ἀτομικῶν βομβῶν. Μὲ τὴ μέθοδο αὕτη ὅποιαδήποτε χώρα μπορεῖ ν' ἀποκτήσει πυρηνικὰ ὅπλα.

βόμβες, ἀφοῦ, μὲ τὴ νέα γερμανικὴ μέθοδο, δὲν θὰ χρειάζεται οὔτε μεγάλη δαπάνη, οὔτε πολύπλοκους τεχνικοὺς ἐξοπλισμούς.

Τὶ σημαίνει αὐτὸ τὸ καταλαβαίνουμε ὅλοι: ὁ κίνδυνος ἀτομικοῦ πολέμου πολλαπλασιάζεται ὅταν ὅλες οἱ χώρες διαθέτουν ἀτομικὰ ὅπλα. Σήμερα ὁ ἀτομικὸς πόλεμος ἀποκλείεται, γιὰ τὸν ὅτι οἱ δύο Γίγαντες εἶναι ἱκανοὶ νὰ προκαλέσουν τὴν πλήρη καταστροφὴ τοῦ κόσμου. Ἀν ὅμως μιὰ μικρὴ χώρα ἀποκτήσει πρὶν ἀπὸ μιὰν ἄλλη τὴ βόμβα τῆς κι' ἔχει διαφορὲς μ' αὐτὴν, εἶναι πιθανώτατο νὰ θελήσει νὰ τὴς λύσει ρίχνοντας τὴ βόμβα τῆς στὴν ἐχθρικὴ πρωτεύουσα. Οἱ τοπικοὶ ἀτομικοὶ πόλεμοι θὰ εἶναι δυνατοί. Ἀλλὰ ποιὸς μπορεῖ νὰ εἶναι βέβαιος ὅτι ἕνας τοπικὸς ἀτομικὸς πόλε-

ρὼν δημοσιεύουν ἀφθονὲς πληροφορίες γιὰ τὴ μέθοδο αὕτη τῆς «ἀκέραιας» φυγοκέντρωσης τοῦ ἐμπλουτισμένου οὐρανίου». Ἀκόμα κι' οἱ ἐφημερίδες δίνουν σχετικὲς λεπτομέρειες. Κι' ἂν ἀκόμα οἱ Γερμανοὶ ἐπιστήμονες — μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν καθηγητὴ Γκρότ, τοῦ πανεπιστημίου τῆς Μπὸν — κρατήσουν τὸ μυστικὸ, δὲν θὰ μπορέσουν νὰ τὸ ἀποκρύψουν γιὰ πολὺν καιρὸ — γιὰ τὴν οὐσία αὐτὴ ἔχει ἤδη γίνει γνωστὴ στοὺς ξένους συναδέλφους τους.

Θὰ ἦταν, ἄλλωστε, ἀρκετὸ νὰ χρησιμοποιοῦντο ἡ νέα μέθοδος κι' ἀπὸ μόνῃ τὴ Γερμανία. Ἡ χώρα αὕτη, μὲ τὴ μιλιταριστικὴ παράδοσις, μὲ τὴν ἀνάμνησις τοῦ Φρειδερίκου, τοῦ Βίσμαρκ, τοῦ Κάιζερ καὶ τοῦ Χίτλερ, μὲ τὴν ἐπεκτατικὴ

πολιτική του «ζωτικού χώρου» και με τη δίψα της έκδikhσέως, θα γίνει ή μεγαλύτερη άπειλή για την ειρήνη αν αποκτήσει πυρηνικά όπλα. Αυτή θα προκαλέσει και πάλι, όπως το 1914 και το 1939. μια τρίτη — και μεγαλύτερη — καταστροφή.

Τά άχρηστα αποθέματα

ΔΕΚΑ πέντε χρόνια, μετά τη Χιροσίμα, ή ατομική βόμβα γίνεται και πάλι ή εφιάλτης του ανθρώπου. Τά ραδιενεργά κατάλοιπά της μολύνουν τη

«Θέλησαν νά μās θέσουν ενώπιον τελεσμένου γεγονότος», διαμαρτύρεται, με τό κύρος του ιατρικού του επαγγέλματος, ή δήμαρχος Νικαίας κ. Μεντεσέν.

στεριά και τη θάλασσα, ή δοκιμές της τά τελευταία χρόνια έχουν μολύνει την ατμόσφαιρα και δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι είναι καταδικασμένοι νά πεθάνουν — ή έχουν ήδη πεθάνει — από λευχαιμία και καρκίνο τών όστών, ενώ πολύ περισσότερα παιδιά γεννιούνται και θά γεννηθούν με βιολογικές διαταραχές. "Ολοι ή διανοούμενοι του κόσμου, όλοι ή επιστήμονες έπισημαίνουν τόν κίνδυνο και προειδοποιούν για τις συνέπειές του. "Αλλά ή κυβερνήσεις αδιαφορούν και συνεχίζουν τούς πυρηνικούς έξοπλισμούς — μολοντί το ένα δέκατο από τά πυρηνικά τους αποθέματα είναι άρκετό για νά καταστρέψει κάθε ίχνος ζωής και πολιτισμού στην έπιφάνεια της Γής. Τί χρειάζονται ή πλέονάζουσες βόμβες; Γιατί κατασκευάζονται αδιάκοπα νέες; Μήπως για νά πλουτίσουν άπλως ή άτομικές βιομηχανίες και νά είσπραττονται προμήθειες από εκείνους που παραγγέλλουν τις βόμβες;

Οί πιο έγκυρες στατιστικές αποκαλύπτουν ότι με τά χρήματα που ξοδεύονται

για νά κατασκευάζονται πλέονάζουσες βόμβες, θά ήταν δυνατό νά αλλάξει ή μορφή του κόσμου, αν δαπανώνταν για την εκπαίδευση, για τη στέγαση, για δημόσια έργα, για την καταπολέμηση της άρρώστειας και της πείνας, για την ανάπτυξη τών υπανάπτυκτων περιοχών. Τά χρήματα αυτά είναι περίπου πενήντα δισεκατομμύρια τό χρόνο για όλες μαζί τις πυρηνικές δυνάμεις. Πενήντα δισεκατομμύρια δολάρια — δηλαδή ένα μισον τρισεκατομμύριο δραχμές! Χρήματα πεταμένα στον άέρα, αν δέν γίνει πόλεμος, χρήματα που προετοιμάζουν τό τέλος του κόσμου, αν γίνει πόλεμος. Ποτέ, σε καμιά περίοδο της ιστορίας, ή ανθρωπότητα δέν γνώρισε πιο παράφρονη πολιτική και δέν αντιμετώπισε πιο μεγάλο κίνδυνο.

Δυό χρόνια τώρα στη Γενεύη ή "Αμερικανοί, ή "Αγγλοι και ή Ρώσοι συζητούν για την κατάπαυση τών πυρηνικών δοκιμών και δέν κατορθώνουν νά συμφωνήσουν. Κι' αφού δέν συμφωνούν νά σταματήσουν τις δοκιμές, που ουσιαστικά δέν τις χρειάζονται πλέον, γιατί είναι άνθρωποι, πώς θά μπορούσαν νά συμφωνήσουν για τόν πυρηνικό άφοπλισμό; "Η μόνη έλπίδα — θλιβερή κι' αυτή — νά συμφωνήσουν είναι νά καταρρεύσουν οικονομικά κάτω από τό άβάστακτο πλέον βάρος τών πυρηνικών δαπανών.

Ή πυρηνική άπειλή

Ο ΠΥΡΗΝΙΚΟΣ κίνδυνος έχει γίνει αντίληπτος από την παγκόσμια κοινή γνώμη, που μετέχει στην έκστρατεία για την κατάργηση τών ατομικών έξοπλισμών. "Όσο ή τρεις Μεγάλες Δυνάμεις — ή "Ην. Πολιτείες, ή Σοβ. Ένωση και ή Μ. Βρετανία — είχαν τό μονοπώλιο τών πυρηνικών όπλων, ή κίνδυνος αυτός ήταν περιορισμένος. Τώρα που τό μονοπώλιο παύει νά υπάρχει, ή κίνδυνος αύξάνει. Και συνάμα ή τρεις πυρηνικές Δυνάμεις δέν βλέπουν με καλό μάτι νά εμφανίζονται και άλλες χώρες με πυρηνικά όπλα — ή Γαλλία σήμερα, ή Κίνα αύριο, ή Σουηδία, ή "Ελβετία, ή Δ. Γερμανία, ή "Ολλανδία, ή "Ιαπωνία μεθαύριο. "Ο φόβος μήπως χάσουν τό πυρηνικό μονοπώλιο ίσως άναγκάσει τις τρεις πυρηνικές Δυνάμεις νά καταλήξουν σε κάποια συμφωνία που ν' άπαγορεύει τά ατομικά όπλα: καλύτερα νά μήν τά έχει κανένας, παρά νά τά έχουν όλοι.

"Ός τότε, όμως, ως τη στιγμή που, είτε από οικονομική ανάγκη, είτε από την πίεση της παγκόσμιας κοινής γνώμης, είτε από τό φόβο μήπως ή πυρηνικός έξοπλισμός γενικευθεί σ' όλες τις χώρες, ή τρεις πυρηνικές Δυνάμεις θά υποχρεωθούν τελικά νά συζητήσουν σοβαρά τόν πυρηνικό άφοπλισμό — ως τότε ή ραδιενέργεια θά εξακολουθήσει νά μολύνει τη Γή και ή ανθρωπότητα πεθαίνουν από την επενέργειά της. Τά ψάρια θά είναι επικίνδυνη τροφή, τό γάλα τών ζώων θά είναι δηλητηριασμένο, τά λαχανικά και τά φρούτα θά είναι ποτισμένα με ραδιενέργεια — σαν τά μήλα στη Γκουβέρν της Γαλλίας που έχουν καεί από τά ατομικά κατάλοιπα,

που είχαν ριχθεί στο Σηκουάνα. Κάθε τόσο, στην "Ιαπωνία, τεράστιες ποσότητες ψαριών ξαναπετιούνται στη θάλασσα, γιατί είναι ραδιενεργά: έχουν μολυνθεί από τις πυρηνικές δοκιμές του Μπικίνι. Στην "Αμερική, στην "Αγγλία, στη Σουηδία — και σ' άλλες χώρες — τό γάλα που δίνεται στα παιδιά μετριέται με τη συσκευή Γκάιγκερ για νά διαπιστωθεί μήπως είναι ραδιενεργό. "Ο κίνδυνος είναι κάθε στιγμή γύρω μας και είναι δύσκολο νά προφυλαχθούμε.

Μία μεγάλη ανακάλυψη, ένα από τά καταπληκτικότερα επιτεύγματα στην ιστορία της επιστήμης, ή διάσπαση του ατόμου και ή δέσμευση της ατομικής ενέργειας, έχει καταντήσει ή εφιάλτης της ανθρωπότητας, γιατί έγινε ένα φοβερό όπλο στην υπηρεσία της πολιτικής. Μόνον αν άπαγορευθούν όριστικά τά πυρηνικά όπλα, αν καταστραφούν όλα τά αποθέματά τους, ή ατομική ενέργεια θά πάψει νά τρομάζει τόν άνθρωπο.

«Κυττάχτε!», λέει ή δήμαρχος του μικρού χωριού Γκουβέρν, «οί μηλιές μας έχουν προσβληθεί από τη ραδιενέργεια: φύλλα και καρπός έχουν καεί». "Η Γκουβέρν είναι στις όχθες του Σηκουάνα, όπου χρόνια τώρα απορρίπτονταν τά ατομικά κατάλοιπα.

πο, θά γίνει πανίσχυρο μέσο προόδου και θά επιτρέψει στον άνθρωπο νά κάνει πιο άνετη, πιο εύκολη και πιο βολική τη ζωή του. Διαφορετικά ή ατομική ενέργεια θά οδηγήσει στο θάνατο του πολιτισμού.

ΕΙΔΙΚΟΣ

28 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1940

Πέντε στρατιώτες στο «άπόσπασμα Δαβάκη»

Του ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΒΡΕΤΤΑΚΟΥ

Η ΕΠΙΘΕΣΗ τών "Ιταλών στις 28 "Οκτωβρίου του 1940, έτυχε νά με βρεί επιστρατευμένο. Κι' όχι επιστρατευμένο άπλως. Νά με βρεί κοντά στα σύνορα, σ' ένα τάγμα που βρισκόταν εντεταγμένο στο άπόσπασμα Δαβάκη. Είμαστε πέντε στρατιώτες που ή ένας ξεχώρισε τόν άλλο ανάμεσα στους πολλούς, και χωρίς νά έχουμε τίποτα τό κοινό μεταξύ μας, ή καλύτερα χωρίς νά γνωρίζουμε τί κοινό έχουμε, γίναμε πέντε φίλοι, που κάτω από ραγδαία βροχή με τό ήλιοβασίλεμα της 27ης "Οκτωβρίου, προσπαθούσαμε νά στησουμε τ' αντίσκηνό μας σε μία λασπερή πλαγιά.

Προσπαθούσαμε κι' ή πέντε, ή πλαγιά ήταν άπότομη και γλιστερή, ή πάσσαλοι ξεκαρφώνονταν, γλιστρούσαμε και πέφταμε μπρούμυτα πάνω στη λάσπη. "Ενας άπ' όλους, ή Παυλάκης, έσφιξε τις γροθιές του κι' έτριξε τά δόντια του σηκώνοντας τό κεφάλι του προς τόν οθρανό που έβρεχε άσταμάτητα.

— Είμαστε για κλάματα. "Ετσι στα καλά καθούμενα νά μπαίνουμε σε τέτοιους μελάνδες... Δέν κάνω τίποτα, δέν κοιμάμαι, νά πεθάνω, θά κάτσω εδώ νά πε-

θάνω καλύτερα, έκανε νευριασμένος.

Τό τάγμα πάλευε νά στήσει τ' αντίσκηνό του, ενώ άστραψε πάνω μας, ή βροχή πύκνωνε ακόμη περισσότερο και τό φώς της μέρας λιγότενε. Πάνω στην όρα άκούστηκαν δήματα, τά δήματα τών ανθρώπων του Πενταλόφου της Κοζάνης, του μεγάλου χωριού που βρισκόταν σε άπόσταση λίγων μέτρων από τόν άπό τήν πλαγιά. Γέροι, άντρες, γυναίκες, παιδιά, παρουσιάστηκαν ξαφνικά μπροστά μας. "Ερχονταν νά μάς πάρουν στα σπίτια τους.

— Για τό όνομα του Θεού! Σάμπως δέν έχουμε σπίτια... "Ελάτε καλέ παιδιά μας, όλοι θά χωρέσουμε...

Μαζέψαμε τά μουσκεμένα μας, ή χωρικοί είχαν βγει στους δρόμους και μάς έπαιρναν, δυό — δυό, τρεις — τρεις, τέσσερις — τέσσερις νά μάς βολέψουν. "Εμείς ή πέντε δέν θελήσαμε νά χωριστούμε... "Ενας τσαγκάρης μάς πήρε και τούς πέντε. Στριμώχθηκε με τη γυναίκα του και με τά παιδιά του στο χειμωνιάτικο, και μάς παραχώρησε τό μοναδικό δωμάτιο του σπιτιού. Στεγνώσαμε κοντά στη φωτιά βρήκαμε τό κέφι μας. Πεινούσαμε, δέν είχαμε ψωμί και δέν είχε κι' ή αγαθός τσαγκάρης νά μάς δώσει. "Εβρασε κάστανα και φάγαμε όλοι μαζί σαν μία οικογένεια εκεί κοντά στη φωτιά.

Τό πρωί με τά χαράματα, 28 "Οκτωβρίου, άκούστηκε ή σάλπιγγα του τάγματος νά σημαίνει συναγερμό. Κι' από κοντά ή καμπάνες. "Εξακολουθούσε νά βρέχει. "Ο ταγματάρχης μας, ένας έφεδρος, αφού συνταχτήκαμε κατά λόγους, ύστερα από ένα σύντομο άπροσκήλι, «ανάπαυση!», άρχισε νά μάς μιλεί με μία φωνή που από τήν πολλή συγκίνηση, μόλις μπορούσε και στερεώνονταν στα χείλη του. Θυμάμαι τήν πρώτη του φράση: «Επλήθεν ή σύραξες». Τά άλλα δέν χρειάζονταν, δέν συγκράτησα τίποτα. Μας μοίρασαν από μία πατάτα βραστή κι' από πέντε έλιές, και ξεκινήσαμε. Καί κάτω άλλο άκομή: "Από δέκα σφαίρες. Αυτές μάς τις μοίραζαν για πρώτη φορά.

ΕΚΙΝΗΣΑΜΕ βαθεία χαράματα, έβρεχε διαρκώς κι' ή μέρα βρισκόταν στο τέλος της διανύσεως στο "Εφταχώρι, ένα μικρό χωριό της Φλώρινας. Εκεί μάς περίμεναν πολλά ξαφνικά καλά. "Ο συνταγματάρχης Δαβάκης που χόρευε μπροστινός στρίβοντας λεβέντικα

Η ΘΥΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

(Ξυλογραφία του Κώστα Γραμματοπούλου).

τό μουστάκι του και μοιολογώντας: «που θά μού πәне, κάπου θά τούς μαντρώσω και μία καλοψημένη κουραμάνα. Θά πηγαίναμε νά έπισχύσουμε τό λόγο του Καραγιώργα που πολεμούσε τούς "Ιταλούς στη Λυκόραχη.

Συνεχίσαμε τήν πορεία μας. "Η βροχή δέν έννοούσε νά κόψει. Περάσαμε τρία ποτάμια ως τη μέση μες στο νερό. Μόνον όταν άστραψε βλέπαμε πώς είμαστε περιτυλιγμένοι από άγρια βουνά. Κάθε μία ώρα πέντε λεπτά στάση μες στη βροχή. Θυμάμαι πώς μ' έπαινε ένας γλυκός ύπνος και πώς παρ' όλη τη βροχή θά μπορούσα νά κοιμηθώ ώρες ολόκληρες από τήν κόπωση κι' από τήν εξάντληση.

— Συνάδελφε νά πιαστώ από τό ξίφος σου, γιατί δέν βλέπω και μπορεί νά ξεκοπώ και νά χαθώ...

— Ναι συνάδελφε...

"Ηταν ένας άγνωστός μου στρατιώτης που δέν έβλεπε καλά και θυμάμαι τη φωνή του. Θυμάμαι ακόμα τήν προσάθεια που καταβάλαμε κι' ή δυό νά πατάμε σταθερά, νά μήν τρεκλίζουμε και σωριαζόμαστε κάθε τόσο στις λάσπες ή στους άγκυλωτους κέδρους.

— "Όστε λοιπόν πηγαίνουμε στον πόλεμο, μονολογούσα...

Προσπαθούσαμε νάμαστε κι' ή πέντε στρατιώτες μαζί. "Από κοντά είχαμε και τόν άγνωστο στρατιώτη που κρατούσε τό ξίφος μου. "Όταν πήρε ή μέρα και κυταχτήκαμε, είμαστε άγνωστοι. Πρόσωπα κίτρινα, πανιασμένα παραμορφωμένα σχε-

ΣΠΥΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ: Τραυματίας.

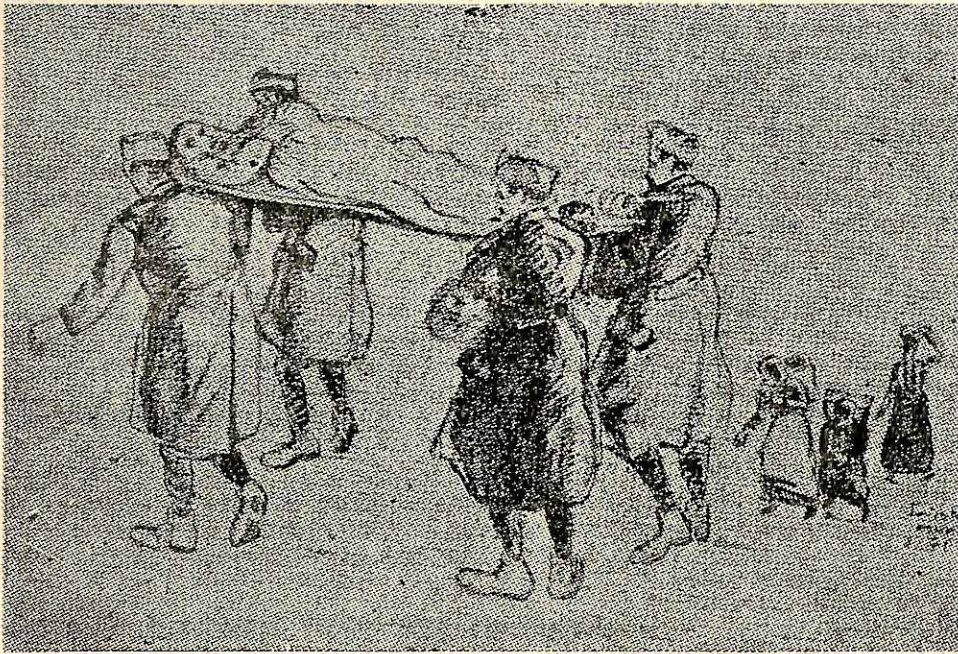
δόν. Δεν θάταν και πολύ μακριά οι τουφεκιές που ακουγότουσαν.

— Έχεις χατίρι, μολύβι μαζί σου; Θα κρατήσεις σημειώσεις ασφαλώς να γράψεις και κανένα βιβλίο όταν θα γυρίσουμε...

Ήταν ο Ένας από τους πέντε που με ροτούσε, ο Γιώργος Δούσμανης, ο πιο γραμματιζόμενος της παρέας. Ο φίλος που χωρίς αιδόν, θα βρισκόμουν κάπου εκεί ψηλά ενταφιασμένος κάτω από τις δρυές, έδω και είκοσι χρόνια.

★

ΤΟΤ' απάντησα μ' ένα πικραμένο χαμόγελο, κάνοντάς του νόημα μόνο. Όχι, δεν θα κρατούσα σημειώσεις. Θα ήθελα να την ξεχάσω αυτή τη μεγάλη περιπέτεια. Δεν θα ήθελα να θυμάμαι πως πήρα μέρος σ' έναν πόλεμο. Έστω και σ' έναν ένδοξο πόλεμο. Ένας πόλε-

ΣΠΥΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ: Τραυματιοφορείς στην Άλβανία.

μος δεν παύει ποτέ να είναι πόλεμος. Αυτή ή άλλη λογαριασμογραφία των σφαιρών μπορούσε κι' έπρεπε να έχει λείψει πριν από αιώνες.

Άλλά, προς χάρη σου Έλευθερία, και προς χάρη σου Ελλάδα, πηγαίνω εκεί που πηγαίνω. Μη νομίζεις πως το κάνω αυτό χωρίς πόνο. Είναι ένα χρέος, αλλά γιατί να πέσει σ' εμένα αυτό το χρέος; Αυτό το χρέος είναι βαρύ όταν ξέρεις, πως οι αντίπαλοι στρατιώτες που βρίσκονται απέναντί σου, δεν είναι επαγγελματίες πειρατές, εμπορευτές, άρπαγες που έφυγαν από τα σπίτια τους κι' έρχονται να διαγοιμίσουν τη γη μας. Τους φέρνουν. Τους έπιασαν από το γιακά, τους έβαλαν στη γραμμή και τους φέρνουν.

Όσοι ή κραυγή «Ίτε παίδες Έλληνων...» είναι δικαίοι. Τό χρέος είναι πικρό, αλλά αυτό είναι το χρέος. Άς ήξεραν τουλάχιστο αυτοί οι απέναντί σου στρατιώτες πως αυτοί τους νοιάζεις, πως αυτοί τους αγαπάς, πως δεν τυφεκίζεις αυτούς, αλλά τη βία που τους υποχρέωσαν να εκπροσωπήσουν... Άν ήξεραν... Η βροχή δε μπορεί να σβήσει τη φωτιά που έχει ανάψει μες στη συνείδησή σου. Βρέ-

χει και την άλλη μέρα και την άλλη νύχτα που περικυκλωμένοι έχουμε κάνει έναν κύκλο, έχουμε ανοίξει μικρά δρύγματα, έχουμε βουλιάξει μέσα τα στήθη μας με τα τυφέκια επί σκοπόν. Οι ξεφυλλισμένες δρυές της Γύφτισσας τρίζουν, βά-ζουμε το χέρι μας στον κόρφο μας και βγάζουμε λάσπες. Κοντά τα χαράματα βρίσκουμε ένα λαγνάκι και σκυφοί, ένας — ένας, πέφτουμε πίσω σ' ένα ποτάμι, δίνουμε μια μικρομάχη.

— Οικονομία στα πυρομαχικά, όσο να ρθύνει τα μολύβια... Οικονομία στις δέκα σφαίρες που μας μοίρασαν στον Πεντάλοφο. Διαφεύγουμε, περπατάμε β' λη την ημέρα κι' όλη τη νύχτα για να γυρίσουμε σ' ένα άλλο τρομαχτικό ύψωμα που βρίσκεται στο ίδιο μέρος, να φανεί πως είμαστε άλλοι, πως είμαστε πολλοί στρατός, να ρίξουμε μερικές τουφεκιές και να κάνουμε νέους έλλυμους, να παρουσιαστούμε απ' άλλου, να παραπλανήσουμε τον

πόλεμο, είχε γεννηθεί ένα κοριτσάκι τυφλό. Κι' ο Σκουρμπέλος έλεγε: — Έγώ το ήξερα πως η κόρη μου θα ήταν πιο εύτυχισμένη από τον πατέρα της... Κι' άμέσως άρχισε να τραγουδάει, κάνοντας διάφορες μυμικές κινήσεις: Τ ό ν π ό λ ε μ ο κ η ρ ό ξ α μ ε δ έ ν θ έ λ ο υ μ ε γ υ ν α ι κ ε ς. —

★

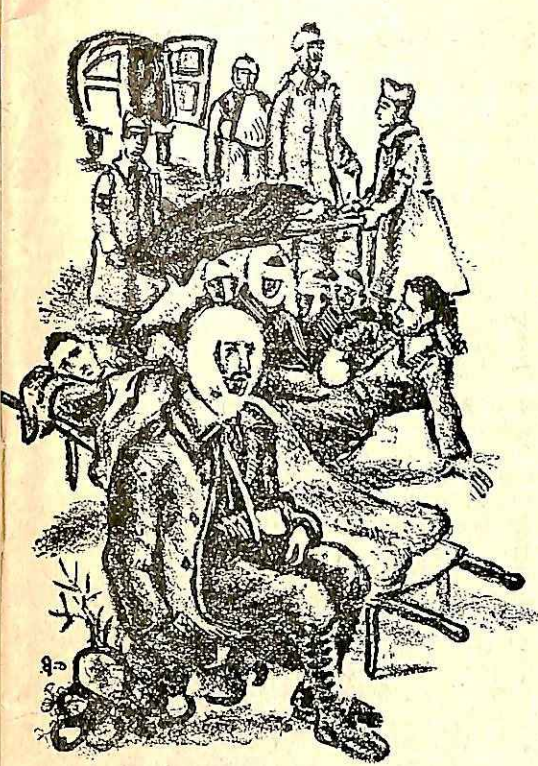
ΤΗΝ έκτη μέρα που τα πράγματα είχαν κάπως προωθηθεί, ήρθε ένας γιατρός, μ'ς κύτταξε και σημείωσε: «Άχρηστοι. Για δέκα μέρες τουλάχιστο θα έπρεπε να μ'ς φέρουν σε κάποιο χωριό για ανάπαυση και να μ'ς δώσουν να φάμε. Μ'ς πήγαν στη Σαμαρίνα. Ο έπιαιτισμός μας λιγοστός, αλλά η φωτιά κα ή ξάπλα μέσα στα σπίτια μ'ς έκαναν καλό. Συνήλαψε. Αυτά που θυμόμαστε, τα σπίτια μας, οι δικοί μας, η καλή μας ζωή μπορεί και να μην ήταν όνειρο. Μπορεί και να ξαναγυρίσουμε.

Όποτε από δέκα μέρες, μ'ς έφεραν πάλι στη ζώνη των πρόσω. Στη ζώνη των πρόσω αδιάκοπα. Πάνω στα βουνά. Οι πέντε, χωριζόμαστε από σιγά — σιγά. Ο Μπολάνης σκοτώθηκε. Ο Παυλάκης έλασε το άριστερό του χέρι. Ο Σκουρμπέλος το δεξί του. Ο Δούσμανης βρισκεται στο έπιτελείο του συντάγματος. Έγώ έχω πάθει από ψύξη, έχω αδυνατίσει, όσο αίμα έχει ή κιμωλία έχω κι' εγώ. Πιάνομαι από τα κλαδιά για να μην πέσω. Δεν υπάρχει σωτηρία. Σκάβω τ' χιόνι να βρω λίγη γής ν' ανάψω φωτιά. Περνάει ο γιατρός και μου δίνει δυο ασπιρίνες. Νομίζω πως τις μέρες μου μπορώ να τις μετρήσω στα δάχτυλά μου, όταν ξαφνικά έρχεται μια διαταγή. Να παρουσιαστώ στο έπιτελείο του συντάγματος. Ο Δούσμανης έπεισε τον συνταγματάρχη πως γράφω καλά, πως είμαι δημοσιογράφος κι' ο συνταγματάρχης μ' πήρε και μένα μαζί του, σ' ένα χωριό, τη Μόκριτσα, που τη βομβάρδιζαν συνεχώς το πυροβολικό και τα αεροπλάνα. Ά έξιζε να μνημονεύσω τ' όνομά του. Ήταν ο Θεμιστοκλής Κετσέας ένας αξιοματικό: που τον θαύμασα για την ψυχραιμία του και για την πειθαρχία του. Χρειάστηκε να περάσουν είκοσι μέρες δίπλα στη φωτιά, για να μπορέσω να κουνήσω το χέρι μου.

★

ΔΙΝΩ αυτά τα περιληπτικά στιγμιότυπα για τους αναγνώστες του «Κόσμου» θέλοντας να τους υπενθυμίσω τη θυσία. Να τους υπενθυμίσω τη γυμνή, ελληνική ψυχή και να τους κάνω να ξανασκεφτούν τα θαύματά της. Να την σκεφτούν την ίδια, να την ανακαλύψουν μέσα τους. Λησμόνησα να σημειώσω την παρουσία του ταγγάρη που όταν π'άνο στον Πεντάλοφο μ'ς έβαλαν στη γραμμή για να μ'ς π'άνε στο μέτωπο, βγήκε στο δρόμο και μ'ς φίλησε έναν — έναν και τους πέντε, σ' αν αδελφός, σ' αν πατέρα, σ' αν Έλλάδα. Στα μάτια του είδα την Έλλάδα και το έθνος. Στην αρχή, στα μάτια του κι' ύστερα στην άντοχη των στρατιωτών, στην άντοχη και στη καλωσύνη τους.

Την είδα στα πρόσωπά τους μια νύχτα που έφεραν τραυματίες Έταλούς σ' ένα μικρό χάνι. Έκείνοι άναστέναζαν, πο-ραμιλούσαν, φώναζαν τις μανάδες τους,

Μεταφορά τραυματιών

ΣΠΥΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ: Μεταφορά τραυματιών.

τους δικούς τους κι' οι δικοί μας τους μοίραζαν τις κουβέρτες τους. Τους έψηναν τσάι, τους έπιαναν το σφυγμό καθισμένοι όλοι τη νύχτα στα προσκέφαλά τους και έκλαιγαν. Να, είδα στρατιώτες που έκλαιγαν. Κι' είδα την Έλλάδα στα πρόσωπά τους όταν έσπασε το μέτωπο και επέστρεφαν λυπημένοι. Δεν θα ξεχάσω ποτέ έναν στρατιώτη που στην ιδιωτική του ζωή ήταν τσοπανόπουλο και που φορώντας μια μόνο οικισμένη αρβύλα, όπως έπιστρέφαμε, φώναζε κάθε τόσο: — Άδικο! Άδικο!

Άδικο ήταν να μ'ς χτυπήσουν οι Γερμανοί κι' εμείς οι νικητές να γυρίσουμε νικημένοι. Κάθε δέκα δήματα, στεκόταν κι' έβγαζε την ίδια αυτή σπαραχτική κραυγή: «Άδικο!» ως που έφτασε φωνάζοντας δεν έξερα. Τον έχασα τη στιγμή που μερικά Ιταλικά αεροπλάνα άρχισαν να μ'ς πολυβολούν. Πολυβολούσαν τους στρατιώτες που επέστρεφαν π'ά στην πατρίδα τους. Και τους πολυβολούσαν όχι από πολεμική ανάγκη αλλά για να διασκεδάσουν ίσως. Όλοι οι συνάνθρωποι δεν έχουν την ψυχή των ανθρώπων που παράστεκαν κλαίγοντας τους Έταλούς τραυματίες, ούτε του τσοπανόπουλου που φώναζε «άδικο!»

★

ΑΝ, λοιπόν, έγραφα ένα βιβλίο, θα συγκέντρωνα μέσα σ' αυτό τις ήθιχες εξάρσεις, το ανθρώπινο μεγαλείο των Έλλήνων στρατιωτών, ένα μεγαλείο που έχει τη ρίζα του πολύ βαθιά. Θα συγκέντρωνα στιγμιότυπα από την ήπομνή τους, από την καρτερία τους, από τη θέλησή τους. Στιγμιότυπα δηλαδή του οδυσσαστικού ήρωισμού και της οδυσσαστι-

κής μεγαλοφυχίας. Ψυχικές καταστάσεις από κείνες που συγκρατούν την οδυσσαστική περιοχή της Έλληνικής πατρίδος, από κείνες που θα υποδήλωναν το σιωπηλό μεγαλεπήβολο βάθος.

Όσοι δεν ήταν λίγοι οι συνάδελφοι που έγραφαν αξιόλογα έργα εμπνευσμένα από τον Έλληνοϊταλικό πόλεμο. Ο Λουκής Άκριτας, Ο Όδυσσέας Ελύτης, ο Γιάννης Μπεράτης, ο Στέλιος Ξεφλούδας και άλλοι. Έτυχε μάλιστα να γράφουν σελίδες όχι τυχαίες, αλλά σελίδες που θα μείνουν, μνήμη μιας πανεθνικής έξαρσης, από τις σημαντικότερες του Έλληνισμού. Θα είχε να παρατηρήσει κανείς κι' έδω το βαθύτερο σύνδεσμο που υπάρχει μεταξύ των διανοούμενων και της βαθύτερης ελληνικής ψυχής, όπως μπορεί να την συμπεράνει κανείς απ' αυτό το σημείωμα. Και για να δείξω αυτή την αντιστοιχία, θ' αναφερθώ σε μια σκηνή του μυθιστορηματος «Α ρ μ ε ν ο μ ε ν ο» του Λουκή Άκριτα — Τον ώλοκληρωμένο αυτόν πίνακα του Άλβανικού πολέμου, τον συνθεμένο με εκπλήσσοσα πνευματική αντικειμενικότητα — μια σκηνή από κείνες που μαρτυρούν την ύψηλη ψυχική μας θέση. Δύο στρατιώτες διψασμένοι, ένας Έλληνας κι' ένας Έταλός συναντιούνται στην ίδια πηγή, όπου κι' οι δυο κατεβαίνουν με προφύλαξη να ξεδιψάσουν. Ο Έλληνας, ο Θεοφίλης, θα μπορούσε να χει από τα πριν εξοντώσει τον Άλφρέντο, αλλά δεν το έκανε. Ήρθαν ξαφνικά αντιμέτωποι, ο ένας είχε το φόβο του άλλου, ήρθαν στα χέρια, αλλά σε μια στιγμή μπόρεσαν μ' ένα χαμόγελο να συνεννοηθούν. Κι' αφού ήπιαν νερό:

— Άντιό, Άλφρέντο.

— Άντιό Θεοφίλη...

«Και χώρισαν... Λίγα μέτρα ύστερα στάθηκαν κι' οι δυο και ξανακινιόταν. Δεν έχουνε παρά διακόσια μέτρα ο καθένας για να ξαναγίνουνε αντίπαλοι.

Στημένοι ο ένας αντίκρου στον άλλο, μ' ένα τουφέκι στο χέρι, δουλεύουνε αναγκαστικά κάτω από τον ίδιο νόμο. Ποιός να πρωτοσκοτώσει τον άλλο, λες ο κόσμος είναι τόσο μικρός που δεν τους χωράει να ξήσουνε σ' αν σύντροφοι. Αυτός δεν ήρθε ώστόσο, να πολεμήσει τον Άλφρέντο... Όταν έσκυψαν π'ά — π'ά να πιούνε νερό από το ίδιο αϊδάκι, έμοιαξαν δίδυμα πλάσματα, μονάχα που τους είχε φορέσει διαφορετικές στολές ή μάνα τους. Σίγουρα κι' ο Άλφρέντο δεν ήρθε να πολεμήσει προσωπικά το Θεοφίλη (...)

Τώρα άρχίζει ο Θεοφίλης να νοιάζει για τον Άλφρέντο μ' αν άπεριόριστη άγάπη... Ο διανοούμενος εκφράζει το στρατιώτη κι' ο στρατιώτης το διανοούμενο.

★

ΑΠΟ τους πέντε στρατιώτες γυρίσαμε πίσω μαζί μόνον οι δυο. Έγώ κι' ο Δούσμανης. Περπατούσαμε μέρα και νύχτα. Μέσα στο σακκίδιό μας είχαμε και τη σημαία του διαλυμένου Συντάγματος μας. Την παραδώσαμε στο συνταγματάρχη μας, φτάνοντας στο Μέτσοβο. Όστερα συνεχίσαμε. Φτάσαμε ως το Λαδι με τα πόδια. Εκεί μια γέρινη άμαξοστοιχία, μ'ς πήρε στις πλάτες της. Φτάσαμε στην Αθήνα στις 9 Μαΐου, με τους τελευταίους, με τους ξεγραμμένους. Μέσα στη μνήμη μου εξακολουθώ να διατηρώ εκείνο το δίπτυχο. Από τη μια τα ματωμένα χιόνια, κι' από την άλλη τους φτωχούς στρατιώτες, τοποθετημένους στο ύψηλότερο μέρος της συνείδησής μου. Γιατί ανακάλυψα πως υπάρχει μέσα και στους πιο άφελους και τους πιο διανοητικά άπελέκτους, πολύ φως και πολύ Μεσολόγγι.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ

ΜΑΝΑ ΚΑΙ ΓΙΟΣ

1940

Στης ιστορίας το διάσελο όρθιος ο γιός πολέμαγε κ' ή μάνα κράταε τα βουνά, όρθιος να στέκει ο γιός της, μπρούτζος, χιόνι και σύννεφο. Κι' άχολόχαγε ή Πίνδος σ' αν ή ο Διώνυσος γιορτή. Τα φαράγγια κατέβαζαν τραγούδια κι' αγαπήδαγαν τα έλατα και χορεύαν οι πέτρες. Κι' όλα φώναζαν: «Ίτε παίδες Έλληνων...». Φατεινές σπάθες οι ψυχές σταύρωναν στον όρίζοντα, ποτάμια πισωδρόμιζαν, τάφοι μετακινιόταν.

Κ' οι μάνες τα κοφτά γκρεμνά σ' αν Παγαγιές τ' ανέβαιναν. Με την εύκή στον όμο τους κατά το γιό παγαίαν και τις άεροτραμπάλιζε ο άνεμος φορτωμένες κ' έλυνε τα τσεμπερία τους κ' έπαιρνε τα μαλλιά τους κ' έδερνε τα φουστάνια τους και τις σπαθοκοπούσε, μ' αυτές άντροπατάγανε, ψηλά, πέτρα την πέτρα, κι' άνηφορίζαν στη γραμμή, όσο που μες στα σύννεφα χάνονταν όρθομέτωπες ή μια πίσω απ' την άλλη.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ

Οι κλέφτες που συλλαμβάνονται και καταδικάζονται δεν είναι παρά... έρασιτέχνες αν παραβληθούν με τις λεγεώνες των «τιμιών» ανθρώπων που κλέβουν! Γιατί συμβαίνει αυτό; Η τιμιότητα λένε οι ψυχολόγοι, δεν είναι παρά «μια σειρά ειδικών αντιδράσεων σε ειδικές καταστάσεις». Κάθε άνθρωπος μπορεί να φερθεί τίμια ή άτιμα ανάλογα με την περίπτωση...

ΟΥ ΚΛΕΨΕΙΣ!...

Και όμως όλοι κλέβουνε και περισσότερο απ' όλους οί... τίμιοι άνθρωποι

Ο ΔΙΟΓΕΝΗΣ, ο κυνικός φιλόσοφος που έψαχνε με το φανάρι να βρει έναν τίμιον άνθρωπο, απ' όσους έχουμε δε βρήκε ποτέ αυτό που ζητούσε στην Αθήνα της κλασικής αρχαιότητας. Αν έβρισκε σήμερα θ' αντιμετώπιζε χωρίς άλλο τις ίδιες δυσκολίες, γιατί στο σύγχρονο κόσμο όπως και στον αρχαίο, ο τίμιος άνθρωπος είναι σπάνιο ζώο.

Η συνθησιαμένη έννοια που δίνουμε στη λέξη «τιμιότητα» είναι ο απόλυτος σεβασμός της ξένης ιδιοκτησίας. Άλλ' αν δεχθούμε αυτή την έννοια, τότε κανένας από μας δεν είναι τίμιος. Φαίνεται πως η φυσική τάση προς την κλεψία είναι βαθειά ριζωμένη στην ανθρώπινη ψυχή. Και το πιο παράδοξο είναι πως οι εξ επαγγέλματος λωποδύτες κλέβουν πολύ λιγότερα από τους καθώς πρέπει ανθρώπους!

Ας πάρουμε το παράδειγμα των Ηνωμένων Πολιτειών, όπου υπάρχουν στατιστικές για όλα, ακόμα και για την κλεψία: Οι ειδικοί υπολογίζουν ότι κατά το έτος 1960 θα κλαπούν από τ' αμερικανικά καταστήματα κι' εργοστάσια επί αξίας 350 εκατομμυρίων δολλαρίων! Από το ποσό αυτό, τα 100 εκατομμύρια θα κλαπούν από τους υπαλλήλους και εργαζάτες και τα 250 εκατομμύρια από τους πελάτες. Κατά το ίδιο χρονικό διάστημα όλοι οι γνωστοί στην αστυνομία λωποδύτες, πορτοφολάδες και διαρρηκτές της Αμερικής δε θα μπορούσαν να «ξαφρίσουν» ούτε το ένα εικοστό του ποσού αυτού! Βλέπουμε, λοιπόν, ότι μπροστά στους φαινομενικά «τιμίους» ανθρώπους που κλέβουν, οι κλέφτες που συλλαμβάνονται και καταδικάζονται δεν είναι παρά έρασιτέχνες!

Οι άνθρωποι έχουν γενικά παράξενες αντιλήψεις για την τιμιότητα. Η «κλοπή» είναι μια δυσάρεστη λέξη και συνήθως αποφεύγουμε να χαρακτηρίσουμε ως κλέφτη τον τίμιο κι' ευσεβήτο υπάλληλο που παίρνει στο σπίτι του από το γραφείο μερικά μολύβια, συνδετήρες ή κορδέλλες γραφομηχανής. Ωστόσο, αν ο ταμίας ενός καταστήματος μας δώσει ρέστα λειψά κατά μια δραχμή, είμαστε έτοιμοι να κάνουμε φασαρία και αν ο ταμίας μιας Τράπεζας παρουσιάσει ένα μικρό έλλειμμα στους λογαριασμούς του, θεωρούμε δικαιολογημένη την απόλυσή του. Επίσης, δείχνουμε κάποια επιείκεια στον κλέφτη που ξαφρίζει έναν

πλούσιο, αλλά δεν έχουμε οίκτο για κείνον που κλέβει π.χ. το χαρτίλιζι ενός παιδιού. Φαίνεται πως υπάρχει ένας άγραφος κώδικας που καθορίζει ποιές κλοπές είναι... τίμιες και ποιές άτιμες!

Ψυχολογικές έρευνες που διεξήχθησαν πρόσφατα από επιστήμονες του πανεπιστημίου Κολούμπια μεταξύ παιδιών της σχολικής ηλικίας, δείχνουν πως οι αντιλήψεις για την τιμιότητα ποικίλλουν ανάλογα με την «κατάσταση» στην οποία δά βρεθεί το παιδί. Μερικά παιδιά δε διστάζουν ν' αντιγράψουν στους διαγωνισμούς, αλλά θεωρούν μεγάλη ατιμία να κάνουν ζαβολιές στο παιχνίδι. Η τιμιότητα, συμπεραίνουν οι ψυχολόγοι, δεν είναι παρά «μια σειρά ειδικών αντιδράσεων σε ειδικές καταστάσεις». Δεν υπάρχει ένα γενικό γνώρισμα του ανθρώπινου χαρακτήρα που θα μπορούσαμε να τον χαρακτηρίσουμε «τιμιότητα». Κάθε άνθρωπος μπορεί να φερθεί τίμια ή άτιμα ανάλογα με τις περιστάσεις. Οι «περιστάσεις» αυτές που μπορούν να οδηγήσουν έναν αξιοπρεπή άνθρωπο, με λευκό πονητικό μητρώο, στη διάπραξη μιας μικρής κλοπής, εξαρτώνται από διάφορους παράγοντες. Αν αφήσουμε κατά μέρος τους εξ επαγγέλματος λωποδύτες και κείνους που κλέβουν επειδή πεινάνε, μπορούμε να διακρίνουμε, σύμφωνα με τις πρόσφατες ψυχολογικές μελέτες, έξη λόγους που εξωθούν τους «κατά τ' άλλα τίμιους» ανθρώπους στην κλοπή:

★

1. Η κλοπή ως παιχνίδι. — Για μερικούς ανθρώπους η κλοπή είναι ένα διασκεδαστικό παιχνίδι. Ιδιαίτερα οι νέοι, αισθάνονται συχνά την ανάγκη να θέσουν σε δοκιμασία την εφύλη τους, την επιδεξιότητά τους, το θάρρος τους. Έξ' άλλου, συχνά οι συμμορίες των αλκοολικών παιδιών παίζουν από τα νεοφώτιστα μέλη τους την καπτασώφνη τους. Η αξία του αντικειμένου δεν έχει μεγάλη σημασία. Η κλοπή δεν είναι παρά ένα παιχνίδι.

2. Οί κλοπές των εργαζομένων. — Ανάλογη περίπτωση είναι και η ψυχολογία του υπαλλήλου που κλέβει από το γραφείο του τη γραμμή, ή το εργατή που κλέβει τις πρώτες ώρες του εργοστασίου. Συνήθως τ' αντικείμενα είναι άσημαντες αξίες, αλλά δίνουν κάποια ικανοποίηση στον υπάλληλο που αισθάνεται ότι «ξεγέλασε» έναν εργοδότη που είναι πολύ πιο ι-

σχυρός από τον εαυτό του. Η συνείδησή του δεν τον ενοχλεί γιατί ξέρει πως η ζημία είναι άσημαντη (αν και στο σύνολο μπορεί να γίνει πολύ σημαντική για τον εργοδότη).

3. Απηνόρηστος. — Είναι πασιγνωστό ότι τα άπηνόρηστα πράγματα είναι πιο ελκυστικά, και αυτό συμβαίνει όχι μόνο στα παιδιά αλλά και στους μεγάλους. Η κλοπή είναι κάτι το άπηνόρηστο και πολλοί αισθάνονται την ανάγκη ν' αποκτήσουν ένα πράγμα χωρίς να το πληρώσουν, έστω κι' αν έχουν αρκετά χρήματα. Φυσικά, οι περισσότεροι δε γίνονται διαρρηκτές και πορτοφολάδες. Άπλως ξαφρίζουν τα καταστήματα από μικροαντικείμενα.

4. Ασυνείδητη κλοπή. — Είναι ένα παρόδοξο ψυχολογικό φαινόμενο που μελέτησε πρώτος ο Φρόϊντ. Κάθε άνθρωπος έχει την τάση να «εξαχνάει» να επιστρέφει ένα δανεικό βιβλίο ή άλλα αντικείμενα που δανείσθηκε. Φυσικά, δεν το κάνει επίτηδες.

Άλλ' υπάρχει μια ύποπτη τάση να κρατήσουμε για τον εαυτό μας το δανεικό αντικείμενο και η τάση αυτή προκαλεί τη διάλειψη της μνήμης, πράγμα που μας δίνει μια ήθικη δικαιολογία για την οικειοποίηση της ξένης ιδιοκτησίας.

5. Κλεπτομανία. — Στην περίπτωση αυτή, υποτίθεται πως ο άνθρωπος πάει να είναι κύριος του εαυτού του και πέφτει θύμα των ψυχικών του παρορμήσεων. Πολλοί κλεπτομανείς είναι πλούσιες γυναίκες που δεν έχουν να κερδίσουν τίποτα από τις κλοπές τους. Σχεδόν τ' αντικείμενα που κλέβουν είναι όχι μόνο μικρής αξίας αλλά και τελείως άχρηστα. Π.χ. μια γυναίκα μπορεί να κλέψει ξυριστικές μηχανές ή ανδρικά είδη ήματις που δεν μπορεί να τα χρησιμοποιήσει. Οι ψυχολόγοι έχουν καταλήξει στα εξής συμπεράσματα για την κλεπτομανία: Συνήθως ο κλεπτομανής αισθάνεται μόνος και ταπεινωμένος. Γι' αυτό και οι περισσότερες γυναίκες που κλέβουν τα καταστήματα είναι ηλικιωμένες ή γρηές που ζουν μόνες. Η κλοπή τους δίνει ένα αισθηματικό δυνάμει και συγχρόνως αποτελεί μια διασκέδαση, ένα είδος «σπόρ», που σπάει τη μονοτονία της ζωής τους.

6. Τα παιδικά χρόνια. Οι έμπειρες της παιδικής ηλικίας έχουν μεγάλη σημασία για τη διαμόρφωση του χαρακτήρα. Ένα παιδί παραμελημένο από τους γονείς του, μπορεί ν' αρχίσει να κλέβει για να τους «εκδικηθεί». Η κλοπή είναι άπλως μια άπηνόρηστη πράξη που δε στενοχωρεί τους μεγάλους. Άσφαλώς, δεν καταλήγουν όλα τα παιδιά να γίνουν λωποδύτες, άλλ' η πικρία των παιδικών χρόνων θα σφραγίσει για πάντα το χαρακτήρα τους. Άργότερα, έστω κι' αν δεν καταλήξουν στην ποινική δικαιοσύνη, θα συνεχίσουν να κλέβουν πότε πότε για «σπόρ»...

J. P. CHAPLIN

Ο μέσος όρος της ζωής έχει αυξηθεί σημαντικώτατα, οι επιδημίες έχουν εξαφανισθεί, η δημοσία υγεία έχει οργανωθεί, τα μέσα θεραπείας έχουν τελειοποιηθεί και γενικευθεί. Η πρόοδος της ιατρικής έχει κάνει θαύματα. Άλλά η νίκη δεν είναι ακόμα πλήρης. Οι επιδημίες εξαφανίσθηκαν, τα αντιβιοτικά έκμηδένισαν ένα πλήθος από φοβερές αρρώστειες άλλ' οι καρδιακές παθήσεις, ο καρκίνος και οι ψυχοπάθειες — οι «αρρώστειες του πολιτισμού» — είναι ή μάστιγα της εποχής μας. Η παθολογία και η βιοχημεία έχουν κηρύξει τον πόλεμο έναντίον τους, θα χρειασθούν όμως πολλές και σκληρές μάχες για να κερδηθεί ο αγώνας. Ο πόλεμος αυτός είναι το θέμα μιας εξαιρετικά διαφορετικής έρευνας της «Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας» που δημοσιεύουμε παρακάτω.

ΟΙ "ΑΡΡΩΣΤΕΙΕΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ"

Α. ΟΙ ΙΟΙ ΚΑΙ Ο ΚΑΡΚΙΝΟΣ

Ο ΕΥΡΩΠΑΙΟΣ, γενικά, υγιάίνει. Άν εξαίρεσουμε τις Ην. Πολιτείες, την Αυστραλία και τον Καναδά, ο μέσος όρος ηλικίας του είναι ο υψηλότερος στον κόσμο. Άν την συγκρίνουμε με την τύχη των αφρικανικών και ασιατικών πληθυσμών, η δική του είναι ζηλευτή. Η δημοσία υγεία του είναι καλή, έχει στη διάθεσή του πολλούς γιατρούς εφοδιασμένους με τα πιο σύγχρονα θεραπευτικά μέσα.

Την κατάσταση αυτή την χρωστά ο Ευρωπαίος πριν απ' όλα στην οικονομική ευημερία και στην τεχνική πρόοδο που μπόρεσαν — παρά τους πολέμους — να του εξασφαλίσουν, μέσα σε διάστημα μόλις δύο αιώνων, ένα βιοτικό επίπεδο σημαντικά υψηλότερο από το βιοτικό επίπεδο των οικονομικά λιγότερο ανεπτυγμένων λαών. Από το 1900 ως τώρα ο μέσος όρος ζωής των Ευρωπαίων αυξήθηκε κατά 17 χρόνια: Έχουν οριστικά εξαφανισθεί οι μεγάλες επιδημίες, όπως η πανώλη, η χολέρα ή η εφλογία και συνάμα έχουν περιορισθεί, αν δεν έχουν νικηθεί όλότελα, οι μάστιγες που ήταν τρομακτικές άλλοτε: η φθισή, τα άφροδίσια νοσήματα ή ο υποσιτισμός.

Άσφαλώς, κάθε έπαγγελμα και κάθε χώρα έχουν τα ιδιαίτερα προβλήματά τους: ωστόσο είναι γεγονός ότι η μοίρα της υγείας του μέσου Ευρωπαίου τείνει παντού να γίνει ομοιόμορφη. Η νοσηρότητα της υπαίθρου δεν διαφέρει πλέον πολύ από τη νοσηρότητα των πόλεων και εμφανίζονται οι «αρρώστειες του

πολιτισμού» που αντικαθιστούν τις μάστιγες του παρελθόντος. Οι «αρρώστειες του πολιτισμού» είναι ουσιαστικά οι αρρώστειες της καρδιάς, ο καρκίνος και οι ψυχοπάθειες. Σ' όλες τις χώρες της Ευρώπης, χωρίς εξαίρεση, οι αρρώστειες της καρδιάς και των αρτηριών είναι η κυριώτερη αιτία της θνησιμότητας. Άκολουθεί ο καρκίνος. Οι ψυχοπάθειες σκοτώνουν πολύ λιγότερο, αλλά τα τελευταία χρόνια έχουν καταλάβει τέτοια θέση στη ζωή μας, ώστε πρέπει να τοποθετηθούν σε ξεχωριστή θέση. Το άγχος είναι πραγματικά η αρρώστεια του αιώνα μας και πιέζει τόσο βαρεια τη ζωή μας, ώστε η εξοφάνισή του θα ήταν ίσως μεγαλύτερη ευεργεσία για την ανθρωπότητα παρά η ριζική θεραπεία των καρδιακών παθήσεων και του καρκίνου.

Η ένιαία παθολογία

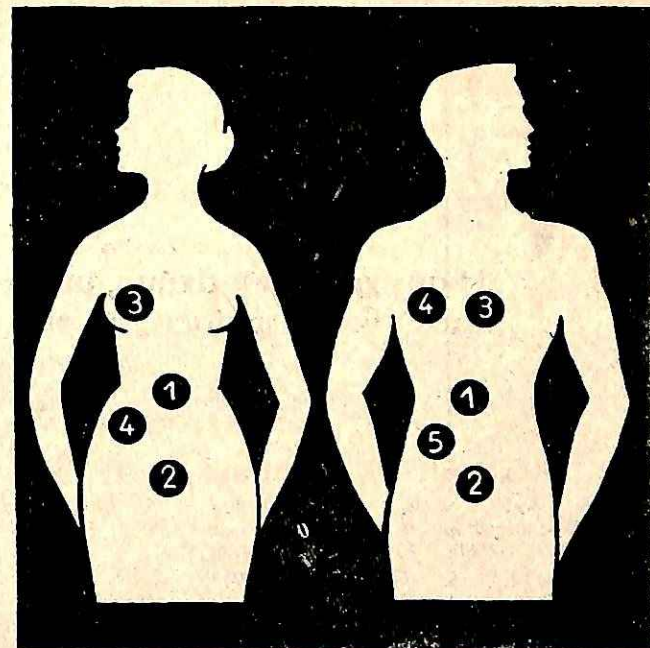
ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ με την πρόοδο των νέων αυτών «ασθενειών του πολιτισμού» σημειώνεται μια αληθινή επανάσταση στην παθολογία. Η παθολογία, που ήταν κομματιασμένη από πολλούς αιώνες σε διάφορους κλάδους που αγνοούσαν οι μόνους δέ, τείνει τώρα να ξαναγίνει ένιαία. Ο ψυχίατρος και ο διανοητικός, που είναι σήμερα οι δύο «ίμπεριαλιστές» της ιατρικής, συμφωνούν ότι πρέπει να καταργήσουν τη διάκριση ανάμεσα στις αρρώστειες. Οι πρώτοι ξαναγυρίζουν σ' ένα από τα κύρια ιπποκρατικά δόγματα: στην αδιαίρετη ενότητα του πνεύματος και του

σώματος και σιγά - σιγά εισδύουν σ' όλα τα κεφάλαια της παθολογίας. Οι δεύτεροι — οι διανοητικοί — καταδικάζουν την αρρώστεια στο ύστατο καταφύγιο της: με τη βοήθεια των στενών συγγενών τους, των ιολόγων, προχωρούν ως τα σύνορα της ζωής και προσπαθούν να πολεμήσουν την αρρώστεια ως μέσα στο κύτταρο, δηλαδή στη μικρότερη αρχιτεκτονική μονάδα του σώματος μας.

Άφ' ταξίδεψε, για να κάνει μιαν έρευνα στον διεθνή ιατρικό κόσμο, σ' όλες τις χώρες της Ευρώπης, ο Μπερνάρ Γκουλλέ διαπίστωσε ότι είναι ένιαίες οι μέριμνες των έρευνών και των γιατρών. Άτις μέριμνες αυτές, όπως αυτές τις έλπίδες — γράφει — προσπάθησα να τις συνοψίσω. Άς μη αναζητηθεί εδώ μια εξαντλητική απαρίθμηση, ακόμα μετά την ένιαία επιστημονική ανάλυση: θα ήθελα απλώς να μεταδώσω στον αναγνώστη την εντύπωσή μου — ότι, δηλαδή, ζούμε αποφασιστικά χρόνια για το μέλλον μας και ότι, για πρώτη φορά μπορούμε να ελπίζουμε λογικά ότι θα σπάσουμε τα όρια που η φύση έχει τάξει, από εκατοντάδες χιλιάδες χρόνια, στο σώμα και στο πνεύμα του ανθρώπου.

Η μάχη του Ιού

ΑΝ ή εποχή του Παστέρ, του Κώχ και του Λίστερ είχε ονομασθεί σωστά «εποχή της βακτηριολογικής επανάστασεως», τα τελευταία είκοσι χρόνια αξίζουν να θεωρηθούν σαν ή περίοδος της «ιολογικής επανάστασεως». Οι τεχνικές πρόσδοι που πραγματοποιήθηκαν στις θεμελιακές επιστήμες, επέτρεψαν να κατασκευασθούν όργανα που χρησιμ-

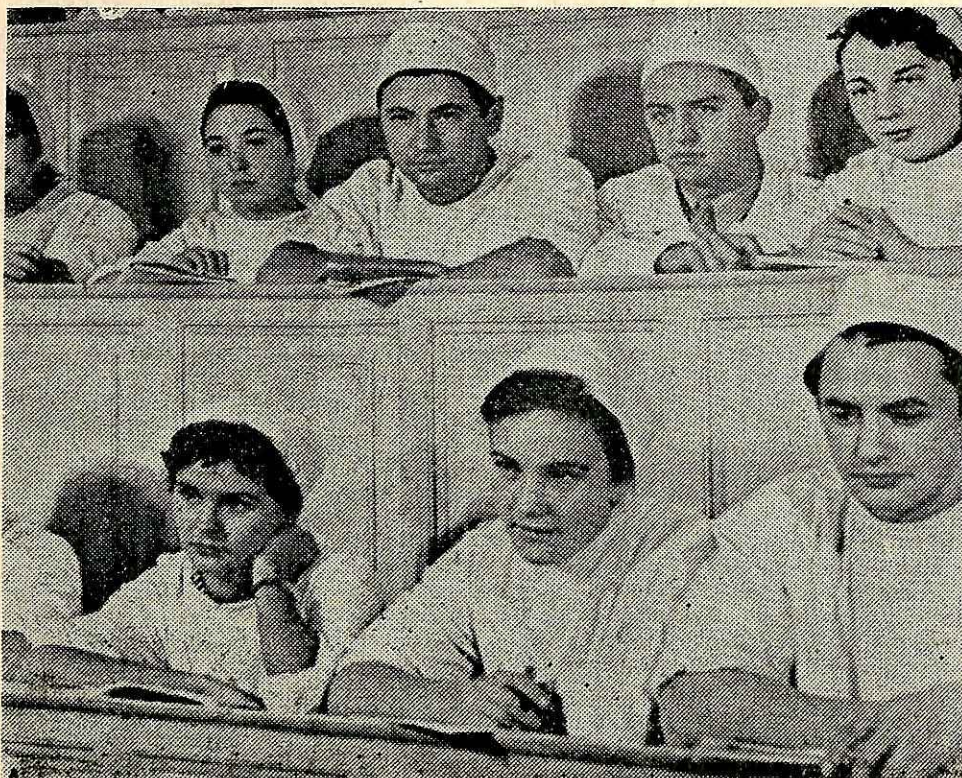
Στον άνδρα και στη γυναίκα, το στομάχι (1), τα έντερα και τα γεννητικά όργανα (2), είναι τα μέλη του σώματος που απειλούνται περισσότερο από τον καρκίνο. Άκολουθούν, στη γυναίκα, το στήθος (3), το συκώτι (4) και, στον άνδρα, ο οισοφάγος (3), οι πνεύμονες (4) και το συκώτι (5).

Η σύγχρονη επιστήμη, με τα τεχνικά μέσα που έχει στη διάθεσή της προσπαθεί να γνωρίσει τη φύση των ιών, όποτε θ' αντιμετωπίσει οριστικά τις πιο θανατηφόρες αρρώστιες.

ποιήθηκαν με αξιόλογα αποτελέσματα για τη μελέτη των ιών. Οι καινούργιες τεχνικές και μέθοδοι όννοξαν στη γνώση την απέραντη περιοχή της οίκολογίας των μικροοργανισμών γενικά και των ιών ειδικά.

Μπορεί να δεβαιωθεί ότι χάρη σε πολύ

ένος προβλήματος. Πρέπει ν' αναγνωρισθεί ότι δεν έχει επιτευχθεί ακόμα ο σκοπός αυτός στην περίπτωση καμιάς από τις αρρώστιες που προκαλούνται από ιό, μολονότι η επιτυχία φαίνεται να μην απέχει πολύ σχετικά με ώρισμένες από αυτές τις αρρώστιες.

Η έλπίδα του μέλλοντος. Οι νέοι αυτοί που τελειώνουν τις σπουδές τους για να γίνουν γιατροί, παρακολουθούν ένα μάθημα για τις τελευταίες έρευνες σχετικά με τον καρκίνο. Όταν θ' αρχίσουν ν' ασκούν το επάγγελμά τους, θα ξέρουν περισσότερα για τη φοβερή αρρώστεια απ' όσα ήξεραν διάσημοι γιατροί, πριν από δέκα μόλις χρόνια. Και ο αγώνας τους κατά του καρκίνου θα είναι πιο αποτελεσματικός.

πλατεία αντίληψη του προβλήματος, οι πρόοδοι υπήρξαν τόσο γρήγορες και ύποσχονται να συνεχισθούν με τον ίδιο ρυθμό. Διάφορες απόψεις της οίκολογίας των ασθενειών που προκαλούνται από ιό έχουν μελετηθεί όχι μόνο από ιολόγους, αλλά και από άλλους ειδικούς. Σε πολλές περιπτώσεις, μόνο αφού εξετασθούν τα συμπεράσματα όλων αυτών των ειδικών είναι δυνατό να επιτευχθεί μια ακρίβης εικόνα των γεγονότων και να γίνει δυνατή η κατανόηση και η λύση

Οι ιοί είναι τα πιο μικροσκοπικά απ' όλα τα ζωντανά όντα, αν παραδεχθούμε ότι η ουσιαστική ιδιότητα της ζωής είναι η ικανότητα αναπαραγωγής. Δεν μπορούν, όμως, ν' αναπαράγονται παρά μόνο αν είναι σ' επαφή με άλλα ζωντανά κύτταρα. Η ιδιότητα αυτή και πολλές άλλες έκαναν ώρισμένους επιστήμονες να αναρωτηθούν αν οι ιοί είναι πραγματικά ζωντανά όντα. Τα τελευταία δέκα χρόνια, όμως, έχει συσσωρευθεί ένας τεράστιος όγκος από στοιχεία και δεδομένα

σχετικά με τους ιούς και τώρα το έρωτημα αν οι ιοί είναι ζωντανοί παρουσιάζει μόνο θεωρητικό ενδιαφέρον.

Για να επιζηήσει, ένας ιός πρέπει να έλθει σ' επαφή μ' ένα «φιλοξενούντα» ή, ακριβέστερα, με ένα κύτταρο που δέχεται αυτόν τον «φιλοξενούντα». Πρέπει να μπορεί να πολλαπλασιάζεται όσο μένει στον «φιλοξενούντα», να σκορπά και να επιζηεί στο εξωτερικό, ενώ αναζητεί ένα νέο «φιλοξενούντα». Οι δραστηριότητες αυτές χαρακτηρίζονται με ακρίβεια από τους ακόλουθους όρους: εγκατάσταση, πολλαπλασιασμός, μετανάστευση και κυκλοφορία — μολονότι οι αντίληψεις μας γι' αυτό το θέμα τροποποιούνται με την εξέλιξη των γνώσεών μας. "Αν είναι δυνατό ν' αποδώσουμε ένα σκοπό στη μορφή ζωής που ονομάζουμε ιό, ο σκοπός αυτός είναι η επιβίωση κι' ο καλύτερος τρόπος για να το κατορθώσει είναι να τα φτιάχνει κατά κάποιο τρόπο με τον «φιλοξενούντα», να ζει μαζί του χωρίς να τον βλάπτει, να τρέφεται και ν' αναπαράγεται όσο το δυνατό πιο άμεσα και να εξασφαλίζει μια διέξοδο, ώστε οι απόγονοί του να μπορούν να βγουν από τον «φιλοξενούντα» και ν' αναζητήσουν νέα εγκατάσταση. Η αλήθεια είναι ότι οι περισσότερες αρρώστιες που προκαλούνται από τους ιούς δεν είναι φανερές και οι περιπτώσεις θανάτου ή βαρείας βλάβης είναι σχετικά σπάνιες — αυτές όμως ακριβώς οι περιπτώσεις είναι εκείνες που έχουν σημασία για την ιατρική επιστήμη.

Το πλήθος των ιών

Το γεγονός αυτό δεν ήταν ποτέ τόσο φανερό όσο σήμερα, έπειτα από τις τεχνικές προόδους που πραγματοποιήθηκαν τα τελευταία δέκα χρόνια. Τα πιο σημαντικά αποτελέσματα όφειλονται, χωρίς αμφιβολία, στην ανάπτυξη της τεχνικής για την καλλιέργεια των ιών. Οι καλλιέργειες ζωντανών ιών δεν είναι κάτι καινούργιο: τις πραγματοποιούσαν ήδη — όχι χωρίς κάποιες δυσκολίες — πριν από 30 ή 40 χρόνια. Η ανακάλυψη, όμως, των αντιβιοτικών έχει επιτρέψει να λυθεί το ουσιαστικό πρόβλημα της στειρότητας των καλλιεργειών αυτών. Η ανακάλυψη αυτή — όπως και οι πρόοδοι που πραγματοποιήθηκαν στην ποσολογία του περιβάλλοντος των καλλιεργειών, στην έκλογη και στην προπαρασκευή των ιών που θα καλλιεργηθούν και στη μελέτη της καταστρεπτικής επενέργειας των ιών στα

κύτταρα (κυττοπαθογενείς επενέργειες) — επιτρέπει να χρησιμοποιείται πλατεία ή μέθοδος της καλλιέργειας των ιών για να καλλιεργούνται ιοί στο εργαστήριο.

Χάρη στην καινούργια αυτή τεχνική, έγινε δυνατό ν' απομονωθεί και να επισημανθεί ένας μεγάλος αριθμός ιών που ήσαν πριν άγνωστοι — που ώρισμένοι είναι παθογενείς και άλλοι άβλαβείς. Οι περισσότεροι από τους ιούς αυτούς παρατηρήθηκαν για πρώτη φορά στο στάδιο της «μεταναστεύσεως»: στα περιττώματα των εντέρων ή του αναπνευστικού συστήματος. "Άλλοι ιοί επισημάνθηκαν σε κύτταρα ανθρώπων ή ζώων, που είχαν διατηρηθεί ζωντανά σε καλλιέργεια ιού. "Άλλοι, τέλος, βρέθηκαν στο στάδιο της «κυκλοφορίας» — λ.χ. σε έντομα που παίζουν το ρόλο «προσωρινών φιλοξενούντων» — και μεταδίδουν τον ιό από ένα ζώο σ' άλλο. Πολλές δεκάδες ιών ανακαλύφθηκαν έτσι τα τελευταία δέκα χρόνια και κανένας δεν ξέρει πόσοι μένουν ακόμα ν' ανακαλυφθούν.

Είναι φανερό ότι, όπως έχουμε νικήσει υπό παρόμοιες τόσες και τόσες βακτηριακές αρρώστιες, έτσι θα νικήσουμε στο μέλλον διαρκώς περισσότερες αρρώστιες που προκαλούνται από ιούς. "Ωστόσο ως μη ξεχνούμε ότι κανένα ζωντανό όν δεν είναι απομονωμένο. Η συμπεριφορά του εξαρτάται από το περιβάλλον του κι' αυτό αλλάζει διαρκώς, λιγότερο ή περισσότερο. Χρειάζεται, λοιπόν, σταθερή επαγρύπνηση, γιατί είναι δυνατό να εμφανισθούν καινούργιες αρρώστιες κι' οι παλιές να πάρουν νέες μορφές.

Το μυστήριο του καρκίνου

ΟΤΑΝ τέσσερις Εύρωπαίοι φθάνουν στην ηλικία των 45 χρόνων, ο ένας απ' αυτούς είναι βέβαιο ότι, στα χρόνια που του μένουν να ζήσει, θα πέσει θύμα του καρκίνου. Ο καρκίνος κατέχει τη δεύτερη θέση στις αιτίες θανάτου στην Εύρώπη και η θλιβερή αυτή τιμή είναι και πάλι κατώτερη από τη φήμη της. Ο φόβος του καρκίνου έχει αντικαταστήσει το φόβο της χολέρας στη σύγχρονη φαντασία.

Σε μια χώρα, όπως η Γαλλία, παρουσιάζονται κάθε χρόνο 150.000 νέες περιπτώσεις καρκίνου, που οι 50.000 θεραπεύονται οριστικά με τα σύγχρονα θεραπευτικά μέσα. Οι αριθμοί αυτοί μπορούν να μεταφερθούν στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες. Το ποσοστό θεραπείας έχει αυξηθεί πολύ υπό τον όρο να αρχίσει η θεραπεία τους εγκαίρα και να γίνει σωστά. Τα αποτελέσματα αυτά είναι ενθαρρυντικά και πρέπει να τα έχουμε υπόψη πριν σκεφθούμε ότι σε 100 νεογέννητα παιδιά τα 22 θα πάθουν καρκίνο στη διάρκεια της ζωής τους κι' ότι ο αριθμός αυτός θα είναι 25 για τα κορίτσια.

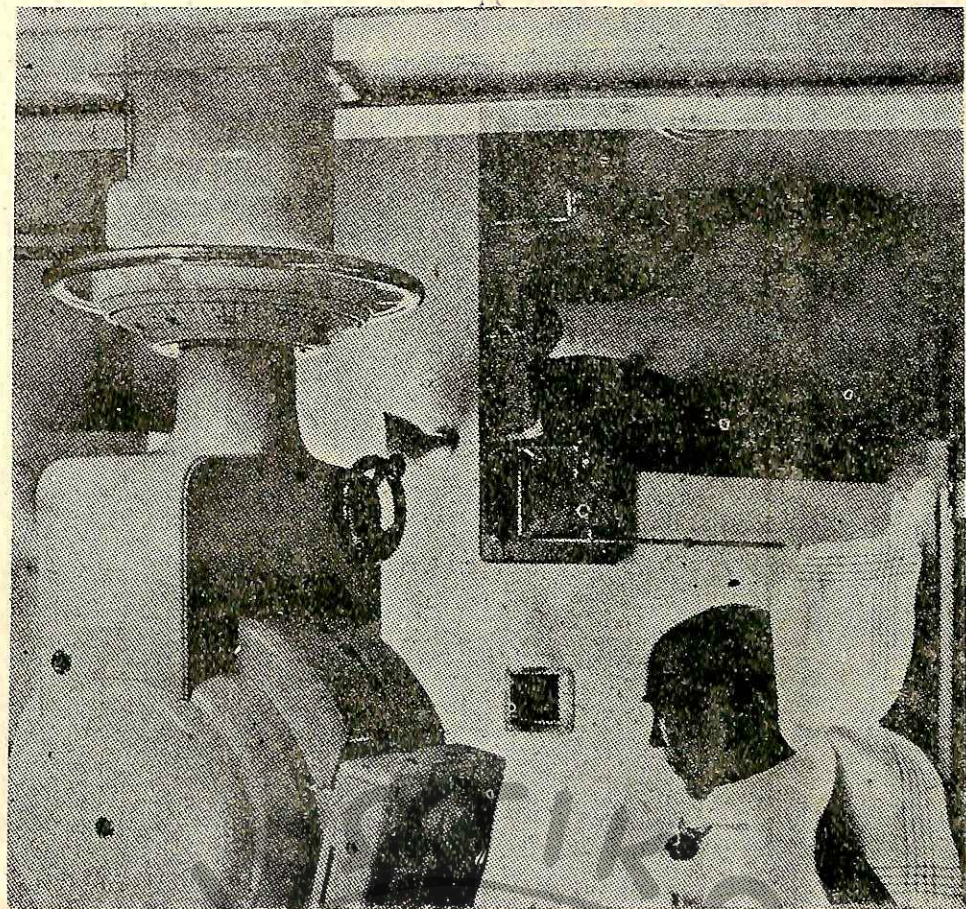
Οι έρευνες που έχουν αρχίσει από πενήντα χρόνια έχουν γίνει τον τελευταίο καιρό πιο συγκεκριμένες χάρη στις τεχνικές ανακαλύψεις που επιτρέπουν την ανατομική, φυσική και χημική μελέτη των πιο μικροσκοπικών συστατικών μερών του κυττάρου.

Ο ρόλος που παίζουν οι ιοί στην εκδήλωση του καρκίνου φωτίστηκε με νέο φως απ' ότου ο Λούντβιχ Γκρόνς απέδειξε, το 1951, ότι η λευχαιμία του ποντικού οφείλεται σ' επενέργεια ιού. Παρά τις σφοδρές αντιρρήσεις, η υπό-

θεση αυτή επιβεβαιώθηκε και πολλά ευρωπαϊκά και αμερικανικά εργαστήρια πέτυχαν να προκαλέσουν λευχαιμία και καρκίνο σε ζώα με ένεση πυρηνικού οξέος, που το έβγαλαν από καρκινικά κύτταρα. "Έχει αποδειχθεί ότι τα πυρηνικά αυτά οξέα μεταδιδάουν τους κληρονομικούς χαρακτήρες από γενιά σε γενιά μ' ένα πολύπλοκο μηχανισμό, που όσο τόσο γίνεται κάθε μέρα περισσότερο κα-

κύτταρο και καταγίνονται να κάνουν την ακριβή ανάλυσή του. "Όταν αυτή γνωσθεί με ακρίβεια, θα είναι δυνατή η εξέταση των παθολογικών χαρακτήρων, δηλαδή η μελέτη του καρκινικού κυττάρου και, ίσως, η διείσδυση στο μυστήριο του.

"Έχει ανοίξει τελευταία και ένας άλλος δρόμος αναζητήσεων: της καλλιέργειας καρκινικών κυττάρων έξω από τον

Η ατομική ενέργεια με τα ισότοπα, είναι ένα νέο όπλο στα χέρια της επιστήμης για τον αγώνα της εναντίον του καρκίνου.

ταληπτός. Δεν αγνοούμε επίσης ότι το καρκινικό κύτταρο μεταδιδάει στους απογόνους του το δυναμικό αναρχικού πολλαπλασιασμού που το ξεχωρίζει από το φυσιολογικό κύτταρο. Ξέρουμε επίσης ότι οι ιοί αποτελούνται ουσιαστικά από

πυρηνικό οξύ που περιβάλλεται από πρωτεΐνη. Οι τρεις αυτές δάμες επιχειρημάτων έχουν ανοίξει μια καινούργια περίοδο για την καρκιολογία και φαίνεται τώρα βέβαιο ότι το «καρκινικό γεγονός» βρίσκεται στη διαφορά ανάμεσα στα πυρηνικά οξέα ενός φυσιολογικού κυττάρου και στα πυρηνικά οξέα ενός καρκινικού κυττάρου.

Το ηλεκτρονικό μικροσκόπιο

ΓΙΑ να ενισχυθεί η επίθεση, έχει εμφανισθεί ένα νέο όπλο πριν από λίγα χρόνια: το ηλεκτρονικό μικροσκόπιο που επιτρέπει πληρέστερη παρατήρηση του κυττάρου. Χάρη σ' αυτό, οι έρευνες έχουν εισβάλει με μιάς στο

όργανισμό. Είναι τώρα δυνατό να μελετηθεί η ανάπτυξη των καρκινικών κυττάρων στο εργαστήριο. Στα καρκινικά αυτά στρώματα μπορεί να δοκιμασθούν ειδικά φάρμακα, να μελετηθεί η κυκλοφορία του αίματος στα καρκινικά κύτταρα κλπ.

Τα αποτελέσματα των εργασιών αυτών θα είναι ακόμα πιο σημαντικά, γιατί έχει τώρα αποδειχθεί η ύπαρξη μέσων άμυνας του οργανισμού. Οι ιατρικές επιθεωρήσεις έχουν ριγάψει ένα από χίλια περιστατικά αυτόματης και οριστικής θεραπείας σε καρκινοπαθείς που πολλοί είχαν φθάσει στο στάδιο του καθολικού καρκίνου. "Επίσης είναι πολυάριθμες οι παρατηρήσεις γιατρών για τις συχνές αναστολές καρκίνου.

Η ύπαρξη μιάς αυτόαμυνας του οργανισμού κάνει ώστε να τροποποιηθεί η κατεύθυνση των θεραπευτικών ερευνών. Θα είναι δυνατό, πράγματι, να προσπαθήσει η επιστήμη όχι μόνο να καταστρέψει τους ίδιους τους όγκους, αλλά και να ενισχύσει τη φυσική αυτή άμυνα, που θα μπορούσε να εξηγήσει τις δήμεν

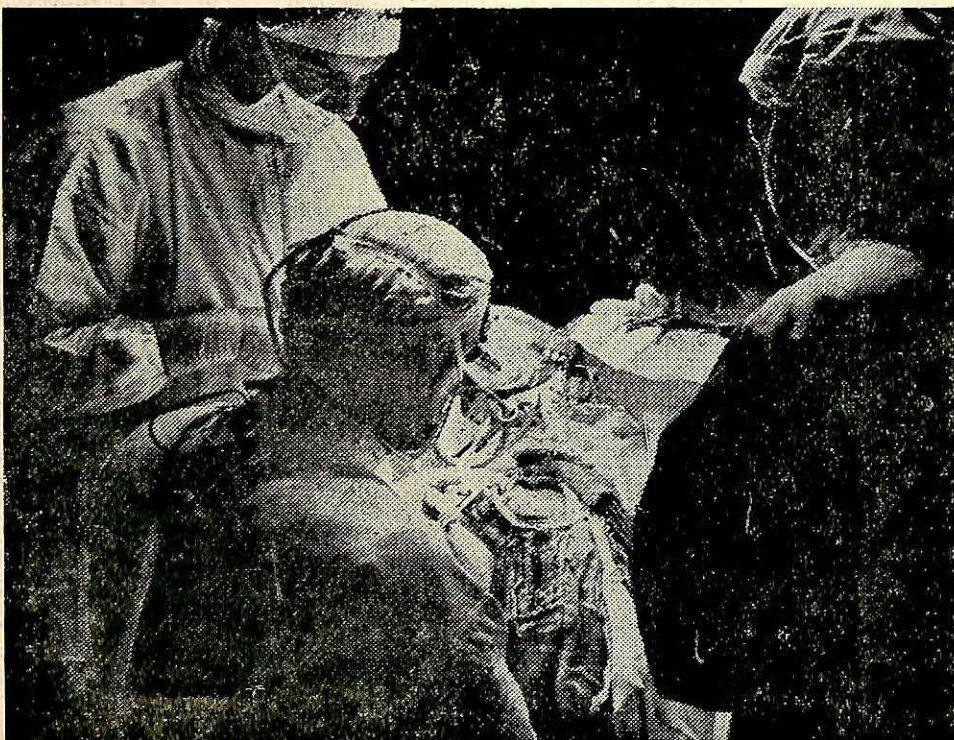
έπιτυχίες που σημειώνουν θεραπευτές ή θαυματουργά φάρμακα.

Φάρμακα και μέθοδοι

Ως ότου οι έρευνήτες αποδείξουν το μηχανισμό της καρκινοπάθειας, οι γιατροί προσπαθούν να ενισχύσουν το θεραπευτικό όπλοστάσιό τους. Είδαμε ότι αυτό δεν είναι άμελητέο, αφού ένας καρκινοπαθής στους τρεις μπορεί να θεραπευθεί. Ένα από τα όπλα, όμως, που διαθέτουν, το πιο αποτελεσματικό για την ώρα, δεν μπορεί να προδεύσει περισσότερο: η αντικαρκινική χειρουργική φαίνεται να έχει φτάσει στην πλήρη ανά-

κού φαρμάκου. Ο δρ. Κρέμεντζ της Νέας Όρλεάνης μετατοπίζει την κυκλοφορία του αίματος στο επίπεδο του όγκου που μπορεί έτσι να τον πλήξει με κάθε άνεση. Ο δρ. Λαριόνωφ της Μόσχας «δελεάζει» μίαν από τις διαστάσεις των καρκινικών κυττάρων, προσφέροντάς της ένα δηλητήριο που αυτή το προτιμά ιδιαίτερα. Ο καθηγητής Ζαν Μπερνάρ του Παρισιού χρησιμοποιεί αντισώματα δημιουργημένα από τα λευχαιμικά κύτταρα. Ό... αλλά θα χρειαζόταν ολόκληρος τόμος για ν' απαντηθούν απλώς οι άποψεις που γίνονται σ' αυτό τον τομέα.

Μελετάται επίσης η καρκινική επένερ-

Η χειρουργική είναι σήμερα το πιο αποτελεσματικό μέσο κατά του καρκίνου. Έχει φθάσει σε άπιστευτη τελειότητα — αλλά είναι άπιθανο ότι θα μπορέσει να προδεύσει πιο πολύ. Οι χειρουργοί κατορθώνουν τώρα ν' αφαιρούν καρκινικούς όγκους ακόμα κι' από τον εγκέφαλο, πράγμα ακατόρθωτο πριν από ελάχιστα μόλις χρόνια. Μια τέτοια επέμβαση στον εγκέφαλο δείχνει ή παραπά νω φωτογραφία.

πτύξη της. Η χρησιμοποίηση των ακτινοβολιών, που έχει πάρει νέα ώθηση με τα ισότοπα, δεν φαίνεται να μπορέσει να ισχυρισθεί ποτέ ότι είναι το απόλυτο όπλο κατά του καρκίνου. Μένει η χημειοθεραπεία που θα βρει ίσως μία μέρα το φάρμακο που θα είναι ικανό να καταστρέφει τα καρκινικά κύτταρα, χωρίς να καταστρέφει τα γερά. Οι ουσίες που επενεργούν σαν δηλητήριο των κυττάρων, είτε σκοτώνοντάς τα, είτε εμποδίζοντάς τα να αναπαράγονται, δεν λείπουν. Ο κατάλογός τους είναι ήδη μακρύς, εκτός όμως από το μειονέκτημα που έχουν να πειράζουν τα γερά κύτταρα, οι ουσίες αυτές έχουν και το μειονέκτημα να προκαλούν μακροπρόθεσμα ένα φαινόμενο αντίστασης στα καρκινικά κύτταρα. Παντού προσπαθούν ν' αυξήσουν την αποτελεσματικότητά τους. Ο δρ. Σάλλιε της Βουδαπέστης έχει επιτύχει, με καταπραϊντικά, ένα είδος ύπνου των γερών κυττάρων, που ξεφεύγουν έτσι από την επένεργεια του τοξι-

γεια των αντιβιοτικών, των ορμονών και πολλών άλλων προϊόντων...

Σε τελευταία ανάλυση, το πρόβλημα του καρκίνου είναι πρόβλημα υλικών μέσων. Έφ' όσον η αντικαρκινική έρευνα δεν είναι ειδική έπιστήμη, αλλά το σημείο έπαφής όλων των ειδικοτήτων που επιτρέπουν ν' αυξάνονται οι γνώσεις σε όλους τους τομείς που έχουν σχέση κατά κάποιον τρόπο με τη λειτουργία ή τη ζωή των κυττάρων του οργανισμού, οι δρόμοι της νίκης δεν είναι ούτε απλοί, ούτε εύκολο να προβλεφθούν: είναι ζήτημα υλικών και ανθρώπινων πόρων. Για να αυξηθεί ή πιθανότητα ν' ανακαλυφθεί ή θεραπεία του καρκίνου, χρειάζονται χρήματα, που θα δώσουν τα μέσα στους έρευνήτες.

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ: Το δεύτερο και τελευταίο μέρος: Καρδιοπάθειες και ψυχολογικές.

Η ΓΗ ΧΑΝΕΙ ΤΟ ΒΑΡΟΣ ΤΗΣ

ΜΕΡΙΚΟΙ έπιστήμονες πιστεύουν πως ή βαρύτητα, ή δύναμη που μας κρατάει καθηλωμένους στην επιφάνεια της Γης, μειώνεται όλο και περισσότερο. Αν συμβαίνει κάτι τέτοιο, τότε όλοι μας χάνουμε βάρος κατά τον εύκολότερο δυνατό τρόπο — χωρίς δίαιτα και γυμναστική! Αλλά δυστυχώς ή απώλεια του βάρους δεν μπορεί να εξαερωθεί στη ζυγαριά. Ακόμα και στο χρονικό διάστημα ενός έτους ή μείωση της βαρύτητας δε θα υπερβαίνει το ένα εκατομμυριοστό του κιλού.

Θεωρίες για τη μείωση της βαρύτητας διατυπώθηκαν εδώ και είκοσι χρόνια. Συνέπεια του φαινομένου, λένε οι έπιστήμονες, θα είναι ή αύξηση της περιφέρειας της Γης. Ο πλανήτης μας θα «πρήζεται» συνεχώς και από το πολύ το πρήξιμο το πεταί του, δηλαδή ο γήινος φλοιός, θα σκάσει σε βαθιές χαραγματιές!

Για τους έπιστήμονες έχει μεγάλη πρακτική σημασία ή μελέτη της βαρύτητας, γιατί ή βαρύτητα είναι ή δύναμη που θα πρέπει να υπερνικήσουν τ' αστροπλοία του μέλλοντος για ν' αρχίσουν το ταξίδι τους προς το διάστημα. Και ή βαρύτητα — ή έλξη του κέντρου της Γης που συγκρατεί όλα τα σώματα στην επιφάνειά της — είναι μία μορφή του γενικότερου φαινομένου της έλξης που συγκρατεί όλους τους πλανήτες και τ' αστέρια στην τροχιά τους.

Κάθε μόριο της έλης έλκει και έλκεται προς όλα τ' άλλα μόρια της έλης που υπάρχουν στο Σύμπαν — κατ' εὐθὺ λόγον των μαζών και κατ' αντίστροφο λόγο του τετραγώνου των αποστάσεων, όπως έλεγε ο μακαρίτης δ Νεύτων...

Με τα κατάλληλα όργανα, οι έπιστήμονες μετρούν τη βαρύτητα στα διάφορα σημεία της Γης.

Μονάδα μετρήσεως της βαρύτητας είναι το γράμ (προς τιμήν του Γαλιλαίου) και τα όργανα μπορούν να την υπολογίσουν με ακρίβεια χιλιοστών του γράμ (επιλλιγράμ).

Η βαρύτητα είναι ισχυρότερη στους πόλους, γιατί ο πλανήτης μας είναι κάπως πεπλατυσμένος και οι πόλοι απέχουν λιγότερο από το κέντρο παρ' όσο απέχει οποιοδήποτε σημείο του Ισημερινού. Στον Ισημερινό, και ιδιαίτερα στα θανά του Ισημερινού, ή βαρύτητα είναι ασθενέστερη. Ένας παχύσαρκος μπορεί ν' αδυνατίσει χωρίς κόπο αν ταξιδέψει σε μία χώρα του Ισημερινού. Αλλά δεν αξίζει τον κόπο: θα χάσει μονάχα 250 γραμμάρια — εκτός αν θέλει να πάει ως εκεί με τα πόδια, όποτε θα χάσει πολλά περισσότερα, άρκει να φτάσει. ζωντανός!

Ός τις αρχές του 19ου αιώνα ελάχιστα πράγματα ήταν γνωστά για τα βάθη των θαλάσσων... Ο ώκεανός ήταν ακόμα το μεγάλο άγνωστο, ένα βασίλειο του τρόμου στοιχειωμένο με τέρατα και γοργόνες, το «μεγάλο χάσμα» που είχε καταπιεί στ' άπύθμενα βάθη του τόσους θαλασσοπόρους... Αλλά σήμερα ο άνθρωπος ξεκίνησε πραγματικά για την εξερεύνηση αυτού του «Δεύτερου Σύμπαντος», τόσο κοντινού και όμως επί χιλιάδες χρόνια τόσο απόμακρου...

Ο ΣΙΩΠΗΛΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

ΕΞΕΡΕΥΝΩΝΤΑΣ ΤΑ ΣΚΟΤΕΙΝΑ ΒΑΘΗ ΤΟΥ ΩΚΕΑΝΟΥ

ΤΟΥ PIERRE DE LATIL

ΕΙΝΑΙ δύσκολο για μας σήμερα να φαντασθούμε πόσο τρομακτική πρέπει να φαινόταν ή θάλασσα στους πρωτόγονους λαούς. Τ' άγρια κύματα, που οι άνθρωποι δεν είχαν ακόμα τη μύηση να πλησιάσουν, ήταν ένας ανείπωτος φρικαλέος και απάνθρωπος κόσμος.

Όστόσο, βαθμιαία, οι άνθρωποι άρχισαν να χρησιμοποιούν τους κορμούς των δέντρων για να εισχωρούν στη θάλασσα σε μικρές αποστάσεις από την ακτή. Τα πρώτα σημάδια ναυσιπλοίας που ανακαλύφθηκαν από τους αρχαιολόγους, χρονολογούνται από έφτα χιλιάδες χρόνια προ Χριστού: Είναι ξύλινα κουπιά που βρέθηκαν στις ακτές της Δανίας.

Αλλά πέρασαν χιλιάδες χρόνια προτού οι άνθρωποι κυριαρχήσουν πραγματικά στη θάλασσα. Αυτό κατορθώθηκε από τους νότιους λαούς της Φοινίκης, της Κρήτης και του Αιγαίου. Το λίκνο της ναυσιπλοίας ήταν ή γαλανότερη, φωτεινότερη και, παρά τους εφνικούς θυμούς της, ή πιο «άνθρωπινη» θάλασσα, αυτή που βρίσκει «στη μέση της στεριάς», ή Μεσόγειος.

Ξέρουμε πως από την αυγή της έλληνικής ιστορίας ο άνθρωπος όχι μόνο υπέταξε τα κύματα, αλλά κι' εξερεύνησε τα υποβρύχια βάθη (μ' όλο που κατά τις έπομενες δύο χιλιετίες ο πυθμένας του ώκεανού έμεινε ουσιαστικά άξερευνήτος).

Σφουγγαράδες και δύτες των κοραλλιών αναφέρονται από τον Αισχύλο, τον Γρίνιο, τον Αριστοτέλη, τον Όππιανό και άλλους αρχαίους συγγραφείς. Οι Έλληνες είχαν επίσης και «πολεμιστές δύτες», όπως ο περίφημος Σκυλλίας που αναφέρεται από τον Ηρόδοτο και φαίνεται πως έπαιξε κάποιον ρόλο στους μυθικούς πολέμους. (Ο Σκυλλίας ήταν ένας Έλληνας από τη Σκιώνη της Χαλκιδικής που υπηρετούσε στο στόλο του Ξέρξη. Όταν ο Ξέρξης εισέβαλε στην Ελλάδα, ο Σκυλλίας απέφασε ν' αυτομολήσει και λέγεται ότι πέρασε κολυμπώντας τον πορθμό από τους Αφέτες στο Άρτεμίσιο — σαράντα χιλιόμετρα — για να παραδοθεί στους Έλληνες).

Ένα άλλο αξιομνημόνευτο έπεισόδιο συνέβη τον 5ο αιώνα π.Χ., όταν οι

Αθηναίοι πολιορκούσαν τους Σπαρτιάτες στο νησί της Σφακτηρίας, έξω από τις νοτιοδυτικές ακτές της Πελοποννήσου. Ο Θουκυδίδης αναφέρει πως οι Σπαρτιάτες άνεφοδιάζονταν από δύτες, που έφερναν πίσω τους άσκούς δεμένους στην άκρη ενός σχοινιού.

Αλλά το πιο περίφημο υποβρύχιο κατόρθωμα της αρχαιότητας αναφέρεται στην έποχή που ο στρατός του Σεπτίμου Σεβήρου πολιορκούσε την πόλη του Βυζαντίου (αργότερα Κωνσταντινούπολη). Οι Έλληνες «δατραχάνθρωποι» κολύμπησαν κάτω από τα ρωμαϊκά πλοία, έκοψαν τα καλαμάρια τους και κάρφωσαν άγκιστρα στις καρίνες. Έτσι τράβηξαν τον περήφανο ρωμαϊκό στόλο προς τις ακτές του Βυζαντίου, όπου οι πολιορκημένοι λεηλάτησαν κι' έκαψαν τα πλοία.

Οι καλόγεροι της θάλασσας

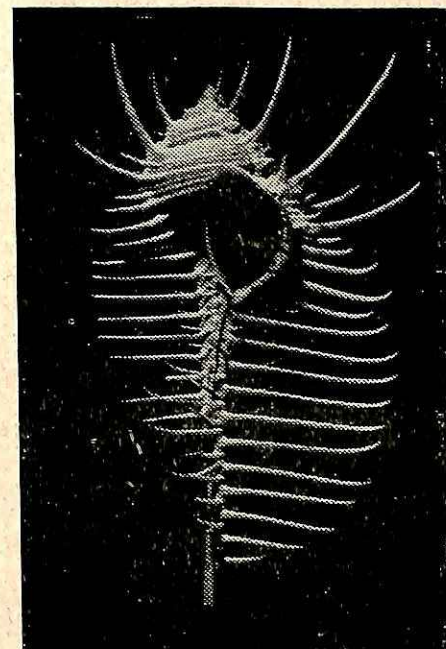
ΤΕΤΟΙΟΥ είδους κατορθώματα φαίνονται άπίστευτα σήμερα. Θα φανούν λιγότερο άπιθανο, όταν διαβάσουμε το παρακάτω απόσπασμα από τον Αριστοτέλη:

«Οι δύτες έχουν όργανα που τους επιτρέπουν να μένουν επί μεγάλα χρονικά διαστήματα κάτω απ' το νερό, άναπνέοντας τον αέρα της επιφάνειας. Κατά τον ίδιο τρόπο, ή φύση έχει προικίσει τους έλέφαντες με προδοσκίδα, την οποία χρησιμοποιούν όπως οι δύτες. Όταν αυτά τα ζώα θέλουν να περάσουν από βαθιά νερά, σηκώνουν την προδοσκίδα τους ψηλά».

Τα σύνεργα της σύγχρονης υποβρύχιας άλειας λειτουργούν περίπου κατά τον ίδιο τρόπο!

Στους Μέσους Χρόνους, ακόμα και στην Αναγέννηση, ή Εύρώπη έστρεφε την προσοχή της περισσότερο προς τον ώκεανό, παρά προς τη Μεσόγειο που ήταν τότε γεμάτη Βερβερίνους πειρατές. Ο ώκεανός ήταν ακόμα το μεγάλο άγνωστο, ένα βασίλειο του τρόμου στοιχειωμένο με τέρατα και γοργόνες, το «μεγάλο χάσμα» που είχε καταπιεί στα άπύθμενα βάθη του τόσους ναυτικούς και θαλασσοπόρους.

Όταν, κατά την Αναγέννηση, δημοσιεύθηκαν οι πρώτες πραγματείες για

Αυτό το παράξενο άγκαθατό κοχύλι ζει στις ακτές του Ινδικού Ωκεανού. Άνήκει στο είδος «μούρεζ», που μία μεσογειακή ποικιλία του, γνωστή από τα πανάρχαια χρόνια, δίνει τη χρωστική πορφύρα.

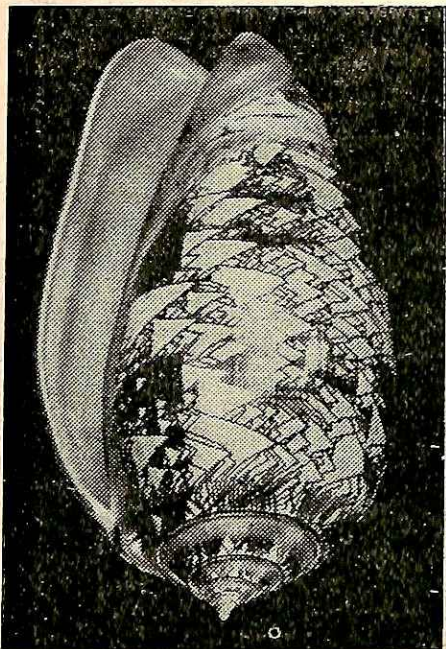
τη θάλασσα πανίδα, οι συγγραφείς των «έπιστημονικών» αυτών έργων πίστευαν ακόμα στις φανταστικές ιστορίες για τα θαλασσινά τέρατα. Ίδού, για παράδειγμα, ή περιγραφή που δίνει ο Ροντελέ, συγγραφέας της πρώτης ίχθυολογίας που δημοσιεύθηκε το 1554, για το τέρας που λέγεται «θαλάσσιος καλόγερος»:

«Στην έποχή μας, έχει συλληφθεί ένας θαλάσσιος καλόγερος στη Νορβηγία, έπειτα από σκληρό άγώνα. Αυτοί που άντίκρουσαν για πρώτη φορά το ζώο, του έδωσαν τ' όνομα «καλόγερος της θάλασσας» γιατί έχει τα χαρακτηριστικά ενός ανθρώπου, αλλά χονδροειδή και άχαρα, ευρισμένο κεφάλι, κι' ένα είδος μανδύα γύρω στους ώμους».

Οι ώκεανολογικές έρευνες δεν φαίνεται να είχαν προχωρήσει πολύ κατά τους έπομενους δύο αιώνες. Το 1754, ο Έρικ Ποντοπίνταν έγραφε στη «Φυσική Ιστορία της Νορβηγίας» (δημοσιευμένη στην Κοπεγχάγη):

«Οι παράδες μας όλοι συμφωνούν πως όταν απομακρυνθούν μερικά μίλια από την ακτή, ιδιαίτερα στις ζεστές καλοκαιριακές μέρες, θυβομετρούν τη θάλασσα και βρίσκουν 20 ή 30 όργυνες, ενώ περίμεναν να βρουν 90 ή 100. Αυτό συμβαίνει έπειδή ένα κράκεν (μυθικό

θαλάσσιο τέρας που εμφανίζεται κοντά στις ακτές της Νορβηγίας) δρiscεται ανάμεσα στον πυθμένα και την επιφάνεια της θάλασσας. Οι ψαράδες, που είναι συνηθισμένοι σ' αυτό το φαινόμενο, ρίχνουν αμέσως τα δίχτυα τους γιατί τα ψάρια, ιδιαίτερα οι μπακα-

Στις δυτικές ακτές της Κεντρικής Αμερικής συναντάται αυτό το όμορφο κοχύλι με τις ζωγραφικές διακοσμήσεις σε χρώμα καφέ, και μαύρο.

λιάροι και οι ρέγγες, άφθονούν σ' αυτή την περιοχή. Άλλ' αν το νερό γίνεται αλσένα και πιό ρηχό, τότε δεν υπάρχει καιρός για χάσιμο: Τό κράκεν έχει ξυπνήσει και αρχίζει α κινείται. Άνεβαίνει στην επιφάνεια για ν' αναπνεύσει και απλώνει τα μεγάλα του χέρια στον Ήλιο. Οι ψαράδες κωπηλατούν διαστικά και μονάχα όταν απομακρυνθούν αρκετά ξεκουράζονται και βλέπουν από μακριά το τέρας που ή ράχη του καλύπτει μίαν έκταση τουλάχιστον έναμισν μιλίου. Μερικοί λένε και περισσότερο, αλλά για μεγαλύτερη σιγουριά προτιμώ να περιορισθώ σ' αυτό τον αριθμό».

Ο Λινναίος και τα «κράκεν»

ΕΙΝΑΙ εκπληκτικό το γεγονός ότι παρόμοιοι μύθοι μπορούσαν ν' αναφέρονται σ' ένα «έπιστημονικό» έργο της Αναγεννήσεως, σε μία εποχή που τα μεγάλα πνεύματα του αιώνα έβηταν τις βάσεις της σύγχρονης επιστήμης. Άλλα τότε οι επιστήμονες ήταν όπιστευτα άμαθεις σε κάθε τι που είχε σχέση με την ωκεανογραφία. Άκόμα και ο Λινναίος, ο μεγάλος Σουηδός βοτανολόγος και ζωολόγος, δημιουργός ενός συστήματος ταξινόμησης των ζώων και των φυτών που χρησιμοποιείται ως τις ημέρες μας, καταγράφει το κράκεν ως Serp Microcosmus. «Σηπία» (σουπιά) είναι τ' όνομα του ζωολογικού γένους και «μικρόκοσμος» τ' όνομα του είδους, πράγμα που δείχνει πώς ο Λινναίος πίστευε στην ύπαρξη του πελώριου αυτού τέρατος, τόσο μεγάλου, ώστε οι ναυτικοί μπορούσαν ν' αποβιβάσθουν και νά

κατακηνώσουν στη ράχη του όταν ανέβαινε στην επιφάνεια.

Έτσι, δεν πρέπει να μάς εκπλήσσει και τόσο το γεγονός ότι, ως τις αρχές του 19ου αιώνα, ελάχιστα πράγματα ήταν γνωστά για τα βάθη των θαλασσών.

Παραδόξως, η ανάπτυξη της τηλεγραφίας επρόκειτο να επιταχύνει την πρόοδο της προσπάθειας για τη δυθμέτρηση των ωκεανών. Όταν, γύρω στο 1850, άρχισε να μελετάται η δυνατότητα τοποθέτησεως υποβρύχιων καλωδίων στον Άτλαντικό, έγιναν οι πρώτες συστηματικές δυθμετρήσεις, ιδιαίτερα από έναν Άμερικανό αξιωματικό του ναυτικού που λεγόταν Μάθιους Μώρυ.

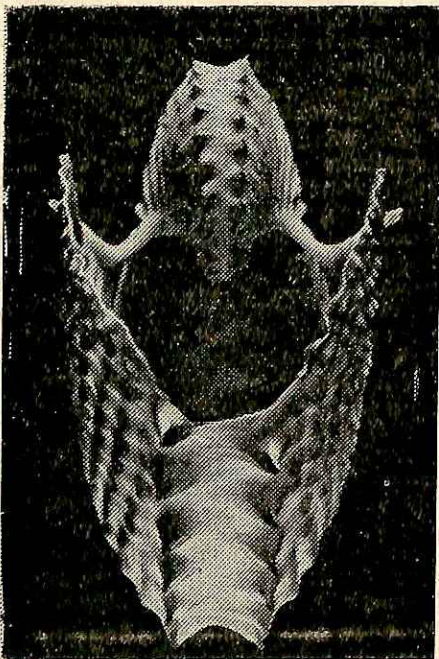
Άλλ' ακόμα και τότε, πολύ λίγα ήταν γνωστά για τη ζωή στα βάθη του ωκεανού.

Πιθανώτατα, ο ιδρυτής των ωκεανογραφικών μεθόδων και της επιστημονικής αλυσίδας ήταν ο Άγγλος Έδουάρδος Φόρμπς, που το 1842 ωργάνωσε μία επιστημονική κρουαζιέρα στο Αίγαίο.

Άλλ' οι δειγματοληψίες του Φόρμπς δεν έφτασαν ποτέ σε βάθος μεγαλύτερο από 250 μέτρα, ίσως εξ αιτίας του ελαττωματικού υλικού και των πρωτόγωνων μεθόδων του. Τα δείγματα θαλασσινής πανίδας που ανέβασε στην επιφάνεια ήταν ελάχιστα, αλλά διάσθηκε να βγάλει το συμπέρασμα πως η ζωή ήταν αδύνατη σε βάθος μεγαλύτερο από 500 μέτρα!

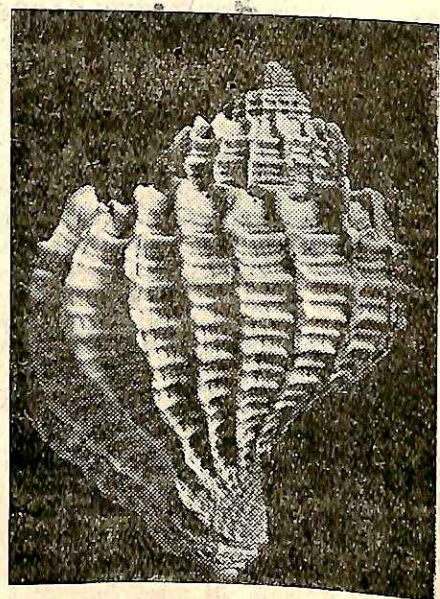
Και όμως, η θεωρία αυτή για την ύπαρξη ενός «δριακού φραγμού» για την ωκεάνεια ζωή, έγινε ομόφωνα δεκτή από τον επιστημονικό κόσμο επί είκοσι σχεδόν χρόνια.

Συνεπώς, οι φυσιοδίφες έμειναν κατάπληκτοι όταν έγινε γνωστή το 1860 η υπόθεση του τηλεγραφικού καλωδίου μεταξύ της Σαρδηνίας και της Μπών (στην Άλγερία). Το καλώδιο αυτό είχε σπάσει από το ίδιο του το βάρος, σ' ένα

Ο ναυτίλος των Φιλιππίνων είναι ένα μεγάλο δστρακο που θυμίζει αρχαίο κράνος.

σημείο όπου κρεμόταν πάνω από μια θαλασσία κοιλάδα. Όταν ανασύρθηκε στην επιφάνεια για να επισκευασθεί, το σύρμα βρέθηκε σκεπασμένο με κάθε είδους ζωντανά πλάσματα που είχαν κολλήσει επάνω του — δστρακόδεσμα, πολύποδες, σπόγγους κτλ. Ο-

Έξαισιο γλυπτικό άριστούργημα της φύσεως, ο «τρόφων» είναι ένα μεγάλο βαρύ κοχύλι που συναντάται στις τροπικές θάλασσες.

Λά αυτά τα πλάσματα ζούσαν σ' ένα βάθος 2.000 μέτρων!

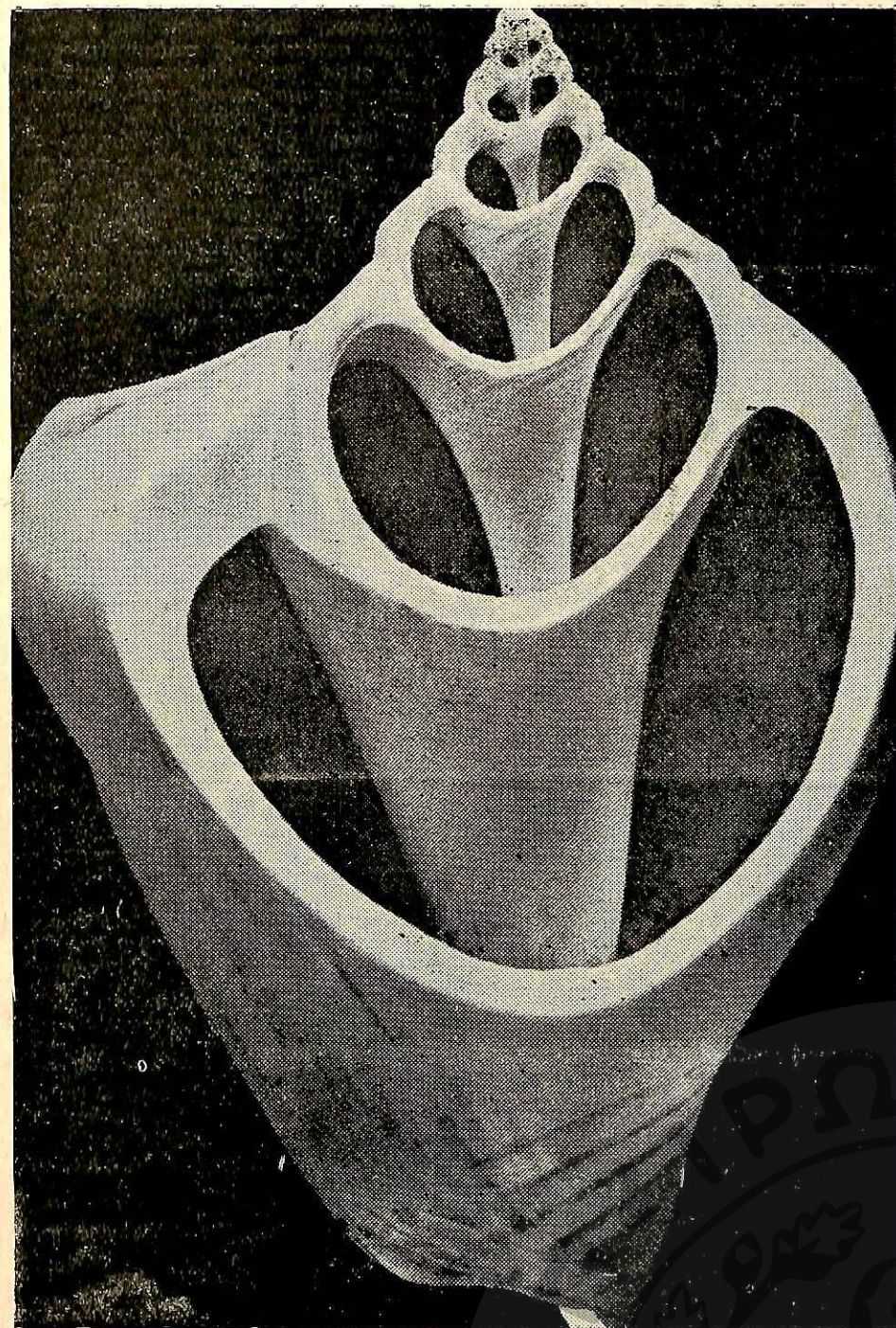
Οι πρώτοι ωκεανογράφοι

ΠΕΙΤΑ απ' αυτό το έπεισόδιο άρχισαν σοβαρές ωκεανογραφικές έρευνες και στα επόμενα είκοσι χρόνια πραγματοποιήθηκε αξιοθαύμαστη πρόοδος.

Το 1868 ένα παλιό τροχοφόρο ατμόπλοιο, η «Άστραπή», έρευνσε τη θάλασσα σε βάθος 1.500 μέτρων, ανάμεσα στη Σκωτία και τα νησιά Φέρω. Άλλ' έπαθε άβαρας και η επιχείρηση εγκαταλείφθηκε. Τον επόμενο χρόνο η ίδια ομάδα επιστημόνων ωργάνωσε άλλο επιστημονικό ταξίδι μ' ένα καλύτερο πλοίο, τον «Σκαντζόχοιρο». Κατάρθωσαν να κάνουν δειγματοληψίες σε μίαν έκταση επτά μιλίων και σε βάθος 4.500 μέτρων. Τα δίχτυα τους ανέβασαν άφθονα θαλασσινά πλάσματα.

Η κρουαζιέρα του «Τσάλλεντζερ»

Ο ΣΚΩΤΣΕΖΟΣ φυσιοδίφης Τσάρλς Γουάιτλ Τόμσον, που είχε λάβει μέρος στις δυο προηγούμενες αποστολές, ωργάνωσε αργότερα, με την ενίσχυση του Βρετανικού Ναυαρχείου, τον περίφημο γύρο του κόσμου με το Β.Π. «Τσάλλεντζερ». Μεταξύ του Δεκεμβρίου 1872 και του Μαΐου 1876, το πλοίο επισκέφθηκε σχεδόν όλες τις θάλασσες της υδρογείου και δυθμετρήσε τον ωκεανό μέχρι βάθους 8.169 μέτρων (το βαθύτερο σημείο στην άβυσσο των Κουριλών). Τεράστιες ποσότητες δειγμάτων θαλασσινής ζωής στάλθηκαν στην Άγ-

Ένα κοχύλι του Ίνδικου Ωκεανού. Έχει κοπεί διαγωνίως για να φανεί το σπειροειδές έσωτερικό του.

γλία από διάφορα λιμάνια της Γης όπου σταματούσε το πλοίο. Η πλήρης μελέτη, ανάλυση και περιγραφή των στοιχείων αυτών χρειάστηκε ογδόντα χρόνια για να συμπληρωθεί. Το συγκεντρωμένο υλικό δημοσιεύθηκε σε σαράντα τόμους, τις «Εκθέσεις Τσάλλεντζερ», που έγιναν ή βίβλος της σύγχρονης ωκεανογραφίας.

Το ταξίδι του «Τσάλλεντζερ» προκάλεσε μεγάλο ενδιαφέρον στο κοινό. Σε πολλές χώρες ωργανώθηκαν εκθέσεις. Ένας ολόκληρος καινούργιος κόσμος είχε αποκαλυφθεί στους ανθρώπους.

Η κρουαζιέρα του γερμανικού πλοίου «Βαλντίβια» και ή σειρά των αποστολών που ωργάνωσε ο πρίγκηψ Άλβέρτος του Μονοίκου στις αρχές του αιώνα μας, αποκρύψαν το ενδιαφέρον του κοινού για τους θησαυρούς της θάλασ-

σας. Το 1901, κοντά στις Άζόρες, ο πρίγκηψ Άλβέρτος κατέρριψε ένα ρεκόρ: Απέδειξε πως υπάρχει ζωή σε βάθος 6.035 μέτρων.

Άλλ' ακόμα και τότε, ο «σιωπηλός κόσμος» παρέμενε απρόσιτος για τον άνθρωπο. Η πραγματική κατάκτηση του βυθού — ή άμεση παρατήρηση από τον άνθρωπο κάτω από την επιφάνεια — άρχισε με τις μεθόδους της υποβρύχιας αλυσίας, το αυτόνομο σκάφανδρο Κουστό - Γκανιάν και το βαθυσκάφος.

Σήμερα, ο άνθρωπος ξεκίνησε πραγματικά για την εξερεύνηση του «άδενου σύμπαντος», τόσο κοντινού και όμως επί χιλιάδες χρόνια τόσο απόμακρου.

(UNESCO)

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

— Χρυσή μου, λατρεύω τα μαλλιά σου που μοιάζουν με έδενο!
— Ίσως πρό μίας ώρας νά έλεγες το ίδιο πράγμα σε μίαν άλλη...
— Α, όχι! Έκείνη ήταν ξανθή!...

★

— Λοιπόν, έγω δεν αναγνωρίζω ποτέ τα χρέη της γυναίκας μου. Σού φαίνεται περίεργο αυτό;
— Κάθε άλλο. Έγω δεν αναγνωρίζω ούτε τα δικά μου!

★

Κάποιος φτωχοντυμένος χαζεύει στη βιτρίνα ενός καταστήματος που πουλάει είδη ταξιδίου. Ο καταστηματάρχης που στέκεται στην πόρτα, τον πλησιάζει.

— Μήπως θέλετε καμμία βαλίτσα, κανένα μπαούλο;
— Τί νά τά κάνω;
— Νά βάλετε μέσα τα ρούχασας.
— Κι' έπειτα;... Γυμνός θα γυρίζω στους δρόμους;

★

Κάποιος δημοσιογράφος ρωτά έναν υπέργηρο:

— Πώς καταρθώσατε νά φθάσετε τα εκατό χρόνια;
— Απλούστατα. Είχα υπομονή. Με την υπομονή όλα τα κατορθώνει κανείς!...

★

— Τί είναι ή Έσπεράντο; ρωτά ένας μικρός τόν πατέρα του.

— Μία γλώσσα παγκόσμια, διεθνής.
— Καί που τη μιλάνε;
— Πουθενά!

★

Οι επισκέπτες ενός μεγάλου κτήματος διαβάζουν στην είσοδο μία πινακίδα που γράφει: «Προσέχετε τόν σκύλο». Έπειτα από λίγο αντικρύζουν ένα μικροσκοπικό σκυλάκι κι' έκφραζουν την άπορία τους στον ιδιοκτήτη του κτήματος για την προειδοποιητική πινακίδα:

— Αυτός είναι ο σκύλος που πρέπει νά προσέχουμε;
— Μάλιστα, άπαντα αυτός. Νά προσέχετε... μη τόν πατήσετε!...

★

Στη Νέα Υόρκη μία ωραία και κομψή χήρα εμφανιζόταν σ' όλες τις συγκεντρώσεις με συνοδό της έναν μαύρο.

— Μά γιατί διάλεξες αυτόν τόν νέγρο; τή ρώτησε μία μέρα κάποια φίλη της.
— Μά ξεχνάς, καυμένη, ότι έχω πένθος; άπάντησε ή ωραία χήρα.

Ἡ γαλανταμίνη ἢ νοβαλίνη βγαίνει ἀπὸ ἓνα χορτάρι, ποὺ φύεται στὸ Καύκασο. Τὸ ἀλκαλοειδὲς αὐτὸ φάρμακο, ποὺ τὸ «ξεγέννησαν οἱ Ρῶσοι ἐπιστήμονες, στηριζόμενοι σ' ἓνα ὁμοιογενὲς παλιότερο, βουλγαρικῆς προελεύσεως, κάνει σωστά θαύματα σὲ ἀρκετὲς περιπτώσεις μυϊκῆς παραλύσεως. Ἡ χρῆση του εἶναι ιδιαίτερα θεσπιστικὴ σὲ πολλὰ εἶδη ἀναπηρίας, ποὺ ἀφήνει πίσω τῆς ἡ πολιομυελίτις. Εἶναι μαζί μὲ τὸ ἀγγλοσαξονικὸ «ιντερφερόν», οἱ δυοτελευταῖες λέξεις τῆς ἐπιστήμης γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῆς πολιομυελίτιδος.

ΓΑΛΑΝΤΑΜΙΝΗ

ΤΟ ΡΩΣΟΒΟΥΛΓΑΡΙΚΟ ΦΑΡΜΑΚΟ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΜΥΪΚΗΣ ΠΑΡΑΛΥΣΕΩΣ

Ε ΔΩ καὶ λίγο καιρὸ, κάθε τόσο, δέχονταν τὸ φῶς τῆς δημοσιότητας στὸν διεθνή Τύπο εἰδήσεις καὶ πληροφορίες γύρω ἀπὸ ἓνα καινούργιο ρωσοβουλγαρικὸ φάρμακο, ποὺ κατὰ τὰ διαθρυλούμενα δίνει θαυματουργὰ ἀποτελέσματα στὴ θεραπεία ὀριζόμενων παθήσεων τοῦ μυϊκοῦ συστήματος, καθὼς ἐπίσης καὶ τῶν συνεπειῶν τῆς πολιομυελίτιδος. Ὁπως εἶναι ἐπόμενο, ὅταν πρόκειται γιὰ πολὺ σοβαρὲς ἀρρώστειες, τέτοιας διάδοσης, προκαλοῦν ὑπέρογκες ἐλπίδες καὶ ψευδαισθήσεις, ποὺ εἶναι, σὲ τελευταία ἀνάλυση, ἀρκετὰ ἐπικίνδυνες, γιατί δὲν σπάνια ὁδηγοῦν σὲ σκληρὲς καὶ τραγικὲς διαμετρήσεις. Ἀς δοῦμε, λοιπόν, τί τὸ ἀληθινὸ ὑπάρχει στὶς φήμες γύρω ἀπὸ τὸ φάρμακο αὐτὸ, ποὺ ιδιαίτερα ἀπὸ τὴν ἀποψη τῆς πολιομυελίτιδος φιλοδοξεῖ νὰ καταλάβει πρωτεύουσα θέση ἀνάμεσα σὲ ἄλλα πρόσφατα παρασκευάσματα, μὲ τὰ ὁποῖα πλουτίσθηκε ἡ ἐπιστήμη.

Ἡ ἱστορία ἀρχίζει στὴ Βουλγαρία, πρὶν τὸ τέλος τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου. Στὴ χώρα αὕτη, ἡ λαϊκὴ πεῖρα ἀνοίξε στους ἐπιστήμονες τὴ δυνατότητα καθορισμοῦ μιᾶς μεθόδου ἐντυπωσιακὰ ἀποτελεσματικῆς γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση μιᾶς νευρικῆς παθήσεως, ποὺ εἶναι γνωστὴ ὡς νόσος τοῦ Πάρκινσον καὶ χαρακτηρίζεται ἀπὸ ἓνα ἀδιάκοπο μυϊκὸ τρεμουλιασμά. Τὰ κρούσματα αὐτῆς τῆς ἀρρώστειας, πολλαπλασιάσθηκαν μετὰ τὴ μεγάλη ἐπιδημία γρίπης τοῦ 1918. Ἡ βασίλισσα τῆς Ἰταλίας Ἑλενα, ποὺ καταγόταν ἀπὸ τὸ Μαυροβούνιο, εἶχε ἀρκετὴ ἰδέα ἀπὸ τὴς θεραπευτικῆς μεθόδους τῶν βαλκανικῶν περιοχῶν, ἔστειλε τότε μὲ ἑξοδὴ τῆς μιᾶς λατρικῆς ἀποστολῆς στὴ Βουλγαρία, γιὰ νὰ φέρει στὴν Ἰταλία τὸ φάρμακο ποὺ χρησιμοποιοῦσαν οἱ χωρικοί, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ ἀστοὶ στὴ χώρα αὕτη. Ἐπεί, ἡ «βουλγαρικὴ θεραπεία» τῆς νόσου τοῦ Πάρκινσον μπήκε στὴν εὐρωπαϊκὴ ἐπιστήμη, τελειοποιήθηκε καὶ μὲ βάση τὴ σκοπολαγίδη στάθηκε στὴν πραγματικότητα τὸ μόνο κάπως ἀποτελεσματικὸ μέσο ἐναντίον τῆς παθήσεως αὐτῆς, ὅπου, μετὰ τὸν δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, οἱ Ἀγγλοσάξονες γιατροὶ καὶ φαρμακολόγοι κατέληξαν σὲ ἄλλα παρασκευάσματα, ὅπως

τὸ «ντιπαρετόλ», τὸ «επαρπανί», κλπ., δοκιμάζοντας ἐπίσης καὶ τὴ βοήθεια τῆς χειρουργικῆς.

Τ Ο καινούργιο φάρμακο, ἀπὸ μιᾶς ὀρισμένη ἀποψη, εἶναι ἓνας ἀπόγονος τῆς παλιᾶς «βουλγαρικῆς μεθόδου». Πρόκειται γιὰ ἓνα νέο ἀλκαλοειδὲς, ποὺ ὀνομάζεται γαλανταμίνη ἢ νοβαλίνη καὶ διευκολύνει, μὲ ἀξιόλογη ἐπενέργεια, τὴ μετάδοση τῶν νευρικῶν «μηνυμάτων» στους μῦς. Μπορεῖ, λοιπόν, νὰ παρουσιάσει μεγάλη ὠφέλεια σὲ ὅλες τὶς περιπτώσεις, κατὰ τὶς ὁποῖες τὰ κέντρα ἰθύνσεως τοῦ νευρικοῦ συστήματος, οἱ ὁδοὶ διαβιβάσεως τῶν «ἐντολῶν» τους πρὸς τὸ μυϊκὸ σύστημα ἔχουν πάθει ἀλλοιώσεις, ἐξ αἰτίας τόσο νευροπαθειῶν ὥς καὶ παθήσεων τοῦ μυϊκοῦ ἰστού.

Πράγματι, ἡ λειτουργία τῶν μῶν βρίσκεται κάτω ἀπὸ τὸν ἄμεσο ἔλεγχον τοῦ νευρικοῦ συστήματος. Οἱ παρατηρήσεις ποὺ κανονίζουν τὴν κίνηση, ξεκινᾶνε ἀπὸ κέντρα ποὺ βρίσκονται στὸν νωτιαῖο μυελὸ καὶ ποὺ, μὲ τὴ σειρά τους, καὶ αὐτὰ, ρυθμίζονται ἀπὸ τὸν ἐγκέφαλο. Οἱ νευρικοὶ ὀρεθισμοὶ ἔχουν τὸν ἀντίκτυπό τους στους μῦς χάρις τῇ παρεμβάσει μιᾶς χημικῆς οὐσίας, ποὺ δημιουργεῖ ὁ ἴδιος ὁ ὀργανισμός. Ὅταν ἡ οὐσία αὕτη, ὅπως συμβαίνει κάτω ἀπὸ ἔκτατες παθολογικὲς συνθήκες, παράγεται σὲ ἀνεπαρκεῖς ποσότητες ἢ ἐξουδετερώνεται ἀπὸ μιᾶς ἀνταγωνιστικῆς οὐσίας, ἡ διαβίβαση τῶν νευρικῶν παροτρύνσεων δὲν φθάνει κανονικὰ στὸν ὀργανισμό τῆς καὶ τότε οἱ μῦς ἀτροφοῦν.

Ἡ γαλανταμίνη, λοιπόν, ποὺ ἐξάγεται ἀπὸ ἓνα χορτάρι τοῦ Καυκάσου, ἐπεξεργεῖται, χωρὶς αἰσθητὴ τοξικότητα, ἐμποδίζοντας τὴν ἐξουδετέρωσιν τοῦ χημικοῦ παράγοντος ποὺ συνδέει τὰ νεῦρα μὲ τοὺς μῦς. Εἶναι ἔτσι σὲ θέση νὰ ἐξασφαλίζει τὴ φυσιολογικὴ ἐπικοινωνία τῶν δυο ἰστών. Προκύπτει, λοιπόν, εὐκόλο τὸ συμπέρασμα, ὅτι μπορεῖ νὰ δώσει σπουδαῖα ἀποτελέσματα σὲ πολλὲς μορφὲς μυϊκῆς

παραλύσεως, καθὼς ἐπίσης καὶ στὶς ἀνάλογες συνδέσεις τῆς πολιομυελίτιδος. Σ' αὐτὸν τὸν εἰδικότερο τομέα, ἡ γαλανταμίνη παίζει πράγματι θεαματικὸ ρόλο γιὰ τὴν ἐπὶ μέρους ἢ τὴν πλήρη ἀποκατάστασιν τῆς μυϊκῆς ἱκανότητος, σὲ πᾶσι εἶδη ἀναπηρίας ποὺ ἀφίνει πίσω τῆς ἡ πολιομυελίτις. Ὁ κύκλος τῆς ἀντιμετώπισεως τῆς παθήσεως αὐτῆς, στὰ κυριώτερα στοιχεῖα του, ἔχει ὡς ἑξῆς: γιὰ τὴν πρόληψιν τὰ ἐμβόλια καὶ γιὰ τὴν ἀποσκοράκιση τῶν παραλυτικῶν ἐπακολούθων ἡ ὑδροθεραπεία, ἡ ἡλιοθεραπεία καὶ ἡ ρωσοβουλγαρικὴ μέθοδος.

Ο ΣΟΝ ἀφορᾷ τὴν θεραπεία τῆς ὀξείας φάσεως, δηλαδὴ αὐτῆς καθαντὴν τῆς μολύνσεως, ἡ ἐπιστήμη δὲν ἔχει ἀκόμα τόσο ἀποτελεσματικὰ μέσα. Ὁρισμένες, ὥστόσο, πρόσφατες ἐρευνες Ἀγγλῶν εἰδικῶν, ποὺ ἀνακοινώθηκαν στὸ διεθνὲς Συνέδριο πολιομυελίτιδος, στὴν Κοπεγχάγη, τὸν περασμένο Ἰούλιο, ἀφήνουν νὰ περάσει κάποια ἀκτίνα φωτὸς καὶ ἀποτελοῦν πολὺ εὐδαίμονες ἀπαρχὲς προόδου. Οἱ ἐπιστήμονες αὐτοὶ μπόρεσαν νὰ ἀπομονώσουν μιᾶς οὐσίας, ποὺ τὴ βάφτισαν «ιντερφερόν» καὶ ποὺ μπορεῖ, ὅπως ἀκριβῶς λέει ἡ λατινικὴ ρίζα τῆς ὀνομασίας τῆς, νὰ ἐπαρμεβαίνει ἀνασχετικὰ στὴν παραγωγή καὶ τὸν πολλαπλασιασμὸ τῶν πολιομυελιτικῶν ἰσθίων. Ὅπως εἶναι γνωστό, οἱ ἰσθιοὶ αὗτοι εἶναι πολλῶν εἰδῶν, ἀνήκουν ὅμως ὅλοι στὴν οἰκογένεια τῶν λεγομένων διηθητῶν ἰσθίων, ποὺ τοὺς χαρακτηρίζουν ἀπ' ἐνὸς οἱ ἐξαιρετικὰ μικρὲς διαστάσεις καὶ ἀπ' ἐτέρου ἡ ἱκανότης ν' ἀναπτύσσονται ἀπ' εὐθείας μέσα στὰ κύτταρα τοῦ προσβεβλημένου ὀργανισμοῦ.

Γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγο δὲν εἶναι ἀκόμα γνωστὰ ἀντιβιοτικά ποὺ νὰ ἐξουδετερώνουν τέτοιους ἰσθίους. Γιὰ τὰ τοὺς καταστρέφουν ἢ νὰ σταματοῦσιν τὴν ἀνάπτυξή τους, θὰ ἔπρεπε σὺγχρονα νὰ «μπλοκάρουν» τὴ ζωὴ τῶν κυττάρων, ὅπου οἱ ἰσθιοὶ πολλαπλασιάζονται, ὅποτε θὰ ἐπέφεραν ἀνυπολόγιστες ζημιές στὸν ὀργανισμό. Τὸ «ιντερφερόν» ἀποτελεῖ ἓνα βήμα τῆς ἐπιστήμης, γιατί κατορθώνει νὰ στεροήσει τοὺς ἰσθίους ἀπὸ μερικὸς παράγοντες, ποὺ ἐξασφαλίζουν τὴ διατροφή καὶ ἄρει τὴν ἀνάπτυξή τους, καταδικάζοντάς τους ἔτσι στὸν ἐξ αἰτίας θάνατον.

Τὸ «ιντερφερόν» καὶ ἡ γαλανταμίνη εἶναι οἱ δυο τελευταῖες λέξεις τῆς ἐπιστήμης γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τὸ πρώτο τῆς πολιομυελιτικῆς μολύνσεως καὶ ἡ δεύτερη τῶν συνεπειῶν αὐτῆς τῆς μολύνσεως. Τὸ «ιντερφερόν» δὲν ἔχει ἀκόμα κυκλοφορήσει στὸ ἐμπόριο. Εἶναι μᾶλλον ἓνα προοίμιο παρὰ ἡ ἴδια ἡ πραγματικότητα. Οἱ ἐπιστήμονες προσπαθοῦν νὰ περιορίσουν τὴ σχετικὰ μεγάλῃ τοξικότητά του, δοκιμάζοντας ὁλοένα νέους συνθετικὸς προσανατολισμούς. Ἀπεναντίας, ἡ γαλανταμίνη ἓνα φάρμακο ποὺ δὲν εἶναι προσπάθεια ἀλλὰ ἀπόγονος, ἔχοντας τὴν ἀφετηρία του στὴν παλιὰ βουλγαρικὴ μέθοδο, δὲν ἔχει μπροστά του ἄλλο στάδιο κριτικῶν δοκιμῶν. Ἡ χρῆση του, ὅμως, εἶναι ἀκόμα δύσκολα πραγματοποιήσιμη στὸν δυτικὸ κόσμο, γιατί μονάχα οἱ Ρῶσοι εἰδικοί εἶναι σὲ θέση νὰ τὴν καθορίζουν μὲ βεβαιότητα ἀνάλογα μὲ τὶς περιπτώσεις.

ΓΚΟΤ'ΙΝΤΟ ΓΚΡΑΝΑΤΑ

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ καὶ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΑ προβλήματα

Ἡ βαθύπλουτη κυρία Ἀμαλία, Ἀμπνερ Ρήμερ ἀπελπισμένη ἀπὸ τὴν χωρὶς ἐνδιαφέρον ζωὴ τῆς ἐπισκέπτεται τὸ γραφεῖο Πάρκερ Παῖν.

— Καλημέρα εἶπε.

Κι' ἀμέσως ἀπότομα χωρὶς προλόγους ζήτησε ἓνα τρόπο νὰ ξεδεύει τὰ χρήματά της...

1. Ἡ περίπτωση τῆς πλούσιας κυρίας

Διήγημα τῆς ΑΓΑΘΑ ΚΡΙΣΤΙ

Τ Ο ὄνομα τῆς κυρίας Ἀμπνερ Ρήμερ ἦταν γνωστὸ στὸν κύριο Πάρκερ Παῖν. Δὲν εἶχαν περάσει δυὸ λεπτά ἀπ' τὴ στιγμή ποὺ τὸν τὴν ἀνέγειλαν, καὶ ἡ πελάτισσά του, στέκονταν κιάλας μπροστά στὴν ἀνοιχτὴ πόρτα τοῦ γραφείου του. Ἡ κυρία Ρήμερ ἦταν μιὰ ψηλὴ, χοντροκόκαλη γυναίκα. Τὸ πρόσωπό της ἦταν ἄχαρο — καὶ οὕτως τὸ βελούδινο φόρεμά της, οὕτως καὶ ἡ πλούσια γούνα της, ποὺ ἔχονταν νὰ μετριάσουν αὐτὴ τὴν ἐντύπωση. Τὰ χέρια της ἦταν πελώρια καὶ ἄχαρα καὶ τὸ μεγάλον πρόσωπό της ἦταν ἔντονα θαμμένο. Τὰ μαλλιά της ὥστόσο, ἦταν χτενισμένα σύμφωνα μὲ τὴ μόδα, καὶ τὸ πλούσιον βέλο στὸ καπέλλο της ἦταν γεμάτον μὲ χάντρες ποὺ γυάλιζαν.

Κάθησε μ' ὅλο της τὸ βάρος σὲ μιὰ καρέκλα.

— Καλημέρα, εἶπε. Κι' ἀμέσως, ἀπότομα, χωρὶς προλόγους: «Ἄν ἔχετε τὴν καλωσύνη, θὰ μοῦ βρεῖτε ἓναν τρόπο νὰ ξεδεύω τὰ χρήματά μου;

— Πολὺ πρωτότυπο, μουρμούρισε ὁ κύριος Παῖν. Πολὺ λίγοι ἄνθρωποι κάνουν τέτοιες ἐρωτήσεις σήμερα. Τὸ βρίσκετε, ἀλήθεια, δύσκολον αὐτὸ κυρία Ρήμερ;

— Πολὺ δύσκολον, εἶπε πληκτικὰ ἡ πλούσια κυρία. Ἀγόρασα τρεῖς γούνες, ἓνα σωρὸ παρισινὰ μοντέλα καὶ ἄλλα περικτὰ πράγματα. Ἀκόμα ἀγόρασα ἓνα ἄμαξι καὶ ἓνα ὄρειον σπιτί στὸ Πάρκ Λέην. Ἔχω καὶ ἓνα γιῶτ, ἀλλὰ δὲν μ' ἀρέσει ἡ θάλασσα. Ἔχω προσλάβει ἓνα πλῆθος ἀπὸ κείνες τὶς ὑπηρεσίες, ποὺ σὲ κυττάζουν μ' ἓνα βλέμμα ὑπεροπτικὸ καὶ ἀναδέσματο. Ταξίδεψα πολὺ καὶ εἶδα πολλὰ ἔξανα μέρη. Καί, ἀμφιβάλλω, ἂν γίνεται νὰ βρῶ τίποτε ἄλλο γιὰ νὰγοράσω ἢ γιὰ νὰ δώ...

Κύτταξε μ' ἐλπίδα τὸν κύριο Παῖν. — Ὅτι εἶπατε; Νὰ τὰ χαρίσω, δηλαδὴ; Ὁχι, αὐτὸ δὲν τὸ θέλω. Αὐτὰ τὰ χρήματα θὰ ἔχω ἀποκτήσει μὲ σκληρὴ ἐργασία, θὰ σὰς πῶ. Γι' αὐτὸ θέλω νὰ τὰ ξεδεύω μὲ τέτοιον τρόπο, ποὺ νὰ μὴν ἀφήνουν καὶ κάποιο ὄφελος. Γι' αὐτὸ ἤρθα σὲ σὰς. Ἄν ἔχετε καμμιά καλὴν

ιδέα γι' αὐτὴ τὴν περίπτωσιν, ἡ ἀμοιβή σας θὰ εἶναι πλουσιοπάροχη.

— Ἡ πρότασή σας μ' ἐνδιαφέρει, εἶπε ὁ κύριος Παῖν. Δὲν σὰς ἀκούσα, ὅμως νὰ ἀναφέρετε ἓνα σπίτι στὴν ἐξοχή...

— Τὸ ξέχασα, ἀλλὰ ἔχω ἓνα, ποὺ μὲ κάνει νὰ πλῆττω θανάσιμα...

— Θάθελα νὰ μοῦ πείτε περισσότερα γιὰ τὸν ἑαυτὸ σας, γιατί τὸ πρόβλημά σας δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ λυθεῖ... εἶπε ὁ κύριος Παῖν σκεπτικῶς.

— Θὰ σὰς μιλήσω, γιατί δὲν ντρέπομαι καθόλου γιὰ τὴν καταγωγὴ μου. Δούλευα, λοιπόν, σ' ἓνα κτήμα, ὅταν ἦμουν πολὺ μικρὴ ἀκόμα. Σκληρὴ δουλειά. Ἐκείνη τὴν ἐποχὴ γνωρίστηκα μὲ τὸν Ἀμπνερ, ποὺ δούλευε καὶ κείνος ἐργάτης σ' ἓνα μύλο, ἐκεῖ κοντὰ στὸ κτήμα. Μὲ κυνηγοῦσε ὁχτὸν χρόνον, καὶ ὅποτε, παντρευτήκαμε...

— Κι' εἰσάσαν ἐντυχισμένη; ρώτησε ὁ κύριος Παῖν.

— Ἦμουν. Ἦταν καλὸς μαζί μου — εἶχα, βέβαια, νὰ παλέψουμε σκληρὰ στὴ ζωὴ μας. Δυὸ φορές, εἶχε μείνει χωρὶς δουλειά, καὶ τὰ παιδιὰ ποὺ ἀποκτήσαμε στὸ μεταξύ, 3 ἀγόρια καὶ ἓνα

κορίτσι, δὲν ἔζησαν γιὰ νὰ τὰ χαρῶ κι' ἐγώ.

Τὸ πρόσωπό της πῆρε μιὰ παράξενη, γλυκεῖαν ἔκφραση στὰ τελευταῖα τοῦτα λόγια. Συνέχισε, μὲ μιὰ φωνὴ λίγο σπασμένη.

— Τὸ στήθος τοῦ Ἀμπνερ ἦταν κιάλας προσβεβλημένο ἀπ' τὴν ἀρρώστεια. Δὲν τὸν πῆραν στὸν πόλεμον καὶ κείνος βρῆκε μιὰ δουλειὰ ἀρχιεργάτη, ἀργότερα, ὅταν πιά εἶχε γίνει ἐντελὼς καλὰ. Ἀρχισε νὰ μαζεύει χρήματα, γιατί εἶχε μιὰ δικιὰ του ἰδέα γιὰ ἐπέκτασιν τῶν ἐργασιῶν σ' ἓνα κτήμα — πράγμα ποὺ τὸ πέτυχε πολὺ γρήγορα καὶ μίσθωσε ἐργάτες γι' αὐτὴ τὴ δουλειά. Ἀγόρασε δυὸ χρεωκοπημένους ἐπιχειρήσεις ἀργότερα, καὶ τὶς ὠργόνασε μὲ σύστημα, ἔτσι ποὺ σὲ μικρὸ χρονικὸ διάστημα, ἄρχισαν νὰ τοῦ ἀφήνουν κέρδος. Καὶ τὸ ἴδιο γίνεται καὶ σήμερα...

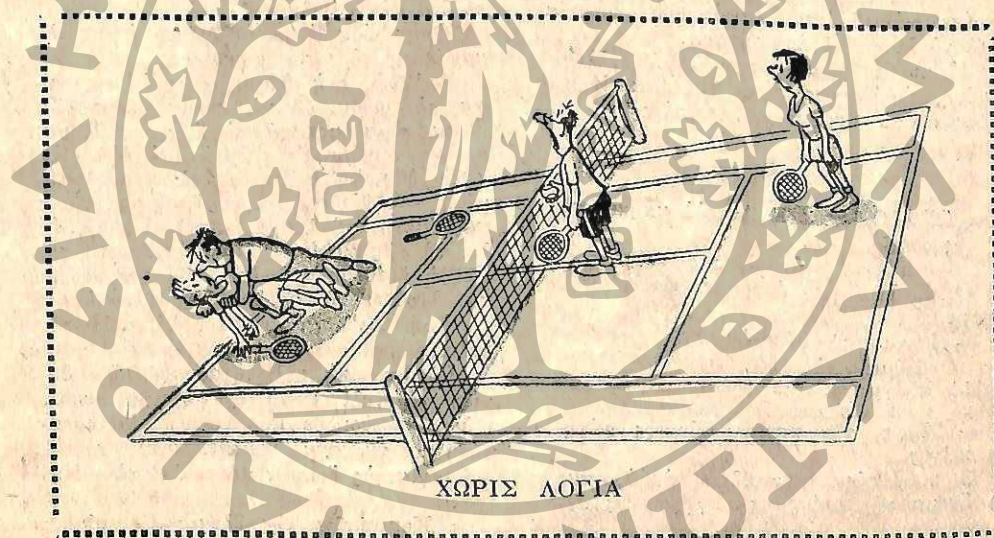
Σταμάτησε γιὰ λίγο καὶ ὅποτε, ἀλλὰζοντας τὸν φωνὴ της:

— Ἐρετε, ἦταν πολὺ ἀστεία, καὶ παρὰ ἔξανα ὅλα στὴν ἀρχή. Νὰ ἔχετε ἓνα δικὸ σου σπίτι, καὶ ἓνα πολυτελὲς μπάνιο καὶ ὑπηρεσίες στὴ διαθεσίμότητά σου... Χωρὶς εὐδύνες γιὰ μαγείρεμα καὶ γιὰ καθάρισμα τοῦ σπιτιοῦ καὶ γιὰ ἄλλες τέτοιες δουλειές. Μονάχα νὰ κάθεσαι ἑξαπλωμένος καὶ νὰ χτυπᾷς τὸ κουδούνι γιὰ νὰ φωνάξεις γιὰ τὸ τσάι, σὰ νὰ ἴσουν καμμιά κοντέσσα! Πολὺ τὸ διασκεδάει στὴν ἀρχή: Πήγαμε στὸ Παρίσι καὶ στὴ Ριβιέρα, καὶ παντοῦ ἀγόραζα μοντέλα καὶ ἀκριβὰ ὑφάσματα καὶ γούνες...

— Κι' ὅποτε; εἶπε ὁ κύριος Παῖν.

— Ὅποτε συνηθίστηκε πιά, εἶπε ἡ κυρία Ρήμερ. Ἦρθε μέρους ποὺ δὲν μπορούσαμε οὔτε νὰ σκεφτοῦμε τὸ φαγητὸ ποὺ θὰ μᾶς σερβίριζαν — πάντα, τὸ διάλεγαν οἱ δυὸ μαγείρισσες καὶ ἐμεῖς μονάχα τρώγαμε! Ὅσο γιὰ τὰ μπάνια... ἔ, αὐτὸ πιά καταντοῦσε ὑπερβολικόν: Ἐνα μπάνιον τὴν ἡμέρα φτάνει γιὰ τὸν καθένα... Κι' ὅποτε ἡ ὑγεία τοῦ Ἀμπνερ ἀρχισε νὰ τὸν ἐνοχλεῖ. Πληρώσαμε τεράστια ποσὰ στους γιατροὺς, ἀλλὰ δὲν ἔγινε τίποτα. Μάταια παιδεύτηκαμε τόσον καιρό: Ἐκεῖνος πέθανε. Κι' ἦταν ἀκόμα νέος. Ὅποτε 43 ἐτῶν...

Ὁ κύριος Παῖν τὴν κοίταξε μὲ συμπάθεια.

ΧΩΡΙΣ ΛΟΓΙΑ

— Αυτά έγιναν πριν πέντε χρόνια. Και τα χρήματα είναι πάντα το ίδιο άφθονα. Κι' είναι λίγο τραγικό να μην μπορείς να κάνεις τίποτα μ' αυτά όλα τα χρήματα. 'Αλλά, όπως σ'αυτά όλα πριν, δεν μπορώ να σκεφθώ τίποτα για να αγοράσω, γιατί τα έχω όλα.

— Μ' άλλα λόγια, είπε ο κ. Παίην, η ζωή σας είναι πληγική. Κι' ούτε σας ενδιαφέρει...

— Αυτή είναι η αργόστυα μου, γκρίνιαζε η κυρία Ρήμερ. Δεν έχω φίλους, κι' όσοι με πλησίασαν είναι για τα συμφορόντά, τους και γελάνε ύστερα πίσω μου. 'Αλλωστε, η ιδέα ότι έχω αυτοκίνητο και το οδηγώ, τους δημιουργεί κάποια αδέξια αντίδραση. Μήπως θα μπορούσατε να με βοηθήσετε, δίνοντάς μου κάποια συμβουλή;

— Πολύ πιθανόν, είπε σιγά ο κ. Παίην. Θάναι λίγο δύσκολο, αλλά νομίζω πως υπάρχει κάποια ελπίδα για επιτυχία. Νομίζω, πως θα καταφέρω να σας δώσω ξανά πίσω εκείνο που έχετε χάσει: Το ενδιαφέρον σας για τη ζωή.

— Πώς; ρώτησε με αγωνία η κυρία Ρήμερ.

— Αυτό, είναι το επαγγελματικό μου σιζικό μου... είπε ο κ. Παίην. Ουδέποτε αποκαλώ τη μέθοδο που χρησιμοποιώ. 'Η ουσία είναι, να ποικίλουν μετρίως οι έσοδοι. Δεν έγγυωμαι επιτυχία, αλλά νομίζω πως υπάρχει μια πιθανότητα σίγουρη για σ'εσάς.

— Και τι θα μου κοστίζει; ρώτησε η κυρία Ρήμερ.

— Θάναι λίγο ακριβή η... θεραπεία. Θα πρέπει να ενεργήσω με καινούργιες μεθόδους και τα έξοδα θάναι πολλά. 'Τ-πολογίζω τα συνολικά έξοδα σε 1.000 λίρες, πληρωτέες άμα τη έναρξή, σύμφωνα.

— Σύμφωνα... Είμαι συντησμένη στα μεγάλα ποσά! Μονάχα, όταν πληρώνω πολλά, για ένα πράγμα, ελπίζω πως θα το αποκτήσω κιόλας στο τέλος.

— Θα ταποκτήσετε, μη φοβόσαστε, είπε ο κ. Παίην.

— Θα σ'αυτήν το τσέκ απόψε το βράδυ, είπε η κυρία Ρήμερ και σηκώθηκε. Δεν ξέρω γιατί, αλλά έσας σ'αυτήν πιστεύω. Πρέπει να σ'αυτήν πολλή σίγουρος για να μπορείτε να δημοσιεύετε μιά αν-γελία στην εφημερίδα, στην οποία να ισχυρίζεστε ότι μπορείτε να κάνετε τους ανθρώπους ευτυχισμένους.

— Ξέρω καλά, πόσο κοστίζει η δυστυχία στους ανθρώπους και συγχρόνως, έχω μια σαφή αντίληψη για το πως πρέπει να νάντιδράσει κανείς στη δυστυχία για να λυτρωθεί απ' αυτήν...

Η κυρία Ρήμερ έφυγε πολύ συλλογισμένη, αφήνοντας πίσω της ένα ακριβό άρωμα από ανακατωμένα έσας.

★
Ο ΓΡΑΙΟΣ Κλώντ Αντρέλ μπήκε στο γραφείο.

— Τίποτε για μένα; ρώτησε. Ο κ. Παίην κούνησε το κεφάλι του σκεπτικός.

— Είναι μια δύσκολη περίπτωση, είπε. Φοβόμαι πως θα διακινδυνεύσουμε πολλά πράγματα. Θα πρέπει να δοκιμάσουμε κάτι απίθανο και πρωτότυπο.

— 'Ισως, την κυρία 'Ολντεν; ρώτησε κείνος.

Ο κ. Παίην χαμογέλασε ακούγοντας το όνομα της διάσημης συγγραφέως περιπετειών.

— Σίγουρα η κυρία 'Ολντεν, είναι η πιο κατάλληλη απ' όλους μας. 'Εχω στο νου μου ένα τολμηρό και ριψοκίνδυνο σχέδιο. 'Α, και κάτι ακόμα: Τηλεφωνήστε στον δόκτορα. 'Αντιρροπία...

— Στο δόκτορα... γιατί; έκανε ο Κλώντ σαστισμένος.

— Οί ύπηρεσίες του, μ'α είναι απαραίτητες!.

★
ΜΙΑ βδομάδα αργότερα, η κυρία Ρήμερ έμπαινε στο γραφείο του κυρίου Πάρκερ Παίην.

— Αυτή η καθυστέρηση, σ'αυ βεβαιώνω, ήταν αναγκαία, της είπε κείνος. Πολλά πράγματα έπρεπε να γίνουν, και, ιδίως, έπρεπε να εξασφαλίσω τις ύπηρεσίες κάποιου απίθανου ανθρώπου, που θα διασχίσει την Εύρωπη για να φέρει ως εδώ...

Εκείνη είχε στο νου της το τσέκ των χιλίων λιρών και τη βασάνιζε η ιδέα πως ήταν σίγουρα χαμένο.

Ο κ. Πάρκερ Παίην χτύπησε ένα κουδούνι και στην πόρτα εμφανίστηκε ένα μελαγχρινό κορίτσι, ντυμένο με λευκή στολή νοσοκόμας.

— Είναι όλα έτοιμα, αδελφή ντε Σάρα;

— Μάλιστα. Ο δόκτωρ Κωνσταντίνος περιμένει.

— Τι θα κάνετε; ρώτησε η κυρία Ρήμερ με κάποια ανησυχία.

— Θα σ'αυ γνωρίσω έναν φημισμένο ανατολίτη μάγο, αγαπητή κυρία, είπε ο κ. Παίην χαμογελώντας.

Την ώδηγησε στο ξανά πάτωμα, ο' ένα δωμάτιο ντυμένο με ανατολίτικα χαλιά και μαξιλάρια, χαμηλούς σφάδες και ναργιλέδες στο πάτωμα. Ένας άντρας στεκόταν ακίνητος πάνω από μια άγκυρη στη τσαγιέρα. Γύρισε, μόλις άκουσε τα βήματά τους.

— Ο δόκτωρ Κωνσταντίνος, είπε η νοσοκόμα.

Ο γιατρός ήταν ντυμένος με ευρωπαϊκά ρούχα, αλλά το πρόσωπό του ήταν μελαγχρικό, και τα μάτια του, είχαν μια παράξενη, σκοτεινή λάμψη, γεμάτη δύναμη.

— Ωστε αυτή είναι η ασθενής μου; είπε με χαμηλή, βαθιά φωνή.

— Δεν είμαι άρρωστη... διαμαρτυρήθηκε η κυρία Ρήμερ.

— Το σώμα σας, δεν είναι βέβαια άρρωστο. 'Αλλά η ψυχή σας είναι πληγωμένη. 'Εμείς στην 'Ανατολή, ξέρουμε τον τρόπο για να τη φέρουμε αυτή την αρρώστια... Καθήστε παρακαλώ, και πάρτε ένα φλυτζάνι καφέ!

Οσην ώρα η κυρία Ρήμερ έπινε τον καφέ της, ο γιατρός μιλούσε.

— Έδώ, στη Δύση, γιατρούς μονάχα το σώμα. Αυτό, είναι λάθος. Το σώμα είναι μονάχα το όργανο. 'Όμως επάνω του, παίζεται μια μελωδία. Κι' αυτή η μελωδία μπορεί να είναι λυπημένη και θλιβερή. Μπορεί, όμως, να είναι χαρούμενη και ζωηρή. Αυτό ακριβώς θέλω να σ'αυ χαρίσω: Μιά ευχάριστη και ζωηρή διάθεση για ζωή. 'Εχετε χρέμα τα. Πρέπει να τα ξεδώσετε γλυνώντας τη ζωή. Κι' αυτό είναι πολύ, πολύ εύκολο...

Μιά ξαφνική και ευχάριστη ζάλη άρχισε να τυλίγει τη σκέψη της κυρίας Ρήμερ. 'Ενοιθε παράξενα ευχάριστη μένη και νυσταγμένη μαζί.

Ο γιατρός έσκυψε πάνω απ' τα μάτια της:

— Κοιμηθείτε της έλεγε: Κοιμηθείτε

Τα μάτια σας κλείνουν. Θα κοιμηθείτε... Τα μάτια της κυρίας Ρήμερ, έκλεισαν. Κόλλησε σ' ένα θαυμάσιο, τεράστιο κόσμο, άγνωστό της...

★

Ο ΤΑΝ άνοιξε τα μάτια της, της φάνηκε πως είχε περάσει πολλή ώρα. Θυμότανε διάφορα πράγματα — παράξενα όνειρα, μιά αίσθηση από μιά πορεία κουραστική, κι' ύστερα τίποτα. Μονάχα το μελαγχρινό, όμορφο πρόσωπο της νοσοκόμας που έσκυβε πάνω απ' το μέτωπό της.

Τώρα, όμως, ήταν ξύπνια και έαπλω μένη στο κρεβάτι της. Ήταν όμως το δω το δικό της κρεβάτι, η έμοιαζε μόνο; 'Ανασηκώθηκε και κούταξε γύρω της. 'Οχι, δεν βρισκόταν σε νοσοκομείο. Ούτε σε ξενοδοχείο. Ήταν ένα γυμνό δωμάτιο μ' ένα νιπτήρα σε μια γωνιά, μ' ένα έπιπλο σά ντουλάπα έντοιχιμένη με πολλά συρτάρια, και άγνωστα ρούχα κρεμασμένα σε καρφιά. Το κρεβάτι που βρισκόταν εκείνη ξαπλωμένη ήταν σκεπασμένο μ' ένα πουπουλένιο πάπλωμα.

— Πού βρίσκομαι, ρώτησε στον αέρα η κυρία Ρήμερ.

Η πόρτα άνοιξε και μπήκε μέσα μιά κοντή παχουλή γυναίκα με κόκκινα μαγιούντα.

— Ξύπνησε, γιατί... φώναξε άμέσως.

— Περάστε...

Η κυρία Ρήμερ άνοιξε το στόμα της για να ρωτήσει πολλά πράγματα — όμως η εμφάνιση του γιατρού, τη σταμάτησε: Δεν ήταν ο φίλος δόκτωρ Κωνσταντίνος τούτος ο σκυφτός γέρος άνθρωπος με τα χοντρά γυαλιά!

— Σε λίγο θα είσατε πολύ καλά, αγαπητή μου, της είπε, πιάνοντας το σφυγμό της.

— Τι έπαθα, γιατί; ρώτησε κείνη άνησυχα.

— Είχατε ένα είδος κρίσεως, είπε ο γιατρός. Αυτό μέρες τώρα είχατε χάσει τις αισθήσεις σας. Μην στεναχωρείσθε όμως, όλα είναι εντάξει...

— Πήραμε ένα φόβο μαζί Χαν, είπε η κοντή γυναίκα. Παραμιλούσατε κιόλας, κι' έλεγες φοβερά πράγματα...

— Ναί, ναι κυρία Γκάρνερ, όμως δεν πρέπει να νάναστατώνουμε την άρρωστη. Σε λίγο θα σηκωθείς και θασαι περίφημα, αγαπητή μου... είπε ο γιατρός.

— Γιατί με λέτε «Χαν»; ρώτησε η κυρία Ρήμερ.

— Μά... είναι τ'ονόμα σας είπε η γυναίκα.

— 'Οχι, δεν είναι. Τ'ονόμα μου είναι 'Αμαλία Ρήμερ.

Ο γιατρός κι' η γυναίκα έλλαξαν βλέμματα σε σημασία.

— Δεν πειράζει. 'Απλώς λέτε ένα μικρό ψέμα χωρίς να το συνειδητοποιείτε, χαμογέλασε ο γιατρός. Μη στεναχωριέστε, όμως.

Την άφησαν μόνη της, κι' εκείνη άρχισε να σκέφτεται με αγωνία που μπορούσε να βρίσκεται, πούθε την είχε φέρει εδώ, και γιατί την κυτούσαν όλοι με ύποψια σά νάνανε άρρωστη...

Σηκώθηκε και με ζαλισμένα, αδύναμα βήματα πήγε στο παράθυρο. Κόταξε έξω και... Βρισκόταν σε μιά φάρμα! Γύρισε άναστατωμένη στο κρεβάτι της.

Τι γόρευε κείνη εδώ κάτω;

ΣΤΗΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 48

WZAPPO

Ο ΚΑΤΑΚΤΗΤΗΣ ΤΩΝ 'ΙΝΚΑΣ

Η ΕΞΩΤΙΚΗ ΧΩΡΑ ΜΕ ΤΟΝ ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΟ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟ

Β' (Τελευταίο)

ΩΣΤΟΣΟ, υπάρχει μιά σχισμή σ' αυτό το συμπαγές οικοδόμημα, ένας κόκκος άμμου στα γοιανάρια αυτής της τέλει πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής μηχανής. Ένα μικρό ά-τύχημα θ' ανατρέψει όλες τις προβλέψεις.

Ο 'Ινκα, που βασίλευε ως τις μέρες εκείνες, ο Χουασκά — Καπας, από ανθρωπίνη αδυναμία, δεν άφησε τον θρόνο του στον πρωτότοκο γιό του, τον νόμιμο διάδοχο Χουασκά, αλλά σ' ένα άλλο γιό του, τον 'Αταχουάλα, που τον είχε αποκτήσει με μιά παλλακίδα.

Αυτή η παρατυπία στάθηκε άρκετη για να προκαλέσει την κατάρρευση όλου του οικοδομήματος. 'Όταν η τελευταία βέληση του έτοιμοθάνατου 'Ινκα έγινε γνωστή, προκάλεσε σύγχυση στη βασιλική οικογένεια και στους αξιωματούχους.

Ο Χουασκά έμεινε στο Κούσκο. 'Ηταν ένας ανέμελος νέος, που δεν τον άπασχολούσε παρά μονάχα η αγαπημένη του παλλακίδα, «Το Χρυσό 'Αστρο», καθώς κι' οι γιοιές και το κνήγι. 'Όταν έμαθε ότι ο πατέρας του δεν τον άρισε διάδοχο του, αποφάσισε να κρατήσει τον θρόνο με το σπαθί του. 'Αλλά ο στρατός του 'Αταχουάλα, που ήταν πολύ περισσότερος από τον δικό του, κατέβαινε κιόλας από την πόλη Κούτο, ακολουθώντας τον δρόμο που ξετυλιγόταν μες από τα βουνά. Ο Χουασκά, βέβαιος για την τελική νίκη, δεν πολυπροσέχει. 'Ετσι, πέφτει σε ενέδρα, αιχμαλωτίζεται κι' ο στρατός του διασκορπίζεται.

Στην Καγιαμάρα, όπου είχε εγκαταστήσει το στρατηγείο του, ο 'Αταχουάλα έτοιμάζεται για τη θριαμβευτική του είσοδο στην πρωτεύουσα, όταν του φέρουν την επιληπτική είδηση: οι ξένοι, που είχαν έρθει από τη θάλασσα, προχωρούν έναντιον του.

Πραγματικά, οι 'Ισπανοί πλησιάζουν. 'Επ' κεφαλής της προφυλακής, προχωρεί καθάλα σ' έλλογό του ο Χερνάντο ντε Σότο. Είναι ο πιο γενναίος κι' ο πιο παρτάλμος Ισπάνος του μικρού στρατού. Σ' αυτόν φτάνει ένας άγγελιαφόρος του 'Αταχουάλα. Του φέρνει δώρα από τον 'Ινκα και μαζί μιά πρόσκληση, να συναντηθούνε στην Καγιαμάρα.

Εναντίον αυτών των φοβερών ξένων, καθώς διαδίδεται, είναι εφωδιασμένοι με όπλα που ξερνούν κεραυνούς, ο 'Ινκα θεώρησε καλό να καταφύγει στην άπλη; Θα τους αφήσει να πλησιάσουν και θα τους στήσει ενέδρα;

Όταν ο Πιζάρρο κι' οι στρατιώτες του, εισχωρώντας στο άγνωστο και ψηλαφώντας το έδαφος με σύνεση, φτάνουν στην κατοικία του 'Αταχουάλα, δεν αν-

τικνύουν παρά μιά εξομωμένη πόλη. 'Ολοι οι κάτοικοι της Καγιαμάρα έχουν φύγει. Μακριά, μέσα στην αντικρινή κοιλάδα, βλέπει κανείς αναρίθμητες σκηνές. Ένας δόλοκληρος στρατός βρίσκεται εκεί, έτοιμος να έπιτεθεί.

Πρόσωπο με πρόσωπο

ΟΙ ΔΥΟ αντίπαλοι, πρόσωπο πιά με πρόσωπο, παραμονεύουν ο ένας τον άλλο, περιμένοντας μιά κίνηση, που θα καθόριζε την επικείμενη δράση. Ο Πιζάρρο εγκαθιστά τους άνδρες του στα άδεια σάτια, τοποθετεί σκοπούς σ' όλες τις εξόδους, και δεν εγκαταλείπει τον πύργο, που του χρησιμεύει για παρατηρητήριο.

Τέλος, ο Χερνάντο ντε Σότο, επί κεφαλής είκοσι καβαλλάρηδων, προχωρεί προς το έχθρικό στρατόπεδο. Είναι ντυμένος την πιο όμορφη άρματοσιά του. Τον αφήνουν να φθάσει ως τον 'Ινκα. 'Επακολουθεί μιά σιγαιόμυθια, που στην πραγματικότητα είναι μάλλον ένας μονόλογος. Ο Χερνάντο ντε Σότο κάνει τις προτάσεις του, ενώ ο 'Αταχουάλα, με σηκωμένο φρύδι, άτάραχος και μεγαλοπρεπής, απαντά που και που με μονοσύλλαβα. Οι διαπραγματεύσεις αποτυγχάνουν. Τότε, εμφανίζεται με την σειρά του ο Χερνάντο Πιζάρρο, συνοδευόμενος από τον διερχόμενο Φίλιππο.

Ο 'Αταχουάλα, αυτή τη φορά, φαίνεται πιο δηλητηριώδης.

— Αύριο, θα έρθω να ιδώ τον άρχηγό σας, λέει. Θέλω να είμαι φίλος του.

Όταν οι 'Ισπανοί αποτραβιούνται, έχουν τον καιρό να ρέξουν μιά προσεκτικότερη ματιά στο έσωτερικό της πολυτελέστατης σκηνής του 'Αταχουάλα και κατόπιν να παρασούν σε μιά θανατική εκτέλεση. Ο 'Ινκα προστάζει να θανατωθούν δυο αλλοί του, που κατά τις διαπραγματεύσεις έδειξαν ότι είχαν έντυπωσιαστεί από την πολεμική ισχύ των έπιδρομέων. Δεν μένει, ωστόσο, καμιά άμφιβολία, ότι ο 'Αταχουάλα άφησε άνοιχτή την πόρτα της συνεννόησης μόνο και μόνο γιατί φοβάται μήπως οι 'Ισπανοί είναι πραγματικά περισσότεροι απ' όσο φαίνονται.

Ο Χερνάντο ντε Σότο κι' ο Χερνάντο Πιζάρρο γυρίζουν στην Καγιαμάρα, πιο κρατούσαν άγγελία και χρυσά σέφανα, ενώ στη μέση τους διακρινόταν ένα φορείο στολισμένο με φτερά παπαγάλων, που ανάμεσα τους ξεχώριζαν το χρυσάφι και τα πολύτιμα πετράδια. Πάνω σ' αυτό τον κινητό θρόνο, που τον βαστούσαν στους ώμους τους δώδεκα ένωμοι άνδρες, καθόταν ο 'Ινκα. Κι' από πίσω, άλλα φορεία, λιγώτερο φανταχτερά, με διαφόρους αξιωματούχους. Τίποτα, σ'

Χρυσό άγαλματίδιο των 'Ινκα.

κινείται προς την πόλη. Ο 'Αταχουάλα είδοποιεί ότι θα κατασκηνώσει μπροστά από τις καστρόπορτες κι' ότι η είσοδός του θα γίνει την επομένη.

Αυτό έπιτείνει την κρυφή ταραχή των 'Ισπανών. Ο 'Ινκα διστάζει ακόμα μπροστά σ'ή δύναμη των έχθρων του ή έτοιμάζεται να τους σκαρώσει κάποιο θανάσιμο παιχνίδι;

Άνεξιχνίαστες σκέψεις

ΩΣΤΟΣΟ, ο 'Αταχουάλα δεν πραγματοποιεί την απόφασή του. 'Εντελώς άρρόδοτα, δέχεται την πρόσκληση του Πιζάρρο να γευματίσουν μαζί το βράδυ. Κι' είδοποιεί ότι τόσο αυτός όσο κι' οι ακόλουθοί του, θα προσέλθουν έντελώς άοπλοι. 'Η πραγματική του σκέψη παραμένει ανεξιχνίαστη.

Με το ήλιοβασίλεμα, οι σκοποί που ήταν τοποθετημένοι πάνω στα τείχη, άναγέλλουν ότι προχωρεί προς την πόλη μιά ορμή.

Μπροστά πήγαναν κάμποσοι έθαγενείς ντυμένοι άλλοι στα κόκκινα κι' άλλοι στα πράσινα, σκουπίζοντας προσεκτικά τον δρόμο απ' όπου θα περνούσε η ακολουθία του 'Ινκα. 'Ακολουθούσαν τρεις ομάδες τραγουδιστών και χορευτών, με διαφορετικά ρούχα, και κατόπιν σκλάβοι, που κρατούσαν άγγελία και χρυσά σέφανα, ενώ στη μέση τους διακρινόταν ένα φορείο στολισμένο με φτερά παπαγάλων, που ανάμεσα τους ξεχώριζαν το χρυσάφι και τα πολύτιμα πετράδια. Πάνω σ' αυτό τον κινητό θρόνο, που τον βαστούσαν στους ώμους τους δώδεκα ένωμοι άνδρες, καθόταν ο 'Ινκα. Κι' από πίσω, άλλα φορεία, λιγώτερο φανταχτερά, με διαφόρους αξιωματούχους. Τίποτα, σ'

αυτή την κομπή, δεν προδίδει την πρόθεση βίας.

Η συνοδεία μπήκε στην αυλή του παλατιού, που ήταν σχεδόν άδεια. Μονάχα ο Φραγκίσκος Πιζάρρο και μερικοί αξιωματικοί του βρίσκονταν εκεί. Τα αποσπάσματα Ισπανικού, έτοιμα για δράση, ήταν κρυμμένα στους κοντινούς δρομίσκους, ενώ οι πυροβολητές, πίσω από τα επίσης κρυμμένα κανόνια τους, είχαν αναμμένη την ίσια της πυροδοτήσεως.

— 'Ιεροσολίμα! φώναξε ο παπᾶς.
Σ' αυτή τη λέξη, αποκορίθηκε, σαν ή-
χω, μια άλλη κραυγή:
— Σαντιάγκο!
Ήταν το προκαθορισμένο σύνθημα.

Η σφαγή

Ο Ισπανοί ώρμησαν από όλα τα σημεία του παλατιού πάνω στους ανυπεράσπιστους Ιθαγενείς. Έπα-

με το αξίωμα του. Οι στρατιώτες, όμως, δεν τήρησαν αυτό το σεβασμό. Έκείνοι που τον φύλαγαν, του έκαναν με κάθε ελπίδα ένα σωρό ταπεινώσεις. Ο Πιζάρρο δεν ενδιαφερόταν παρά για να συγγενετώσει όσο το δυνατόν πιο πολύ χρυσάφι. Συνωμίλησε με τον 'Αταχουάλα, που παρ' όλα ελάχιστα γίνετο δέξαστο να είναι πάντα άταραχος και μεγαλόπρεπος.

Η χρυσή πλημμυρίδα

Το θέμα ήταν: για να να ελευθερωθεί ο 'Ινκα, θα έπρεπε να πληρώσει με πολύ χρυσάφι. Ο 'Αταχουάλα, αντί για άλλη απάντηση, σήκωσε το χέρι και χάραξε μια γραμμή στον τοίχο της αίθουσας, όπου γινόταν η κουβέντα. Ός το ύψος αυτό, θα γέμιζε ο χώρος εκείνος με χρυσάφι. Οι «κουκουιστάντορες» πήγαν να τρελλαθούν από τη χαρά τους μπροστά σ' αυτή την υπόσχεση. Άμέσως, στάλθηκαν αξιωματικοί του 'Ινκα προς τα τέσσερα σημεία του ορίζοντα. Το κύρος του 'Αταχουάλα παρέμενε άδικο κι' οι διαταγές του θα εκτελούνταν με την παθητική κι' απόλυτη εκείνη ευθεία, με την οποία οι Ιθαγενείς ήταν μαθημένοι από αιώνες. Σε λίγες μέρες, η πλημμύρα του χρυσού άρχισε ν' ανεβαίνει στην αίθουσα. Τότερα απ' αυτό, τα πράγματα ηρέμησαν. Ο 'Αταχουάλα ελευθερώθηκε τυπικά — γιατί ουσιαστικά βρισκόταν πάντα κάτω από την επιτήρηση των κατακτητών, — κι' άρχισε να δείχνει ενδιαφέρον για να μάθει τη γλώσσα και να προσοικειωθεί τα ήθη τους, που έδω και λίγο καιρό τα μισούσε με όλη τη δύναμη της ψυχής του.

Αλλά η απληστία των 'Ισπανών δεν έχει όρια. Έπειδή ακριβώς τους προσφέθηκαν πολλά, διούσαν τα περισσότερα. Οι αξιωματικοί του Πιζάρρο, εξ άλλου, δεν μπορούσαν να χωνέψουν την απάθεια του 'Ινκα, την ευκολία με την οποία αυτός ο άγέρωχος... θεάνθρωπος δίνει ό,τι του ζητήσουν. Μήπως απλώς περιμένει μια επανάσταση, που τα νήματα της τα κρατά στα χέρια του; Αυτό το ζήτημα πρέπει να εξιχνιασθεί. Κι' αν δεν εξιχνιασθεί, δεν απαιτείται πια τίποτα άλλο παρά να βγει από τη μέση μια για πάντα το ξυμυχο ίνδαλμα των Ιθαγενών.

Ο Πιζάρρο, χωρίς να πολυσκεφτεί συγκατανεύει να γίνει μια δίκη του 'Αταχουάλα, αφού τον έπεισαν οι εισηγήσεις του σατανικού καλόγερου Βαλβέρντε.

Συγκροτείται ένα δικαστήριο, με πρόεδρο τον 'Αλμάγκρο. Ο 'Ινκα αρνείται την κατηγορία. Κι' επί πλέον, δηλώνει ότι θέλει να γίνει Χριστιανός. Αυτό ή λεπτομέρεια... συγκινεί κάπως τους δικαστές. Έτσι, αποφασίζουν να τον κάνουν στην πυρά, αντί να στραγγαλισθεί, όπως θα γινόταν αν παρέμενε εις δολολότητος.

Η δήλωση του 'Ινκα ήταν ειλικρινής. Και μετά την θανατική καταδίκη, δεν υπαναχώρησε. Βαφτίστηκε πριν από το μαρτύριο. Στη μεγάλη πλατεία της Καγιμάρα, οι δπήκοι του παραστέχονται με φρίκη στην καταστροφή του Ιερού του σώματος από τις φλόγες. Τότερα από λίγο, οι 'Ισπανοί κυριεύσαν ολόκληρη τη χώρα των 'Ινκας, συντρίβοντας τα δολειμματα του στρατού, που έμεναν πιστά στο Χουαγκάο.

ΤΟ ΠΙΟ ΕΝΔΟΞΟ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟ ΛΑΓΩΝΙΚΟ

Η αστυνομία της Ρώμης έχει στην υπηρεσία της ένα λυκόσκυλο πού, κατ' τις διαβεβαιώσεις του ίδιου του διευθυντή της, διεφώτισε περισσότερα αινίγματα από κάθε δίποδο συνάδελφό του. Ο Ντόξ, όπως λέγεται το δαιμόνιο αυτό «λαγωνικό», τιμήθηκε ως τώρα με πολλά μετάλλια. Παρ' όλο ότι η ηλικία του αντιστοιχεί σε... ένα περίπου αιώνα ανθρώπινης ζωής, εξακολουθεί τη σταδιοδρομία του, στην οποία δεν σημείωσε ούτε μια άποτυχία.

ΝΤΟΞ: Ο ΤΕΤΡΑΠΟΔΟΣ ΣΕΡΛΟΚ ΧΟΛΜΣ...

Το πιο διάσημο σκυλί, σε όλη την 'Ιταλία, είναι χωρίς αμφιβολία ένα μεγάλο γερμανικό λυκόσκυλο, που το λένε Ντόξ. Την περασμένη χρονιά, στη 13η επέτειο των γενεθλίων του, το κάλεσαν να φάει χοιρινές κοτολέτες με μακαρόνια σ' ένα εστιατόριο της έκλογής του. Ο Ντόξ έσπρε το αφεντικό του, τον ενωμάτάρχη της καραμπινιέρας Τζοβάνι Μαϊμόνε, από το ένα ρεστωράν στο άλλο, αφού μύριζε σαν τέλειος έκτιμητής την κουζίνα του καθενός. Τέλος, άνοιξε με το μπροστινό πόδι του την πόρτα μιας μικρής ταβέρνας. Άλλα δεν ήταν καθόλου η λαίμαργια που τράβηξε εκεί τον Ντόξ. Μόλις μπήκε, χύμψε σαν άστραπη πάνω σ' ένα πελάτη που έτρωγε αμέριμνος. Έπρόκειτο για έναν καταζητούμενο, που είχε γλυστήσει από τα χέρια των αστυνομικών κι' από τον ίδιο τον Ντόξ, πριν από έξη χρόνια στο Τουρίνο.

Αυτό το κατόρθωμα είναι απλώς ένα από τα πολλά που έχει στο ενεργητικό του το δαιμόνιο αυτό σκυλί. Ο Ντόξ, σωστός Σέρλοκ Χόλμς ανάμεσα στους τετράποδες συνάδελφους του που χρησιμοποιούν οι περισσότερες αστυνομίες του κόσμου, έχει συντελέσει ως τώρα, παίζοντας πρωτεύοντα ρόλο, στη σύλληψη κάπου 400 κακοποιών και το Ιταλικό κράτος τον έχει τιμήσει με 27 άργυρά και 4 χρυσά μετάλλια. Από το 1953, όποτε πρωτοφανίστηκε ανάμεσα στα άλλα όνομαστά σκυλιά των ευρωπαϊκών αστυνομιών, κατορθώνει να διατρήει άνετα τον τίτλο του υπ' αρ. 1 σκυλιού - ντέτεκτιβ, αφήνοντας αρκετά πίσω του τα πιο θαυμαστά λαγωνικά, όπως τον Ρέξ της Σκώτλαντ Γυάρντ και τον Όρρο της παρισινής αστυνομίας. Εκτός, όμως, από τα επαράσημά του, ο Ντόξ έχει κι' άλλου είδους αποδείξεις της αξίας του και της δράσεώς του. Κάτω από το πυρρό τρίχωμά του, υπάρχουν οι ούλες από έφτα σφαίρες που δέχθηκε στο κορμί του κατά την έκτελεση των καθηκόντων του σε μερικές από τις 160 υποθέσεις, στις οποίες έλαβε μέρος.

ΠΟ αρκετά χρόνια τώρα, αν δεν ήταν τόσο άκαμτος και τόσο πολύτιμος, ο Ντόξ θα έπρεπε να είχε αποσυρθεί από την υπηρεσία του και να είναι... συνταξιούχος. Γεννήθηκε το 1946. Αν λάβουμε υπ' όψη μας ότι έφτα χρόνια της ανθρώπινης ηλικίας αντιστοιχούν σε ένα χρόνο ζωής ενός σκυλιού, ο Ντόξ κοντεύει σήμερα να κλείσει τα... 98 χρόνια του. Ωστόσο δεν περνά σχεδόν εβδομάδα, χωρίς να κάνει τον συνηθισμένο του ανιχνευτικό

περίπατο. Παρ' όλο ότι η αστυνομία της Ρώμης χρησιμοποιεί νεσρά σκυλιά για τις τρέχουσες υποθέσεις, απευθύνεται αποκλειστικά σ' αυτόν τον άσσο των άσσων, κάθε φορά που απαιτείται η λήψη εξαιρετικών μέτρων. Κι' ως σήμερα, ο Ντόξ δεν έχει στο ενεργητικό του ούτε μια άποτυχία.

Ο Ντόξ γεννήθηκε σκυλί, αλλά είναι ασφαλώς κάτι παραπάνω από ένα σκυλί, δηλώνει ο δρ. Καρμέλο Μαρτσάνο, διευθυντής της αστυνομίας της Ιταλικής πρωτεύουσας. Πιθανώτατα έχει λύσει περισσότερα αστυνομικά αινίγματα από όσα ο καθένας από μās, τους δίποδες συνάδελφους του.

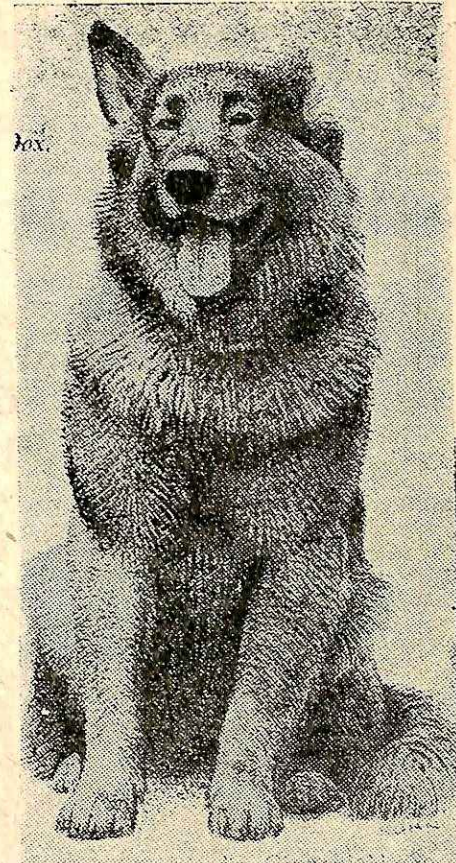
Όπως είναι εύνοητο, ο Ντόξ διαθέτει μια εξαιρετικά ανεπτυγμένη όσφρηση, που του επιτρέπει να κάνει ίχνη-λασσία σε απόσταση 20 χιλιομέτρων, σε μια μεγαλούπολη σαν τη Ρώμη, όπου οι αναθυμιάσεις της βενζίνης κι' η μυρουδιά των χιλιάδων διαβανών «βολών» την ατμόσφαιρα. Άλλα το θαύμασιο αυτό σκυλί δεν έχει μόνο υπερευαίσθητα ρουθούνια. Είναι κι' ένας αληθινός ντέτεκτιβ.

Αυτό το σκυλί, έγραψε ένας 'Ιταλός αστυνομικός συντάκτης, συνδυάζει τη λεπτή όσφρηση και τη μυϊκή αλκή με μια ασύλληπτα ιδέωδη ευκινησία και με μια αφάνταστη αίσθηση της συλλογικής δράσεως.

Για όλες αυτές τις εξοχές ικανότητές του δίνει μια εύλαστη και σχεδόν άπιστευτη απόδειξη η υπόθεση του «κουμπιού που έλειπε». Μια νύχτα, κάποιος κλέφτης κρύφτηκε στο υπόγειο μιας κινηματογραφικής αίθουσας, άνοιξε μια τρύπα στον τοίχο και μπήκε σ' ένα κοντινό κοσμηματοπωλείο. Την τελευταία όμως στιγμή, έγινε αντιληπτός από τον νυχτοφύλακα που έτρεξε να τον πιάσει. Άλλα ύστερα από μια σύντομη πάλη, ο κακοποιός κατόρθωσε να το σκάσει. Οι αστυνομικοί έφεραν τον Ντόξ και τον έβαλαν να μυρίσει την όσμη του κλέφτη, που είχε απομείνει πάνω στα ρούχα του νυχτοφύλακα.

Το σκυλί ώδηγησε τους αστυνομικούς σε ένα υπόγειο που βρισκόταν σε μια άλλη συνοικία της πόλεως. Μέσα εκεί, βρήκαν έναν άνθρωπο να κοιμάται. Αυτός ο άνθρωπος είχε αρκετά φορτωμένο ποινικό μητρώο, αλλά κατόρθωσε να πείσει τους αστυνομικούς ότι δεν είχε κάνει την απόπειρα κλοπής του κοσμηματοπωλείου.

Κι' ενώ ο ίδιος πίστευα στην αθωότητά του, ιδίως όταν ο νυχτοφύλακας μās είπε ότι δεν τον ανηγνώριζε, διηγείται ο Μαϊμόνε, το αφεντικό του

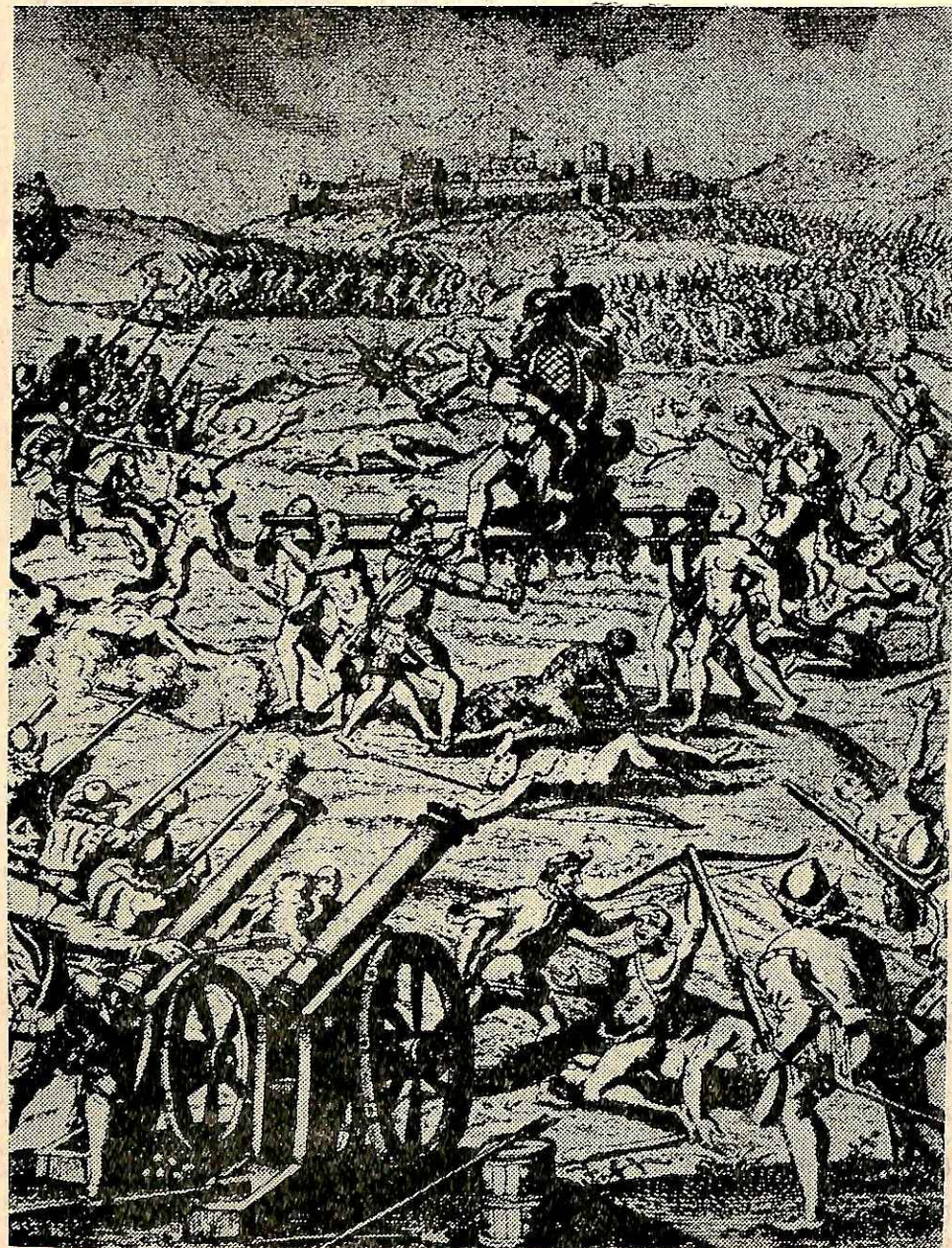
Ντόξ. Του κίνησα απειλητικά το δάχτυλο, σαν να του έλεγα ότι άλλη φορά έπρεπε να είναι πιο προσεκτικός. Μου αποκρίθηκε μ' ένα παραπονιάρικο γαύγισμα. Ύστερα, το έβαλε ξαφνικά στά τόδια. Μας ώδηγησε στο κοσμηματοπωλείο. Τράβηξε σε μια γωνιά κι' έσπρωξε με το πόδι του ένα κουμπί προς το μέρος μās.

Κατόπιν, ο Ντόξ ώδηγησε τους αστυνομικούς πάλι στο υπόγειο του υποππου, πήδησε κι' άρπαξε στα δόντια του ένα παλιό αδιάβροχο, που κρεμόταν στον τοίχο, ρίχνοντάς το χάμω. Κι' όπως διαπιστώθηκε άμέσως, απ' αυτό το αδιάβροχο έλειπε ένα κουμπί, ακριβώς εκείνο που το σκυλί είχε βρεί στο κοσμηματοπωλείο. Φυσικά, ύστερα απ' αυτό το γεγονός, ο ύποπτος τα άμολόγησε όλα.

ΕΦΥΛΛΙΖΟΝΤΑΣ κανείς τα πέντε άλμπουμ με τα αποκόμματα των έφημερίδων που διηγούνται τη σταδιοδρομία του τετράποδου Σέρλοκ Χόλμς, βλέπει ένα σωρό άλλα καταπληκτικά κατορθώματα. Μια μέρα, ο Ντόξ έσωσε, απομακρύνοντάς το μ' ένα χτύπημα του κεφαλιού, κάποιο κοριτσάκι που αλλοιώς θα το πατούσε ένα αυτοκίνητο που έτρεχε με μεγάλη ταχύτητα. Μια άλλη μέρα, επίσης, κράτησε δώδεκα άτομα ακίνητα, ώσπου το αφεντικό του να τρέξει και να ζητήσει βοήθεια.

Η επιδεξιότητά του αφήνει μ' άνοιχτο το στόμα δσους βλέπουμ δείγματά της. Είναι πιθανώτατα το μόνο σκυλί στον κόσμο που μπορεί να αδειάσει ένα ρεβόλβερ από τις σφαίρες του, χωρίς να προκαλέσει έκπυρσοκρότηση. Για να το μάθει αυτό, χρειάσθηκαν όκτα χρόνια εξασκήσεως. Μπορεί επίσης να λύσει έναν άνθρωπο δεμένο σε κάθισμα, όσο πολύποκοι κι' αν είναι οι κόμποι.

NINO LO ΜΠΕΛΛΟ

Η «μόχη» της καταλύσεως της αυτορίας των 'Ινκας από τον Πιζάρρο.

Ο πάτερ Βαλβέρντε προχώρησε για να υποδεχθεί τον 'Ινκα. Του απήρτηνε ένα τυπικό λογίδριο, που είχε δυο κύρια μοτίβα: Το μεγαλείο της Χριστιανικής θρησκείας και τη δύναμη του αυτοκράτορα Καρόλου Κουίντον.

Ο 'Αταχουάλα, με τα μάτια χαμηλωμένα, δέχθηκε με παγερή περιφρόνηση αυτές τις διαβεβαιώσεις κι' όταν ο παπᾶς του έδινε το προσευχητάρι του, το ξεφύλλισε κι' είπε ύστερα ότι εκείνες οι σελίδες δεν του έλεγαν τίποτα. Καί, ξαφνικά, συνεπαρμένος από όργη, πέταξε χάμω το ιερό βιβλίο.

κολούθησε ένα τρομερό μακελλείο. Η επίθεση ήταν τόσο καλά οργανωμένη που δεν πληγώθηκαν κανένας 'Ισπανός, εκτός από τον ίδιο τον Πιζάρρο, που χόθηκε μπροστά στο βασιλικό φορείο για να σώσει τη ζωή του 'Ινκα. Οι βαστάζοι αναποδογυρίστηκαν κι' ο 'Ινκα έπεσε στο πλακόστρωτο. Μέσα σε λίγα λεπτά της ώρας, μια ολόκληρη αυτοκρατορία ανατράπηκε μαζί του.

Άλλα ο έπιλογος της ήττας του 'Αταχουάλα ήταν ακόμα πιο θλιβερός στις τελευταίες φράσεις του. Ο Πιζάρρο δέλησε να μεταχειρισθεί τον 'Ινκα ανάλογα

“Όταν ο γιατρός αποφανθεί, ότι ένα παιδάκι έχει ραχίτισμό, οι γονείς τρομάζουν και... προσβάλλονται. Ο γιατρός τότε αναγκάζεται να τους εξηγήσει ότι η πάθηση δεν είναι καθόλου ύποπτη. Για την έπιστήμη, είναι απλώς ένα ατύχημα.

ΠΩΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΑΤΑΙ Ο ΡΑΧΙΤΙΣΜΟΣ

‘Η σύγχρονη έπιστήμη διαθέτει όλα τα αποτελεσματικά μέσα για να θέσει έκποδών αυτή τη νηπιακή πάθηση.

ΤΙ είναι ο ραχίτισμος; Ένας πρόχειρος, αλλά βασικά ακριβής ορισμός αυτής της παθήσεως είναι ο εξής: πρόκειται για το αποτέλεσμα μιάς ατελούς κι' αναρχικής αποθέσεως του ασβεστίου του αίματος στον νηπιακό σκελετό.

Ποιοι είναι οι παράγοντες που οδηγούν σ' αυτή την ανωμαλία; Πρέπει πρώτα ν' αναφέρουμε με λίγες λέξεις δυο θεωρίες, που αποδείχθηκαν καθαρές ψαντασιοληξίες.

Είναι μιά κληρονομική ή αρωστική; Αναμφισβήτητα όχι. Έπειδή, όμως, οι ίδιες συνθήκες περιβάλλοντος προκαλούν κατά κανόνα τα ίδια αποτελέσματα, έχει παρατηρηθεί ότι από γονείς που έχουν εμφανή τα χαρακτηριστικά της παθήσεως προέρχονται ραχίτικα παιδιά.

Είναι αρωστική συφύλιση; Κάθε άλλο. Σε παιδιά, που έχουν κληρονομική σφαιλίδια, είναι πιθανό να παρατηρηθούν ώριμες παραμορφώσεις του σκελετού, που θυμίζουν ραχίτισμό, αλλά δεν υπάρχει καμιά πραγματική σχέση ανάμεσα στις δυο παθήσεις.

Πραγματικά, απ' όλες τις αιτίες, που υποψιάζονταν άλλοτε οι γιατροί, η πιο βασική συνίσταται στις γαστροεντερικές διαταραχές, που έχουν την τάση να πάρουν χρόνια μορφή και που σημειώνονται ιδίως σε βρέφη στερούμενα μητρικού γάλακτος.

Είναι ένα γεγονός, για την έπιστήμη, ότι ο μεγαλύτερος αριθμός κρουσμάτων ραχίτισμού σημειώνεται στα βρέφη που θηλάζουν με μπιμπερό, ενώ σ' εκείνα που θηλάζουν από τη μητέρα τους τα κρούσματα είναι σπάνια.

Το κλειδί του προβλήματος

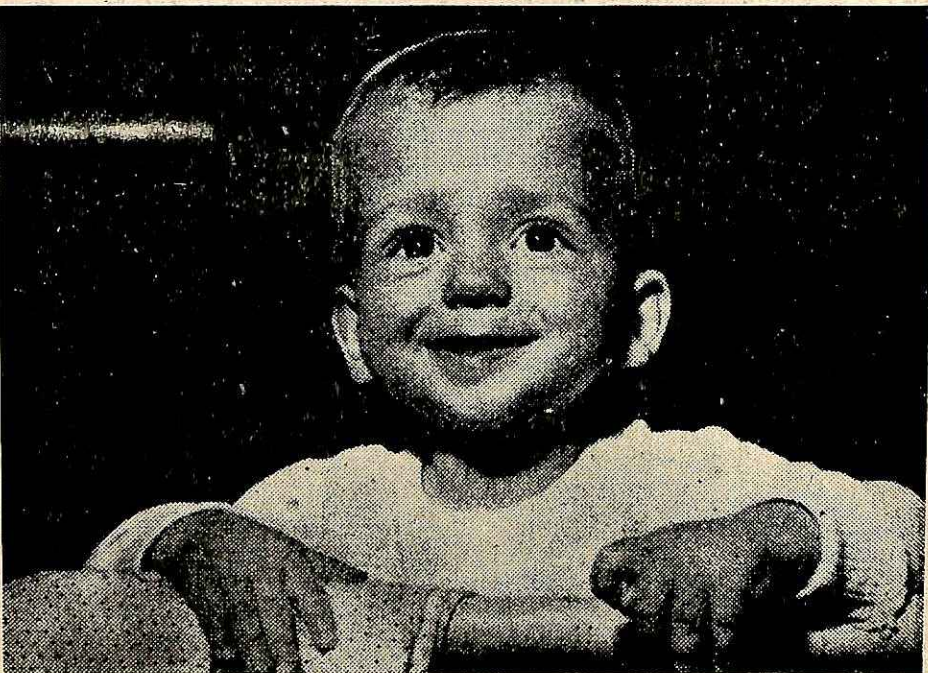
ΜΠΟΡΟΥΜΕ να πούμε, ότι το κλειδί του προβλήματος βρίσκεται στο γεγονός μιάς μη φυσιολογικής απορρόφησης της τροφής από τα έντερα, όταν το φαινόμενο αυτό δεν είναι παροδικό, αλλά επιμνημόνεται χρονικά. Γιατί δημιουργείται μιά τέτοια κατάσταση; Συνήθως, είτε γιατί οι μερίδες αγελαδινού γάλακτος είναι μεγαλύτερες ή μικρότερες του κανονικού, είτε γιατί χωρηγούνται στο βρέφος πρόωρα διάφορα άμυλοιδη. Έξ' άλλου, οι έντερικες διαταραχές οξείας μορφής, που οφείλονται σε γάλατα τοξινωμένα ή μολυσμένα, όπως συμβαίνει συνήθως σε όργα κλίματα, παίζουν κι' αυτές τον ολέθριο ρόλο τους, απορρυθμίζοντας βίαια τη λειτουργία της έντερικης απορρόφησης, που

κατόπιν αποκαθίσταται με βραδύ ρυθμό.

Από τις διάφορες αιτίες, που αναφέραμε παραπάνω, προκύπτει μιά χημική αλλοίωση σε ώριμες ουσίες, μέσα στο πεπτικό σύστημα, με συνέπεια τη βαθμιαία απώλεια του φωσφόρου και προπαντός του ασβεστίου κατά τη λειτουργία της έντερικης απορρόφησης. Έτσι, το αίμα φτωχαίνει ως προς τις δυο αυτές μεταλλικές ουσίες, που είναι απαραίτητες σε ώριμες αναλογίες για τη δομή και την ανάπτυξη του σκελετού.

Με την πρόοδο, όμως, της έπιστήμης ως προς τον καθορισμό της τεχνητής διατροφής των νηπίων, οι γιατροί παρατηρούν ότι γίνονται ολοένα πιο σπάνια οι μεγάλες παραμορφώσεις του σκελετού, που άλλοτε αποτελούσαν συνήθη και κλασικά συμπτώματα του ραχίτισμού.

Ο ραχίτισμος, λοιπόν, είναι μιά πάθηση αποφυκτική, που θα μπορούσε μάλιστα να εκλείψει εντελώς στις σχετικές προηγμένες χώρες. Πράγματι, σε τέτοιες χώρες δεν βλέπουμε πια κανείς παρά βρέφη προσβεβλημένα από εξίσονα ραχίτισμο.

Ο λεπτός λαιμός αυτού του νήπιου θα μπορούσε να δώσει λαβή στον φόβο εμφάνισης ραχίτισμού. Το γεγονός, όμως, ότι ο μικρούλης έδωσε τα πρώτα του δοντάκια στην κανονική χρονική περίοδο, είναι πολύ καθησυχαστικό.

Όπως και σε όλες τις παθήσεις, έτσι και στον ραχίτισμό έχει πρωτεύουσα σημασία για την αποτελεσματική αντιμετώπισή του η έγκαιρη διάγνωση των πρώτων αποκαλυπτικών συμπτωμάτων.

Τα συμπτώματα

ΤΑ συμπτώματα αυτά εμφανίζονται συνήθως ανάμεσα στους 6 έως 15 μήνες της βρεφικής ηλικίας.

Το πρώτο απ' αυτά συνίσταται στη διαπλάτωση των δυο όστων του κάτω μέρους του βραχίονος, ακριβώς πάνω από την άρθρωση του καρπού.

Κατόπιν, εμφανίζονται με διάταξη από πάνω προς τα κάτω κι' από μέσα προς τα έξω διάφοροι μικροί κόμποι παντού αισθητοί με την άφή και συνήθως επίσης δρατοί, στα σημεία της συνδέσεως των πλευρών προς το στέρνο.

Η περιμέτρος του θωρακικού συνόλου μειώνεται τότε στο ύψος των ματιών και μακραίνει στη βάση του, ενώ η κοιλιά μεγαλώνει.

Από τα άλλα εύγνωστα σημάδια της παθήσεως, θ' αναφέρουμε την καθυστερημένη εμφάνιση των κοπτήρων, οι οποίοι συνήθως αναφέρονται ανάμεσα στους 6 και τους 8 μήνες και το ότι το βρέφος αποφεύγει να ανακλίνεται στο στομάχι του και δεν κατορθώνει να μείνει σ' αυτή τη στάση για πολύ, όταν το αναγκάζουμε να την πάρει. Αυτό το δυσάρεστο συμβαί-

νει γιατί οι μυϊκές δέσμες από κάθε πλευρά της σπονδυλικής στήλης είναι μαλακές. Τέλος, ένα άλλο χαρακτηριστικό κι' επιβεβαιωτικό σημάδι είναι η εξαιρετική καθυστέρηση της ικανότητας του βρεφάτος.

Δεν θα έπρεπε, ωστόσο, να πιστεύουμε ότι τα ραχίτικα παιδιά έχουν σχεδόν πάντα κακοαναπτυγμένο οργανισμό κι' ότι αποτελούν ένα είδος ζωντανών εκτρωμάτων.

Πράγματι, υπάρχει μιά μορφή ραχίτισμού, όχι δε από τις σπάνιες, στην οποία παρατηρείται ικανοποιητικό βάρος κι' υπεραπόθεμα λίπους. Έπομένως, ο ραχίτισμός δεν απαιτεί σαν αποκλειστική προϋπόθεση την αδυναμία έξεως.

Στις αμφίβολες περιπτώσεις, υπάρχουν δυο βέβαια διαγνωστικά μέσα στη διάθεση του γιατρού: πρώτα η ακτινογράφηση του κάτω μέρους του βραχίονος κι' ύστερα η εργαστηριακή εξέταση του αίματος για τον καθορισμό των ποσοστών φωσφόρου κι' ασβεστίου μέσα σ' αυτό.

Η ανεπάρκεια των όστων του θώρακος σε ασβέστιο τα κρατά σε μιά κατάσταση μαλακότητας, που τα καθιστά ευπρόσβλητα σε παραμορφώσεις κάτω από την επίδραση της πίεσεως των οργάνων και του βάρους του σώματος. Όσο, μάλιστα περνά ο καιρός, χωρίς να επιχειρείται μιά αποτελεσματική άγωγή, τόσο η κατάσταση αυτή χειροτερεύει και σταθεροποιείται.

Οι παραμορφωτικές πιέσεις είναι επίσης πολύ αισθητές στα κάτω άκρα, όπου οι κνήμες κυρτώνουν προς τα έξω. Στόν δρόμο, μπορεί να δει κανείς συχνά ένα παιδάκι 18 ή 20 μηνών να... ρυμουλκείται από τη μητέρα του, κλυδωνιζόμενο ρυθμικά πάνω στα ποδαρικά του, που θυμίζουν κύκλο κορμμένο στα δυο. Οι κυρτώσεις των όστων παρατηρούνται αρκετά λιγώτερο συχνά στους βραχίονες. Αποτελούν όμως κλασικό δείγμα, στην περίπτωση του ραχίτικού παιδιού που για πολύ χρονικό διάστημα περπατούσε με τα τέσσερα.

Ο ραχίτισμός, έξ' άλλου, μπορεί να παραμορφώσει και την κρανιακή κάψα, είτε πλατύνοντάς τη προς τη μιά πλευρά είτε κάνοντάς να εξέχουν αισθητά οι κρόταφοι.

Η σπονδυλική στήλη, επίσης, μπορεί να κυρτωθεί πολύ ή να ξεφύγει από το φυσιολογικό σχήμα της προς τα πλάγια (ραχίτικη κυρσοκλίωση). Τέλος, είναι δυνατό να παραμορφωθεί κι' η λεκάνη, είτε με αύξηση είτε με μείωση των έσωτερικών διαμέτρων της, πράγμα που στα χοιρινάκια προοιωνίζεται σοβαρές δυσκολίες όταν μεγαλώσουν και πρόκειται να γίνουν μητέρες.

Χωρίς να διευρύνουμε αυτόν τον κατάλογο συνεπειών, θα έδουμε τώρα στις βάσεις της μοντέρνας θεραπευτικής άγωγής, που εξασφαλίζει τόσο την πρόληψη όσο και τη θεραπεία του ραχίτισμού.

‘Η προληπτική άγωγή

ΟΙ φυσιολόγοι κι' οι βιολόγοι κατώρθωσαν να αναπαραγάγουν πεισματικά τις ραχίτικες αλλοιώσεις των όστων σε ώριμα ζώα, ιδιαίτερα δε σε ινδικά χοιρίδια, καθορίζοντάς τους ένα ειδικό διατολόγιο, φτωχό σε

φώσφορο και ασβέστιο, και διατηρώντας τα κατά το διάστημα αυτό σε σκοτεινό χώρο.

Ακριβώς, λοιπόν, με αφετηρία τα αποτελέσματα αυτών των πειραμάτων καθορίστηκαν οι βάσεις της σύγχρονης προληπτικής και θεραπευτικής άγωγής.

Για να προληφθεί ο ραχίτισμός στο βρέφος, πρέπει, μ' ένα ισορροπημένο διατολόγιο, να τα προσφάξουμε από το ενδεχόμενο δυσπεπτικών φαινομένων. Αν αυτά ανακύψουν τυχαία, λόγω χάρη ύστερα από μιά δξεία έντερτιδα, πρέπει πριν απ' όλα να γίνει γρήγορη θεραπεία. Με βάση το γεγονός ότι τα παιδιά που θηλάζουν από τη μητέρα τους γίνονται σπάνια ραχίτικα, πρέπει να προτρεπονται οι μητέρες στο να θηλάζουν οι ίδιες το παιδί τους. Καλό είναι επίσης να δίνονται σε ώριμες εγκύους προληπτικά φάρμακα, ιδίως όταν υπάρχει από πριν ή βεβαιότης ότι ο οργανισμός τους δυσκολεύεται να βγάλει γάλα.

Από το άλλο μέρος, αν το βρέφος ζει μέσα σε στενόχωρο και σκοτεινό περιβάλλον, όπως συμβαίνει σε πλήθος παιδάκια των λαϊκών συνοικιών, χρειάζεται ακτινοβολίες είτε φυσικές (‘Ηλιος) είτε τεχνητές (υπεριώδεις ακτίνες).

Έξοχο προληπτικό μέσον, τέλος, είναι η χορήγηση αντιραχίτικων βιταμινών, είτε φυσικών είτε συνθετικών, σε δόσεις που θα τις καθορίσει ο γιατρός. Οι πρώτες, γνωστές που χρησιμοποιούμε από πολύ καιρό, περιέχονται μέσα στο μπουρουνόλαδο. Καλύτερα, όμως, είναι να καταφεύγουμε στις συνθετικές βιταμίνες, γιατί σε πολλά παιδάκια τα πεπτικά τους όργανα δεν άνεχονται εύκολα τις φυσικές.

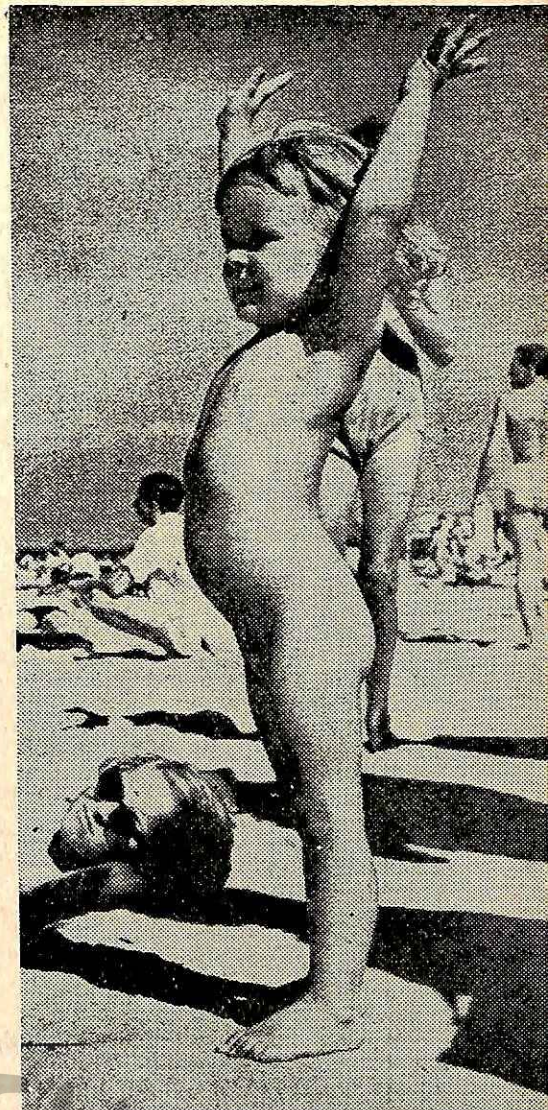
‘Η θεραπευτική άγωγή

ΓΙΑ να θεραπευθεί ο ραχίτισμός, όταν έχει πιά εκδηλωθεί, το πρώτο μέτρο που πρέπει να ληφθεί είναι η απαγόρευση κάθε προσπάθειας για την επίτευξη ορθοστασίας ή βάδισης. Το παιδί πρέπει να τεθεί σε ανάπαυση, πότε ξαπλωμένο στο κρεβάτι του και πότε καθισμένο στο καρελάκι του. Αυτό θα γίνεται επί πολλές εβδομάδες ή και μήνες.

Πρέπει, παράλληλα, να ληφθεί φροντίδα ώστε το παιδάκι να ζει σε ευήλιο κι' ευάερο χώρο. Τα παράθυρα θα μένουν ανοιχτά όσο το δυνατό περισσότερο, αφού λαμβάνεται υπ' όψη το κλίμα κι' η εποχή. Αν οι προϋποθέσεις αυτές δεν υπάρχουν, τότε το παιδάκι πρέπει να μεταφερθεί για πολλούς μήνες στο βουνό ή στη θάλασσα.

Αν όλες οι παραπάνω προϋποθέσεις δεν είναι δυνατόν να εκπληρωθούν, είναι ανάγκη, με τις οδηγίες του γιατρού, να υποβληθεί το παιδί σε ακτινοβολίες ή περιόδων ακτίνων. Οι ακτινοβολίες αυτές, πάντως, χρειάζονται σύνεση στη βαθμιαία αύξηση του χρονικού διαστήματος κάθε μιάς. Είναι απαραίτητο, επίσης, τα μάτια του μικρού άρρώστου να προστατεύονται κατά την διάρκεια των ακτινοβολιών με σκούρα γυαλιά.

Όσο αφορά τα φάρμακα, που διαθέτει η σύγχρονη έπιστήμη κατά της παθήσεως, το πιο αποτελεσματικό και το πιο ανα-

Ο ‘Ηλιος κι' ο καθαρός αέρας είναι οι δυο μεγαλύτεροι έχθροι του ραχίτισμού.

καίο, πρό παντός όταν οι παραπάνω μέθοδοι δεν είναι δυνατόν να εφαρμοσθούν πλήρως, είναι η συνθετική αντιραχίτικη βιταμίνη, ή Δ2 όπως αναφέρεται στον αλφαριθμητικό κατάλογο των βιταμινών. Οι δόσεις θα καθοριστούν από τον γιατρό και μπορούν να παίρνονται είτε πολλές φορές είτε μόνο μιά. Αν οι δόσεις είναι πολύ ισχυρές ή αν χορηγούνται για πολύ χρονικό διάστημα, το παιδί διατρέχει το σοβαρό κίνδυνο μιάς υπερβιταμίνωσης. Χρειάζεται, λοιπόν, πολλή προσοχή.

Πρέπει τέλος να υπενθυμίσουμε, ότι η θεραπεία του ραχίτικού παιδιού απαιτεί μεγάλο απόθεμα υπομονής. Οι κυρτώσεις, λόγω χάρη, των κάτω άκρων, όταν δεν είναι πολύ έντονες, έχουν μιά αναμφισβήτητη τάση να ισώσουν σιγά — σιγά υπό το γεγονός της επιμνημόνεως των κνημών με την ανάπτυξη. Κατόπιν, όμως, προσκρούμε σε παραμορφώσεις τριγωνικού τύπου ή σε καμπυλώσεις με μεγάλη ακτίνα. Τότε, το λόγο έχουν η ορθοπεδική, ακόμα δε κι' η χειρουργική. Εύτυχως, όμως, οι περιπτώσεις αυτές είναι μάλλον σπάνιες.

Στην εποχή μας υπάρχουν ακόμα άνθρωποι να δύματα που πληρώνουν το φόρο του αίματος στις μαγικές προλήψεις.

«Ο σημερινός άνθρωπος έχει «ένηλικιωθεί» πολιτιστικά, ή λογική του σκέψη και ή ήθική του συνείδηση έχουν κάπως αναπτυχθεί. Αλλά το παράλογο, το μαγικό, το υπερφυσικό δεν έπαυσαν ακόμη ν' άσκουν γοητεία στο ανθρώπινο πνεύμα. Τελετουργικοί φόνοι, καννιβαλικά γεύματα, ανθρωποθυσίες για τον εξευμενισμό των θεών διακονίζουν και σήμερα τη φρικιαστική παράδοση των δολοκαυτωμάτων του Μολώχ.

Ανθρωποθυσίες

Τον περασμένο Αύγουστο, στη Νίκαια, κάποια κ. Φώρ, Ίνδοκινέζα παντρεμένη με Γάλλο, άποπειράθηκε να σφάξει τα δυο παιδιά της πάνω στον τάφο του πατέρα τους.

— Στην πατρίδα μου, εξήγησε ή κ. Φώρ, ό άρχηγός της οικογένειας έχει δικαίωμα ζωής και θανάτου πάνω στα παιδιά του.

Λίγο πριν από αυτό τό φρικιαστικό έπεισόδιο, στις Ίνδιες, μία νεαρή γυναίκα, ή Νάνκι Μπάνεν, καταδικάστηκε σέ ισόβια δεσμά, γιατί σκότωσε ένα παιδί δέκα χρονών που ήθελε νά τό προσφέρει θυσία στη θεά Κάλι... Στη Χιλή, μία γυναίκα άνήγγειλε την άπόφασή της νά προσφέρει ανθρωποθυσίες για τόν εξευμενισμό των θεών που προκάλεσαν τούς πρόσφατους καταστρεπτικούς σεισμούς. Στην Αφρική, τέλος, αναφέρονται συχνά παρόμοια έπεισόδια: Τελετουργικοί φόνοι, καννιβαλικά γεύματα κλπ. Έτσι, διακονίζεται στις ήμέρες μας ή φρικιαστική άρχαία παράδοση των δολοκαυτωμάτων του Μολώχ. Στο άρθρο αυτό ό γνωστός Γάλλος συγγραφέας Κλωντ Μαρλύ μελετά τις θάρβαρας αυτές συνήθειες που, εύτυχώς, γίνονται όλο και πιο σπάνιες...

ΕΚΤΕΛΟΥΣΑΝ ανθρωποθυσίες... Αυτό είναι λόγια που μάς φέρνουν πολλές χιλιάδες χρόνια πίσω στο παρελθόν, στα δάκρυα, στο αίμα και στις οδυώδεις αναρίθμητων θυμάτων μιάς θάρβαρης εποχής. Είναι λόγια που άντηχούν παράξενα όταν τά προφέρουμε σέ μία σύγχρονη, εξελιγμένη βιομηχανική πόλη...

Και όμως, αυτά τά λόγια ψιθυρίζουν γύρω στο οικογενειακό τραπέζι, ξεδιπλώνοντας την έφημερίδα τους, οι κάτοικοι του Νητρούτ έκεινό τό πρωτό της 21ης Νοεμβρίου 1932. Οι φιλήσυχοι οικογενειάρχες μαθαίνουν έμβρόντητοι ότι στη βιομηχανικότερη πόλη των Ήνωμένων Πολιτειών διαπράττεται ακόμα τό άνατριχιαστικό έγκλημα της ανθρωποθυσίας.

Η «λατρεία Βοντού» είχε διαδοθεί στις παραγουπόλεις του Νητρούτ, ανάμεσα στον άπαθλιωμένο πληθυσμό των νέγων του Νότου που, ξεριζωμένοι από την πατρίδα τους, είχαν μεταναστεύσει στο βιομηχανικό αυτό κέντρο για νά βρούν δουλειά. Άνίκανοι νά προσαρμοσθούν στις συνθήκες του νέου τους περιβάλλοντος, ανάμεσα σέ μία σκληρή και άφιλόξενη λευκή κοινωνία, οι νέγροι τρωγλοδύτες, άμαθείς, πεινασμένοι και ταπεινωμένοι, ζούσαν σέ μία κατάσταση χρόνιας άπέλπισης που άποτελούσε γόνιμο έδαφος για την άνάπτυξη της έγκληματικότητας και των προλήψεων.

Ανάμεσα σ' αυτούς τούς άπόκληρους έμφανίστηκε μία μέρα ένας «προφήτης», γνωστός με τ' όνομα Γουάλι Φάρραντ ή Φάρντ. Κανείς δέν έμαθε ποτέ από που ξεφύτρωσε, άλλ' ό ίδιος ισχυριζόταν πως είχε γεννηθεί στη Μέκκα και άνήκε στη φυλή Κορείς, από την όποια

καταγόταν ό προφήτης Μωάμεθ, και ήταν συγγενής των Χασεμιτών ήγεμόνων που είχαν βασιλεύσει στη Χετζάζ. Ο προφήτης Φάρραντ, μία και δέν μπορούσε νά ύποσχεθεί ένα λαμπρό μέλλον στους πιστούς του, τούς χάρισε ένα ένδοξο παρελθόν: Τους είπε πως άνήκαν στην άραβική φυλή των Σεμπάχ, που είχε αχμαλωτισθεί από τούς δουλέμπορους έδώ και τέσσερις αιώνες, και συνεπώς ήταν πολίτες όχι των Ήνωμένων Πολιτειών, αλλά της Μέκκας! Για νά έπισημώσουν στο χαμένο παράδεισο, έπρεπε νά οργανωθούν υπό τις διαταγές του προφήτη Φάρραντ, νά πειθαρχήσουν στις έντολές του Ίσλάμ, ν' άποκτήσουν καινούργια όνόματα, που τούς πουλούσε πανάκριβα ό «προφήτης» στον όποιο, γενικά, ώφειλαν τυφλή ύπακοή.

Ο προφήτης του Νητρούτ

Οι διδασκαλίες αυτές ήταν θεμελιωμένες στο μίσος, που είναι ή μόνη ψυχολογική διέξοδος στις άπελπιτικές καταστάσεις. Οι νέγροι του Νητρούτ ώνόμαζαν τη θρησκεία τους «Ίσλάμ», άλλ' οι έφημερίδες την ώνόμαζαν «Βοντού», από τις άφρικανικές φυλές που έκτελούσαν ανθρωποθυσίες. Οι ανθρωποθυσίες ήταν μέρος της διδασκαλίας του ψευτοπροφήτη Φάρραντ που άγνοούσε ή ξεχνούσε πως ό άληθινός προφήτης του Ίσλάμ, ό Μωάμεθ, είχε καταπολεμήσει με λύσσα τις ανθρωποθυσίες που ήταν ακόμα διαδεδομένες στην εποχή του...

Έτσι, τό Νοέμβριο του 1932, σ' ένα φτωχικό δωμάτιο της Άλντμπί Στρήτ, κάποιος Ρόμπερτ Χάρρις, στέλεχος της αίρέσεως, ξαναβαφτισμένος από τόν

προφήτη ως Ρόμπερτ Κάρριεμ, έστησε έναν παράξενο βωμό και κάλεσε τόν συγκάτοικό του Τζών Σμιθ νά προσφέρει τόν έαυτό του θυσία για ν' ανακηρυχθεί «Σωτήρας του κόσμου». Σέ μιά άπερίγραπτη άτιμότητα όμαδικής ύστερίας ό Σμιθ δέχθηκε νά θυσιασθεί και, στις έννιά τό πρωτό, μπροστά σέ πολλούς όπαδούς της αίρέσεως, ό Κάρριεμ του έμπηξε ένα μαχαίρι στο στήθος.

Αυτή δέν ήταν ή πρώτη ανθρωποθυσία που έκτελέστηκε από τούς νέγρους του Νητρούτ, άλλ' ή πρώτη που έγινε γνωστή στο κοινό. Ο άγώνας της άστυνομίας κατά της λατρείας Βοντού συνεχίστηκε έπί πολλά χρόνια. Στις 20 Ιανουαρίου 1937 οι άστυνομικοί μόλις πρόφτασαν νά σώσουν δυο γυναίκες από την έκτέλεση: Κάποιος Βέρλιν Μακκούην, ξαναβαφτισμένος Βέρλιν Άλν, έτοιμαζόταν νά σφάξει και νά ψήσει τη γυναίκα και την κόρη του για νά «έξαγνισθεί από τις άμαρτίες του»... Κυνηγημένοι από την άστυνομία πολλοί όπαδοί της αίρέσεως κατέληξαν νά παραδεχθούν πως οι ανθρωποθυσίες δέν ήταν άπολύτως άπαραίτητες για τη νέα θρησκεία. Δημιουργήθηκε ένα σχίσμα. Οι περισσότεροι έγκατέλειψαν τις ανθρωποθυσίες, άλλ' έμεινε ένας μικρός

πυρήνας αδιάλλακτων που ώνομάστηκαν «Λαός του Ναού».

Η ιδέα της «έξιλεώσεως» φαίνεται νά κυριαρχεί στις ανθρωποθυσίες που έκτελούνται στην εποχή αυτή από ανθρώπους που άνήκουν σέ «πολιτισμένες» κοινωνίες. Τό ίδιο συνέβαινε, άλλωστε, και στην άρχαιότητα.

Έγκλημα στο Μπρούκλιν

ΒΡΙΣΚΟΜΑΣΤΕ στη Νέα Υόρκη, μία άνοιξιάντικη μέρα του 1929, στη συνοικία του Μπρούκλιν. Ο χαρούμενος Ήλιος φωτίζει την πεντακάθαρη κουζίνα ενός διαιμερίσματος. Από την αλλη άκούγονται οι φωνές των παιδιών που παίζουν άμέριμνα... Η πόρτα του διαιμερίσματος είναι όρθάνοιχτη και τά παιδιά μπαينوβαίνουν ελεύθερα... Και όμως, σ' αυτή την φωτεινή κουζίνα, μία νοικοκυρά φοράει την καθαρή ποδιά της κι' έτοιμάζεται νά διαπράξει ένα φρικιαστικό έγκλημα. Έπειτα από πολλές ώρες προσευχής, ντύνει ένα από τά παιδιά της με τά καλά του ρούχα και τό καίει ζωντανό, «για ν' άποδείξει την ιερή της πίστη»! Είναι τόσο πεπεισμένη ότι έκτελεί μία θεάρεστη πράξη για την έξιλέωση των άμαρτιών της, ώστε κατορθώνει ακόμα και νά πείσει τά υπόλοιπα παιδιά της και νά τούς επιβάλει τη σιωπή...

Η παραφροσύνη θά ήταν εύκολη έξιγηση για τέτοιου είδους έγκλήματα. Ωστόσο, άν κυττάξουμε πίσω μας πρός τη βαρεία κληρονομία του αίματος που μάς άφησαν οι προηγούμενες γενές, διαπιστώνουμε ότι, έκτός από τόν έξιλασμό, τά πιο ποικίλα κίνητρα υπαγορεύουν τις θυσίες ανθρώπων υπάρξων στο βωμό των θαρβάρων θεών του παγανισμού. Οι άνθρωποι προσέφεραν ανθρωποθυσίες για νά «θρέψουν» τούς θεούς τους, για νά τούς καλοπιάσουν, για νά προκαλέσουν βροχή, για νά έξαφανίσουν αυτούς που θεωρούσαν άκαθάρτους και μιαιρούς, για νά προμηθεύσουν στο νεκρό βασίλειό τις γυναίκες, τούς αλλικούς και τούς υπρέτες που χρειάζονταν στον άλλο κόσμο, ή για νά προκαλέσουν τό ξανάεισμα της φύσεως με την προσφορά του αίματος νεαρών, ώριμων και ρωμαλέων πλάσμάτων. «Οι μάγοι της Αφρικής πίνουν ζεστό αίμα στις ιεροτελεστίες τους. Συνήθως είναι αίμα προβάτου, κάποτε είναι και ανθρώπινο αίμα...

Ο Άβραάμ έτοιμάζεται νά θυσιάσει τόν Ίσαάκ. (Πίνakas του Ρέμπραντ).

Λες αυτές οι παράξενες ιδέες χρησίμευσαν κατά καιρούς ως πρόσχημα για τις ανθρωποθυσίες.

Η Βίβλος άποδοκιμάζει τις ανθρωποθυσίες όταν προσφέρονται στους ψεύτικους θεούς της είδωλολατρείας. Αλλά τις άνέχεται και κάποτε τις άπαιτεί όταν άπευθύνονται πρός τόν άληθινό θεό. Οι Πέρσες γνώριζαν επίσης αυτή την αίματηρή μορφή λατρείας: Η Άρμενστις, σύζυγος του Ξέρξη, έθαψε ζωντανούς δώδεκα ανθρώπους για νά κερδίσει την εύνοια των καταχθόνιων θεοτήτων. Οι Αιγύπτιοι χρησιμοποιούσαν έπίσης πολύ συχνά τη μέθοδο αυτή του έξαγνισμού. Οι Φοίνικες προσπαθούσαν νά εξευμενίσουν τούς θεούς, θυσιάζοντας μικρά παιδιά μία φορά τό χρόνο. Οι Καρχηδόνιοι είχαν τό φριχτό έθιμο νά τοποθετούν ένα άγόρι ζωντανό στα πυρωμένα χάλκινα χέρια του θεού Μολώχ και οι οίωνοσκόποι παρακολουθούσαν με προσοχή τούς σπασμούς άγωνίας του θύματος για νά προβλέψουν τό μέλλον.

Μπορούμε νά πούμε πως όλοι οι λαοί της άρχαιότητας είχαν άνάλογα έθιμα. Τά θύματα ήταν συχνά τρυφερές ύπαρξεις, που σφάζονταν χωρίς οίκτο στις μεγάλες θρησκευτικές τελετές. Οι πατέρες της έκκλησίας μάς βεβαιώνουν ότι ως τόν 4ο αιώνα μ.Χ. τό αίμα των ανθρώπων θυμάτων πότιζε ακόμα τούς βωμούς του Λατσαρίου Διός στη Ρώμη.

Γιορτές του θανάτου

ΠΟΥΘΕΝΑ, ωστόσο, οι ανθρωποθυσίες δέν έφτασαν στο έπίπεδο της όμαδικής σφαγής, όπως συνέβαινε στο Μεξικό, όπου οι πόλεμοι συνήθως δέν είχαν άλλο σκοπό από τη συγκέντρωση χιλιάδων αιχμαλώτων που χρησίμευαν ως έξιλαστήρια θύματα. Ο αυτοκράτωρ Μοντεζούμα θυσίασε, μέσα σέ μία μέρα, είκοσι χιλιάδες εχθρούς που οι ξεριζωμένες καρδιές τους προσφέρθηκαν στον Ήλιο για νά τόν βοηθήσουν νά συνεχίσει την πορεία του.

Οι τελετουργικοί φόννοι των πρωτογόνων θρησκείων εξακολουθούν ακόμη να έχουν όπαδους ανάμεσα σε καθυστερημένα κι' εγκληματικά άτομα επηρεασμένα από τη μαύρη μαγεία.

στον ουρανό! Οι ιερείς των αρχαίων πολιτισμών "Ινκα και Μάγια προσέφεραν στο καλαμπόκι ανθρώπινα θύματα, που ή ηλικία τους αντιστοιχούσε με τα διάφορα στάδια της ανάπτυξης του φυτού. Κάθε χρόνο, ένα κορίτσι δώδεκα ή δεκατριών ετών διαλεγόταν ως «δασίλισσα του ώριμου καλαμποκιού». Στoλισμένη με περιδέραια από στάχυα, ντυμένη με χρυσοποίκιλτα φορέματα, μ' ένα πράσινο φτερό στα μαλλιά, ή άτυχη μικρή λιτανευόταν σ' ένα φορείο διακοσμημένο με φρούτα και δημητριακά. Κατόπιν χόρευε επί ώρες στον ήχο των αύλων και των κυδάλων. Τέλος, οι ιερείς την έστραγγάλιζαν πάνω σ' ένα σωρό σταριού και ράντιζαν με τo αίμα της τους καρπούς της Γης. 'Αμέσως κατόπιν, οι ιερείς έγδερναν τo θύμα μπροστά στο λαό. Ένας από τους ιερείς φορούσε τo ματωμένο δέρμα και χόρευε επί κεφαλής μιάς λιτανείας που συμβόλιζε την αναγέννηση της φύσεως.

Αυτές οι γιορτές του θανάτου, αυτές οι έκρηξεις ομαδικού σαδισμού που επέβαλλαν οι αρχαίες θρησκείες και γιόρταζαν φανερά οι λαοί, συνεχίζονταν, πέρα από την επίσημη λατρεία, μακριά από τους ναούς, στη σκιά και τη σιωπή. Οι δημόσιες ανθρωποθυσίες είχαν σκοπό να εξευμενίσουν τους θεούς, να εξαγνίσουν από τις αμαρτίες του έθνους ολόκληρο λαό. 'Αλλ' υπήρχαν και οι «ιδιωτικές» ανθρωποθυσίες, οι τελετουργικοί φόννοι που έκτελούσαν οι άνθρωποι εγωιστικά για να πετύχουν τη δική τους ευημερία, για ν' αποκτήσουν τη ζωτικότητα, τα υλικά αγαθά και τον έρωτα, ή απλώς για να εκδικηθούν έναν έχθρο. Ξέρουμε πώς ή μαγική τέχνη βασίζεται στη δύναμη του αίματος, ιδιαίτερα του ανθρώπινου αίματος. 'Ο τελετουργικός φόνος είναι ακόμα συνηθισμένο φαινόμενο στις καθυστερημένες χώρες του κόσμου. Θα αναφέρουμε εδώ μόνο μερικά πρόσφατα τυπικά παραδείγματα, σταχυολογημένα

από τον όγκο των στοιχείων που έχουν συγκεντρώσει οι εγκληματολόγοι και οι εθνολόγοι.

Οι θησαυροί του Ραβέλλο

Ο Γκόντ Μαριά είναι ένας από τους πιο καθυστερημένους πληθυσμούς των όρεινων περιοχών της Κεντρικής Ινδίας. Τo 1954 ή αστυνομία του Νέου Δελχί έκανε μιά έρευνα σ' ένα απ' αυτά τα χωριά για να εξακριβώσει τις συνθήκες του θανάτου ενός ωραίου κι' ευρωστου νεαρού, που βρέθηκε δολοφονημένος στο δάσος. Φυσικά, οι χωρικοί αρνήθηκαν να δώσουν οποιαδήποτε πληροφορία. 'Αλλ' οι αστυνομικοί, που γνώριζαν τα έθιμά τους, κατόρθωσαν να εξακριβώσουν ότι ο νεαρός είχε σκοτωθεί τελετουργικά για να παρατείνει, με την προσφορά του αίματός του, τη ζωή ενός γέρου αρχηγού. Είναι ή κλασική μέθοδος ξανανειώματος της μαύρης μαγείας.

Τo 1951, στα νησιά Μπαρμπάντος, ο μικρός Τζέφρεν Μπούς εξαφανίστηκε μυστηριωδώς για να ξαναβρεθεί έπειτα από λίγες μέρες φριχτά διαμελισμένος και άκρωτηριασμένος. Δυο άλητες εύρωπαικές καταγωγής ώμολόγησαν τo έγκλημα: "Ήθελαν να καταταχθούν στον καναδικό στρατό, αλλά δεν είχαν λεφτά για να ταξιδέψουν στον Καναδά. Έτσι, απέφασαν να επικαλεσθούν τη βοήθεια του... Διαδόλου, σύμφωνα με τις οδηγίες ενός βιβλίου μαύρης μαγείας: Διαμέλισαν τo παιδί κι' έβαλαν έξορκισμούς πάνω στην καρδιά και τo σκύοτι! 'Ο Διάβολος, φυσικά, τούς ώδηγησε κατ' ευθείαν στην άγχνη.

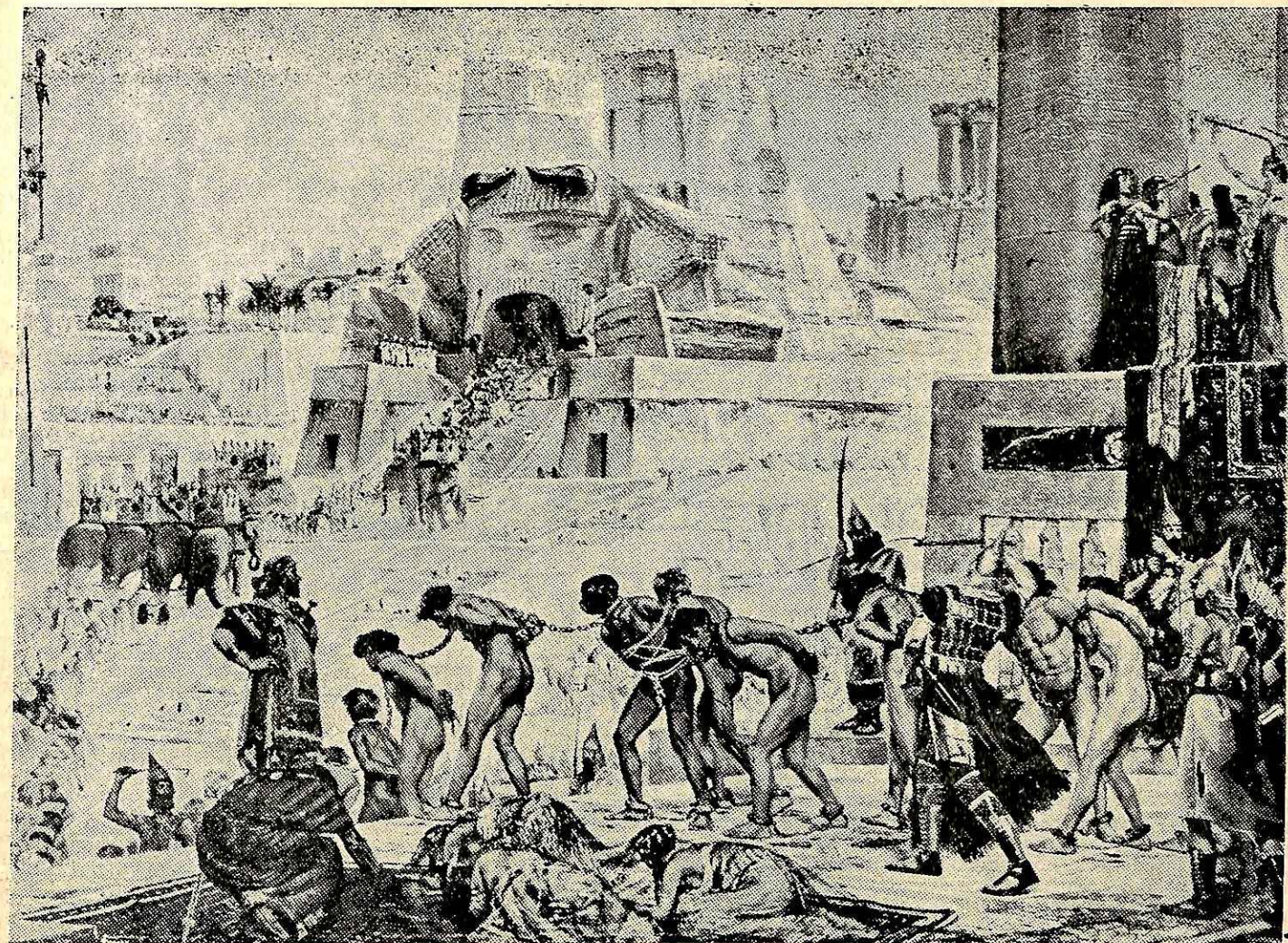
Τo Ραβέλλο, στην Ιταλία, είναι ένας μικρός επίγειος παράδεισος. Είναι μιά ήλιόλουστη πεδιάδα γεμάτη καρποφόρα ξέντρα και χαρούμενους ανθρώπους που φαίνεται πως δεν έχουν άλλη φροντίδα, παρά να τραγουδάνε από τo πρωί ως

τo βράδυ ναπολιτάνικες καντάδες... Ποιός θα μπορούσε να πιστέψει πως ή δεισιδαιμονία θ' άφηνε τὰ αίματηρά της ίχνη σ' αυτό τo κομμάτι του παραδείσου; Ένα παιδάκι τριών ετών, ο μικρός 'Ονόφριο Σόμμα, όμορφος σαν άγγελο, εξαφανίστηκε άνεξήγητα. Δέν έγιναν άνακρίσεις, αλλά σε λίγο άρχισαν να κυκλοφορούν φήμες ότι κάποιος θησαυροθήρες είχεν άρπάξει τo παιδί. Σύμφωνα με τούς θρύλους της περιοχής, υπήρχαν θαμμένοι θησαυροί στα υπόγεια δύο πύργων του Ραβέλλο. 'Αλλ' οι θησαυροί φρουρούνται από τὰ κακά πνεύματα που δέχονται να τούς ανταλλάξουν μόνο με τo κρανίο ενός έρωμένου ή με τo πώμα ενός μικρού παιδιού. 'Η αστυνομία έρευνήσε αυτούς τούς πύργους και διεπίστωσε πρόσφατα ίχνη διαρρήξεως στις πόρτες των υπόγειων. Συνελήφθησαν πολλοί ύποπτοι, αλλά κανείς δέν έμαθε ποτέ τι απέγινε ο μικρός 'Ονόφριο. 'Υπάρχουν, ώστόσο, βάσιμα στοιχεία πως έπεσε θύμα ενός τελετουργικού εγκλήματος.

'Αλλά δέν είναι πάντα εύκολο να ξεχωρίσει κανείς την αλήθεια από τούς μύθους. Συχνά ή εξημένη φαντασία των προληπτικών καταλήγει σε έκδηλως ομαδικής ύστερίας. Τo 1920 στο Μαντράς και τo 1928 στην Πράγα σημειώθηκε άληθινός πανικός και αίματηροί διωγμοί των μαγισσών, που είχαν ως άφορμή την άνεξήγητη εξαφάνιση μερικών παιδιών. Οι άρχες άποφεύγουν συνήθως να δώσουν δημοσιότητα σε τέτοιου είδους υποθέσεις.

Τα φυλετικά μίσση

Η ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ του τελετουργικού φόννου χρησιμοποιείται συχνά για να εξαφθούν τὰ πολιτικά και φυλετικά μίσση. Οι Έβραίοι ήταν τὰ συνθιτισμένα θύματα αυτής της κατηγορίας, στη Ρωσία των τσάρων, ήταν πάντα τo προοίμιο ενός πογκρόμ. 'Ο έθνικοσοσιαλισμός χρησιμοποίησε επίσης αυτό τo μέσο για να καταπιλώσει την ύπόληψη των Έβραίων της Γερμανίας. Τo 1934 ένα γερμανικό περιοδικό δημοσίευσε μιά μελέτη με τόν τίτλο: «Αποκαλύπτει για τo έβραϊκό σχέδιο της δολοφονίας των χριστιανών». 'Η μελέτη άπαριθμούσε 131 «κάποδεξιμένες» περιπτώσεις τελετουργικών φόννων, που άποδόθηκαν στους Έβραίους από τo 109 π.Χ. ως τις ήμέρες μας. Αυτό τo άσθρο, έμπνευσμένο από τούς ναζιστές, προπαρασκεύαζε την παγκόσμια κοινή γνώμη για τούς αντισημιτικούς διωγμούς που έπρόκειτο να έπακολουθήσουν και για τὰ εγκλήματα των χιτλερικών

Οι άρχαίοι Άμμωνίτες, λαός της Συρίας, θυσίαζαν ανθρώπους στον Μολώχ, αίμοδιψή θεό με κεφάλι ταύρου...

στα στρατόπεδα του Νταχάου και του Μπούχενβαλντ.

Οι Έβραίοι δέν ήταν οι μόνοι που υπέφεραν από παρόμοιες συκοφαντίες. Οι πρώτοι χριστιανοί, οι ιεραπόστολοι κατηγορήθηκαν κατά καιρούς ότι σφάζουν μικρά παιδιά και πίνουν τo αίμα τους. Οι προλήψεις αυτού του είδους δέν εξαλείφονται εύκολα. Άκόμα και σήμερα υπάρχουν μερικοί που πιστεύουν πως οι Έβραίοι έξετέλεσαν τόν τελευταίο τσάρο της Ρωσίας!

'Η μαγεία, λευκή ή μαύρη, είναι μιά κληρονομία των πρώτων αιώνων της ανθρωπότητας. Γεννήθηκε στα σπήλαια των προϊστορικών ανθρώπων και τη βρίσκουμε στο βάθος όλων των αρχαίων θρησκειών. Δέν πέθανε στους νεώτερους χρόνους, απλώς εκρύφθηκε. Κατά περιόδους, έκδηλώνονται άληθινές έπιδημίες μαγικών προλήψεων που τὰ φωτισμένα πνεύματα είναι άνίσχυρα να τις άναχαιτίσουν.

'Η λειτουργία του διαδόλου

ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ θύματα σφάζονται και για την εκτέλεση αυτής της άνατριχιαστικής τελετής που λέγεται «κεφαλικός χρυσμός». 'Ο Ζαν Μπουτέν, συγγραφέας της περιήγησης «Δαιμονομανίας των Μάγων» που δημοσιεύθηκε στα τέλη του 16ου αιώνα, άναφέρει πως ή βασίλισσα Αικατερίνη των Μεδίκων, άφοι εξάντλησε όλα τὰ φυσικά και ύπερφυσικά μέσα για τη θεραπεία του

άρρωστου γιού της Καρόλου ΙΧ, άπεφάσισε να συμβουλευθεί τούς ειδικούς της νεκρομαντίας. Ένα παιδί όρφανό, άγνό και υγιές προετοιμάσθηκε από Έναν ιερέα τού παλατιού για την πρώτη του μετάληψη. Τὰ μεσάνυχτα, ένας καλόγερος έβαλε τη «λειτουργία του Διαδόλου» στο βασίλειο παρεκκλήσιο της Βενσέν. 'Η λειτουργία έγινε μπροστά σε μιά εικόνα τού Σατανά μ' ένα σταυρό άνεστραμμένο στα πόδια του. Στην άγία τράπεζα υπήρχαν δυο όστιες, μιά λευκή και μιά μαύρη. 'Η λευκή δόθηκε στο παιδί που άμέσως κατόπιν στραγγαλίσθηκε μπροστά στο δωμά. Τo κεφάλι του κόπηκε και τοποθετήθηκε πάνω στη μαύρη όστια. Τότε ο ιερέας κάλεσε τo Σατανά ν' άπάντησει με τo στόμα τού παιδιού σε όρισμένες έρωτήσεις που είχαν σχέση με τη θεραπεία τού βασιλιά.

'Η κατηγορία της παιδοκτονίας που συχνά διατυπώνεται κατά των μαγισσών, δέν είναι πάντα συκοφαντική. 'Η ιστορία και ή ανθρωπολογία μάς πληροφορούν πως οι θυσίες παιδιών είναι έξαιρετικά διαδεδομένο έθιμο στους πρωτόγονους λαούς, όπως και στους πολιτισμένους λαούς της αρχαιότητας. Σ' όλη τη διάρκεια τού Μεσαίωνα τo έθιμο διατηρήθηκε μυστικά στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης, μ' όλο που ή τιμωρία των μαγισσών ήταν ο θάνατος στην πυρά.

Σήμερα ακόμα έχουμε δικαίωμα να διερωτηθούμε αν υπάρχουν θύματα που πληρώνουν τo φόρο τού αίματος στις

μαγικές προλήψεις. Δέν μιλάμε για τὰ μεμονωμένα εκείνα εγκλήματα που διαπράττουν μερικοί ψυχοπαθείς. Τo ζήτημα είναι να ξερούμε αν υπάρχουν ακόμα στην Ευρώπη οργανωμένες θρησκευτικές αίρέσεις που τo δόγμα τους άπαιτεί αίματηρές ανθρωποθυσίες. Για τις περισσότερες χώρες, βέβαια, ή άπάντηση είναι άρνητική. Ξέρουμε όμως, ότι στην Ισπανία τo ανθρώπινο αίμα έχει πάντα την άξία του στις μαγικές προλήψεις. Στην Άγγλία υπάρχουν όχι λιγώτερες από 17 παράνομες θρησκείες που άπαιτούν ανθρώπινο αίμα για τις ιεροτελεστίες τους. Στο Παρίσι, ή παλιά συνοικία Σαιν Μερρί είναι τo κέντρο της αίρέσεως των Σατανιστών. Τέλος, ή λατρεία Βοντού που μεταφυτεύθηκε στο Παρίσι από τούς Άφρικανούς των γαλλικών αποικιών, συγκεντρώνει τούς πιστούς της τὰ μεσάνυχτα στο δάσος τού Άγίου Γερμανού. Κανονικά, ή λατρεία Βοντού άπαιτεί ανθρώπινα θύματα, αλλά σήμερα εύτυχώς οι Άφρικανοί τού Παρισιού περιορίζονται να σφάζουν πουλερικά και να έπιδίδονται σε έρωτικά όργια. 'Ο έρωτισμός βρίσκεται στη βάση όλων αυτών των μυστικών θρησκειών.

Στην εποχή μας, ο άνθρωπος έχει «ένηλικιωθεί» πολιτιστικά, ή λογική του σκέψη και ή ήθική του συνείδηση έχουν κάπως άναπτυχθεί. 'Αλλά τo παράλογο, τo μαγικό, τo υπερφυσικό άσκούν ακόμα κάποια γοητεία στο ανθρώπινο πνεύμα.

CLAUDE MARLY

Το αποδοτικό κυνήγι των πυγολαμπίδων

Σε λίγο δέν θα έχει μείνει ούτε μιά πυγολαμπίδα στη Βόρειο Αμερική. 'Από τη μιά ως την άλλη άκρη των Ήνωμένων Πολιτειών, τὰ παιδιά τις κυνηγάνε άμείλικτα και κόβουν τις ούρες τους για να τις πουλήσουν. Ξέρете πόσο πουλιώνται οι φωτεινές ούρες των πυγολαμπίδων στην Αμερική; Πέντε δολάρια τo γραμμάριο! Τόσα προσφέρει τo βιολογικό εργαστήριο Σβάρτς της Νέας Υόρκης που χρειάζεται τις πυγολαμπίδες για

τα πειράματά του.

Τo φώς της πυγολαμπίδας (που είναι ένα έρωτικό κάλεσμα) παράγεται από χημικές ουσίες που δέν μπορούν να παρασκευασθούν συνθετικά. Οι ουσίες αυτές χρησιμεύουν στους βιολόγους για τη μελέτη των συστατικών τού ζωντανού κυττάρου. Τo καλοκαίρι τού 1960 τo έργαστήριο Σβάρτς άγόρασε πάνω από ένα έκατομμύριο ούρες πυγολαμπίδων. Και ο διαγμός συνεχίζεται...

Μιά επαναστατική έρευνα για τόν παιδικό ύπνο

ΤΙ ΔΙΕΠΙΣΤΩΣΑΝ Ο ΔΟΚΤΩΡ ΧΕΛΛΗΜΠΡΥΓΚΕ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΤΟΥ

Ο Δρ. Χελλμπρύγκε, καθηγητής της παιδιατρικής στο πανεπιστήμιο του Μονάχου, δημοσίευσε τώρα τελευταία τα αποτελέσματα μιας καταπληκτικής σε συστηματικότητα και πλάτος έρευνας γύρω από τον ύπνο των παιδιών. Η έρευνα αυτή, ούτε λίγο ούτε πολύ, ανατρέπει πολλές από τις ιδέες που, έντελως άνωποπτη, ή έπιστήμη παραδεχόταν ως τώρα.

Επί 1104 ημέρες και 1104 νύχτες οι συνεργάτες του δρος Χελλμπρύγκε, ένας για κάθε παιδί και με βάρδιες διάρκειας δυο ωρών, σημείωναν ανελλιπώς τις εναλλαγές της συχνότητας των παλμών, της ηλεκτρικής αντίστασης του δέρματος, της θερμοκρασίας του σώματος και των ηλεκτροεγκεφαλικών κυμάτων, σε εκατοντάδες υγιών κι' όμαλων παιδιών ηλικίας από 0 ως 15 ετών, καταρτίζοντας παράλληλα 13.284 στατιστικές εκθέσεις ως προς τα χρονικά σημεία της έγρηγόρευσης και του ύπνου κατά τις διάφορες ηλικίες.

Ίδου, λοιπόν, τι διαπιστώθηκε με την έρευνα αυτή.

Επί ενάμιση αιώνα τώρα, όλα τα έγχειρίδια παιδιατρικής, χωρίς καμμία απολύτως εξαίρεση, θεοοιώνουν ότι τα νεογνίδια κοιμούνται σχεδόν 24 ώρες το 24ωρο. Στην πραγματικότητα, λοιπόν, δεν συμβαίνει καθόλου αυτό. Τα νεογνά κοιμούνται κατά μέσο όρο όχι πάρα πάνω από 15 με 16 ώρες, κατά τις πρώτες εβδομάδες. Λίγο περισσότερο κοιμούνται τα γεννημένα πρόωρα. Η έπιστήμη είχε ξεχασθεί ως προς τη διάρκεια του ύπνου τους, γιατί το ωριαίο σύνολό του «διανέμεται» δυσδιάκριτα με μικρές ανάπαυλες. Ο ύπνος των νεογνών είναι πολυφασικός, σε αντίθεση προς τον μονοφασικό ύπνο της νύχτας που έγκαινιάζεται στο παιδί κατά τον τέταρτο μήνα.

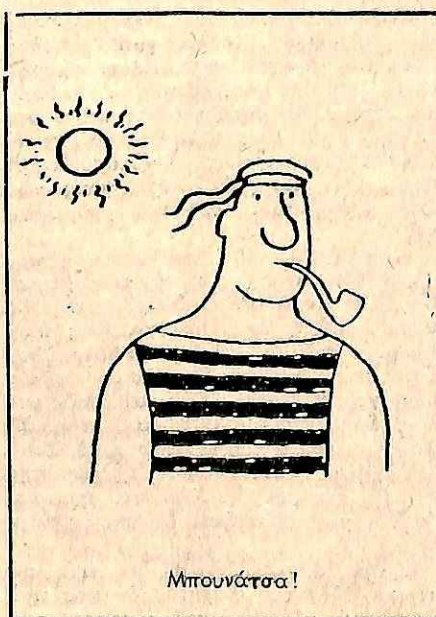
Κατά την περίοδο ανάμεσα στην πρώτη εβδομάδα και το τέλος του τρίτου μηνός, ή μητέρα δεν έχει συνήθως μεγάλους μπελάδες. Με λίγη προσοχή και φροντίδα ως προς τις ώρες των «γευμάτων», μπορεί μία χαρά να συνηθίσει το μωρό να κοιμάται συνεχώς τη νύχτα, αφήνοντάς του 2—3 ώρες για τόν μεσημεριάτικο ύπνο.

Αυτή ή χρυσή περίοδος δίνει τη θέση της κατόπιν σε μία άλλη, εκείνη που διαρκεί συνήθως από τόν τέταρτο ως τόν είκοστο τέταρτο μήνα, όποτε ξετυλίγεται το δράμα των ιδιοτροπιών του νήπιου ως προς τόν ύπνο, ένα δράμα που για να λυθεί αίσια χρειάζεται μεγάλη τέχνη κι' ύπομονή εκ μέρους της μητέρας.

Τ Ο πρώτο έτος της ηλικίας του παιδιού είναι εκείνο, κατά τόν όποιο οι ποσοτικές ανάγκες σε ύπνο σημειώνουν την πιο γρήγορη μείωσή τους. Από τις 15—16 ώρες ύπνου που χρειάζεται ο νηπιακός οργανισμός κατά την πρώτη εβδομάδα, πέφτει στις 14—15 κατά τούς τρεις πρώτους μήνες και στις 13—14 κατά τόν τέλος του πρώτου έτους, δηλαδή σε έπιπτεδα πολύ χαμηλότερα από τόν ανέκαθεν παραδεκτά.

Από τόν τέταρτο όμως μήνα, ή μητέρα δεν έχει πια τόν άπλο κι' εύκολο καθήκον ν' αφήνει τη ρύθμιση του ύπνου του παιδιού στη διάθεση των φυσιολογικών χρονικών κύκλων της όρέξεως. Τό κεντρικό νευρικό σύστημα του μωρού αρχίζει τώρα να ώριμάζει κι' ο εγκεφάλός του είναι πια ικανός να άσκει έναν ενστικτώδη έλεγχο πάνω στις κινήσεις του σώματος. Όταν, λοιπόν, οι γονείς του δείχνουν ύποχωρητικότητα στις νυχτερινές... εκκλήσεις του, κινδυνεύει να άποκρυσταλλώσει συνήθειες άύπνιας. Ο Δρ. Χελλμπρύγκε συμβουλεύει σ' αυτή την περίπτωση: 'Αφήστε τόν μικρό τύραννο να κλάψει όσο θέλει. Σε τρεις, τόν πολύ τέσσερις νύχτες, θά θεραπευθεί ή κατάσταση όριστικά.

Κατά την περίοδο από τόν δεύτερο ως τόν έκτο χρόνο, αν τόν παιδάκι δεν έχει διαταραχές, άποκοιμείται εύκολα σε όλες τις στάσεις και κάτω από όλες τις συνθήκες. Άποκοιμείται στα γόνατα της μητέρας του μέσα στο λεωφορείο ή πέφτει κυριολεκτικά «ξερό» πλάι στα παιχνιδάκια με τόν όποιο, λίγες στιγμές

Μπουνάτσα!

πρίν, έπαιζε με πολύ ενδιαφέρον.

Ο Δρ. Χελλμπρύγκε, άπαντώντας στην ένσταση ότι ίσα - ίσα σ' αυτή την ηλικία τόν παιδία παρουσιάζουν δυσκολία στο να άποκοιμηθούν, όταν τόν βάζουν στο κρεβάτι τους, λέει ότι αυτό συμβαίνει, γιατί ή κατάκλισή τους γίνεται συνήθως πρόωρα, από υπερεκτίμηση της ανάγκης τους για ύπνο. Η πρόωρη κατάκλιση εύνοεί την άπόκτηση πολύ άσχημων συνθηκών νευρικότητας.

Από τόν δύο ως τόν πέντε χρόνια, τόν παιδάκι πρέπει να πλαγιάζει ανάμεσα στις 7 με 8 τόν βράδυ και προς τόν έκτο χρόνο ανάμεσα στις 8 με 9. Οι ώρες αυτές είναι πολύ κατάλληλες, ακόμα κι' αν λάβει κανείς υπ' όψει τόν ότι σ' αυτή την ηλικία, είτε μάς άρέσει είτε όχι, τόν παιδία σηκώνονται συνήθως πολύ πρώι. Πράγματι, ανάμεσα στον δεύτερο και τόν έκτο χρόνο, τόν 40% είναι κιάλας έύπνια στις 5 τόν πρώι και τόν 30% στις 6.

★

Α ΠΟ τόν έκτο ως τόν δέκατο πέμπτο χρόνο, σύμφωνα με τόν πορίσματα της έρευνας του δρος Χελλμπρύγκε, ό ύπ' αριθ. 1 έχθρος του παιδικού ύπνου είναι τόν σχολείο.

Τόν δυσάρεστο αυτό γεγονός δεν όφείλεται τόσο στο ότι τόν σχολείο υποκλέπτει ένα μέρος από τόν αναγκαία χρονική διάρκεια του ύπνου. Η ανάγκη σε ύπνο, τόν αντιστοιχεί σε 10½—11 ώρες κατά την ηλικία των 6 ετών, πέφτει στις 9½—10 στην ηλικία των 10 ετών και στις 8½—9 κατά την ηλικία των 14 ετών. Η κακή έπιδραση του σχολείου έγκειται κυρίως στο ότι προκαλείται έξ αιτίας του ένας ύπνος δύσκολος και ταραγμένος, που χρειάζεται προστασία έναντίον της εγκεφαλικής και νευρικής υπερεντάσεως πρίν από τόν κατάκλιση.

Τόν βράδυ τόν παιδί άσχολεται συνήθως με τη μελέτη των μαθημάτων της έπομένης. Έτσι, όσο περνά ό καιρός, καταντά να πέφτει στο κρεβάτι όλοένα άργότερα. Η κατάλληλη ώρα κατακλίσεως τοποθετείται από τόν Δρ. Χελλμπρύγκε ανάμεσα στί 8 με 9 για την ηλικία από 6 ως 10 χρόνων και στίς 9 με 10 για την ηλικία από 10 ως 15 χρόνων. Απ' όλες τις περιόδους της ήμέρας, οι βραδυνές, μετά τόν φαγητό, ώρες είναι οι πιο άκατάλληλες για τόν διανοητική άπόδοση του παιδιού. Μιά έκτεταμένη έρευνα που έγινε στο Ντόρτμουντ της Γερμανίας, σε 7.000 μαθητές και μαθήτριες ηλικίας γύρω στί 15 χρόνια, άπέδειξε ότι ό προβλεπόμενος από τούς καθηγητές χρόνος της βραδυνης προετοιμασίας για τόν μαθήματα της έπομένης, ύπολογιζόταν πάντα μικρότερος από τόν πραγματικό. Ένώ οι καθηγητές λογάριαζαν τρεις τόν πολύ ώρες, τόν 85% των μαθητών και μαθητριών δαπανούσαν τούλάχιστον τρία τέταρτα έπί πλέον. Πρέπει, λοιπόν, συμπαραίνει ό Δρ. Χελλμπρύγκε, τόν σχολικά προγράμματα να τροποποιούνται άπ' αυτή την άποψη, γιατί ή ζημία στον παιδικό οργανισμό, με τόν κακό ύπνο, είναι κάθε άλλο παρά άσήμαντη.

ΙΣΣΑΚ ΑΣΙΜΟΦ ΜΕΤ. ΝΙΚΟΥ ΓΚΟΥΜΑ ΤΟΡΟΜΠΟΤ

«Για σάς ένα ρομπότ, είναι ένα ρομπότ: μηχανές και βίδες. Ηλεκτρική ενέργεια και ηλεκτρονικός εγκεφαλος. Μυαλό και σίδηρο! Ένα μηχανημα που τόν κατασκευάζει ό άνθρωπος. Κι' αν χρειασθεί, τόν καταστρέφει ό άνθρωπος. Δεν έχετε όμως δουλέψει με τόν ρομπότ. Γι' αυτό και δεν τόν ξέρετε. Κι' ώστόσο, τόν ρομπότ αντιπροσωπεύουν κάτι καλύτερο, κάτι πιο καθαρό από μάς, τούς ανθρώπους».

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κ ΤΤΑΞΑ και πάλι τις σημειώσεις μου, αλλά δεν έμεινα ικανοποιημένος. Είχα περάσει τις τρεις τελευταίες ήμέρες στα γραφεία και στα εργοστάσια της Αμερικανικής Έταιρίας Ρομπότ και ούσιαστικά δεν είχα συγκεντρώσει περισσότερες πληροφορίες άπ' όσες ήά μπορούσε όποιοςδήποτε δημοσιογράφος να βρεί στην «Έγκυκλοπαίδεια της Γής».

Η Σούζαν Κάλβιν, διάβασα στην εγκυκλοπαίδεια, είχε γεννηθεί τόν 1982, δηλαδή σήμερα ήταν περισσότερο από εβδομηνταπέντε χρονών. Άλλωστε, δεν έφτανε ποτέ την ηλικία της. Έφάντος, έπίσης, ή Αμερικανική Έταιρία Ρομπότ και Μηχανικών 'Ανθρώπων» συμπλήρωνε τόν εβδομηνταπέντε χρόνια από τόν ίδρυση της. Τή χρονιά που γεννήθηκε ή Σούζαν Κάλβιν, ό Λώρεν Ρόμπερτσον έδωσε τόν θεμέλιο τόν πρωτόγονου εργαστηρίου του που σε μερικές δεκαετίες έπρόκειτο να γίνει ό πιο παράξενος βιομηχανικός κολοσός στην ιστορία της ανθρωπότητας. Άλλ' αυτά όλα ήταν πασίγνωστα...

Σέ ηλικία είκοσι χρόνων ή Σούζαν Κάλβιν σπουδάζε στο περίφημο ένδεινο ψυχολογικό σπουδαίο Νέας Τόρκης, άκριβώς την έποχή που ό Δρ. Άλφρεντ Λάνινγκ παρουσίασε στο κοινό τόν πρώτο κινητό ρομπότ που μπορούσε να μιλήσει. Ήταν ένα μεγάλο, άδέξιο και άχαρο κατασκεύασμα που μύριζε γάσο και προωριζόταν για τόν εξυπηρέτηση των όρυχείων τόν πλανήτη Έρμη — αλλά πάντως μιλούσε και λογικευόταν.

Η Σούζαν Κάλβιν ήταν μια φρόνιμη, πιασπηλή φοιτήτρια. Δέ λάβαινε μέρος στις συζητήσεις για τόν ρομπότ, που ήταν τότε στην ήμερησία διάταξη. Ήταν ένα ψυχρό, συνεσταλμένο, άκομφο κορίτσι και προστάτευε τόν εαυτό της ψυχικό της κόσμο κάτω από μία μάσκα παγερός άπάθειας. Άλλά κάτω άπ' αυτή τή μάσκα ό υπερτροφικός της εγκεφαλος ανέλνε, πρόσεχε, παρακολουθούσε τόν πάντα.

Στό 2003 πήρε τόν πτυχίο της από τόν πανεπιστήμιο Κολόμπια και άρχισε τή μεταπτυχιακή της ειδίκευση στην έπιστήμη της αυτοματικής. Ήταν ή έποχή που ό Ρόμπερτσον είχε άνασταώσει τήν έπι-

στήμη αυτή με τήν ανακάλυψη του ποζιτρονικού εγκεφάλου. Οι πελώριοι ηλεκτρονικοί εγκεφαλοι των μέσων του είκοστου αιώνα είχαν παραχωρήσει τή θέση τους σ' αυτή τή στογγώδη σφαίρα του πλατινιοειδίου που δεν ήταν μεγαλύτερη από έναν ανθρώπινο εγκεφαλο. Η Σούζαν Κάλβιν έμαθε να χειρίζεται τόν παράμετρα του ποζιτρονικού εγκεφάλου, να σχεδιάζει εγκεφάλους «στο χαρτί» και να τούς προκίψει με τις απαραίτητες «ανθρώπινες» ψυχολογικές αντιδράσεις. Η Σούζαν Κάλβιν έγινε αόθεντία στην ύποειδιστικότητα της ρομποτικής ψυχολογίας, που ήταν μία δόλοληρη καινούργια έπιστήμη.

Τόν 2008 προσελήφθη ως «ρομποψυχολόγος» στην Αμερικανική Έταιρία Ρομπότ. Τήν έποχή εκείνη ό Λώρεν Ρόμπερτσον ήταν ακόμα πρόεδρος της εταιρίας και ό Άλφρεντ Λάνινγκ είχε πρόσφατα προαχθεί σε διευθυντή έρευνών.

Έπί πενήντα χρόνια ή Σούζαν Κάλβιν παρακολούθησε, δίμα προς δίμα, τήν άλματώδη πρόοδο της τεχνικής των ρομπότ. Τώρα, στί εβδομηνταπέντε της χρόνια, είχε άποφασίσει ν' άποσυρθεί, άφού έφτασε στίς άνώτατες βαθμίδες της ιεραρχίας τόν κολοσσίου αυτού βιομηχανικού συγκροτήματος. Άλλά μπορούσε ποτέ μία τόσο δοσστήρια γυναίκα εν' άποσυρθεί; Άπλως θά κρυβόταν στί παρασκήνια για να κατευθίνει με περισσότερη άνεση τις τύχες της εταιρίας αυτής που ήταν τώρα ούσιαστικά δική της.

Αυτά ήταν όλα τόν στοιχεία που είχα συγκεντρώσει για τήν παράξενη αυτή γυναίκα. Είχα κι' ένα μακρόν κατάλογο των έπιστημονικών της άνακωνώσεων, των μελετών και των συγγραμμάτων που είχε δημοσιεύσει. Είχα τις χρονολογίες των προαγωγών της από τήν έποχή που προσελήφθη στην εταιρία μέχρι σήμερα. Κοιτολογής, είχα όλες τις λεπτομέρειες της επαγγελματικής της σταδιοδρομίας.

Άλλ' αυτά δεν ήταν άρεκά. Ήταν οι άνισρες λεπτομέρειες ενός άνδρου εγκυκλοπαιδείας, αλλά χρειάζονται πολύ περισσότερα πράγματα για να χορτάσει κανείς τή νοσηρή περιέργεια τόν μεγάλου κοινού...

— Δόκτωρ Κάλβιν, άρχισα κομπάζοντας, ξέρετε βέβαια ότι στην αντίληψη

του κοινού τ' όνομά σας είναι άναπόσπαστα συνδεδεμένο με τ' όνομα της εταιρίας... Ένσαρκώνετε μία πρωτοποριακή έποχή στην πρόσφατη ιστορία της ανθρωπότητας και θά ήθελα...

Η Σούζαν Κάλβιν με διέκοψε ψυχρά, χωρίς να χαμογελάσει. Αμφιβάλλω αν έχει ποτέ χαμογελάσει στί ζωή της, άλλ' ή ματιά της δεν ήταν θυμωμένη:

— Θέλετε τόν ανθρώπινο στοιχείο για τή σειρά των άρθρων σας;

— Άκριβώς.

Τόν ανθρώπινο στοιχείο των ρομπότ; Αυτό είναι μία λογική αντίφαση.

— Όχι, δόκτωρ Κάλβιν, θέλω τόν δικό σας ανθρώπινο στοιχείο...

— Όσοι εργάστηκαν υπό τις διαταγές μου ισχυρίζονται πως είμαι ρομπότ. Άσφαλώς θά έχετε άκούσει αυτές τις διάδοσεις.

Από λεπτότητα δέ θέλησα ν' άπαντήσω. Η Σούζαν Κάλβιν ήταν μία παράξενη γυναίκα, άλλ' ήξερα πως ήταν ανθρώπινη κάτω από τήν παγερή της μάσκα. Σηκώθηκε και πλησίασε στο παράθυρο τόν γραφείου της. Τήν ακολουθούσα. Μπροστά μας άπλωνόταν ή εύθυρα, καθαρή, μικρή πόλη των εργοστασίων και των διοικητικών υπηρεσιών της εταιρίας.

— Όταν ήθα για πρώτη φορά έδω, είπα ή Σούζαν Κάλβιν, με βάλανε να εργασθώ σ' ένα μικρό γραφείο, εκεί προς τόν δεξιά που έχουμε τώρα τήν ήμερήμιο. Τόν χτίριο κατεδαφίστηκε προτού γεννηθείτε σεις. Μουραζόμουν τόν δωμάτιο με τρεις άλλους υπαλλήλους, αλλά όπληξαν μονάχα δυό τραπέζια στο δωμάτιο, έτσι εργαζόμουν σε μισό τραπέζι. Κατασκευάζαμε ρομπότ σ' ένα μονάχα εργοστάσιο, τρία ρομπότ τήν εβδομάδα, όχι παραπάνω. Τώρα, κυττάτε που έχουμε φτάσει...

— Μισός αιώνας εξέλιξεως δεν είναι λίγο, παρατήρησα εύγενικά.

— Πενήντα χρόνια περνάνε σαν άστραπή, άπάντηση απότομα. Είναι άδύνατο να φαντασθείτε πόσο γοήγορα εξαφανίζονται αφήνοντας μονάχα μερικές άναμνήσεις... Πόσων έτών είστε, νεαρό μου;

— Τριάντα δυό...

— Αυτό σημαίνει ότι δεν γνωρίζατε ποτέ έναν κόσμο χωρίς ρομπότ. Ήταν μία έποχή που ή ανθρωπότητα αντιμετώπιζε τόν Σύμπαν όλομύναξη, χωρίς ένα φίλο, χωρίς ένα σύντροφο. Τώρα ό άνθρωπος διαθέτει πλάσματα φτιαγμένα κατ' είκόνα και όμοιότητά του για να τόν βοηθήσει. Πλάσματα ισχυρότερα άπ' τόν έαυτό του, πιο χρήσιμα, πιο πιστά και άπολύτως άφωτισμένα στην εξυπηρέτησή του. Ο άνθρωπος δεν είναι πια μόνος. Σκεφθήκατε ποτέ τόν ζήτημα άπ' αυτή τήν άποψη;

— Η άποψη σας είναι πολύ πρωτότυπη, δόκτωρ Κάλβιν. Άχάρη στί ρομπότ, ό άνθρωπος δεν είναι πια μόνος στο Σύμπαν! Αυτό μωρό να τόν χρησιμοποιήσω

για τίτλο των άρθρων μου αν έχω την άδεια σας.

— Την έχετε. Για σας, ένα ρομπότ είναι ένα ρομπότ. Γρανάζια και βίδες. Ήλεκτρισμός και ποζιτρόνια, μυαλό και σίδερο! "Όλα ανθρώπινης κατασκευής!" Ο άνθρωπος τα φτιάχνει, ο άνθρωπος αν θέλει τα καταστρέφει. Άλλα ποτέ δεν έχετε δουλέψει με τα ρομπότ, γι' αυτό και δεν τα ξέρετε. Και όμως είναι μια ράτσα καλύτερη, πιο καθαρή από μας...

Η Σούζαν Κάλβιν απομακρύνθηκε απ' το παράθυρο και κάθισε πάλι μπροστά στο γραφείο της.

— Θα θέλαμε ν' ακούσουμε γενικά τις απόψεις σας για τα ρομπότ, δε Κάλβιν. Ξέρετε ότι το Πρακτορείο Διαπλανητικού Τύπου απευθύνεται σ' όλο το ήλιακό σύστημα. Έχουμε τρία διεσκατομύρια αναγνώστες και ακροατές. Κάθε τι που μπορείτε να μας πείτε για τα ρομπότ έχει ενδιαφέρον.

Άλλ' η Σούζαν Κάλβιν δέ φαινόταν πια να με προσέχει. Μιλούσε για τον εαυτό της:

— Ναι, είναι μια ράτσα καλύτερη, καθαρότερη από μας. Έχουν όλα τα προτερήματα και κανένα από τα ελαττώματά μας. Άλλ' οι άνθρωποι δεν το κατάλαβαν αυτό εξ αρχής και ίσως ακόμα δεν το έχουν καταλάβει. Αντιμετωπίζουμε φοβερή αντίδραση, ιδιαίτερα όταν τα ρομπότ που κατασκευάζαμε απέκτησαν κάπως ανθρώπινη μορφή και μπορούσαν να μιλάνε. Οι έργατικές ενώσεις, φυσικά, αντίδρασαν στη χρησιμοποίηση των ρομπότ εδώ στη Γη, ύπνηχαν όμως και οι δημοκρατικές και κοινωνικές προλήψεις. Σπαταλήσαμε πολλές δυνάμεις σε άγονους αγώνες... "Όλα αυτά φαίνονται τόσο άχρηστα, τόσο βλακώδη σήμερα. Οι περισσότερες κυβερνήσεις άνηλθον στην τήρηση των ρομπότ στη Γη. Η εταιρία μας παρά λίγο να χρεωκοπήσει και γύρω στο 2007 νόμιζε πως ή σταδιοδρομία μου επρόκειτο να τελειώσει άδοξα. Άλλα σε λίγο άρχισα να εκμεταλλευόμαστε την εξωγήινη αγορά και προσαρμόσαμε τα μοντέλλα μας στις φυσικές συνθήκες των άλλων πλανητών. Στείλαμε τα πρώτα ρομπότ στον Έρμη για την εξυπηρέτηση του μεταλλευτικού σταθμού, άλλ' ήταν μια παταγώδης αποτυχία...

— Άποτυχία; διέκοψε εκπληκτός. Είχα την εντύπωση ότι τα δορυχεία του Έρμη είναι μια ανθρωπότητα επιζήρηση.

— Είναι τώρα, μετά τη δεύτερη αποστολή. Η πρώτη εγκατέλειψε την προσπάθεια έπειτα από μερικούς μήνες. Τα μοντέλλα μας ήταν παρτίγονα και αποδείχθηκαν άχρηστα. Άλλ' η δεύτερη αποστολή, χάρη σ' ένα καινούργιο μοντέλλο ρομπότ, είχε απόλυτη επιτυχία, έπειτα από μερικές δυσάρεστες περιπέτειες...

— Μιλήστε μου γι' αυτό, δε Κάλβιν.

— Θα σας πω ότι, ξέρω, άλλ' αν θέλετε πληροφορίες από πρώτο χέρι θα πρέπει να ρωτήσετε τον Γκρέγκορ Πάουελ και τον Μάικλ Ντόνοβαν. Ήταν οι ήρωες αυτής της ιστορίας. Τώρα είναι και οι δυο γέροι... Τι παράξενο... Τους έχω διατηρήσει στη μνήμη μου σα νέους, δραστήριους, δυναμικούς ανθρώπους...

— Σας ακούω, δε Κάλβιν.

ΣΠΗΝΤΥ

ΤΙΠΟΤΑ δεν κερδίζει κανείς με τη νευρική του κατάσταση. Αυτό ήταν ένα από τα κοινότητα αποφθέγματα με τα

όποια ο Γκρέγκορ Πάουελ βομβάρδιζε συνεχώς τους συναδέλφους του. Έτσι, όταν είδε τον Μάικλ Ντόνοβαν να κατακυλάει τα σκαλοπάτια τέσσερα τέσσερα προς το μέρος του, ο Γκρέγκορ Πάουελ συνωφρονώθηκε:

— Τι τρέχει, Μάικ; Έβιασε φωτιά το Σύνταγμα;

— Κάτι πολύ χειρότερο για μας τους δυο! Είπε ο Ντόνοβαν λαχανιασμένος. Ο Σπίντνυ δέ γύρισε άκρια.

Ο Πάουελ γούρλωσε τα μάτια του για μια στιγμή, αλλά κατάπια τη βλαστήμια που ήταν έτοιμος να ξεστομίσει. Άνέβηκε τις σκάλες με φανερά προσποιητή ψυχραιμία και δεν άνοιξε το στόμα του παρά μόνο όταν έφτασε στο κεφαλόσκαλο:

— Τον έστειλες γι' να φέρει σελήνιο;

— Ναι.

— Πόσες ώρες λείπει;

— Περισσότερο από πέντε ώρες.

Ο Πάουελ κατάπια άλλη μια βλαστήμια. Η κατάσταση ήταν κρίσιμη. Τι διάολο έπρεπε να κάνουν τώρα; Είχαν αποβιασθεί στον Έρμη μόλις πριν από δώδεκα ώρες και άρχιζαν κιάλια οι μετελάδες. Ο Έρμης ήταν ο χειρότερος πλανήτης του ήλιακού συστήματος, αυτό το ξέρεε όλος ο κόσμος, άλλ' η κατάσταση ήταν χειρότερη απ' ό,τι μπορούσε κανείς να περιμένει...

— Πες μου τα όλα απ' την αρχή, είπε ο Πάουελ.

Μπήκαν στην αίθουσα τηλεπικοινωνιών, με τα κάπως άπρηχαιμένα της δογανα, άθικτα κατά τα τελευταία δέκα χρόνια, από την εποχή της πρώτης αποτυχημένης αποστολής. Από τεχνολογική άποψη, δέκα χρόνια είχαν μεγάλη σημασία. Η τεχνική των ρομπότ είχε προοδεύσει άπαιστευτα από τότε. Ο Σπίντνυ, για παράδειγμα, ήταν κάτι πολύ διαφορετικό από τα χονδροειδή κατασκευάσματα που χρησιμοποιούσαν γύρω στο 2005. Η ατμόσφαιρα ήταν καταθλιπτική σ' αυτό τον έρμη, άπρηχαιωμένο σταθμό που δεν είχε χρησιμοποιηθεί εδώ και δέκα χρόνια.

— Προσπάθησα να τον έλτο πίσω με τον ασύρματο, άρχισε ο Ντόνοβαν, άλλ' ήταν χαμένος κόπος. Ο ασύρματος δεν αξίζει και πολλά πράγματα στην ήλιόλουστη πλευρά του Έρμη, δεν μπορείς να επικοινωνήσεις πέρα από δυο μίλια. Γι' αυτό και απέτυχε η πρώτη αποστολή. Θα χρησιμοποιήσουμε τις συσκευές των υπερκυμάτων, άλλ' η εγκατάσταση δε θα είναι έτοιμη πριν από μερικές εβδομάδες...

— Αυτό όλα τα ξέρω, διέκοψε ο Πάουελ. Πες μου τι έγινε με τον Σπίντνυ.

— Παρακολούθησα τις κινήσεις του με βραχεία κύματα. Αυτό ήταν όλο που μπορούσα να κάνω. Σημείωσα τις κινήσεις του πάνω στο χάρτη επί δυο ώρες.

Ο Ντόνοβαν άπλωσε το χάρτη στο τραπέζι.

— Ο κόκκινος σταυρός είναι η πηγή του σεληνίου. Έσθ ο ίδιος τον σημείωσε...

— Σε ποιά πηγή τον έστειλες; Είχαμε έντοπιας τρεις πηγές.

— Τον έστειλα στην πλησιέστερη, φυσικά. Δεν απέχει περισσότερο από δεκαεφτά μίλια. Και να η πορεία που ακολουθούσε ο Σπίντνυ.

Ο Ντόνοβαν έδειξε μια σειρά σημείων σημειωμένων με το μολύβι πάνω στο χάρτη. Και πρώτη φορά ο Πάουελ

φάνηκε να χάνει την αυτοκυριαρχία του:

— Είσαι στα καλά του, Μάικ; Αυτό είναι άπίστευτο, είναι αδύνατο!

— Καί όμως είναι αληθινό! στέναξε ο Ντόνοβαν.

Τα στίγματα πάνω στο χάρτη σχημάτιζαν έναν κύκλο γύρω από τον κόκκινο σταυρό που σημάδευε την πηγή του Σεληνίου. Ο Πάουελ τραβούσε το μυστάκι του με δάχτυλα που έτρεμαν. Ο Ντόνοβαν πρόσθεσε:

— Εκεί δυο ώρες που τον παρακολουθώ έχει συμπληρώσει τέσσερις κύκλους γύρω απ' την καταραμένη πηγή. Φαίνεται πως θα κινείται ως την αιωνιότητα σ' αυτό το φαύλο κύκλο. Καταλαβαίνεις τώρα σε τι θέση βρισκόμαστε;

Ο Πάουελ δεν είσε τίποτα. Καταλάβαινε πολύ καλά τη φοβερή τους θέση. Η καταστροφή φαινόταν αναπόφευκτη. Η φωτοκτυταρική στέγη που προστάτευε το σταθμό από τον πυρωμένο Ήλιο του Έρμη χρειαζόταν σελήνιο για να επισκευασθεί. Το μόνο που μπορούσε να τους σώσει ήταν το σελήνιο. Και ο μόνος που μπορούσε να φέρει σελήνιο από την πηγή ήταν ο Σπίντνυ. Αν ο Σπίντνυ δεν επέστρεφε, δε θα είχαν σελήνιο χωρίς σελήνιο, δε θα μπορούσε να επισκευάσουν τη φωτοκτυταρική στέγη. — άργος θάνατος σε σιγανή φωτιά. Ο σταθμός θα γινόταν φούρνος... Ο Ντόνοβαν πέρασε νευρικά το δάχτυλό του ανάμεσα στ' ακατάστατα μαλλιά του και είπε με πικρία:

— Θα γίνουμε ο περίγελος του ήλιακού συστήματος, Γκρέγκ. Δεν μπορώ να πιστέψω ότι αποτύχαμε τόσο θλιβερά προτού προλάβουμε να κάνουμε τίποτα. Οι διάσημοι Πάουελ και Ντόνοβαν πηγαίνουν στον Έρμη για να μελετήσουν τις δυνατότητες επαναλειτούργιας των δορυχείων με νέα τελειοποιημένα τεχνικά μέσα — και τα κάνουν θάλασσα από την πρώτη μέρα! Πώς θα παρουσιαστούμε ξανά στην εταιρία;

— Μην ανησυχείς γι' αυτό! είπε σαρκαστικά ο Πάουελ. Αν δεν κάνουμε κάτι άμέσως, δε θα προλάβουμε να ξαναδούμε τη φάτσα της Σούζαν Κάλβιν και η Σούζαν Κάλβιν δε θα έχει την ευχαρίστηση να μας περιλούσει πως μας αξίζει!

— Μη λες ανοησίες, Γκρέγκ, δεν είναι ώρα για καλαμπούρια. Αν ξαναδώ ποτέ τη Σούζαν Κάλβιν, εγώ θα την περιλούσω, όχι εκείνη έμένα. Ήταν εγκληματικό εκ μέρος της να στείλει στον Έρμη μονάχα δυο άνδρες μ' ένα ήλιθιο ρομπότ. Και ήταν δική σου φαινή ιδέα ότι μπορούσαμε μόνοι μας να επισκευάσουμε τη φωτοκτυταρική στέγη.

— Ο φόβος σε χτύπησε στο κεφάλι, φονκαρά μου! Δεν ήταν μονάχα δική μου ιδέα, το αποφασίσαμε και οι δυο μαζί αφού μελετήσαμε την κατάσταση. Έξ' άλλου, δεν ήταν τίποτα σπουδαίο. Χρειάζόμαστε μονάχα ένα κιάλο σεληνίου και τρεις ώρες δουλειά. Ο Έρμης είναι γεμάτος από πηγές σεληνίου...

— Πολύ ωραία, δε χρειάζεται να τσακωνόμαστε. Άλλα τι θα κάνουμε τώρα, Γκρέγκ; Αν έχουμε καμιά ιδέα, λέγε και μη μου παριστάνεις τον ήρωα, αυτό δεν περνάει σε μένα!

Ο Πάουελ ξεροκατάπια.

— Είναι αδύνατο να φέρουμε πίσω τον Σπίντνυ μόνοι μας, Μάικ. Άκόμα και οι καινούργιες ινσοσολές δεν μπορούν να μας προστατέψουν από τον Ήλιο περισσότερο από είκοσι λεπτά. Άλ-

λά ξέρεις το παλιό απόφθεγμα που λέει: "Αν θέλεις να πιάσεις ένα ρομπότ, βάλε ένα ρομπότ να το κυνηγάει!" Ίσως η κατάσταση δεν είναι τόσο απελπιστική. Στα ύπογεια βρίσκονται τα ξηχ παλιά ρομπότ της πρώτης αποστολής. Αν λειτουργούν ακόμα, θα μπορούσαμε ίσως να τα χρησιμοποιήσουμε...

Τα μάτια του Ντόνοβαν έλαμψαν από έλπίδα.

— Είσαι βέβαιος πως είναι πραγματικά ρομπότ; Ίσως είναι από τις πρωτόγονες εκκίνες μηχανές που...

— Είναι πραγματικά ρομπότ, διέκοψε ο Πάουελ. Πέρασα όλο το πρωί εξετάζοντας το υλικό που είναι αποθηκευμένο στο ύπογείο. Είναι πραγματικά ρομπότ με ποζιτρονικούς έγκεφάλους. Άς πάμε να τα δούμε.

ΤΑ ξη παλιά ρομπότ ήταν στο βαθύτερο ύπόγειο ανάμεσα σε σωρούς κιβωτίων ακαθόριστου περιεχομένου. Ήταν πελώρια — σήμερα δεν κατασκευάζονται πια τόσο μεγάλα ρομπότ — και μ' όλο που κάθονταν στο δάπεδο με τα πόδια απλωμένα μπροστά τους, ο κορμός ήταν μεγαλύτερος από το ανάστημα ενός ανθρώπου. Ο Ντόνοβαν τα κύταξε με απογοήτευση:

— Τι φοβερά κατασκευάσματα!

— Ο μηχανισμός τους είναι πρωτόγονος και ήταν αδύνατο να γίνει σε μικρότερο μέγεθος. Άλλ' έφριξα μια ματιά στο έσωτερικό τους και φαίνεται σε καλή κατάσταση.

— Τα έχεις τροφοδοτήσει με ενέργεια; — Όχι ακόμα. Δε φαντάστηκα ότι θα τα χρειαζόμαστε. Πάντως έλιξιω ότι θα λειτουργήσουν. Άκόμα και το διάφραγμα φαίνεται σε καλή κατάσταση. Ίσως μπορούν να μιλήσουν.

Ο Πάουελ πλησίασε ένα από τα ρομπότ, ξεβίωσε την πλάκα του στήθους και τοποθέτησε το σφαιρίδιο που περιείχε τη σπίδα της ατομικής ενέργειας που ήταν η ζωή του. Ξαναβίωσε την πλάκα με προσοχή.

— Δε φαίνεται να κουνιέται, είπε ο Ντόνοβαν ανήσυχος.

— Δεν έλαβε καμιά διαταγή, απάντησε ο Πάουελ.

Πλησίασε τον μεταλλικό γίγαντα και τον χτύπησε ελαφρά στο στήθος:

— Με ακούς;

Το ρομπότ έστρεψε άργα το κεφάλι του προς τον Πάουελ. Κατόπι ακούσθηκε μια βραχνή, απασμένη φωνή σαν από χαλασμένο φωνόγραφο:

— Ναι, άφεντικό!

Ο Πάουελ ξέσπασε σε γέλια:

— Τό άκουσες αυτό, Ντόνοβαν; Ά-

φεντικό! Την εποχή που κατασκευάστηκε αυτό το έκτρομα, η εταιρία αντιμετώπιζε ένα οξύμα αντίπαθειας κατά των ρομπότ. Ψιθυρίζονταν οι πιο τρομακτικές ιστορίες εις βάρος τους και είχαν αρχίσει να ψηφίζονται νόμοι που περιόριζαν τη χρήση τους. Έτσι οι τεχνικοί της εταιρίας, για να καθησυχάσουν την κοινή γνώμη, κατασκεύαζαν έντελως δουλιές ρομπότ... — Άλλ' αυτό δεν ώφέλησε την εταιρία, παρατήρησε ο Ντόνοβαν. Στο τέλος άπαγορεύθηκε η χρήση των ρομπότ στη Γη.

— Ναι, είπε μελαγχολικά ο Πάουελ. Οι μεσαιωνικές προλήψεις νίκησαν την τεχνολογία...

Στράφηκε πάλι στο ρομπότ:

— Σήκω επάνω!

Το ρομπότ θήρωσε άργα το πελώριο ά-νάστημά του. Ο Πάουελ ρώτησε:

— Μπορείς να βγεις στην επιφάνεια; Στο φως του Ήλιου.

Τό ρομπότ έμεινε για λίγο σιωπηλό. Ο έγκεφάλος του δεν λειτουργούσε πω-λύ γρήγορα.

— Ναι, άφεντικό.

— Πολύ ώραία. Ξέρεις τί σημαίνει ξ-να μίλι;

Άκόμα μια μικρή διζκοπή:

— Ναι, άφεντικό.

— Τότε θα σε φέρουμε στην επιφάνεια και θα σου δείξουμε την κατεύθυνση που θ' ακολουθήσεις. Θα προχωρήσεις κάπου δεκαεφτά μίλια και θα συναντήσεις ένα άλλο ρομπότ, μικρότερο από σένα. Καταλαβαίνεις ως εδώ;

— Ναι, άφεντικό.

— Λοιπόν, θα βρεις αυτό το ρομπότ και θα το διατάξεις να επιστρέψει. Αν δε θέλει να επιστρέψει, θα το φέρεις διά της βίας...

Ο Ντόνοβαν διέκοψε:

— Γιατί να μη στείλουμε αυτό το ρομπότ να φέρει το σελήνιο;

— Γιατί το σπουδαιότερο αυτή τη στιγμή είναι να επιστρέψει ο Σπίντνυ. Αν χάσουμε τον Σπίντνυ, η αποστολή μας ά-πέτυχε. Πρέπει να καταλάβουμε τί σημαίνει μ' αυτόν.

— Σωστά, παραδέχθηκε ο Ντόνοβαν.

— Τότε άς ξεκινήσουμε. Άκολουθήσέ με! είπε ο Πάουελ στο ρομπότ. Τό τέρας δεν κινήθηκε.

— Δεν άκουσες τη διαταγή; φώναξε ο Πάουελ έκνευρισμένος.

— Δεν μπορώ, άφεντικό. Πρέπει ν' άνεβείς στην πλάτη μου!

Ο Ντόνοβαν γούρλωσε τα μάτια του:

— Τι λέει; Πρέπει να το καβαλλή-σουμε για να κινήσει; Τι σάι ρομπότ είναι τούτο;

— Είναι πρωτόγονο! είπε ο Πάουελ απογοητευμένος. Φαίνεται ότι το κατασκεύασαν έτσι για λόγους ασφαλείας. Έδώ και δέκα χρόνια ο κόσμος πίστευε άκόμα στα μυθιστορήματα για τις επανστάσεις των ρομπότ και τα παρόμοια. Τι θα κάνουμε τώρα;

— Τώρα την πάθαμε! είπε ο Ντόνοβαν. Είναι αδύνατον να βγούμε στην επιφάνεια χωρίς να μας σκοτώσει ο Ήλιος και αυτό το τέρας δεν κουνιέται μόνο του... Έκτος άν. Ναι αυτό είναι μια λύση! Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τις ύπογειες στοές των δορυχείων, τουλάχιστον ως ένα σημείο.

Ο Ντόνοβαν άπλωσε το χάρτη. Οι στοές ήταν σημειωμένες με μαύρες γραμμές που σχημάτιζαν ένα πολύπλοκο δίκτυο γύρω από τον κεντρικό σταθμό.

Η ΣΤΗΝΕΧΕΙΑ: Στο επόμενο

ΜΑΘΕΤΕ ΟΤΙ..

Η κυβέρνηση της Νιγηρίας ά-πηγόρευσε στους κατοίκους της επαρχίας Άμπακαλί να κυκλοφορούν γυμνοί ή έστω και ήμί-γυμνοί. Οι άτυχοι νέγροι του Άμπακαλί, συνθιτισμένοι στη γυμνότητα και την ξυπολησία, που επιβάλλεται από το θερμότατο κλίμα της περιοχής, δυσκολεύον-ται να συμμορφωθούν προς αυτό τον παράλογο νόμο με τον όποιο η κυβέρνηση προσπαθεί να τους «έκπολιτίσει» διά της βίας. Συνέ-ταξαν μια συγκινητική έπιστολή διαμαρτυρίας προς την κυβέρνη-ση εκφράζοντας το παράπονό τους γι' αυτή την άδικη μεταχείριση της ευάισθητης έπιδερμίδας τους που έρεθίζεται άνυπόφορα από τα πουκάμισα, τα παντελόνια και τα φορέματα, που τους έμοίρασε η κυβέρνηση... Στο τέλος της έπι-στολής τους ζητούν την άδεια να μαζέψουν αυτά τα άχρηστα ρούχα και να τα στείλουν σε μια χώρα λιγώτερο εύνοημένη από τη φύση, όπου οι άνθρωποι κρυώνουν κι' έ-χουν πραγματικά ανάγκη από ρούχα!

★

Μάθετε και μια καινούργια λέ-ξη: «όξαγωγείο». Ένα όξαγω-γείο (κατά το «όδραγωγείο») εί-ναι ένα σύστημα άγωγών που διο-χετεύουν όξυγόνο σε μεγάλες απο-στάσεις. Τό μεγαλύτερο τό κύ-σμου, μήκους 40 χιλιομέτρων, κα-τασκευάστηκε πρόσφατα στη Λω-ραίνη της Γαλλίας και τροφοδοτεί με πεπιεσμένο όξυγόνο τις διομη-χανίες της περιοχής.

★

Οι τεχνητοί δορυφόροι μας δί-δαξαν πολλά πράγματα για τον πλανήτη μας: Από μεγάλο ύψος, από τό Διάστημα, η Γη φαίνεται εξαιρετικά λαμπρή, πολύ περισ-σότερο από τη Σελήνη. Η φωτει-νότητα ποικίλλει άνάλογα με τις εποχές. Κατά τη γνώμη του Άλ-λον Στίτερ, ενός Άγγλου μετεω-ρολόγου, τό φως που αντανακλά-ται από τη Γη πρέπει να φαίνεται γαλάζιο στους κατοίκους των άλ-λων πλανητών. Από ψηλά η Γη φαίνεται γαλάζια, για τον ίδιο λόγο που βλέπουμε τον ούρανό γαλάζιο. Τό φως αντανακλάται ά-πό τα μικροσκοπικά μόρια της α-τμόσφαιρας.

★

Πειράματα που διεξήχθησαν στο έργαστήριο ζωικής φυσιολογίας του πανεπιστημίου του Πουατιέ, απέδειξαν πως η εισπνοή άέρος θερμοκρασίας 55 — 65 βαθμών προκαλεί άκατανίκητη ύπνηλία. Ο ζεστός άέρας, συνεπώς, είναι τό πιο άκίνδυνο ύπνωτικό. Όσοι ύ-ποφέρουν από άπνία μπορούν να τό δοκιμάσουν: Άρκοún μερικές εισπνοές πάνω από μια ηλεκτρική θερμάστρα.

Ένα σκίτσο του Ριχάρδου Βάγνερ από το ζωγράφο Πάουλ Γιουκόφσκι.

Ο ΡΙΧΑΡΔΟΣ Βάγνερ ήταν ώριμος άνδρας 50 χρόνων, όταν έρωτεύθηκε την Κόζιμα φόν Μπύλω, την κόρη του Λιστ και γυναίκα του διάσημου αρχιμουσικού Χάνς φόν Μπύλω. Το πολύκροτο είδύλλιο του με τη Μίννα Βέζεντονκ, που είχε κρατήσει χρόνια και του είχε εμπνεύσει το αριστούργημά του, τον «Τριστάνο και Υζόλδη» (Σ.Σ.: Την ιστορία πώς γράφθηκε το μελόδραμα αυτό την αφηγήθηκαμε στα πρώτα τεύχη του «Κόσμου») είχε τελειώσει. Οι δυο έραστές είχαν διαπιστώσει ότι δεν μπορούσαν πια να ζήσουν μαζί: η φλόγα του πάθους είχε σβύσει με τον καιρό κι' ο Βάγνερ χρειαζόταν μια καινούργια αγάπη για να βρεί καινούργια εμπνευση. Ήταν ήδη διάσημος, είχε γράψει μερικά από τα αριστουργήματά του, η Εύρωπη ολόκληρη μιλούσε γι' αυτόν και οι γνωστότεροι σύγχρονοί του μουσικοί θαύμαζαν το έργο του και προσπαθούσαν να το επιβάλουν σ' ένα κοινό που, συνηθισμένο στην Ιταλική όπερα και το μπελ-κάντο, δεν ήθελε να δεχθεί τη σοβαρή, βαρειά και δύσκολη μουσική του Βάγνερ. Άνθρωποι στους μουσικούς αυτούς ήταν ο Λιστ και ο Μπύλω, ο πατέρας και ο άνδρας της Κόζιμα.

Ο Βάγνερ είχε χωρίσει με τη Μίννα το 1862 και τους επόμενους 18 μήνες έκανε ένα πλάνητα δίο. Έμεινε λίγο στη Βιέννη, έδωσε συναυλίες στην Πράγα, στην Πετρούπολη, στη Μόσχα και στο Βερολίνο κι' εγκαταστάθηκε στο ζωής του και που του έμπνευσε, έκτος

Από τη Βεατρίκη και τη Λάουρα, που είχαν εμπνεύσει το Δάντε και τον Πετράρχη ως τη Γεωργία Σάνδη, την «Άγνωστη» και τόσες άλλες που είναι πιο πρόσφατες, κάποια γυναίκα υπάρχει σχεδόν πάντοτε πίσω από ένα ποίημα, από μια σύνθεση, από ένα πίνακα. Ποτέ, όμως, ίσως ο έρωτας δεν έπαιξε τόσο αποφασιστικό ρόλο στη δημιουργική παραγωγή ενός καλλιτέχνη, όσο στο έργο του Βάγνερ. Ο μεγάλος αυτός μουσικός έχει αφήσει την ξεχωριστή σφραγίδα του στις συνθέσεις του Βάγνερ.

Το είδύλλιο του Ζήγκφρηντ

Ο ΡΙΧΑΡΔΟΣ ΒΑΓΝΕΡ ΚΑΙ Η ΚΟΖΙΜΑ ΦΟΝ ΜΠΥΛΩ

ΤΟΥ ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΥ

Πέντσινγκ, κοντά στη Βιέννη, με μια καινούργια έρωμένη, την κόρη ενός Βιεννέζου χασάπη. Η γυναίκα, όμως, αυτή δεν μπορούσε να τον εμπνεύσει: ήταν πεζή και δεν ένοιωθε από τέχνη. Ο Βάγνερ την εγκατέλειψε γρήγορα και το 1863 πήγε στο Βερολίνο, όπου το Νοέμβριο συνάντησε το ζεύγος Μπύλω, που του ήταν γνωστό ήδη: είχαν φιλικές σχέσεις από το 1858. Ο Βάγνερ μάλιστα είχε πρωτοσυναντήσει την Κόζιμα — που ο Λιστ την είχε αποκτήσει με την έρωμένη του κόμηλα 16 χρόνων, το 1853. Τότε, όμως, ήταν παράφορα έρωτευμένος με την Μίννα Βέζεντονκ. Την Κόζιμα την ξανα συνάντησε αρκετές φορές από τότε, πριν και μετά το γάμο της με τον Χάνς φόν Μπύλω.

Ο Ριχάρδος και η Κόζιμα

ΣΤΟ Βερολίνο ο Βάγνερ και οι Μπύλω έγιναν άριστοι το 1863 — ο Βάγνερ ήταν τότε 50 χρόνων και η Κόζιμα 26. Ήσαν κάθε μέρα μαζί. Ο Βάγνερ είχε αρχίσει να ξεχνά τη Μίννα. Η καρδιά του ήταν ελεύθερη — και άναζητούσε καινούργιο έρωτα. Και τότε, μια μέρα που ήταν μόνος με την Κόζιμα στην εξοχή, σ' ένα ρωμαντικό περίπαιτο, «κυντάχθηκαν σιωπηλά στα μάτια», όπως γράφει ο ίδιος. Και προσθέτει: «Μια ακατανίκητη λαχτάρα να δολογηθούμε την αλήθεια μάς έδωσε τη δύναμη να εξομολογηθούμε αυτό που δεν χρειαζόταν λόγια για να εκφραστεί: την άπειρη δυστυχία που μάς πίεζε. Με δάκρυα και λυγμούς σφραγίσαμε τους δρόμους μας ν' ανήκουμε ο ένας στον άλλο».

Έτσι γεννήθηκε και άρχισε ένα από τα πιο περίφημα είδύλλια στην ιστορία της Τέχνης — ένα είδύλλιο που κράτησε πολύ, που χάρισε στον Βάγνερ μερικές από τις πιο εύτυχιμένες στιγμές της ζωής του και που του έμπνευσε, έκτος

από άλλα έργα, το θαυμάσιο «Είδύλλιο του Ζήγκφρηντ», ένα από τα αριστουργήματα της συμφωνικής μουσικής — το έργο όπου συμπυκνώνεται όλη η τέχνη του Βάγνερ.

Την εποχή εκείνη ο Βάγνερ αντιμετώπιζε οικονομικές δυσχέρειες που προσπαθούσε να τις νικήσει κάνοντας περιοδείες και δίνοντας συναυλίες για να δαδώσει και να επιβάλει τη μουσική του. Αυτό το πέτυχε σ' αρκετή έκταση, αλλά η οικονομική επιτυχία των συναυλιών του ήταν πολύ περιορισμένη. Και στις αρχές του 1864 η οικονομική του κατάσταση ήταν τόσο άπελπιστική — και δεν ήταν η πρώτη φορά — ώστε το Μάρτιο αναγκάστηκε να καταφύγει στην Έλβετία για να γλυτώσει από τους δανειστές του που τον κυνηγούσαν. Από την Έλβετία πήγε, έπειτα από ένα μήνα, στη Στουτγάρδη, ελπίζοντας να βρεί εκεί ένα ήσυχο καταφύγιο για να εργασθεί στο καινούργιο του μελόδραμα «Οι Αρχιτραγουδιστές της Νυρεμβέργης», που του το είχε εμπνεύσει ο έρωτάς του για την Κόζιμα.

Κι' εκεί, στις αρχές Μαΐου του 1864, συνέβη το πιο δραματικό έπεισόδιο ολόκληρης της δραματικής ζωής του.

Ο «Τρελλός Βασιλιάς»

Ο ΒΑΓΝΕΡ βρισκόταν, το βράδυ της 3ης Μαΐου, σ' ένα φιλικό σπίνι, όταν τον πλησίασε ένας υπηρέτης και του έδωσε το επισκεπτήριο του «Γραμματέα του βασιλιά της Βαυαρίας», που ήθελε να του μιλήσει. Ο Βάγνερ ανησύχησε ζωηρά γιατί ήξερε πόσο τον «ατεδίωναν» το επαναστατικό παρελθόν του — είχε πάρει μέρος στη δημοκρατική επανάσταση του 1848 — και οι δανειστές του και παράγγειλε στον υπηρέτη του να πεί ότι «δεν ήταν εκεί». Έφυγε άμέσως ανήσυχος από το φιλικό σπίνι και πήγε στο ξενοδοχείο του, όπου πέρασε μια ταραγμένη νύχτα, είχε κακά

προαισθήματα. Το πρωί ο γραμματέας του βασιλιά τον περίμενε στο ξενοδοχείο του. Αυτή την φορά ο Βάγνερ δεν μπορούσε να τον αποφύγει. Τον δέχθηκε και άκουσε από τον γραμματέα την απίστευτη πληροφορία ότι ο κύριός του — ο βασιλιάς Λουδοβίκος II που μόλις είχε ανέβει, σε ηλικία 18 χρόνων, στο θρόνο της Βαυαρίας — είχε αποφασίσει να γίνει ο θετός πατέρας και προστάτης του Βάγνερ και της τέχνης του.

Ο Λουδοβίκος ήταν παράφορα φιλότεχνος — αλλά και τρελλός. «Τρελλό βασιλιά» τον ξέρει η ιστορία, η Τέχνη όμως τον όφειλε πολλά. Ο Βάγνερ έτρεξε άμέσως στο Μόναχο — την πρωτεύουσα του Λουδοβίκου, που ο «τρελλός βασιλιάς» φιλοδοξούσε να την κάνει μια νέα Αθήνα — και έγινε μέσα σε λίγες μέρες ο στενότερος φίλος του περιπαθούς βασιλικού θαυμαστή του. Ο Λουδοβίκος θαύμαζε κι' αγαπούσε τόσο πολύ τον Βάγνερ, ώστε δέχθηκε να φιλοξενήσει όχι μόνον αυτόν, αλλά και την παρέα του. Ο Βάγνερ ήθελε να έχει κοντά του την Κόζιμα: ένοιωθε ότι, χωρίς αυτήν, δεν μπορούσε να δημιουργήσει. Αυτή του έδινε εμπνευση και χρειαζόταν εμπνευση για να συνθέσει τους «Αρχιτραγουδιστές». Ήταν τόσο η έπιρροή του στον Λουδοβίκο, ώστε τον έπεισε να διορίσει τον Χάνς φόν Μπύλω πιανίστα της Αύλης. Έτσι το ζεύγος Μπύλω έφθασε στο Μόναχο κι' εγκαταστάθηκε στα βασιλικά ανάκτορα, όπου έμεινε κι' ο Βάγνερ. Ο Ριχάρδος είχε κοντά του την Κόζιμα.

Ο Λουδοβίκος δεν υποπευόταν καθόλου τις έρωτικές σχέσεις του προστατευομένου του με τη γυναίκα του πιανίστα της Αύλης, ο δε Χάνς φόν Μπύλω θα έπρεπε να ήταν η ο πιο τυφλός η ο πιο έπιεικής από τους συζύγους. Όταν, τον Απρίλιο του 1865 η Κόζιμα γέννησε ένα κοριτσάκι, την Υζόλδη, ο Χάνς πίστεψε πως ήταν δικό του. Έξακολουθούσε να μην υποπεύεται τίποτε — η να τα ανέχεται όλα. Η κατάσταση ήταν παράξενη, από την αρχή όμως είχε για έπικεντρό της τη θεληματική και φιλόδοξη Κόζιμα με την έκπληκτική της δύναμη να επιβάλλεται. Ο άνδρας της, λαμπρός μουσικός — ήταν ο περιφημότερος διευθυντής ορχήστρας της εποχής του — και καλόκαρδος κι' ευγενικός άνδρας, είχε όμως αδύνατο χαρακτήρα. Ο Βάγνερ, ο μουσικός γίγαντας, διτόταν τόσο πολύ στη γυναίκα που αγαπούσε, ώστε γινόταν υποχείριό της. Και ο αίσθηματικός νεαρός βασιλιάς που ήταν ήδη μισότρελλος, δεν λογαριαζόταν καθόλου ούτε από τον Βάγνερ, ούτε από την Κόζιμα.

Οι «Αρχιτραγουδιστές»

Ο βασιλικό εύνοούμενο είναι γενικά, σ' όλες τις χώρες και σ' όλες τις εποχές, υποπτοί και αντιδημοκρατικοί και το δημόσιο αίσθημα στη Βαυαρία έγινε τόσο έχθρικό εναντίον του Βάγνερ, ώστε τον ανάγκασε να φύγει στο εξωτερικό. Τον Μάρτιο του 1866 ο Βάγνερ εγκαταστάθηκε στη Βίλλα Τρήμπσεν, κοντά στη Λουκέρνη, στην Έλβετία. Έπειτα από λίγο, ωστόσο, μετά την ήττα της Βαυαρίας — κατά τον πόλεμο της Πρωσίας εναντίον της Αυστρίας και των νοτίων γερμανικών κρατών — και την πτώση του Ισχυρότερου έχθρου του, του υπουργού φόν ντέρ Φόρντεν, ο Βάγνερ κατάρθωσε να ξαναγυρίσει στο Μόναχο και ν' αποτε-

λειώσει, κοντά στην Κόζιμα, τους «Αρχιτραγουδιστές» και να ετοιμάσει την «πρεμιέρα» τους που δόθηκε στις 21 Ιανουαρίου 1868, που την διηύθυνε ο Χάνς φόν Μπύλω. Ο Βάγνερ ζούσε τώρα ούσιαστικά με την Κόζιμα, μολονότι προσπαθούσαν κι' οι δυο να τηρούν τα προσήματα και να καμουφλάρουν τις σχέσεις τους. Ο μεγάλος μουσικός, συνεπαρμένος από τον έρωτά του, ένοιωθε καινούργια δημιουργική πνοή και σχεδίαζε τα προσεχή έργα του.

Ωστόσο η κατάσταση άρχισε να μην είναι όμαλη κι' εύκολη. Τα ήφηνικά τρίγωνα δεν είναι μακρόβια, πολύ δε λιγότερο αιώνια. Κάποια μέρα θα ξέσπαγε η κρίση. Η Κόζιμα είχε γεννήσει, το Φεβρουάριο του 1867 ένα δεύτερο κοριτσάκι — κι' αυτό του Βάγνερ — την Εύα, αλλά ο «τρελλός βασιλιάς» εξακολουθούσε να μην υποπεύεται τί συνέβαινε στο παλάτι του. Έπειτα, όμως, από την «πρεμιέρα» των «Αρχιτραγουδιστών της Νυρεμβέργης» που την διηύθυνε, όπως είπαμε, το τρίτο σκέλος του ήφηνικού τριγώνου, ο Χάνς φόν Μπύλω, ή λαχτάρα του Βάγνερ να ξεφύγει από ατην κόλαση του Μόναχου με τις συκοφαντίες και τις ζήλεις της — όπως έγραφε — και να βρεί μιά ησυχία οικογενειακή ζωή με τη γυναίκα που αγαπούσε και που του ήταν απαραίτητη για την εμπνευσή του, τον υποχρέωσε να συγκεντρώσει ολόκληρο το θάρρος του και να εξομολογηθεί την αλήθεια στον βασιλικό ευεργέτη του. Ο Λουδοβίκος θύμωσε και άρνήθηκε να ενδιαφερθεί πλέον για την Κόζιμα, που την καταδίκασε αυστηρότατα για τη διαγωγή της. Ο Βάγνερ απέφασισε τότε να εξωθήσει τα πράγματα στις μοιραίες συνέπειές τους.

Το περίφημο «Είδύλλιο»

ΕΤΣΙ το φθινόπωρο του 1868 το ένοχο ζευγάρι των έρωτευμένων εγκατέλειψε τα βασιλικά ανάκτορα του Μόναχου — και τον άπατημένο σύζυγο — και αποσύρθηκε, σε ένα είδος αυτοεξορίας, στη Βίλλα Τρήμπσεν. Εκεί, μόνοι και ήσυχοι, ειδύλλιακά εύτυχιμένοι, ήσαν ελεύθεροι να χαρούν τον πανίσχυρο έρωτά τους, μακριά απ' τον κόσμο. Κι' εκεί ο Βάγνερ, γεμάτος πάλι εμπνευση και δημιουργική όρμη, ξανάρχισε να συνθέτει τη μουσική της όπερας «Ζήγκφρηντ», που την είχε διακόψει πριν από δώδεκα χρόνια.

Και ο Χάνς φόν Μπύλω; Είχε την αξιοπρέπεια να μην ενοχλήσει την Κόζιμα, αφού ήξερε πλέον ότι δεν τον αγαπούσε. Και είχε τη γενναιότητα να μην αφήσει την προσωπική αυτή άτυχία να έπηρεάσει τη στάση του απέναντι στο συνθέτη Βάγνερ. Ο Βάγνερ, σάν άνθρωπος του είχε φερθεί άσχημα, τον είχε πληγώσει βαθύτατα, αλλά ο Μπύλω έμεινε θαγνερικός. «Αν ήταν όποιοσδήποτε άλλος έκτος από τον Βάγνερ, θα τον σκότωνε» έλεγε.

Τον επόμενο Ιούνιο η Κόζιμα γέννησε ένα αγοράκι, τον Ζήγκφρηντ, αλλά πήρε το διαζύγιο της μόνο τον Ιούλιο του 1870. Ένα μήνα αργότερα, ενώ η Γερμανία τους είχε παροδικά ξεχάσει μέσα στον πυρετό του γαλλογερμανικού πολέμου, ο Ριχάρδος κι' η Κόζιμα έκαναν τους γάμους τους στη Λουκέρνη. Και τα Χριστούγεννα του ίδιου χρόνου ο Ριχάρδος χάρισε στην Κόζιμα το ωραιότερο και πολυτιμότερο δώρο για τα γενέθλιά της: την αλφινδιαστική πρώτη

Η Κόζιμα φόν Μπύλω, την εποχή που γνώρισε τον Βάγνερ.

εκτέλεση, έξω από την κρεβατοκάμαρά της, ενός αριστουργήματος που ήταν η πεμπτοσύνθεση ολόκληρης της μουσικής του: του περίφημου «Είδύλλιου του Ζήγκφρηντ».

Το έργο αυτό — που παίζεται τόσο συχνά στις συμφωνικές συναυλίες και έχει γίνει γνωστό σαν «Είδύλλιο του Ζήγκφρηντ», ενώ ο ίδιος ο Βάγνερ το είχε τιτλοφορήσει «Είδύλλιο του Τρήμπσεν», από το όνομα της βίλλας όπου είχε καταφύγει με την Κόζιμα — είναι ολόκληρο εμπνευσμένο από την Κόζιμα και αφηγείται μουσικά τον εύτυχιμένο έρωτά τους. Είναι ένα έρωτικό τραγούδι, που όμοιο του δεν έχει η παγκόσμια μουσική. Όλο το πάθος του Βάγνερ, όλη η έρωτική προσφορά της Κόζιμα, όλη η τρυφερότητα και η σταθερότητα της αγάπης τους εκφράζονται με μοναδική τέχνη στη συμφωνική αυτή σύνθεση, που είναι σαν μια ακατανίκητη εκμυστήρευση εύτυχίας. Ποτέ άλλοτε, σε κανένα έργο του, ούτε στον «Τριστάνο και Υζόλδη», ο Βάγνερ δεν υπήρξε τόσο τρυφερός, τόσο απλός, τόσο ποιητής. Το «Είδύλλιο του Ζήγκφρηντ» έχει δώσει κατ'εξοχήν από την καρδιά του. Είναι η πιο αυθόρμητη δημιουργία του, είναι μια εύτυχιμένη στιγμή της μουσικής παραγωγής του.

ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΣ

Η νότια Αμερική καταλήγει, όπως όλος ο κόσμος ξέρει, σ' ένα κνύχι» ελαφρά γυριστό προς ανατολάς. Αύτη η περιοχή, που αποτελείται από την Παταγωνία και τη Γη του Πυρός, είναι η πιο άγρια κι η πιο άφιλόξενη όλης της υδρογείου.

Η ΓΗ ΤΟΥ ΠΥΡΟΣ

Η πιο έφιαλτική περιοχή της οίκουμένης, τραγικό παίγνιο των στοιχείων της φύσεως και της ανθρώπινης μοχθηρίας

ΓΗ του Πυρός η «Γη των Πυρών», όπως την αποκαλούσαν οι παλιοί χρότες, στην εποχή του Μαγγελάνου. Η ονομασία αντιστοιχεί στην πραγματικότητα. Γιατί, στην περιοχή αυτή του πλανήτη μας, υπάρχει αληθινά το στοιχείο της κολάσεως. Για όσους τη γνώρισαν, είναι πολύ εύκολη και φυσική η σκέψη, ότι βλοι οι δαίμονες του κόσμου έδωσαν ραντεβού εκεί κάτω, τυρανώντας ο καθένας με τον τρόπο του τους ανθρώπους, τα ζώα και τα άψυχα αντικείμενα.

Αυτή την εντύπωση δοκιμάζει κανείς, όταν βρεθεί στην τραγική αυτή μεγαλόνησο, που βρίσκεται στο νότιο άκρο της αμερικανικής ηπείρου και συνεχίζει την έσημη από την Παταγωνία.

Οι Ιθαγενείς, που την κατοικούσαν μόνοι επί δλόκληρους αιώνες, την αποκαλούσαν Καρού Κίνκα. Οι Χιλιανοί, οι Αργεντινοί, που την κατέχουν σήμερα, από τη μία και την άλλη πλευρά μιας ευθείας συνοριακής γραμμής, χαραγμένης, με τον κανόνα από βορρά προς νότο, τη λένε Μεγάλο Νησί. Και πραγματικά είναι πολύ μεγάλη, αν συνυπολογίσει κανείς και τα «φίχουλα» που σκόρπισε γύρω της, σ' ένα αρκετά έκτεταμένο αρχιπέλαγος, το προαιώνιο τροχικό έργο της θάλασσας. Μαζί με όλες τις νησίδες, η Γη του Πυρός πιάνει έκταση όση μ' εκείνη της Δανίας.

Γι' αυτό ονομάστηκε Γη του πυρός

ΤΗ θεωρούμε συνήθως σαν πολύ απομακρυσμένη από τον Ισημερινό. Αλλά αν συμβουλευθούμε μια ιδρόγειο σφαίρα, θα διαπιστώσουμε ότι η θέση της περιοχής αυτής, αντιστοιχεί στο βόρειο ημισφαίριο περίπου μ' εκείνη της Σκωτίας.

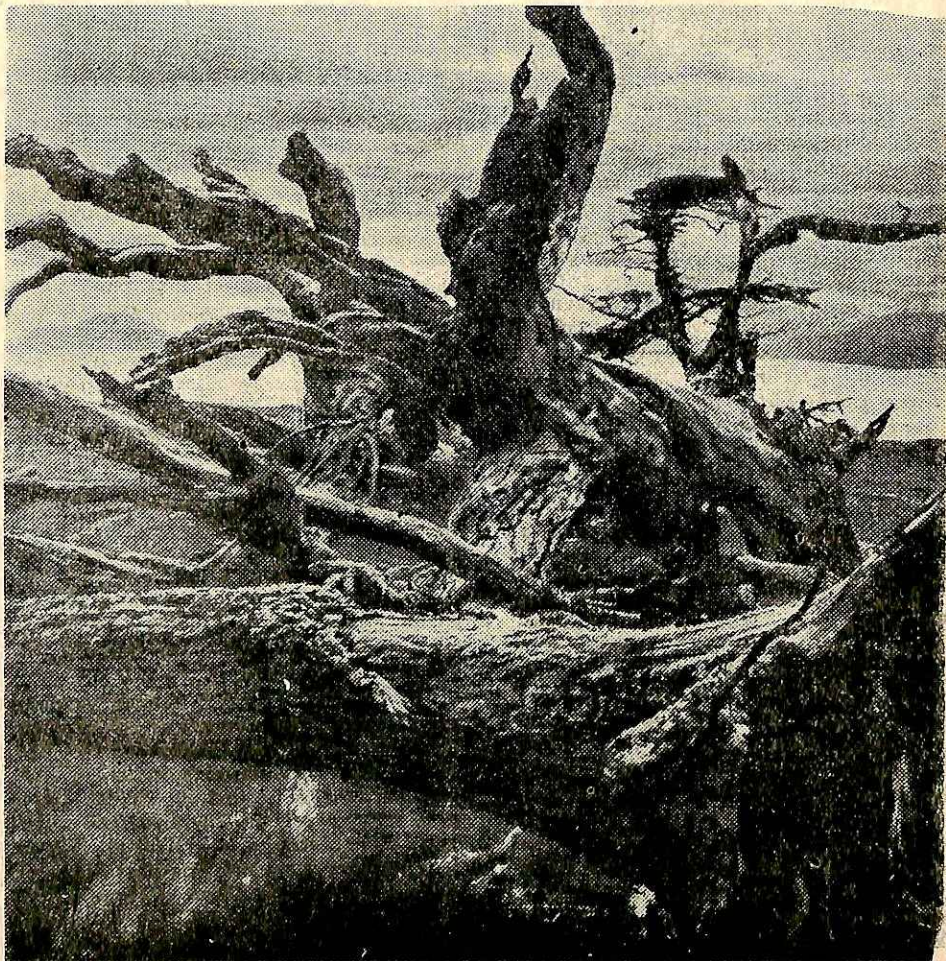
Το πρώτο δυσάρεστο πράγμα που νοιώθει κανείς, όταν πλησιάζει τη Γη του Πυρός, είναι το άπαιστο κλίμα της, όγρό, βαρύ όσο πουθενά άλλου στην οίκουμένη. Ακόμα κι' η ονοματολογία των τόπων που την πλαισιώνουν είναι δυσώωνη. Υπάρχουν εκεί οι Ανωτολικές και Δυτικές Εριννίδες, η νήσος της Απογνώσεως, το Ακρωτήριο της Αγωνίας, ο Ανωφελής Όρμος, το Λιμάνι της Πείνας, το φιλό της Τελευταίας Ελπίδος.

Οι άνθρωποι του Μαγγελάνου, που την ανακάλυψαν, σκέφθηκαν ότι βρισκόταν εκεί, μια άγνωστη ήπειρος προβάλλοντας στο βάθος του θαλάσσιου όρίζοντα. Έλαμπαν πολυάριθμα φώτα, σαν ένας μακρύς αστερισμός όχι μόνο στην άκμή, αλλά και πάνω στο ίδιο το πέλαγος.

Αυτά τα διάσπαρτα άστρα ήταν πυρές των Ιθαγενών μέσα στα σπήλαια ή φωτα πάνω στις πυρές τους. τις καίοντες από φλοιούς δένδρων.

Τα πρώτα άνηκαν στη φυλή Όνα, τη στεριανή. Τα δέντρα, στη φυλή Γιαγκάν, τη θαλασσινή, που τις χώριζε άσθυστο μίσος, παρά την κοινή τους καταγωγή.

Η φυλή Όνα, που συγγένευε, χάρη σε επιμιξίες, με τη γιγάντια φυλή των Παταγωνίων της ήπειρωτικής πάμπας, επιδίδονταν στο κυνήγι του γκουανάτσο, μιας παραλλαγής του περουνιανού λάμας. Τη κρέας του ήταν η μοναδική σχεδόν τροφή αυτής της φυλής και το δέρμα του και το μαλλί του την προστάτευαν από το κρύο. Η φυλή Γιαγκάν, πιο μικρόσωμη, επιδιδόνταν στο κυνήγι της φώκιας, καθώς και των φαλαινών, που ξέπεφταν ανάμεσα στα νησιά του αρχιπελάγους.

Έκτος απ' αυτές τις δυο άγριες φυλές, υπήρχε στην Καρού Κίνκα και χουσαφί. Σήμερα, χουσαφί δεν υπάρχει. Κι' από τις μυριάδες των Ιθαγενών, που ζούσαν εκεί άλλοτε, υπάρχουν τώρα κάπου τριάντα Γιαγκάν στην άκρη του αρχιπελάγους και μόλις δυο τρεις καθαρόαιμοι Όνα στο Μεγάλο Νησί.

Η τελευταία φάση της ιστορίας των λαών αυτών είναι τρομερή και κάθε άλλο παρά τιμή τη δική μας φυλή. Όταν οι Λευκοί διαπίστωσαν ότι η πάμπα της Γης του Πυρός ήταν έξ' ύσου κατάλληλη για τη βοσκή προβάτων, όπως κι' οι άπειραντες πεδιάδες της Παταγωνίας, τράβηξαν προς τον νότο και πέρασαν από φωτιά και σίδερο τους αυτόχθονες. Σε λίγο μετά τους Όνα, ήρθε κι' η σειρά των Γιαγκάν. Αυτοί δεν αποδεκτίστηκαν μόνο από τα όπλα των Χιλιανών και Αργεντινών επιδρομέων, αλλά κι' από τον πολιτισμό. Οι αρρώστιες και το αλκοόλ τους εκφύλισαν, πολλαπλασίασαν τους πρόωρους θανάτους κι' όδηγησαν και τη φυλή αυτή στην εξαφάνιση.

Έκατοντάδες χιλιάδες πρόβατα

ΔΙΕΤΡΕΞΑ προς όλες τις κατευθύνσεις το αρχιπέλαγος αυτό, με κίνητρο μια παράξενη έλξη που ά-

ΣΤΗΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 48

ΠΙΕΡ ΛΑ ΜΥΡ

ΜΕΤ. ΣΥΛΒΑΣ ΑΚΡΙΤΑ

Λιουιέν Ρούζ

Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΛΩΤΡΕΚ

ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Ο Άνρϋ Τουλουζ - Λωτρέκ, έπειτα από σημαντική προσπάθεια, είχε επιβληθεί ανάμεσα στους καλύτερους μοντέρνους ζωγράφους της εποχής του.

Η φυσική του αναπηρία, τα παρμορφωμένα πόδια του και η ασχήμια του τον είχαν καταδικάσει να ζει στη Μονμάρτη μια ιδιόρρυθμη ζωή, ζωγραφίζοντας εικόνες από τα καμπαρέ της περιοχής και συχνάζοντας όλοένα στο Μουλέν Ρούζ.

Στην άγωνιώδη προσπάθειά του να γνωρίσει τον έρωτα συνδέεται με τη Μαρί Σαρλέ, μια είκοσάχρονη κοπέλλα του δρόμου, άμορφωτη κι' επικίνδυνη.

Την παίρνει στο διαμέρισμά του και για επτά μήνες γνωρίζει μια ζωή σαρκικής άκολασίας αλλά και διαρκούς εξευτελισμού, όποτε αποφασίζει να τη διώξει.

23ον

Περιμένα ακόμη μια βδομάδα. Τότε-ρα ένα απόγευμα του Σεπτεμβρη, της έλπε ήρεμα.

— Μαρί, σκέφτηκα πολύ. Θάτανε καλύτερα να πάψουμε να βλεπόμαστε. Πές μου, που θάθελες να στείλω τα πράγματά σου.

Τόν κίτταξε χαζά.

— Θες να πεις, να του δίνω;

— Σε παρακαλώ, προσπάθησε να καταλάβεις. Ήρθες εδώ για μια νύχτα κι' έμεινες επτά μήνες. Περάσαμε πολύ εόχραστα και σου χάσανα εγγονμοσύνη. Τώρα έφτασε πιά ο καιρός να χωρίσουμε. Ας μην κάνουμε σκηνές.

Έβγαλε ένα φάκελλο απ' την τσέπη του.

— Για κύττα, έχω ένα δώρο για σενα...

Σταμάτησε. Η φάτσα της είχε γίνει γκριζα. Την είδε να τρέμει δλόκληρη. Τό αδύνατο μυαλό της δεν είχε ακόμη νοιώσει την καταστροφή, αλλά το κορμί της, έτρεμε σαν του ζώου που το πλησιάζει ο θάνατος.

— Κάθισε, Μαρί, της είπε γλυκά.

Έκείνη δέ σάλεψε.

— Μα τί σοφκανα; τραύλισε. Δε σου φέρηκα καλά; Έκανα ότι ήθελες... Σοδπα ακόμη και να σου ποξάρω γυμνή. Να σου παστρεύω.

Στο μυαλό της κυριαρχούσε ένα αίσθημα αδικίας. Είχε συμμορφωθεί, έκανε ό-τι της είχανε πει και, νά, που τώρα την τιμωρούσαν!

— Δεν έφταιξες σε τίποτα, την παρηγόρησε. Τ'ήξεες πολύ καλή. Μονάχα που εγώ...

— Βλέπεις! Βλέπεις και μόνος σου το

λές, πως ήμουνα καλή!

— Σε παρακαλώ, Μαρί, άς μη...

— Μα τόπες και μόνος σου! Πέ μου μια φορά, που δεν έκανα ότι μου...

— Σε παρακαλώ, Μαρί! Ας μη τσακωνόμαστε. Οι εξηγήσεις δεν ωφελούν. Ας πούμε, πως έφταιξα εγώ.

Της πρότεινε το φάκελλο.

— Νά, πάρε την άδεια για επάγγελμα. Την ήθελες, δεν είναι; Νάτην. Είναι στ' όνομά σου. Δεν μπορείς να την πουλήσεις, ούτε να τη δώσεις.

— Μα τι θά πει εκείνος; Είχε λησμονήσει τον Άνρϋ και θυγοϋσε πανικόβλητη. Τι θά πει σαν του πώ, πως δε με θες πιά; Σε παρακαλώ, Άνρϋ, σε παρακαλώ! Μη με δώχνεις... Η απελπισία της ξανάδινε τη θηλυκότητα των κινήσεών της. Σε παρακαλώ, Άνρϋ, θά κανω ότι κι' αν είναι, ότι θέλεις.

Καθώς μιλούσε, γονάτισε μπροστά του, άρπαξε το χέρι του, και το σκέπασε με μουσκεμένα φιλιά.

— Σε παρακαλώ, μη, Μαρί.

Έκείνη όμως δεν τον άκουγε. Ξέσκι-σε τυρετώδικα τη μπλούζα της.

— Κύττα, Άνρϋ, κύττα. Δεν είν' όμορφα. Αγγιξε με, λοιπόν...

Ο Άνρϋ δεν λησμόνησε ποτέ την ώρα που άκολούθησε. Αναμαλλίαρα, με δάκρυα στο πρόσωπο τον ίκέτεψε, σήκωνε τα φουστάνια της θέλοντας να τον παρασύρει. Με σπασμένους λυγμούς προσφερόταν να το μαγειρεύει, να ποξάει, να μπαλώνει τα ρούχα του, να σφουγγαρίζει.

Ξαφνικά πήδηξε όρθια. Τώρα ήταν σαν σκορπός έτοιμος να δαγκώσει.

— Σε μισώ, μπήκες; Πάντοτε σε μισούσα, έσέβανε και τ' ασχημόμουτο σου, τα ζώα σου ποδάρια. Σατάτη! Ένας άναθεματισμένος σακάτης που δεν μπορεί ούτε να περπατήσει. Απ' τη στιγμή που σε είδα, σε μίσησα. Σά μ' άγγιξες ανατρίχιασε το κορμί μου. Δε θάσχομόνα ποτέ πίσω, αν δεν ήτανε για το χατήρι του Μπεμπέρ. Αυτός με ζόρισε... Και κάτι άλλο! Χαίρομαι πουσαι σακάτης. Ακούς;

Ακούς; Κι' εκτός απ' αυτό δε φεύγω! Πώς σου φαίνεται έτοιμο; Όχι, δε φεύγω και ξέρεις γιατί; Γιατί μου χρωστάς λεφτά. Μάλιστα! Και μη μου λες έμεινανε. Είπες, πως θά με πλέωνες εκατό φράγκα τη μέρα και μουδινες μονάχα έβδομηντά πέντε. Μ' έλεψες!

Μιλούσε σά δαμονισμένη. Αυτό διενκόλυνε την κατάσταση. Σε κάθε βρισιά ή απόφαση του δυνάμωνε. Τελικά, ο Άνρϋ άνέφερε τον Πατού. Μια λέξη ακόμα κι' ο Πατού θάρχότανε να την ξαναστείλει στο Σαιν Λαζάρ.

Αυτό την έφερε στα συλλογικά της.

Κουλουριάστηκε στο ντιβάνι, νικημένη, ξαντλημένη, κλαψουρίζοντας σαν παιδί, κοιμώποντας τη μπλούζα της.

— Να στείλεις τα πράγματά μου στης αδερφής μου. Θα τα πάω από κει.

Ήρθε και κάθησε κοντά της.

— Δε θά ξαναγυρίσεις στον Μπεμπέρ; Κούνησε το κεφάλι της και για μια στιγμή το πρόσωπό της έγινε μια μάσκα άφορητου πόνου.

— Δεν μπορώ... Δε μ' αγαπάει, αγαπάει μιαν άλληνε, μια κοκκινομάλλα. Μονάχα τα λεφτά μου θέλει...

— Είναι σκληρό, ν' αγαπάς κάποιον, που δεν σ' αγαπά, ψέματα; της έλεε σιγά. Έ-σθ κι' εγώ το ξέρουμε αυτό. Θα δεις, σε λίγο καιρό συνηθίσει κανείς στη μοναξιά. Ίσως να βρείς κάποτε κάποιον που να είναι καλός μαζί σου.

Έκείνη δεν πρόσχε, ίσως ούτε να τον άκουγε. Μηχανικά έσπασε τα μαλλιά της, σκούπισε τα δάκρυα με την παλάμη της. Τότερα σηκώθηκε, πήρε το φάκελλο, δίχως να τον ευχαριστήσει. Σαν αυτόματο βγήκε απ' το δωμάτιο, αφήνοντας την πόρτα άνοιχτή. Για μια στιγμή ο Άνρϋ παρακολούθησε τα βαρειά βήματά της στις σκάλες.

Απότομα, το εργαστήρι έγινε πολύ ήσυχο. Απ' μυρωδιά της πούντρας της έμεινε ακόμη στον άέρα. Σε δυο — τρεις μέρες θά χανότανε...

Ξαναγύρισε στο σαμνί του, πήρε την παλέττα του κι' άρχισε να ζωγραφίζει.

★

ΕΝΑ απόγευμα του Οκτώβρη, ενώ ο Άνρϋ πελεκούσε μια πέτρα, μαθαίνοντας λιθογραφία, ο φίλος του ο Μωρίς ώρησε μέσα, λαχανιασμένος.

— Μάντεψε τι συνέβη, του φώναξε απ' την πόρτα. Ο Τέο Βάν Γκόν έπαθε μια κρίση, και τον στείλανε στην Ολλανδία! Ο κύριος Μπουσσώ, μου ζητάει ν' αναλάβω την έθεση.

Ο Άνρϋ έβλεπε πιά καθημερινά τον Μωρίς, κάποτε δυο φορές τη μέρα. Κάθε βράδυ πήγαινε με τ' άμάξι στην έκθεση, όπου εύρισκε το φίλο του άνασκουμπωμένο να δουλεύει. Δεινούσανε μαζί και αντίλουσαν δύναμη κι' ευτυχία απ' την παρουσία ο ένας του άλλου.

Στο άτελιέ του λιθογραφείου τα πράγματα προχωρούσαν ραγδαία.

— Πρέπει να διαστώ, έλεγε ο Άνρϋ σίνδ μπάρμπα Κοτέλ, ο Ζιντλερ άπελτίεται.

Τώρα πιά είχε γίνει ένας αθέτητος λιθογράφος με μελανωμένα δάχτυλα και κομματάκια κιωολία στα μάγουλα. (Ο μπάρμπα — Κοτέλ τον παρακολουθούσε με δαμνιασμό. Αυτός ο μπρεκουλίλακας νάνος — σακάτης ήτανε ένας καταπληχτικός νέος Μήπως άραγε νάτανε μεγαλοφυΐα;

Λίγο ύστερά απ' τα Χριστούγεννα, ο Άνρϋ έλεε στον Κοτέλ πως θ' άπουσίαζε μερικές μέρες.

— Νοιώθω πιά έτοιμος ν' άρχίσω την άφίσσα.

Πέρασε την επομένη έβδομάδα στο έρ

γαστήρι του με την Λά Γκουλντ και τον Βαλεντέν. "Όλες αυτές τις μέρες δεν βγήκε έξω, δεν είδε κανέναν άλλο εκτός απ' τα δυο μοντέλα, κοιμήθηκε ελάχιστα.

Νύχτα και μέρα ξιμενε στο τραπέζι του σχεδίου του μ' έναν δημιουργικό πυρετό, διακόπτοντας μονάχα για ν' ανάψει το τσιγάρο του ή να ξαναγεμίσει το ποτήρι του με κονιάκ. Τελικά πέτυχε την τελειοποίηση της γραμμής και την οπτική εντύπωση που έπεδίωζε.

"Όταν έδωσε στον μάραμπα — Κοτέλ την πρωτότυπη άκουαρέλλα, ο γέρο — λιβεργάφος έρριξε μια ματιά στη μακάβρια σιλουέττα του Βαλεντέν και στ' άφθονα έσώφονχα της Λά Γκουλντ. "Ενωισε να ορβώνονται κι' οι λιγοστές τρίχες του κεφαλιού του.

— Δεν μπορείς να το τυπώσεις αυτό! — Γιατί όχι;

— Πρώτα, γιατί δεν ύπηρξαν ποτέ στη λιθογραφία τέτοια χρώματα.

— Θα τα κάνουμε έμεις.

— Δεύτερο, αν αυτή ή άφίσσα βγει στους δρόμους, θα πάμε όλοι φυλακή. Έσ' ου έπειδή τ'όκναες, ένώ πού σε βοήθησα, ο Ζίντλερ πού το έδειξε.

— Καλά. Και τώρα δουλεύα.

Τελικά, οι πέτρες ήταν έτοιμες. 'Ο μάραμπα — Κοτέλ πήγαινε να χάσει το μυαλό του.

— Δεν υπάρχει τέτοιο μελάνι, κύριε... Και τί σόι πράσινο είν' έτουτό; Αυτό είναι μπλέ, κίτρινο, ρόζ — γκρίζο, οτιδήποτε εκτός από πράσινο. Πώς μπορώ να τυπώω τέτοια χρώματα;

— "Ας ανακατέψουμε τα μελάνια. "Ασε με να δώ... Τελικά, ένα βράδυ, ο 'Ανρ' μπήκε κοιμισάινοντας στο Μουλν Ρούζ και προχώρησε στο μπάρ.

— Μπονσουάρ, κύριε Τουλούζ, πού φώναξε ή Σάρα. Καιρό έχουμε να σ'ς δούμε. Θέε μου, τί έπαθε ή φάτσα σας. "Έχετε στα μάγουλά σας όλα τα χρώματα της Ιωίδας.

Στάθηκε μπροστά της λαχανιασμένος. — "Ένα κονιάκ, Σάρα, ψέλλισε.

Τού γέμισε ένα ποτήρι κι' έσκυψε να τού το δώσει.

— Βλέπετε, πιάστηκε ή άνάσα σας. Και δεν έπρεπε να πίνετε τόσο γρήγορα. Σ'ς καίει το στομάχι.

— Πες στον Ζίντλερ, πώς όλα είναι έτοιμα για ν' αρχίσουμε να τυπώνουμε την άφίσσα.

Τόν κόνταξε με τα μεγάλα, γλυκά μάτια της.

— Τώξερα, πώς θα το κάμνατε μια μέρα, κύριε Τουλούζ. Τώξερα, πώς θα κρατούσατε το λόγο σας.

★

ΕΝΩ τυπωνόταν ή άφίσσα τού 'Ανρ', ή 'Εταιρία των 'Ανεξάρτητων Καλλιτεχνών διαργάνανε την 'Ανοιξιάτικη Έκθεσή της. 'Ο 'Ανρ' παρακολουθούσε βαρεμένα τις συγκεντρώσεις της 'Εκτελεστικής 'Επιτροπής, στην πίσω αίθουσα ενός καφενείου της Μονμάρτης.

"Ένα βράδυ μπήκε και κάθισε δίπλα στον Σερά. 'Ο πρόεδρος, ο κύριος Ντιμπού — Πιλλέ, χτυπούσε θυμωμένα το

πηρούνι στο ποτήρι του, ξεφωνίζοντας για να βάλει τάξη.

— Σιωπή, κύριοι, σιωπή! Οι κανονισμοί μας άπαγορεύουν τις προσωπικές συζητήσεις στο διάστημα της συγκεντρώσεως. Παρακαλώ, κύριοι...

Τα μέλη τού συμβουλίου εξακολουθούσαν ν' ανταλλάζουν άστειολογίες, ζητώντας σίερα, ανάθοντας τις πίπες τους, παραγγέλνοντας ποτά. 'Απελπισμένος ο πρόεδρος άφησε το πηρούνι του κι' άρχισε κι' αυτός να κουβεντιάζει με τόν διαπλανό του.

— Αυτό γίνεται εδώ και μια ώρα, παρατήρησε ο Σερά, ενώ ο 'Ανρ' ξεκούμπωνε το παλτό του. Δεν έχασες τίποτε. Σιγά — σιγά θα ήσυχάσουν.

— "Ένα διαπλ κονιάκ, φώναξε ο 'Ανρ' σ' ένα γκαρσόν.

Είχε μόλις άποφάει και τώρα χώνευε ήσυχος.

'Αναπάντεχα ο πρόεδρος ξανάρχισε να χτυπάει το πηρούνι του.

— Μα το Θεό, θα το βουλώσετε πιά; κραύγαζε με τα μάτια γουρλωμένα απ' την όργη. 'Θ' άρχισω να σ'ς βάξω πρόστιμο!

Κάποια τάξη άπλώθηκε επί τέλους, στην αίθουσα.

Στράφηκε σ' ένα κακοντυμένο άνθρωπο πού τόν κόνταξε.

— Κι' εσύ Ρουσσώ, μπορεί να εξακολουθήσεις την κουβέντα σου. 'Αλλά για τ' όνομα τού Θεού, μη μ'ς θγάλεις κανένα λόγο.

'Ο 'Ανρ' Ρουσσώ πήδηξε όρθός.

— Κύριε Πρόεδρε, άρχισε με μιάν υπόκληση, κύριοι και άγαπητοί συνάδελφοι. "Εκατό χρόνια πριν, σ' αυτή την ένδοξη δεκάτη τετάρτη τού 'Ιουλίου...

— "Αντε, τί είναι το παράπονό σου, σ' αυτή τη φορά; Δεν μπορούμε να ξημερωθούμε εδώ.

'Ο Ρουσσώ τούρριξε ένα πειραγμένο βλέμμα.

— Τηροζαν πολλά παράπονα πέροι σχετικά με το κρέμασμα των έργων. Δεν κρεμάστηκαν ίσα. Τα βάλανε, δίχως να προσέξουν την χωματική αξία. Πώς μπορούμε να έντυπωσιάσουμε τούς κοιτικούς; Λόγου χάρη, οι πίνακές μου, οι ώραιόι μου πίνακες...

— 'Αρκετά, διέκοψε ο πρόεδρος. Μιλησες άρκετά.

— Μα δεν τέλειωσα!

— Ναί, τέλειωσες. Παίρνω το λόγο εγώ. Κάθισε.

'Ο Σερά ανασάλεψε απ' τη σιωπή του.

— "Ε, Ρουσσώ, γιατί δεν αναλαμβάνεις εσύ τα κρεμάσματα;

'Η πρόταση προκάλεσε μια θύελλα διαμαρτυριών.

— "Όχι, όχι, κάτσε κάτω, Ρουσσώ, ξεφώνισε ο πρόεδρος. Είσαι πάντα στο πόδι. Σιωπή, κύριοι. 'Ο ταμίας μας, ο κύριος Πιπινέτ, θα μ'ς δώσει την άναφορά του.

Μια άνήσυχη σιωπή άπλώθηκε στην αίθουσα, καθώς ένας πένθιμος άνθρωπος σηκώθηκε κι' έβγαλε απ' την τσέπη του ένα μαύρο μικρό σημειωματάριο.

— Πληροφορώ με θλίψη μου το συμβούλιο, πώς το ταμείο μας είναι άδειο. Και δεν θα πάμε στο καλύτερο, αν δεν άρχίσετε να πληρώνετε τα χρέη σας.

Κάθισε κάτω στη μέση μιας τεντωμένης σιγής.

'Ο πρόεδρος πήρε το λόγο. Ναί, οι καλλιτέχνες ήταν κάπως άμελείς στα χρηματικά ζητήματα. 'Αλήθεια, για σκέφον ά κόμη κι' ο ίδιος το λησμόνησε! Σε λίγο, όμως, το ταμείο θα γέμιζε και πάλι.

Στράφηκε βιαστικά στον 'Ανρ'.

— 'Ο κύριος ντέ Τουλούζ — Λωτρέζ, πού είναι ο υπεύθυνος τού καταλόγου, θα ήθελε να μ'ς πει τ' άποτελέσματα των παζαρευμάτων του με τόν τυπογράφο;

'Ο 'Ανρ' πληροφορήσε τα μέλη, πώς είχε να τούς πει πολύ λίγα πράγματα.

'Ο τυπογράφος επέμενε να πληρωθεί για τόν περσινό κατάλογο, προτού αναλάβει τόν καινούργιο. "Ίσως θάπρεπε ν' αναζητήσουν κανέναν άλλο;

— Φιλοχρήματοι, φώναξε ο πρόεδρος. "Όλοι οι έπιχειρηματίες πεθαίνουν για παράδες. Δεν έχτυπούν την τιμή τού να τυπώσουν τόν κατάλογο της 'Εταιρίας.

'Ο 'Ανρ' Ρουσσώ σηκώθηκε επάνω.

— Κάτσε κάτω, Ρουσσώ, ούθλιασε ο πρόεδρος.

— Μά, κύριε Πρόεδρε, εγώ...

— "Όχι, όχι, όχι! Δεν άκούω. Μιλας ύλη την ώρα, δίχως να λες τίποτε.

'Από κει και πέρα διαβαστήκανε κι' εγκρίθηκαν τα πραχτικά, πήραν άποφάσεις, έγιναν ψηφοφορίες. Συμφωνήσανε όμοφωνα ν' άφιερώσουν μιάν αίθουσα στα εκθέματα τού Βαν Γκόκ, σάν αναμνηστικό φόρο στον 'Όλλανδό ζωγράφο και στον άδελφό του.

Το συμβούλιο κόντευε να τελειώσει κι' ο πρόεδρος είχε κι' όλας φορέσει το καπέλλο του, όταν ένα μέλος πρότεινε γά εκλέξουν μιάν 'Εκτελεστική 'Επιτροπή για την έκθεση.

— Τποστηρίζω την πρόταση, πειραχτήκε ο Ρουσσώ. Μονάχα μια τέτοιη 'Επιτροπή μπορεί ν' άπορρίψει τούς έρασιτεχνικούς πίνακες πού γελοιοποιούν την έκθεσή μας και λερώνουν την καλλιτεχνική της αξιολόγηση.

'Η πρόταση αυτή όρθηκε μια καταπληκτική πλατεί άποστηρίξη.

— Είν' αλήθεια... 'Η έκθεσή μας είναι σάν τσίρκουλο... 'Ο κόσμος ξεχεται μονάχα για να σπάσει κέφι... "Αν μπορούσαμε, να διαλέξουμε τούς πίνακες...

Πίσω απ' τις διαμαρτυρίες τους, προδίνανε τις συγκερατημένες τους ψευδαισθήσεις, τί δίηρα τούς για την Ιεραρχία και την έπσημη αναγνώριση. "Ω, να μπορούσαν να είναι ή άφρόκρεμα οι κοιτές.

— Εγώ είμαι αντίθετος στην πρόταση, ξεφώνισε ο 'Ανρ' χτυπώντας το μπιστόνι του στο μάμαρο τού τραπέζιού.

— Κι' εγώ, αντίαλλησε ο Σερά, πίσω από ένα σύγγερο καπνού.

Αυτή ή διπλή δήλωση ξάφνιασε το συμβούλιο.

— Είν' αλήθεια, συνέχισε ο 'Ανρ',

πώς ο κόσμος γελάει με τούς πίνακες μας, αλλά τί σχέση έχει; 'Ο κόσμος γελοιοποιεί και με το «Νυχτοφύλακα», τού Ρέμπραντ και με την «Όλυμπία» τού Μανέ.

Το γέλιο είν' ή πρώτη εκδήλωση των άνοήτων. Είναι ευκολότερο το να γελάνε, από το να προσπαθήσουν να καταλάβουν. Είναι αλήθεια, πώς παρουσιάσαμε μερικά φριχτά εξαμβλώματα στην "Εκθεσή μας, αλλά παρουσιάσαμε και μερικά μεγάλα έργα, πού διαφορετικά δεν θα είχαν ποτέ την ευκαιρία να δείχτούν. "Εξ άλλου, ποιοί, στο διάβολο, είμαστε έμεις για ν' άποφασίσουμε, τί είναι το καλό και τί το κακό στην τέχνη; Πολλοί ζωγράφοι γελαστήκανε μεγαλοπρεπώς στην έκτιμηση των συνάδελφων τους. 'Ο Μιχαήλαγγελος κατέκρινε τόν Λεονάρντο. 'Ο Νταϊνβίντ κορόιδεψε τόν Βαττό, ο 'Ινγκρες τόν Ντελακρουά. Οι 'Ιμπρεσιονιστές ντρεπόντανε για τόν Σεζάν. "Ας μείνουμε αυτό πού είμαστε. "Ας δώσουμε ευκαιρία στον καθένα. 'Ο καιρός τ' άποφασίζει ποιοι από μ'ς είναι μεγάλοι ζωγράφοι και ποιοι όχι. "Αν θέλετε να έχετε μιάν 'Επιτροπή, αυτή άς είναι ο χρόνος.

'Η πρόταση άπορρίφθηκε με μια μικρή πλειοψηφία. Βιαστικός ο πρόεδρος έδωσε τέλος στο συμβούλιο.

— "Αντε, άς τού δίνουμε από δώ, είπε, προτού κανένας άλλος παλαδός προτείνει κάτι άλλο.

Περασμένα μεσάνυχτα, ο 'Ανρ' συνάδευσε τόν Σερά στο εργαστήρι του κι' έρριξε μια ματιά στα έργα τού φίλου του.

★

ΕΝΑ άπόγευμα τού Φλεβάρη, ο 'Ανρ' καθισμένος σ' ένα σκαμνί, βοηθούσε τόν Σερά στο κρέμασμα των έργων τού Βίνσεντ για την "Εκθεση. Αηλαδή διάβαζε τα νούμερα από έναν κατάλογο, ενώ ο άλλος κάρφωνε καρφιά στους τοίχους.

— Τί νούμερο έχει τούτο δώ; ρώτησε ο Σερά με το στόμα γεμάτο καρφιά.

— Εικοσιτοχτώ. «Κυκρίδες». Λίγο πιο άριστερά, Ζωρζ.

'Ο Σερά ίσωσε τόν καμβά.

— 'Εν τάξει,

— Τέλειο. "Έλα να το δείς.

Για μια στιγμή παρατηρούσαν τόν καμβά τού Βίνσεντ.

'Ο Σερά κόννησε το κεφάλι κι' άφησε έναν άναστεναγμό.

— 'Ο διάβολος να με πάρει, αν καταλαβαίνω πώς το έκανε. "Οπτικά είναι λάθος, κι' όμως, αστράφτει.

— Δέ μοιάζουνε σά γλώσσες πράσινης φωτιάς. Να σκεφτεί κανείς, ότι μπορούσε να καταφέρει ένα τέτοιο πράμα σε λίγες ώρες! Το ξέρεις, πώς ζωγράφισε σχεδόν πενήντα καμβάδες σ'ές όχτώ βδομάδες πού πέρασε στο "Ωβέρ; Και μένε Βίνσεντ!

— Πενήντα καμβάδες, επανέλαβε δύσπιστα ο Σερά.

Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ: Στο έπόμενο

Η ΔΙΑΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΟΙ "ΑΣΘΕΝΕΙΕΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ..

Παρατηρήσεις από το Διεθνές Συνέδριο Διατροφής τού Μπάντεν - Μπάντεν.

Η ΔΙΑΡΚΕΙΑ της ζωής τού ανθρώπου αυξάνεται, άλλ' ή κατάσταση της υγείας του δεν έχει βελτιωθεί... 'Η εξάπλωση των λεγομένων «άσθενειών τού πολιτισμού» και ή χρόνια μορφή πού έχουν πάρει όφείλονται στην άπομάκρυνση τού ανθρώπου από το φυσικό του περιβάλλον.

Σ' αυτά τα θλιβερά συμπεράσματα κατέληξε το έκτο διεθνές συνέδριο Διατροφής και Ζωτικών Όησιών πού άργανώθηκε πρόσφατα στο Μπάντεν Μπάντεν της Γερμανίας, με τη συμμετοχή επιστημόνων από 57 χώρες.

Οι επιστήμονες προσπαθούν ν' άνοίξουν ένα καινούργιο κεφάλαιο στην προληπτική υγιεινή, το κεφάλαιο της διατροφής. Είναι καλύτερα, λένε, να προλαμβάνουμε τις «άσθενειες τού πολιτισμού» παρά να προσπαθούμε να τις θεραπεύουμε. 'Αποτελεί οδτοπία το να προσπαθούμε να ξαναφέρουμε τόν άνθρωπο στο φυσικό του περιβάλλον, σ'όν καθαρό αέρα της υπαίθρου και στην άγνή φυσική διατροφή. Τίποτα δεν μπορεί να σταματήσει την τεχνική πρόοδο και όποιο κι' αν είναι το τίμημα της πολιτιστικής εξέλιξέως οι λαοί τού κόσμου είναι πρόθυμοι να το πληρώσουν. "Όχι, ο άνθρωπος δε θα έπιστρέψει ποτέ ξανά στην άγριαλή της φύσεως πού την έχει υιοτάξει με τόν ιδωτά και αίμα. 'Αλλά τουλάχιστον ή σύγχρονη τεχνική της παραγωγής τροφίμων θα πρέπει να προσαρμοσθεί στους νομούς και τούς αιώνιους κύκλους της φύσεως.

★

Η ΓΤΕΙΝΗ της διατροφής άρχίζει από το έδαφος, αυτό το άνόργανο λίανό κάθε δογανικής όλης. Και από το έδαφος άρχίζουν τα προβλήματα της προληπτικής υγιεινής: Τα χημικά λιπάσματα είναι ή κατάλληλη τροφή για τα φυτά; 'Η έπιλογή και ή διασταύρωση των φυτικών και των ζωικών ποικιλιών μήπως μ'ς δηγεί σε τερατώδη και βλαβερά καταςκευάσματα; Πόσο επικίνδυνα είναι τα χημικά λιπάσματα και τα έντομοκτόνα πού χρησιμοποιούνται στους άγρούς; Ποιά επίδραση έχουν οι όρμόνες και τ' αντιβιοτικά πού χρησιμοποιούνται στην κτηνοτροφία;

Φυσικά, οι δόσεις αυτών των οησιών πού καταναλάσκουμε είναι ελάχιστες και όπάνια υπάρχει κίνδυνος να προκληθούν εδυστηχήματα από δηλητηριάσεις. 'ΑΛΛ' οι συσσωρευτικές επιδράσεις έχουν μεγάλη σημασία. "Ένας τόννος θειά

φι κατά έκταριο έχει σοροπισθεί σ' ένα άμπέλι για την καταπολέμηση τού μπουλιού επί έκατο χρόνια. Το θειάφι γίνεται θειϊκόν ύξύ. 'Η άρρώστια δημιουργεί την ανάγκη τού φαρμάκου και τού φάρμακο, με τόν καιρό, προκαλεί χειρότερες καταστροφές. 'Η Γη γίνεται άκατάλληλη για καλλιέργεια και τα λίγα προϊόντα της γίνονται άκατάλληλα για την κατανάλωση. 'Η Ισορροπία της φύσεως καταστρέφεται...

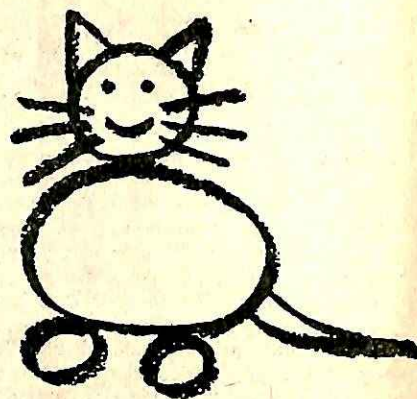
★

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ, το ζώο, το φυτό, το έδαφος δεν υπάρχουν παρά μόνο σε συμβίωση με τη μικροβιακή χλωρίδα πού έγκρινει τα ένζυμα. 'Η ζωή, όπως παρατήρησε ο δρ Ρουσόπουλος στο συνέδριο τού Μπάντεν Μπάντεν, είναι ένα σύστημα ένζύμων πού συνεργάζονται. 'Η επιστημονική προσπάσκηση τού έδάφους για την καλλιέργεια πρέπει να εύνει την ανάπτυξη αυτών των ένζύμων πού έπιτρέπουν την άφομοίωση των βρεπτικών στοιχείων από τα φυτά. 'Η Ισορροπία σε όλα τα στάδια της παραγωγής τροφίμων έχει κεφαλαϊώδη σημασία.

'Εδώ και δεκατέσσερα χρόνια έχει ιδρυθεί στην 'Ελβετία μια συνεργατική πού παράγει κάθε χρόνο 5.200 τόννους χορταρικών με «φυσικές» μεθόδους, δηλαδή χωρίς τη χρησιμοποίηση λιπασμάτων και άλλων χημικών οησιών. Οι 360 παραγωγοί πού συμμετέχουν ύπογράφουν συμβόλαια και αναλαμβάνουν την όποχρέωση να μη χρησιμοποιούν παρά μόνο την λεγομένη «όργανοβιολογική» μέθοδο στις καλλιέργειές τους. Τα προϊόντα της συνεργατικής πολούνται σε ειδικά πρατήρια κι' έχουν όλο και μεγαλύτερη κατανάλωση. Θα ήταν εύτύχημα για την ανθρωπότητα αν περισσότερες χώρες άποφάσιζαν να μιμηθούν το παράδειγμα των 'Ελβετών.

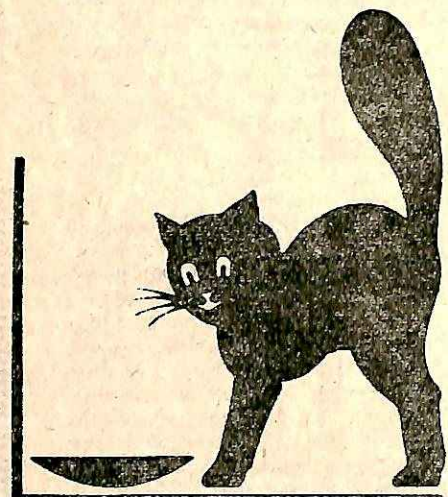
'Ο μηχανισμός της θρέψεως είναι εξαιρετικά λεπτός. 'Ο Γάλλος επιστήμων 'Αντρέ Βουαζέν άνέφερε στο συνέδριο την περίπτωση τού χαλκού. 'Η άνεπάρκεια τού χαλκού στο έδαφος σημαίνει άνεπάρκεια τού χαλκού στις ζωοτροφές. Τα ζώα πού τρέφονται σ' αυτές τις βροχές παθαίνουν διαταραχές τού μεταβολισμού πού οι συνέπειές τους είναι ή στείρότητα και ή εδθραυστος σκελετός. Και ίσως οι άνθρωποι πού τρέφονται απ' αυτά τα ζώα παθαίνουν καρκίνο γιατί μερικά χηλιοστόγραμμα χαλκού λιγότερο περιορίζουν ίσως την άναπνευστική λειτουργία των κυττάρων τού οργανισμού.

Οι φίλοι της τη λατρεύουν κυριολεκτικά και της αποδίδουν χίλια προτερήματα. Οι έχθροι της τη μισούν και τη φορτώνουν με όλα τα ελαττώματα του κόσμου... Ποια είναι η αλήθεια; Η γάτα είναι το μόνο κατοικίδιο που ακόμα δε μς έχει αποκαλύψει την αληθινή του φύση και το μόνο που διατηρεί με πείσμα την ανεξαρτησία του. Είναι το μόνο ζώο που η εξημέρωσή του δεν υπαγορεύθηκε από πρακτικές ανάγκες. Γι' αυτό και ποτέ δεν εξημερώθηκε έντελως: Σε κάθε στιγμή, η γάτα είναι έτοιμη να επιστρέψει στην άγρια φύση...

Γάτα ή έγωκεντρική!

“Ένα ψευδοκατοικίδιο που δεν έχασε ποτέ την αξιοπρέπειά της

ΠΡΟΙΚΙΣΜΕΝΑ με τέλεια αίσθη-
τήρια όργανα, εξαιρετα στο κυνήγι
και ικανά να προσαρμοσθούν σε
κάθε είδους φυσικό περιβάλλον, τα σαρ-
κοβόρα υπήρξαν φοβεροί ανταγωνιστές
του ανθρώπου στον άγωνα για την επι-
βίωση. Και όμως, ώρισμα σαρκοβόρα
παρατηρήθηκαν από την ανεξαρτησία τους
κι' έγιναν εξηρημένοι βοηθοί του αν-
θρώπου. Η αντίθεση μοναχική αρκούδα
δεν εξημερώθηκε. Άλλα το τσακάλι και
ο λύκος, ζώα συνθησμένα να υπακούουν
στον άρχηγό μιας αγέλης και να κυνη-
γούν ομαδικά, υπήρξαν ιδεώδεις σύν-
τροφοι για τους προϊστορικούς νομάδες.
Απ' αυτά κατάγεται το σκυλί, το κατ'
έξοχην «κατοικίδιο» ζώο.

Και πολλά άλλα σαρκοβόρα είχαν αρ-
χίσει να εξημερώνονται σε διάφορες ι-
στορικές περιόδους. Οι νυφίτσες και οι
έρμινες έμαθαν να κυνηγούν κουνέλια
και πουλιά για λογαριασμό του αν-
θρώπου. Στις θερμές χώρες, άγρια κυνοειδή,
μοσχογαλές και ιχθυόμορφες πλησίασαν
τον άνθρωπο κι' έζησαν μαζί του. Από
τα πανάρχαια χρόνια οι λαοί της Ανα-
τολής χρησιμοποιούσαν τις ύαινες για
το κυνήγι της αντιλόπης και ο Μάρκο
Πόλο σημειώνει πως οι πρίγκιπες της
Ινδίας χρησιμοποιούσαν τίγρεις για το
κυνήγι των ζαρκαδιών και των άγριων
βοοειδών.

Ο άνθρωπος έχει αποτυπώσει τη
σφραγίδα του στον κατοικίδιο σκύλο
που, κατά κάποιον τρόπο, έγινε η αντα-
νάκλαση του κυρίου του. Άλλα τί πρέ-
πει να σκεφθούμε για τη γάτα; Σ' αυτό
το θέμα οι γνώμες διαφέρουν. Γενικά
της καταμαρτυρούν υποκρισία, λαίμαρ-
γία και κολακεία. Λένε ότι φέρνει γρου-
σουζιά το να διασταυρωθεί κανείς με
μαύρη γάτα. Η γάτα συνδέεται με

κάθε λογής προλήψεις. Οι φίλοι της
τη λατρεύουν κυριολεκτικά και της απο-
δίδουν χίλια προτερήματα. Οι έχθροι
της τη μισούν και της φορτώνουν όλα
τα ελαττώματα του κόσμου. Ποια είναι
η αλήθεια; Γιατί το κατοικίδιο αυτό
ζώο είναι το μόνο που ακόμα δεν μς
έχει αποκαλύψει την αληθινή του φύση
και το μόνο που διατηρεί με πείσμα
την ανεξαρτησία του; Γιατί σ' όλες
τις χώρες και σ' όλες τις εποχές η γάτα
συνδεόταν με τις μαγικές προλήψεις;

★

ΟΤΙΑΝ γνωρίζουμε την ιστορία της
εξημέρωσής της γάτας, δεν είναι
δύσκολο ν' απαντήσουμε σ' αυτές
τις ερωτήσεις. Οι αφρικανικές άγριό-
γατες που τρέφονταν με ποντίκια, θα
σύνταζαν ασφαλώς γύρω από τα χωριά
και τα σπίτια όπου άφθονούσαν τα τρω-
κτικά. Ο άνθρωπος, ωστόσο, δεν εξη-
μέρωσε τη γάτα επειδή τρώει τα ποντί-
κια, όπως πιστεύουμε συνήθως. Στην
πραγματικότητα, η γάτα είναι το μόνο
ζώο που η εξημέρωσή του δεν υπαγο-
ρεύθηκε από πρακτικές ανάγκες. Η εξη-
μέρωσή της γάτας οφείλεται σε μαγικο-
θρησκευτικές προλήψεις και είναι σχε-
τικά πρόσφατη: περίπου τρεις χιλιάδες
χρόνια προ Χριστού. Την εποχή εκείνη
ο αιγυπτιακός πολιτισμός είχε φτάσει
στο απόγειό του. Το αλλογο, το σκυλί,
το βόδι, το κατσίκι και τα πουλικά
είχαν προ πολλού εξημερωθεί. Τότε, στην
Εγγύς Ανατολή και στην Αίγυπτο, η
γάτα, σύμβολο της Μπάστ, θεάς της
Σελήνης, κόρης της Ίσιδος, άρχισε να
θεωρείται ιερό ζώο. Η λατρεία της κα-
θιερώθηκε στους ναούς των Θεών και
της Μερόης. “Οποιοι τολμούσε να σκο-
τώσει μια γάτα, ήταν σαν να υπέγραφε
τη θανατική του καταδίκη. Οι ιερείς
βαλσάμωναν με προσοχή τις ιερές γά-
τες: Χιλιάδες μούμιες ανακαλύφθηκαν
στα έρείπια των αιγυπτιακών ναών.

Σ' όλη την Ανατολική Αφρική βρί-
σκουμε στους ναούς και τους τάφους

τοιχογραφίες που εικονίζουν τη λατρεία
της γάτας.

Οι ιερές γάτες της Αιγύπτου υπήρξαν
οι πρόγονοι των εξημερωμένων κατοι-
κιδίων που διαδόθηκαν σ' όλη την Ανα-
τολή. Στην αρχή τις θεωρούσαν ένσαρ-
κώσεις κάποιας θεότητας, κατόπιν τις
θεωρούσαν «μασκότ», που έφερναν γούρι
στο σπίτι. Και όταν το σπίτι καιγό-
ταν, γράφει ο Ηρόδοτος, θα φρόντιζαν
πρώτα να σώσουν τη γάτα κι' έπειτα
τον έαυτό τους. “Όταν ένας άρχαιος
Αιγύπτιος έχανε τη γάτα του, ξύριζε
το κεφάλι του και πενθούσε. “Ο ίδιος ο
Μωάμεθ, αργότερα, σεβάστηκε τη λαϊκή
λατρεία κι' εξέφρασε την προτίμησή του
γι' αυτό το ζώο. Συνέπεια της εξαπλώ-
σεως του Ισλάμ ήταν η διάδοση της
γάτας στη Βόρειο Αφρική και την
Ασία.

Οι Ρωμαίοι, που παρέλαβαν τη γάτα
από τους Αιγυπτίους και την έφεραν
στη Δυτική Ευρώπη, τη θεωρούσαν α-
ρχικά σαν ιερό ζώο. Οι άρχαιοι Γερ-
μανοί λάτρευαν επίσης την άγριόγατα.
Στις ημέρες μας ακόμη, πολλές φυλές
της Αφρικής και της Νοτίου Αμερικής
χρησιμοποιούν τη γάτα για τοτεμικό
σύμβολο...

“Έτσι εξηγείται το γεγονός ότι σε
λίγους αιώνες, η γάτα της Αιγύπτου
κατέκτησε ολόκληρο τον κόσμο. Οι μύθοι
και οι μαγικές προλήψεις που συνδέονται
μ' αυτό το ζώο, συνέβαλαν στη διάδοσή
του παντού.

Η επικράτηση του Χριστιανισμού ή-
πηρεσε μοιραίο πλήγμα για τη ζωολα-
τρεία. Οι άρχαιοι θεοί γκρεμίστηκαν
από τα βάθρα τους, οι παγανιστικές
λατρείες απαγορεύθηκαν. Άλλα για πολ-
λούς αιώνες αργότερα η γάτα διατήρησε
το μαγικό της χαρακτήρα.

Σήμερα, η γάτα δεν έχει παρά μονάχα
μιαν άμφιβολη χρησιμότητα: να κυνη-
γάει τα ποντίκια. Η αλήθεια είναι πως
ο άνθρωπος τη θαυμάζει: Ζηλεύει το λυ-
γερό της περπάτημα, την κομψότητα, την
υπεροπτική της χάρη, τον άτιθασο και
καπριτσιόζο χαρακτήρα της, την αδύνα-
στη ανεξαρτησία της. Είναι αδύνατο

να μην τη θαυμάσουμε όταν τη βλέπουμε
να παίζει, χωρίς να προσπαθεί να τρα-
βήξει την προσοχή των ανθρώπων, ατάρ
κης, αυτόϊκανοποιημένη, ελεύθερη...

★

ΟΙ άρχαιοι «θεοί» της Αιγύπτου δεν
έχασαν τίποτα από το γόητρό τους,
όπως δείχνει το παράδειγμα των
ανατολικών λαών που, χωρίς κανέναν
ώφελιμιστικό σκοπό, μόνο για τη χαρά

των ματιών, δημιούργησαν, με σοφές
διασταυρώσεις, νέες ποικιλίες, όπως οι
γάτες της Αγκύρας, οι σιαμέζικες, οι
περσικές.

Στην Κίνα, οι γάτες έχουν μια παρά-
ξηνη χρησιμότητα: τις χρησιμοποιούν
για... ρολόγια! Το μέγεθος της κόρης
του ματιού της που αυξομειώνεται ανά-
λογα με το φως της ημέρας, δείχνει την
ώρα.

“Αξιολάτρευτα πλάσματα, άλλ' ι-
κανές σε κάθε στιγμή να επιστρέ-
ψουν στην άγρια κατάσταση, οι
γάτες ποτέ δεν εξημερώθηκαν έν-
τελώς. Στην καταπληκτική αυτή
τοιχογραφία, ενώ δομά να κατα-
σπαράξει το ποντίκι, ο νόμος της
ζούγκλας ξυπνάει μ' όλη την α-
γριότητα του.

“Εκτός από την Αυστραλία και τη
Μαδαγασκάρη, τα αιλουροειδή είναι δια-
δεδομένα σ' όλες τις ηπείρους. Στους
ζωολογικούς κήπους και τα ιπποδρόμια
όλοι έχουμε ιδεί τα μεγαλύτερα απ' αυ-
τά: Τίγρεις, ιαγουάρους, πάνθηρες,
λιοντάρια και λεοπαρδάλεις. Οι λύγες,
που ζούν στα βόρεια δάση, διακρίνονται
από τ' άλλα αιλουροειδή με τα μυτερά
τους αυτιά και την κοντή ουρά τους.

Στην Αφρική, το «καρακάλ» είναι συ-
γενές είδος που ζει στις στέπες. Στην
Ευρώπη υπάρχουν ακόμα ένα είδος άγριό-
γατας, πολύ σπάνιας σήμερα. Διακρίνε-
ται εύκολα από τις ημερες γάτες: Είναι
μεγαλύτερη και η κοντόχοντρη ουρά της
φαίνεται σαν σπασμένη. Στις τροπικές
χώρες συναντάμε πολλά είδη μικρών αι-
λουροειδών του μεγέθους της ημερης
γάτας. Είναι ζώα που ζούν περίπου ο-
πως οι άγριοι πρόγονοι της σύγχρονης
γάτας: Συνήθως είναι μεμονωμένα ή κατ'
οικογένειες, αλλά ποτέ δεν σχηματίζουν
αγέλες. Έχουν εξαιρετικά ευαίσθητη α-
κοή, όραση και άφή. Παραμονεύουν το
θύμα τους ή ακολουθούν τα ίχνη του με
τη λεπτότατη όσφρησή τους. Πηδάνε και
σκαφαλώνουν με αξιοθαύμαστη εύκινη-
σία. Το σώμα τους είναι άπιστευτα ελ-
λύγιστο, μοιάζει σαν να μην έχει σκε-
λετό.

Οι άγριες γάτες ζούν ή κάθε μια για
λογαριασμό της, αποφεύγουν τη συμβίω-
ση και προστατεύουν την ανεξαρτησία
τους. Στις κατοικίδιες γάτες η στάση
αυτή έρμηνεύεται συχνά σαν ένδειξη
ύπουλου και υπεροπτικού χαρακτήρα.

Πάντως, σ' όλες τις γάτες το ένστικτο
της μητρότητας είναι πολύ ανεπτυγμέ-
νο. Είναι υποδειγματικές μητέρες που
δεν κουράζονται ποτέ να παίζουν με τα
μικρά τους και να τα προστατεύουν με
στοργή.

Υπερευαίσθητα νεύρα

ΠΑΡΑ την εξημέρωσή της, η γάτα
δεν έχασε καμιά από τις συνή-
θειες της ανεξαρτησίας της. Αντί-
θετα προς το αλλογο, το σκυλί και το
βόδι, η γάτα δεν χρειάστηκε να μετα-
μορφωθεί βιολογικά για να ζήσει με
τον άνθρωπο. Οι ιερείς της θεάς Μπάστ
δεν ζητούσαν από τις ιερές γάτες, παρά
να μείνουν οι ίδιες και να εξακολουθή-
σουν να ζούν όπως ζούσαν πριν εξη-
μερωθούν. Τίποτα δεν έχει αλλάξει από
τότε. Ο άνθρωπος εκτιμάει τη γάτα
όχι για τη χρησιμότητά της, άλλ' επειδή
τη βλέπει να διατηρεί ανέπαφο το χα-
ρακτήρα της του άγριου ζώου. Και η
γάτα βλέπει το σπίτι όπου ζει σαν
αποκλειστικά δική της περιοχή: “Ανε-
χεται την παρουσία του ανθρώπου, όσο
την τρέφει και την περιποιείται. Κατά
τ' άλλα, της είναι τελείως αδιάφορος.
Κανένα από τα κατοικίδια ζώα δεν ξανα-
πέφτει στην άγρια κατάσταση με τόση
εύκολία. “Αν εγκαταλείψουμε μια γάτα
στο δάσος, σε λίγες μέρες θα έχει γίνει
άγριόγατα και θα προσαρμοσθεί πολύ
γρήγορα στο νέο της περιβάλλον. Ποτέ
δεν υποτάσσεται ολοκληρωτικά στον αν-
θρώπο: “Απλά τον ανέχεται να συγκα-
τάβαση. “Εκγυμνάζεται, άλλ' όχι με
δουλικότητα, όπως ο σκύλος. Παίζει,
και το παιχνίδι είναι ο σκοπός της
υπάρξεώς της. Το παιχνίδι της δίνει
την ευκαιρία ν' ασκήσει τις φυσικές
της ικανότητες. Η γάτα που πιάνει ένα
ποντίκι και το βασανίζει, το αφήνει να
φύγει και το ξαναπιάνει, δεν το κάνει
αυτό για να ικανοποιήσει τ' άγρια έν-
στικτά της. “Απλά παίζει, όπως θα έ-
παιζε με μια κουβαρίστρα. Είναι ζώο
εξαιρετικά ευαίσθητο που αντιδρά στους
ελαφρότερους έρσειςμούς. Το κορμί της
είναι ένα κουδάρι από υπερευαίσθητα
νεύρα. “Όταν τη χαϊδεύουμε ρουθουνίζει
από ευχαρίστηση και η έπαφή του νερού

την κάνει ν' ανατριχιάζει. "Όταν τρίβεται στα πόδια μας, δεν το κάνει για να κερδίσει τη συμπάθειά μας: Έκδηλώνει απλώς την ευεξία της. 'Ο άνθρωπος, άλλωστε, παίζει δευτερεύοντα ρόλο στη ζωή της γάτας. Μερικές γάτες συνδέονται περισσότερο με το σπίτι που κατοικούν, παρά με τους κυρίους τους. "Όταν το σπίτι είναι βολικό, σύμφωνα με τα γούστα τους, επιστρέφουν πάντα

'Αλλ' αυτό δεν σημαίνει ότι γίνεται τελείως ακίνδυνη. Μπορεί να μάθει να μην πειράζει το καναρίνι του σπιτιού, αλλά δεν διστάζει να καταβροχθίσει τα σπουργίτια που κυνηγάει στον κήπο.

Την εποχή των έρωτων, όπως και την εποχή που ανατρέπει τα μικρά της, ή γάτα εκδηλώνει σαφέστερα την ανεξαρτησία της. Δέχεται συγκαταβατικά τη

ανεπτυγμένη αίσθηση των γάτων, και συμβάλλουν στην έρωτική διέγερση. 'Ακόμα και στα σπίτια όπου υπάρχουν αρσενικές και θηλυκές γάτες, ή σκηνή των έρωτων θα μεταφερθεί στα κεραμίδια και απαραίτητως τ' αρσενικά θα λάβουν μέρος στη νυκτερινή συναυλία.

Μητρικό ένστικτο

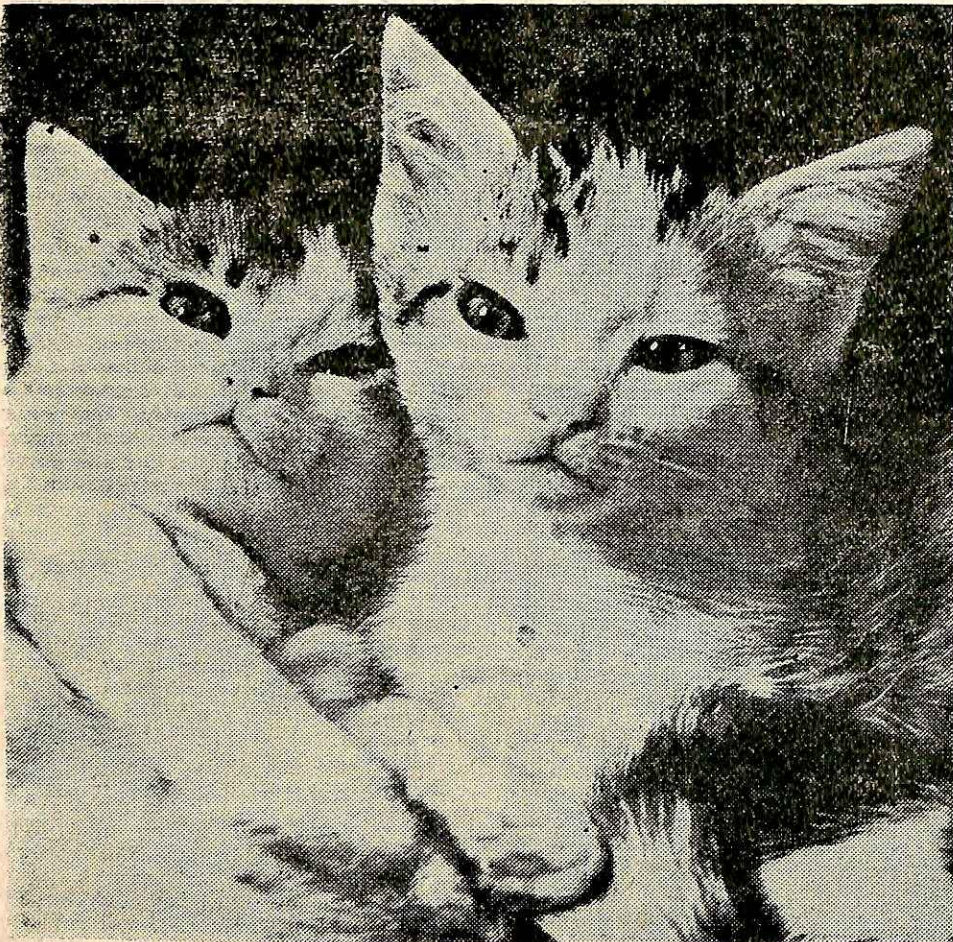
Ε ΠΕΙΤΑ απ' αυτές τις εποχικές ενώσεις, τα θηλυκά θα γεννήσουν τέσσερα - πέντε γατάκια όλων των ειδών και των χρωμάτων. 'Όστόσο, αν εξαιρέσουμε την κολοβή γάτα του νησιού Μάν και τη γαπωνέζικη γάτα με την κοντή ουρά, οι κατοικίδιες γάτες μοιάζουν πολύ με τις αγριόγατες. Δεν υπάρχουν ράτσες σαφώς διαφοροποιημένες, όπως συμβαίνει π.χ. στους σκύλους. 'Ενα πεκινού κι' ένα τσοπανόσκυλο είναι και τα δυο «σκυλιά», έχουν όμως σημαντικώτατες διαφορές στην εμφάνιση. Στις γάτες, αντίθετα, οι διαφορές της ράτσας είναι ασήμαντες κι' επιφανειακές: Οι τρίχες είναι περισσότερο ή λιγώτερο μακρές και πυκνές, το χρώμα ποικίλλει, τα μάτια είναι γαλάζια ή κίτρινα ή κόκκινα (όπως στις λευκές 'Αγκύρας), αλλά τίποτα παραπάνω.

Στις αγριόγατες το μητρικό ένστικτο είναι τόσο ισχυρό, ώστε συχνά τα θηλυκά «υπόθετουν» όρφανά γατάκια. 'Η κατοικίδια γάτα δεν διστάζει να «υπόθετσει» ακόμα και μικρούς σκύλους και άρουραίους που θα της εμπιστευθούνε.

Οι γάτες κρύβονται για να γενήσουν, και μάλιστα στα πιο άπιστα μέρη, στα ντουλάπια και στα συρτάρια. 'Η ανατροφή των μικρών είναι μια σειρά παιχνιδιών που διευθύνονται από τη μητέρα κι' έχουν αληθινά «παιδαγωγικούς» σκοπούς. 'Ο άνθρωπος γίνεται ανεκτός με δυσφορία κοντά στα μικρά και το μόνο ζώο που η μητέρα επιτρέπει να την πλησιάζει είναι το αρσενικό — μ' όλο που συχνά οι γάτοι εκδηλώνουν καννιβαλικά ένστικτα. 'Επί μήνες η γάτα αφιερώνεται με στοργή στα μικρά της. Μονάχα όταν το γάτα της στερέψει θα τ' αφήσει να γευθούν στερεά τροφή.

Ουσιαστικά, λοιπόν, οι κατοικίδιες γάτες έχουν μείνει άγρια ζώα περισσότερο ή λιγώτερο προσαρμοσμένα στον κόσμο του ανθρώπου. 'Υπό τις συνθήκες αυτές, γιατί δεν επιστρέφουν στη φύση, γιατί μένουν κοντά μας; Αυτό συμβαίνει γιατί, όπως όλα τα ζώα, είναι άπρόθυμες να εγκαταλείψουν την περιοχή τους. Τα σπίτια μας τους αρέσουν. Οι γάτες έχουν απλώς ανταλλάξει τη ζούγκλα και το δάσος όπου ζούσαν οι πρόγονοί τους με τις πόλεις και τα χωριά μας, όπου κυνηγάνε, παίζουν και αναπαράγονται σαν να ζούσαν στη φύση, ενώ οι αίσθήσεις τους διατηρούνται οξύτατες, όπως των αιλουροειδών που κατοικούν ακόμα στα τροπικά δάση.

HERBERT WENDT

Κλασική τεμπέλα του ζωικού βασιλείου, άχρηστη και αναιδέστατη, ή γάτα είναι το μόνο κατοικίδιο που ή εξημέρωσή του δεν υπαγορεύθηκε από πρακτικές ανάγκες.

σ' αυτό έστω κι' αν ο κύριός τους μετακομίσει.

Η έξοδος προς τα κεραμίδια

Κ ΑΤΗΓΟΡΟΥΝ τη γάτα ως κλέφτρα και λαίμαργη. 'Αλλά δεν είναι ούτε το ένα ούτε το άλλο: Είναι ανεξάρτητη. 'Η συμπεριφορά της έρχεται σε σύγκρουση με την «ήθική» μας, αλλά δεν είναι παρά ή φυσική συμπεριφορά του άγριου ζώου. Την κατηγορούν ως ύπουλη, αλλά κι' αυτό δεν είναι σωστό. Είναι αλήθεια ότι συχνά βρίσκει τα νύχια και τα δόντια της όταν την ένοχλούν, άλλ' αυτό σημαίνει ότι επί πέντε χιλιάδες χρόνια που ζει με τους ανθρώπους, δεν έχει χάσει ακόμα τις άμυντικές αντιδράσεις της. Κάποτε συνηθίζει να ζει με ζώα διαφορετικού είδους σκύλους, πουλιά, ακόμα και λευκά ποντίκια, που τα θεωρεί σαν συντρόφους και όχι σαν αντιπάλους ή ύποπτα θύματα.

φιλοξενία μας, άλλ' υπάρχουν δρια στη συγκατάθεσή της. Στις αρχές της άνοιξης, τον 'Ιούνιο και το Γενάρη, τα αρσενικά ξεπορτίζουν τη νύχτα, σκαρφαλώνουν στα κεραμίδια και μάζεκουφάνουν με τις παράφωνες συναυλίες τους. Τα θηλυκά ξετρελλαινούνται αν προσπαθήσουμε να τα κλείσουμε στο σπίτι. Τί νόημα έχουν αυτές οι άγριες κραυγές που μάζεμποδίζουν να κοιμηθούμε; Το κυρίως ζευγάρι είναι σχετικά σιωπηλό και τα θηλυκά δεν πολυσκοτίζονται για τα παράφωνα τραγούδια των γάτων στα κεραμίδια. 'Εξ άλλου, όταν τ' αρσενικά τσακώνονται στα σοβαρά, κάνουν ελάχιστο θόρυβο. Φαίνεται πως οι ομαδικές αυτές κραυγές έχουν μονάχα ένα σκοπό: να διεγείρουν την έρωτική όρμη, όχι του θηλυκού, αλλά του ίδιου του αρσενικού. Οι κραυγές έρεθίζουν την ακοή, που είναι ή πιο

ΧΡ. ΚΑΠΡΑΛΟΥ: Σπουδή για ένα μνημείο της Πίνδου.

'Ο «ΚΟΣΜΟΣ», για να μετάσχει στον έορτασμό της 28ης 'Οκτωβρίου, δημοσιεύει δυο χαρακτηριστικά κεφάλαια από το χρονικό - μυθιστόρημα του 'Ελληνοϊταλικού πολέμου «'Αρματωμένοι» του Λουκή 'Ακριτα, εκδότου και διευθυντού του «ΚΟΣΜΟΥ». Οι «'Αρματωμένοι» έχουν εξαντληθεί από τον πρώτο χρόνο της εκδόσεώς των, το 1947, χαρακτηρίστηκαν δε όμοφωνα σαν ένα από τα πιο αξιόλογα πεζογραφήματα της Νεοελληνικής λογοτεχνίας, και το καλύτερο έργο δημιουργικής φαντασίας που μάζεδωσε το έπος της 'Αλβανίας.

ΑΡΜΑΤΩΜΕΝΟΙ

'Από το χρονικό - μυθιστόρημα του 'Ελληνοϊταλικού πολέμου.

Του ΛΟΥΚΗ ΑΚΡΙΤΑ

ΜΠΡΟΣ ΣΤΟ ΘΑΝΑΤΟ

Το κεφάλαιο «Μπρος στον θάνατο» είναι παρμένο από το Α' μέρος των «'Αρματωμένων», όπου περιγράφεται ή Ιταλική κατοχή σ' ένα χωριό των έλληνοαλβανικών συνόρων, στην Πίνδο, τις πρώτες μέρες της επιθέσεως. Το Κομάντο της Καραμπινερίας από την πρώτη στιγμή προσπαθεί να εξασφαλίσει δηλώσεις των κατοίκων ότι είναι Βλάχοι. 'Ο πληθυσμός αντιστέκεται μ' επί κεφαλής τον δάσκαλο της 'Εσοχής, τον Πέτρο Δελή, ένα αξιόλογο άνθρωπο, που ασχολείται με τη λογογραφία της περιοχής. Οι 'Ιταλοί συλλαμβάνουν τον Δελή, τον γέρο - Θύμιο, ένα παλιό αντίρτη γιατί είχε αρνηθεί να παραδώσει τ' όρματά του, καθώς και δυο άλλους χωρικούς που είχαν αποκρύψει όπλα. 'Ενας καραμπινιέρος σκοτώνεται και τότε ο Μαρσεάλο αποφασίζει να εκτελέσει τους πρώτους όμήρους, τους τέσσερις φυλακισμένους. Παρακάτω περιγράφεται ή στιγμή της εκτελέσεως του Δελή και του γέρο - Θύμιο.

Ο ΤΡΑΝΟΣ κατά τη Δύση άνοιξε, μια γαλαζοπτη θάλασσα. 'Η πηγή, που πάει τα νερά της κατά το μύλο, άγγιζε όλα, τα περύνανε με στραφερό ροδόσταμο.

Οι καραμπινιέροι στάθηκαν να τους δέσουν τα χέρια.

— Δέ χροιάζεται! είπε ο γέρο - Θύμιο.

μιας απότομα.

Είπε το ίδιο κι' ο Δελής σχεδόν στον ίδιο τόνο, μόνο που φοβότανε, πως δεν είχε φωνή στα στήθια του. Και κύτταζε με θαυμασμό το σύντροφό του. «'Εχει μάτια γαλάζια ο γέρο — Θύμιο», είπε μέσα του. Δεν το πρόσεξε νωρίτερα, μ' όλο που τον ξέρεε από μικρό παιδί. Τον είδε που έφτασε με τ' όρματα από τ' αντάρτικα. 'Ισως να μη πέρασε από τότε, παρά ένα δευτερόλεπτο. Τ' όσπρα του γένεια φαίνονται ψεύτικα. Το δέρμα του είναι ροδαλό, όπως ή χρυσόσκονη στις κολόνες των αρχαίων ναών, ή χρωματική πείρα του χρόνου.

'Ο δραγουμάνος τον σίμωσε.

— Δάσκαλε, σε θέλει ο σενιόρε Μαρσεάλο.

Το κάλεσμα του φάνηκε αναπάντεχο και προκλητικό. Τα λίγα δήματα, που τον χώριζαν απ' το θάνατο, ήθελε να τα βάλει ολεμόναχος. Κάθε ξεστράτισμα είναι λιγοψυχία, κάθε ξένος λόγος του βολώνει το λογισμό. Τι είχε ακόμα να του ζητήσει; Στο κάτω — κάτω είναι εύτυχημα, που ο άνθρωπος έχει μοναχά μια ζωή. Κι' όταν αποφασίσει να την προσφέρει, ο άλλος στέκεται μπρός του ξαρμάτωτος. Μπαίνοντας στο γραφείο, ένοιωσε την κρυφή συνείδηση της περηφάνειας του να τον κυριεύει. 'Αντικρύζοντας το σενιόρε Μαρσεάλο, είπε μέσα του: «'Είναι τόσο αξιοθαύνητος!» Σχεδόν ένα χαρούμενο αίσθημα εκδίχησης τον συνέπαιρνε. Τούτη ή ματιά του Μαρσεάλο του μολογεί τόσα πολλά!

Μία καταθλιπτική σιωπή τους χώριξε. Πάντα ο ξένος είχε καταβεσμένη τη ματιά του. 'Εβλεπε νευρικά με το πδι του το πάτωμα, έδειχνε πως δεν τολμούσε ν' ανοίξει συζήτηση. 'Ισως κι' ο λας να μετανόωνε που τον κάλεσε. Πέρσαν έτσι δυο — τρία λεπτά. Τέλος, είπε, χωρίς να τον κυττάει.

— Δάσκαλε, θέλω ειδικά για σένα να κάνω την τελευταία προσπάθεια. Κι' εσέτην την ώρα μπορώ να σ' εξαιρέσω από τον τυφεκισμό, αν...

Ποτέ δεν ένοιωσε τέτοια δύναμη ο

Δελής: «Τί άκατανίκητο όπλο, είπε, ή άρνηση της ζωής, όταν την τοξεύει κανείς θεληματικά γιά τ' άναστήνεται τό μεγάλο στόχο!» Αυτό τό σερπετό φαίνεται νά τό καταλαβαίνει, στέκεται μπρός του σάν αϊώνιος κατάδικος. Σ' όλη του τη ζωή, ή σκηνή δ' άναστήνεται. Νά παρακαλάει ένα άνθρωπο νά του χαρίσει τη ζωή κι' αυτός ν' άρνιέται. Ποιός άπό τούς δύο τους πεθαίνει, λοιπόν, σήμερα; Ποιός; Ό Δελής αρχίζει νά πιστεύει, πώς τά πλάσματα της γής έχουνε τόν τρόπο νά μ'ήν πεθαίνουν ποτές.

Ό σενιόρε Μαρσάλο ξαναρχίζει, ένώ ή φωνή του έπαύει.

— Καταλαβαίνω βέβαια... Όμως, έπειδή πιστεύω, πώς είσαι λογικός άνθρωπος κι' άρνίσαι άπό πείσμα, θέλω νά σου προσφέρω...

Σχεδόν δέν τόν άκούει... Κυττάει άπό τό παραθύρι. Ό γέρο Θύμιος τόν καρτερεί. Έκανε πολύ όσχημα νά τόν αφήσει μόνάχο. Τό ταξίδι τους είναι κοινό. Θαρρεί κι' όλας πώς τόν κυττάει με παράπονο... Τόν καλεί.

Ό σενιόρε Μαρσάλο τόν παρακαλεί. Πρέπει νά σκεφτεί τη φανίλια του. Ένας δέν έχει τό δικαίωμα νά πετάει τη ζωή του. Άνοσία λόγια, πού λαβώνουνε τη σιωπή.

— Λοιπόν; τόν ξαναρωτάει. Σέ πέντε λεπτά είναι άργά!

Καμιά άπόκριση. Ό σενιόρε Μαρσάλο θυμώνει.

— Γιατί δέ μιλάς; Μήπως είσαι κιόλας φάντασμα; Μίλησε! Άνοιξε τό στόμα σου. Μιά λέξη άν μου πεις, γλυτώνεις.

Ό Δελής είπε άργά τη λέξη:

— Άργώμει...

Ό άλλος, σά νά δέχτηκε χτύπημα, σωδιάστηκε στό κάθισμα. Κι' έγενε με τό χέρι του νά φύγουνε άπό τό γραφείο. Αδτή, λοιπόν, ή συνάντηση ήτανε ή ύπεροστη πράξη της ζωής του. Άλήθεια, άξίζει κανείς νά ζήσει σέ τούτο τό μίζερο κόσμο, μονάχα γιά νά δοκιμάσει, ως πού άντέχει ή δύναμη του ανθρώπου. Νά, λοιπόν, πού τό πέρασμά του άπ' τη γή είχε ένα νόημα.

Κατεβαίνοντας όμοσ τά σκαλοπάτια — πέντε σκαλοπάτια χορταριασμένα — λιγοψύχησε. Τέσσερις καραμπινιέροι στεκόντανε στην άράδα, με τά τουφέκια τους παρά πόδα. Σέ δυό — τρία λεπτά κι' όλα παίρνουνε τέλος. Ένα σύγχρονο στό χορμί του, ή δύναμη πού θαρούσε πώς δά τόν συνόδευε ως την τελευταία στιγμή, τού άπόλειπε. Τά πόδια του μούδιασαν, τό όπλο του σούβρονταν άργό, κουρασμένο. Άλλως τε, όσο άργεί τόσo τό καλύτερο... Κι' ένα λεπτό, κέρδος είναι. Σ' αυτό τό μικροσκοπικό διάστημα έχει τόσα πολλά νά ιδεί γιά τελευταία φορά. Κι' ωστόσο, χρόνια ολάκαιρα χαθήκανε άπό τη μνήμη του. Τόσοι θάνατοι μέσα στό σύντομο διάστημα της ζωής. Ένας ύπνος... Τώρα πού δά πάει τάχατες; Οθδή συνείδηση τού τέλους και δά σβόσει όριστικά ή μήπως δά κυλήσει σ' έναν άξέπνυτο ύπνο, όπου δά συνεχίσει μία διαφορετική ζωή, χωρίς μυστικά, χωρίς κείνο τόν έξουθενωτικό καιψό της γνώσης, τη ξαλιτική αίσθηση τού λίγγο, πού βυθάει στό χάος; Ποιός δά τού παρασταθεί στην τελευταία του άγωνία; Ποιός δά τόν βεβαιώσει; Τι όμως; τί; Πού αρχίζουνε τά σύνορα της ζωής, πού σταματάνε τού θανάτου οί ίσοιοι;

Ποιός δά τού μολογήσει τό εφταπαράγιστο μυστικό της άνυπαρξίας; Τι είναι ό

άνθρωπος; Πού όδεύει; Πού σκοπό κυνηγά; Ποιός τόν έπλασε και γιατί;

Πάει σιγά τόν στέκεται πλάι στό γέρο — Θύμιος. Μπρός του, σέ άπόσταση πέντε δέματα, είναι οί τέσσερις καραμπινιέροι. Πρόσωπα, πού μόλις τά θυμάται. Φοβισμένα πρόσωπα, πού ντρέπονται. Δέν έχει πιά την όρα νά ξεδιαλύνει τις μικρές άπορίες του. Τώρα πρέπει, με μία συνολική θεώρηση, νά κλείσει τό παράξενο βιβλίο της ζωής του. Κι' ωστόσο, δέν τόν βοηθάει ό νοός του. Ό δεύτερος καραμπινιέρος άπό τά δεξιά έχει μία στραβή μύτη. Θαρρεί, κι' όλας, πώς τό ένα του μάτι είναι μελωσί, τό άλλο μαύρο. Πιρίεργο. Γίνεται ό άνθρωπος νάχει δυό διαφορετικά μάτια; Ίσως νά δείχνει μελωσί, έπειδή στην κόρη τού ματιού πέφτει μία άχτίδα. Πού είναι ό Ήλιος; Στρέφει λιγάκι και τόν βλέπει μέσα άπό τά σύγνεφα. Σκύβει. Κανένας δέ δά ιδεί ποτέ τόν Ήλιο... Πού ξεκουράζει πιδ πολύ τόν άνθρωπο; Τό φώς ή τό σκοτάδι;

Όπως στρίβει, βλέπει πώς τούς έχουνε στημένους στην άκρη ενός γκρεμού. Όχι, δέ θέλει νά σκεφτεί, πώς έχει μέσα δά πέσει τό κορμί του. Πώς γίνεται νά πέφτει κανείς στό βάραθρο; Κάνει μισό όπλο μπρός. Τούλάχιστον, υπάρχει έλπίδα νά σωριαστεί εκεί χάμου. Αυτό ίσως νά εξαργιέται κι' άπ' τη θέλησή του. Όταν δεχτεί τά βόλια, άν μπορέσει, δά πείσει μπρομύνα... Νά, έτσι πρέπει νά γίνει. Μά τι κάθεται και σκέφτεται άνοήσιος; Τι σημασία έχει, όταν πιά θάναυ νεκρός; Τό βάραθρο πού δά πέσει, δά ναι τόσο μεγάλο, πού δέν άξίζει τόν κόπο νά λογαριάζει τά τρία τό πολύ μέτρα τού γκρεμού. Όστόσο, δέν ξαναγυρίζει οτή θέση του. Μένει πάντα μισό μέτρο μπρός!

Ένα μαύρο σκυλί φάνηκε στην αλλη τού σκυλιού. Τό σκυλί του παπα — Χαρίτου. Έδώ και δεκαπέντε μέρες, πού πέθανε ό αφέντης του, γυρνοκοπάει στό σκαλάκι. Τό βλέπει πού τού κουνάει την ουρά του. Είναι τόσα μικρά πράματα στη ζωή, πού σου μιλάνε γι' αγάπη. Ένα θάμνο, πού άνθίζει στόν καιρό του, ένα χρωματιστό κοχύλι, ένα φτερωμένο τού πουλιού, τό νοτιομένο χρώμα, ό μυρισμένος άέρας, ένα φτερό πού μαδήθηκε άπό ένα περιστέρι, ή κωμπάνα πού σημαίνει, ένα χαμόγελο, ένα δάκρυ...

Όλα πιά είναι περασμένα. Σέ δυό λεπτά, δά τά χωρίσει παντοεινά. Έκεί πού πάει, τό νερό της πηγής δέ φτάνει. Πού ν' άκουστεί τό δονητό της μέλισσας ή τό κρυφομίλημα τού σπόρου πού δένει μέσα στό μεσοκαλόκαιρο σέ καρπό; Όλα σβύνουν.

Οί καραμπινιέροι, μ' ένα πρόσταγμα τού Καποράλε, στέκονται προσοχή. Ό δραγουμάνος ξεδιπλώνει ένα χαρτί και διαβάει με μόνотонη φωνή.

Με άγωνία καταλαβαίνει, πώς μόλις τελειώσει τό διάβασμα, ό χρόνος τού Δελή παίρνει τέλος. Βιάζεται. Έχει τόσα πολλά νά θυμηθεί, τόσα νά ταξινομήσει. Άλλοίμονο, ό λογισμός είναι τόσο άνήμπορος, γράφει μέσα στό κατεβατό της μνήμης του άσήμαντους στοχασμούς. Ξανά νά ύψώνεται ή άνόητη άπορία. Γιατί ό καραμπινιέρος έχει δυό διαφορετικά μάτια; Τό μαύρο σκυλί σηκώνει, κουρνιάζει, με την ουρά στό σκέλη του, Δείχνει πολύ φοβισμένο. Φαίνεται πώς έζωα έχουνε μπρός στό θάνατο πιδ άκονισμένο ένστικτο... Ποιός δά τού έλεγε ποτέ,

πώς δά πέδαινε και θαχε μάρτυρά του ένα σκυλί;

Ό γέρο — Θύμιος άνασαινει βαρεία. Τόν μισοκντάει και νοιώδει κάπως νά μερεύει κι' ό ίδιος. Ό δραγουμάνος διαβάει. Πρώτον ό Πέτρος Δελής, διδάσκαλος Έβοχής...

Πέτρος Δελής... Ήτανε τ' όνομά του. Πάνω άπό έξήντα χρόνια έζησε δεμένος μ' ένα όνομα. Λές νά τ' άκούει πρώτη φορά. Τό είχε συνηθίσει τόσο πολύ, θαρούσε πώς ήτανε άξεδιάλυτο άπ' την έαυτό του. Κι' ωστόσο, τώρα αυτό τό μικρό όνομα δά μένει πίσω του. Στη ζωή πεθαίνουν, λοιπόν, οί άνθρωποι. Κανένας θάνατος δέν άγγίζει τις λέξεις...

Νά, πίσω άπό τη σκεπή ύψώνεται ή κορφή τού κυπαρισσιού του, σάν ένα σκοτεινό μυστήριο, πού σιζίζει κάθετα τόν ούρανό. Τό δεντροκόρφι λούζεται στό φώς. Μοιάζει με την άκρη ενός σπαθιού. Στις ρίζες του είναι ένα σιδερένιο κασόνι, με κόκκινα βυζαντινά γράμματα — τά μαστόρεψε ένα βράδυ, πού έξασπε χιονοθύελλα, κι' ή γυναίκα του τού σέρβιρε χαμομήλι. Τό θυμάται καλά. Είχε πόνο στό στομάχι.

Το ρα γ ο ύ δ ι α , π α ρ α μ ι θ ι α , π α ρ ο ι μ ι ε ς .

Τώρα μόλις ξεχωρίζει τ' όνειρο, πού είδε χτες βράδυ στό ξύπνο του. Τά χέρια πού ξεθαψαν τό κασόνι, ήτανε, λέει, τού γιού του. Τό μικρό δάχτυλο ήτανε χωρίς νόχι, τό έκοψε στό μύλο. Μόλις πατούσε τά όχτώ χρόνια του και ξειοναχιάζονταν, μονολογούσε, Έκανε θέατρο.

Άξίζει τόν κόπο νά κάνει κανείς θέατρο μέσα στό θέατρο της ζωής; Τάχατες, δά μπορέσει ό γιός του, πέρα στην πολυάνθρωπη πολιτεία, ν' άπαντήσει τόν έαυτό του; Πού μπορεί νά τόν ανακαλύψει κανείς; Ποιός δρόμος μάς πάει στόν έαυτό μας, ποιός; Η μεγάλη κόρη του φροάει τό κλαδωτό τοίτι. Της ύποσχέθηκε νά της φέρει καινούργιο φουστάνι άπό τά Γιάννενα. Δέ βάστηξε την ύποσχέσή του. Μά, γιατί δείχνει τόσο λυπημένη ή Μαρία; Ποιός της στάλαζε τόση πίκρα; Πολεμάει νά θυμηθεί... Έχει μία βεβαιότητα, πώς ξεχνάει κάτι... Κι' ωστόσο, δέν έχει καιρό νά χάνει... Ό δραγουμάνος τελείωσε τό διάβασμα.

Άνοίγει διάπλατα τά μάτια του, άν είναι τρόπος νά μ'ήν άφήσει ποτές τό φώς. Γιατί νά πεθάνει; Τό κυπαρίσι είναι μέσα στό Ήλιο, πίσω του ό γκρεμός, οί τέσσαρις καραμπινιέροι σά νά κουνιούνται. Μιά θολή θάλασσα... Μορφές ύψώνονται... Χιλιάδες πρόσωπα, άνεβαίνουν, πέφτουν, ξαναφαίνονται... Νά, αυτό ξεχάσε. Η μικρή του κόρη, ή Άννα, προτού φύγει της λέει:

— Άννα, άκόμα λίγο νά σέ ξεχάσω. Μιά ξενόφωνη, σκληρή προσταγή. Άπάει τό χέρι τού γέρο — Θύμιου. Κάιει. Κυττάζονται γιά μία στιγμή. Ό Δελής ξαναλέει: Τά μάτια του είναι γαλάζια. Η κορφή τού κυπαρισσιού λυγίζει. Άπό πού φυσάει ό άνεμος; Τάχατες, ν' άνοίξει ό ούρανος ή μήπως έρχεται μπόρα;

Τά τουφέκια σηκώνονται. Σφίγγει δυνατά τό χέρι τού γέρο — Θύμιου. Τά πόδια του σάν παραλυμένα.

— Θεέ μου, κάνε τό θαύμα σου! λέει πνιχτά και τά χείλια του άναδέουνται στεγνά...

Άν είχε λίγο νερό! Νά, λέει, τό νερό κυλάει στό φαράγγια... Πάει στό μύλο.

Έκεί είναι τό πλατάμι με τόν κισό. Τό κυπαρίσι τώρα είναι άσάλευτο... Τραγούδια... Αύτά μένουν. Αύτά μένουν... Τραγούδια, παραμύθια... Άκούει τό σκυλί νά γαυγίζει, άπό τό τζάμι τού γραφείου άντιφεγγίζει ό Ήλιος.

Θέλει νά τούς φωνάξει... Τά βόλια

ΔΥΟ ΕΧΘΡΟΙ ΦΙΛΙΩΝΟΥΝ

Τό κεφάλαιο «Δυό έχθροι φιλιώνουν» είναι άπό τό Γ' μέρος των «Άρματωμένων». Μιά όμάδα φαντάρων, με δυό άπό τούς ήρωες τού μυθιστοήματος, τόν Θεοφίλη και τόν Βασίλη, βρίσκονται μέσα στό χιόνια της Τρεπεσίνας. Ό Βασίλης είναι ό χαρακτηριστικός τύπος τού έξυπνου, τού θυμόσοφου χωριάτη. Κι' ό Θεοφίλης ένα άμούστακο παλληκάρι, καλομαθημένο, άπό ελληνική οικογένεια της Αιγύπτου.

Μέσα στό μνήματα άπό χιόνι, άκίνητοι, έξουθενωμένοι, δοκιμάζουν οί φαντάροι τό μαρτύριο της δίψας. Όντας ύποχρεωμένοι νά πίνουν λυωμένο χιόνι, πάσχουν άπό δυσεντερία, βασανίζονται κι' όραματίζονται όλοένα νά πιούν νερό, πού νά κυλάει άπό αλάκια...

Ο ΗΛΙΟΣ έσκυβε περίεργος νά κυττάσει τό άσπρο φώς, πού άνάδινε τό χιονισμένο βουνό, κυλώντας δόλογο με μιά άν ελική πυκνότητα. Τό πρωινό έμοιαζε πολική μέρα. Ό ούρανος είχε γαλάζιες στραφερές λίμνες, όπου ταξίδευαν ήπλά τά σκόρπια σύγνεφα. Καράβια, πού άνεβαίνουν άπό την άμφίβουλη, τη λησιμονημένη χώρα των όνειρων...

Όταν οί φωτεινές λίμνες στάθηκαν πάνω άπό τούς τάφους, έφεραν μαζί τους ξεστερούς πέπλους, πού απλώνονταν παντού, ένώ τό χιόνι άχνεζε, γύρω ή χιονοδαρμένη γής ξυπνούσε, μέσα σέ πρωτόγονους, φωτεινούς κυματισμούς, γαλανά αναλαδίσματα, πού ύψώνονταν... Και πλατύνανε τόσο πολύ τό βουνό. Τά διάσελα έστρωναν άπλόχωρα τις μεγάλες καμπύλες τους, οί κορφές άποχτούσαν τό ύψος τους, τά φαράγγια κατηφόριζαν άνεμπόδιστα ως τά νερά — λαμπυριστές ραβδώσεις, μόνιμες, κάτω στό ριζά, άνάμεσα άπό τεφρά βράχια με γυμνές άσφακιές, άνήσυχα, ξεμαλλιασμένα άρκουδόβατα, άπήγανο και δελονωτά κέδρα. Κάτι ορθόστηθα βράχια πρόβαλλαν, όπως οί ρημαγμένοι πύργοι πού κρατάνε, κλεισμένες παντοεινά στό βάθι τους, τις άνεξχνιάστες, μυστηριακές ψυχές τού τύπου.

Στά μακρονά χωράφια λαμποκοπούσανε οί πέτρες, κομμάτια άπό στέρεο φώς, ριγμένα μ' άπλόχωριά στό σκούρα χρώμα. Στις φυλλωσιές των δέντρων, στήλες παιχνιδάτες προσεύχονται, πρσίνοι ό μνοι. Κόσμοι πολλοί κι' αυτόνομοι κάτω άπό τό μοναδικό κόσμο τού Ήλιου.

Ήθε, ωστόσο, ξαφνικά τούτο τό ζωντανό ήλιοφώς, σάν ένας σπαρταριστός πειρασμός, πού κεντούσε μέσα στόν εύρύχωρο κάμπο τ' ούρανο τόν άβάσταχτο καιψό τού χρέους. Γιατί τό χιόνι είναι πολύ πιδ παγερό κάτω άπό τό χειμωνιάτικο Ήλιο. Θαρρεί κανείς πώς θαμπίζει τό μάτι τού Ήλιου κι' ή ζεστασιά είναι όπως οί κρυάδεροι ίσκιος, πού ακολουθούν μέσα στό φεγγαρόφατο ένα φάντασμα...

Άν ήτανε, λέει, βολετό νά πατήσουνε στέρεη γής, πού κουνούνιζει, νά στεγνώξουνε τά μουσκεμένα τους κόκκαλα, νά τρίψουνε νερό τό πετό τους, ν' άνάψουνε άκόμα φωτιά, άν ήτανε τρόπος νά βυθιστούνε ολάκαιροι μέσα στις άγνές φλόγες και νά νοιώσουνε φλογάτο τό αίμα τους νά τούς ξαναμιλήσει τη γνώση, σιγαλή γλώσσα της γερωσύνης και της ζωής. Κι' όλα τούτα τά βρίσκει κανείς χίλια μέτρα πιδ κάτω άπό τις θέσεις τους. Ί-

Α. ΤΑΣΟΥ: Άλβανία.

τά λαιμπουριστά ματια, που έφαγαν στο-
χο, γίνονται ένα με το φως και χάνουν-
ται. Ξανά οι τάρτοι αδειάζουν. Δεν ή-
πάχει φόβος από τους δλμους. "Αν
είναι νά τους χτυπήσουν, θα τους βρο-
ν, όπου κι' αν κρυφτούνε.

Ο Θεοφίλης, κι' ο Βασιλᾶς, πεσμέ-
νοι κατάρα, κούταγαν την λαγκαδιά,
που ανοίγονταν ανάμεσα στα δυο χιονι-
σμένα κορφοβούνια και κατηφόριζε στο
ποτάμι. Εκεί κοντά είναι ένα χωριό με
είκοσι σπίτια. "Ενα, πιο ψηλά από τ' άλ-
λα, έχει κεραμιδιένια σκεπή, που δείχνει
σάν ένα στρώμα από αίμα. Στο αντικου-
νὸ ὕψωμα, κάπου εξακόσια μέτρα, είναι
ὁ ἐξθός.

— Νά, κούταξε! Έλεγε ὁ Θεοφίλης.
Προχωρείς κάπου διακόσια μέτρα, έχει
πὺ εἶναι διασκοποὶ, στρίβεις ἀριστερὰ
κι' ἔρχεσαι ἀκριβῶς κάτω ἀπ' τὸν γκρεμό.
Πενήντα μέτρα ὕστερα ἔχει νερό. Τὸ
κλέπεις;

Κ' ἔδειχνε μὲ τὸ χέρι του.

— "Ὀχι, δὲν τὸ βλέπω!

— Γιὰ πρόσεξε, πὺ εἶναι τὸ χιόνι αἰ-
λακωμένο; Εκεί ἀνάμεσα τρέχει νερό ἀ-
ληθινό...

— "Ἰσως νᾶναι τὸ χιόνι.

— "Ὀχι, σοὺ λέω. Μισὴ ὥρα κούταω.
Εἶναι ἀνὰδρα. Ἄλλως τε, τὸ χιόνι δὲ
λύνει μὲ τέτοιο ψευτοῦλιο τοῦ Φλεβᾶ-
ρη.

— Δὲν ξέρω, ἀδερφέ μου ἀπὸ χιόνι.
"Αν ἦτανε χωράφια, νὰ σοὺ πῶ ἀπὸ
μισὴ μέρα δρόμο, πὺ εἶναι πηγὰδι. "Ε-
δὼ τὰ χάνω. Ἀληθινὰ, λὲς νᾶναι νερό;

— Γιὰ κούταξε τώρα, πὺ γυαλίζει.
Μιά ἀσημένια κλωστή ἀνάμεσα στὰ χιό-
νια, πὺ κάτω γίνεται πλατεία, ἡ λαγ-
καδιά μαζεύει τὰ νερά, τὰ περνάει ἀνά-
μεσα ἀπὸ τὸ χωριὸ καὶ τὰ ρίχνει στὸ πο-
τάμι.

— "Αν ἦτανε ἐκεῖ τὸ σπίτι σου, θὰ
πήγαινες; ῥώτησε ὁ Θεοφίλης.

— Καὶ θέλει ῥώτημα;

Κάποιος Ἱταλὸς φάνηκε νὰ σοῦρνεται,
προβάλλοντας ἀπὸ μιά σπηλιά. Στάθηκε
κάμποσο ἀκίνητος, κούταζοντας πρὸς τὸ
βουνό.

— Δὲν κάνει νὰ μᾶς ἰδεῖ. Κρόψου!
Χώρισαν τὸ χιόνι καὶ, σιμῶνοντας ξα-
νὰ στὸν γκρεμό, πᾶσιζαν, ὅσο μπορούσαν,
νὰ μὴ γίνουν ἀντιληπτοί.

— Βορέ, τὸν ἄτιμο! Μιά χειροβομβίδα
καὶ πᾶρ' τὸν κάτω τὸν Ἱταλό! εἶπε ὁ
Βασιλᾶς.

"Εἶπε, ἔπινε, δὲν ἔλεγε νὰ σηκώσει τὸ
κεφάλι του. "Επειτα, ἀφ' οὗ μισοκύνταξε
τὸ βουνό, ἔβγαλε τὸ παγούρι του καὶ τὸ
ἔβαλε μέσα στὸ αἶμα.

— Στάσου, ἔχω μιά χειροβομβίδα...
Κάνουμε τὸ αὐτίο; Σοὺ τὸν πετυχαίνω
τὸ φίλο. Πόση ἀπόσταση εἶναι ἀπ' ἐ-
δὼ ὁλόγρια; Πιάνει τὰ σαράντα μέτρα;

— Μωρέ, δὲν εἶσαι στὰ καλά σου...
Σοβαρὰ τὸ λὲς;

Ο Βασιλᾶς χαμογέλασε:

— "Ὀχι, ντέ, σὲ δοκίμασα. Ἀμ' τὶ
διόλο, γίνεται νὰ σκοτώσουμε, στὰ κα-
λὰ καθόμμενα, ἕνα φαντάρο, πὺ θέλει
νὰ πιεῖ νερό;

— Μωρέ, λύσσα ἔχει... Γιὰ ἰδὲς τονά,

Ξαναπίνει. Θεέ μου, ἂν εἶχα μιά γουλιὰ
νερό, ὅσο νὰ μουσκέψω τὴ γλώσσα μου.
Μὰ τὴν ἀλήθεια, θάδιναν ἕνα δάχτυλο...
Γιὰ ἕνα παγούρι, ἕνα χέρι...

— "Ὀχι, λέω, πὺς νὰ σκοτωθεῖς μὲ
τὸν καὶμὸ τοῦ νεροῦ, καλύτερα νᾶναι
σάν ἀσὶ ἡ κοιλιά σου, διαμαρτυρήθηκε
ζωηρὰ ὁ Θεοφίλης.

— "Αν πρέπει νὰ διαλέξεις, βέβαια ἔ-
χεις δίκιο.

Ο Ἱταλὸς γύριζε μὲ λιγώτερη προφύ-
λαξη. Σουρνότανε δυὸ μέτρα καὶ πήδα-
γε δέκα. Κάθε πὺ ἔπεφτε, κούταγε φο-
βισμένος τὸ βουνό, ὕστερα ἔπαιρνε κουρά-
γιο καὶ προχωροῦσε, ὅσπου χάθηκε στὴ
σπηλιά.

— Λοιπόν, Βασιλᾶ, θὰ μὲ βοηθοῦσε,
ἂν σοὺ ζήτησω μιά χάρη;

— Νὰ τὴν ἀκούσουμε πρῶτα καὶ βλέ-
πουμε...

Καὶ τοῦ ξήγησε τὸ σχέδιό του. Ο Βα-
σιλᾶς τὸν ἄκουε δισταχτικά, ἀδιάφορα.
γιὰ νὰ τὸν ἀποπάρει.

— "Ὀχι, κληρωτέ, βγάλε ἀπ' τὸ μυα-
λό σου, πὺς θὰ σοὺ δώσω πιστόλι. "Αν
πὲ τσακώσουν, πᾶει τὸ πιστόλι. Δὲν τὸ ἔ-
χω γιὰ χάσιμο...

Ο Θεοφίλης ἀγρίωνε. Κουττάζοντας
τὸν κατόματα, εἶπε ἀπειλητικά:

— Αὐτὸ θὰ τὸ θυμάμαι. "Ἰσως καμιά
φορὰ μὲ χρειαστεῖς. Ἀνθρώποι εἴμαστε...

— "Ὀχι, εἶσαι παιδί! εἶπε, γελώντας ὁ
Βασιλᾶς.

— Βορέ, δὲ μὲ παρατᾶς τώρα μὲ τίς
ἐξυπνάδες σου;

— Καλύτερα νὰ κόψω τὸ χέρι μου,
παρὰ νὰ σοὺ δώσω πιστόλι ἐγώ... Νὰ τὸ
χωρέσει αὐτὸ τὸ μωρουδίστικο τὸ μυαλό
σου!

Ο Θεοφίλης σάπασε, κούταζοντας τὴν
ἀσημένια γραμμὴ τοῦ πραγματικοῦ νεροῦ.
"Ὑστερα ἀπὸ λίγο, εἶπε:

— Ὁραῖα, ἔχεις δίκιο. Εἶναι τρέλλα
αὐτὸ πὺς πέρασε ἀπ' τὸ μυαλό μου.

— Δόξα σοὶ ὁ Θεός, πὺ τὸ κατάλαβε!
ἔκανε μὲ ἱκανοποίησιν ὁ Βασιλᾶς καὶ,
δείχνοντας τὴ σφαῖρα, εἶπε:

— Αἶ, κληρωτέ, τί σοὺ λέει; Γιὰ ἰδὲς
ὁ σταυρὸς πάνω ἀπὸ τὴν καρδιά...

— Ἐν τάξει... Γιατί σοὺ καρφώθηκε.
ὡστόσο, αὐτὴ ἡ μανία;

— Τώρα, πὺ τέλειωσε θὰ στὸ πῶ:
Λέω πὺς θὰ μοῦ φέρει γούρι αὐτὴ ἡ

οραῖρα. Ἐσὺ γιατί δὲ σκίζεις τὰ γραμμα-
τα τοῦ κοριτσιού;

— "Αν εἶναι ἔτσι, ἔχεις δίκιο.

— Ἐλεγα, σάν ἔχω τὴ σφαῖρα μέσα

στὴν τσέπη μου, εἶναι κάτι. Ἐδοῦναι τοῦ
Σατανᾶ. Χτὲς ἤμουναι σίγουρος πὺς ἦρθε
ἡ ὥρα μου... Σήμερα ὁμῶς...

— "Ἰσως πὺ φάνηκε "Ἠλιος...

— "Ὀχι δὲν εἶναι αὐτό! ἔκανε βιαστικά ὁ
Βασιλᾶς κι' ἀνέμισε τὸ χέρι του, λὲς κάτι
πὺ πολὺ ἤθελε νὰ ξεμολογηθεῖ. Γέλασε
ὕστερα τρυφερὰ καὶ χτύπησε τὸ σύντροφό
του στὴν πλάτη.

— Εἴπαμε τὸ σχέδιό σου εἶναι τρέλ-
λα, τριανταδὺ ὥρες μᾶς ἔμειναν!

— Πᾶει, σὲ κοροῖδεψα! Ὅτε λόγος νὰ
γίνεται! παραδέχτηκε ὁ Θεοφίλης, κούτα-
ζοντας τὸ νερό, πὺ κυλοῦσε ἀνάμεσα στὰ
χιόνια.

"Ὅταν ἄρχισε νὰ σουρνοῦναι, ὁ Θεο-
φίλης προχώρησε τάχατες ἀδιάφορος.

Εἶχε τὰ χέρια στὴς τσέπες του, σφυρίζον-
τας ὁλοένα. Σάν ἕνα σπουργίτι, πὺ ψά-
χνει ψίχουλα μέσα στὸ χιόνι. Στάθηκε
νὰ κούταξει τὴ λαγκαδιά. Τίποτε δὲν ἀκού-
τανε. Οἱ δλμοὶ σταμάτησαν ἐδῶ καὶ μισή
ὥρα. "Ἦτανε περασμένη ἡ ὥρα τοῦ θρο-
νικοῦ συστοιτίου. Τίποτε ἔξω ἀπὸ τὸ πατη-
μένο χιόνι. Δὲν εἶχε στὴ σκέψη του παρὰ
τὸ νερό, πὺ τὸ ἔβλεπε ὅλη μέρα ἀσημι-
μένο μέσα στὸν "Ἠλιο. Ξέρεῖ πὺ ἀκριβῶς
πέφτει. "Ἐχει κονοῖσει μὲ κάθε λεπτομέ-
ρεια πὺ θὰ νὰ περάσει, λὲς νᾶχει ὑπολογί-
σει τὰ βήματά του. Χύμηξε πρὸς τὰ κάτω,
κατρακυλώντας. Σάν ἔφτασε στὰ ριζὰ τοῦ
γκρεμοῦ, στάθηκε. "Ἀρχισε νὰ σοῦρνεται.

Λίγο ἀκόμα καὶ θὰ φτάσει τὸ μικρὸ αἶμα.
"Εκεί τὸ χιόνι ἦτανε σιαμμένο ἀπὸ τὸ νε-
ρό, πὺ ἀχολογοῦσε. Δὲν εἶχε παρὰ νὰ
κάνει τὸ τελευταῖο σάλλτο. Σηκώθηκε καὶ
ξαφνικά εἶδε μπροστά του νὰ στέκεται
ἕνας Ἱταλὸς φαντάρος. Δὲ χρειάζονταν νὰ
σκεφτεῖ. Χύμηξε νὰ τὸν ἀδράξει ἀπ' τὸ
λαϊμό. Ο ἄλλος, ξεφεύγοντας, τὸν ἀναπο-
δογύρισε καὶ τὸν χτύπησε μὲ τὸ κεφάλι
του. Τὰ πρόσωπά τους, δυὸ ξεμαλλιασμέ-
νες ἄγριες μάλες, ὅλο μῖσος...

Ἀνασκήκωναν τὰ πόδια τους, ἔπαιρναν
δύναμη καὶ τινάζονταν, μουθούνηζαν πι-
χτά, σοῦρνονταν. Καὶ παλεύοντας κατρα-
κυλούσανε. Ο καθένας κρατοῦσε σφιχτὰ
τὰ χέρια τοῦ ἀλλοῦ, μὴν τυχόν καὶ
σφιχτοδεθῶνε στὸ λαϊμό του. Πῶς δυὸ
λυσσασμένα σκυλιὰ μπλέκονται σ' ἕνα
κουβάρι ἀπὸ νεῦρα τυφλῆς ὀργῆς, ἔτσι
κι' οἱ δυὸ φαντάροι μάχονταν, χωρὶς νὰ φο-
νάζουν. Μποροῦσε τότες νὰ τοὺς ἀκού-
σουνε κι' ἀπ' τίς δυὸ μεριεὶς κι' ἴσως νὰ
μὴ γλυτώσουνε, ἂν βαρέοντανε μᾶζι οἱ σύν-
τροφοὶ τους.

Κάποτε ἔμειναν ἀναπλησιασμένοι, μὲ
τὰ κουρασμένα χέρια μπρὸς στὰ στήθεια
τους. Κουτάχτηκαν ὅσπου μὲρσε τὸ πρό-
σωπό τους καὶ χαμογέλασαν. Τὰ χέρια λύ-
θηκαν, ἀνακάθισαν κι' ἔδειχναν μὲ νοήμα-
τα πὺς δὲν εἶχαν μᾶζι τους πιστόλια. Τὸ
λοιπόν, δὲν ἔπαιρνε πᾶς κίνδυνος γιὰ κα-
νένα.

— Ἦρθε γιὰ νερό! μίλησε ἱταλικά ὁ
Θεοφίλης...

— Κι' ἐγὼ τὸ ἴδιο! ἀποκρίθηκε ὁ Ἱτα-
λός.

"Ἐσκυψαν στὸ αἶμα, ὅπου εἶχαν
φτάσει κουβαριασμένοι κι' ἐκεῖ ὁ ἕνας
πλάι στὸν ἄλλον, ἔπιναν, ὅπως οἱ γκαμψή-
λες, ὕστερα ἀπὸ μέρες πορὰ μέσα στὴν

ξηρὰ. Τὰ πρόσωπά τους τρεμόδυναν
μέσα στὸ νερό, μουντὰ μέσα στὸ λυκόφως.

— Μὲ λένε Θεοφίλη!

— Καὶ μένα Ἀλφρέντο!

Ο Ἀλφρέντο ἦτανε λιγάκι χοντρός,
μὲ ζωηρὰ, παιδιάστικα μάτια, πὺ χαμο-
γελοῦσαν.

— Ἦρθε καὶ τὸ πρῶτὸ κανχήθηκε ὁ
Ἀλφρέντο.

— Σὲ εἶδα ἀπὸ τὸ βουνό! ἔκανε ἐμπι-
στευτικά ὁ Θεοφίλης.

— Μιά χειροβομβίδα φτάνει ὡς ἐδῶ
ἀπὸ τίς θέσεις σας!

— Ἀκριβῶς ὅσο χρειάζεται...

— Τώρα πρέπει νὰ φύγω! εἶπε ὁ Θεο-
φίλης, ἀφ' οὗ γέμισε τὸ παγούρι του. Ἀν-
τί τὸν Ἀλφρέντο.

— Ἀντίο, Θεοφίλη...

Καὶ χώρισαν... Λίγα μέτρα ὕστερα στά-
θηκαν κι' οἱ δυὸ καὶ ξανακούτταχτηκαν.
Δὲν ἔχουνε παρὰ διακόσια μέτρα ὁ καθέ-
νας γιὰ νὰ ξαναγίνονε ἀντίπαλοι. Στὴ
μέση ὁ ἕνας ἀντίκρυ στὸν ἄλλο, μ' ἕνα
τουφέκι στὸ χέρι, δουλεύονε ἀναγκαστι-
κὰ κάτω ἀπὸ τὸν ἴδιο νόμο: Ποιὺς νὰ
προσκοποῦναι τὸν ἄλλο, λὲς ὁ κόσμος
εἶναι τόσο μικρός, πὺ δὲν τοὺς χωρεῖ
νὰ ζήσουνε σὰ σύντροφοι. Αὐτὸς δὲν ἦρθε,
ὡστόσο, νὰ πολεμήσει τὸν Ἀλφρέντο. Ο-
ταν ἔσκυψαν πλάι... πλάι νὰ πῶναι νερό
ἀπὸ τὸ ἴδιο αἶμα, ἔμοιαζαν δίδυμα
πλάσματα, μονάχα πὺ τοὺς εἶχε φορέσει
διαφορετικὲς στολὲς ἢ μᾶνα τους. Σί-
γουρα κι' ὁ Ἀλφρέντο δὲν ἦθε νὰ πολε-
μήσει προσωπικά τὸν Θεοφίλη. Κάποιοι
τὸν ἔστειλαν, χωρὶς νὰ τὸ θελήσει ὁ ἴ-
διος, τοῦ πῆραν τ' ὄνομα, τὴ μικρὴν ἱ-
στορία του, τὴν ἡλικία του, τὸν ἔκαναν
φαντάρο καὶ τὸν πρόσταξαν νὰ κουρσέψει
ἕνα ἔξοτο τόπο μὲ πλάσματα ὅλο μικρὰ
καὶ στήρηση.

Τώρα ἀρχίζει ὁ Θεοφίλης νὰ νοιώθει
γιὰ τὸν Ἀλφρέντο μὴν ἀπεριόριστη ἀγά-
πη, σὰ νὰ εἶναι δικός του σύντροφος σ'
ἕνα κοινὸ ἀγῶνα, σ' ἕνα ξεσκιδώμα τῶν
ἀνθρώπων, σὲ μιά προσπάσια τῆς ἡλικίας
του. Διάβολε, δὲν εἶναι τόσο μεγάλο ἔγ-
λημα νὰ εἶναι κανεὶς νέος. Κι' ὡστόσο,
αὐτὴ ἡ ἐποχὴ λὲς πὺς μονάχα ἕνα ἰδα-
νικό ἔχει: πὺς ν' ἀραιώνει τὸν πληθυ-
σμό τῆς ἀπὸ τοὺς νέους. "Α, κάποτε τοῦτο
τὸ κακὸ πρέπει νὰ πάρει ἕνα τέλος

Ο καθένας ὅποιασδήποτε χώρας πρέ-
πει νὰ μὴν τὸ ἐπιτρέψει ποτέ. Ο Ἀλ-
φρέντο ἔπρεπε νὰ γύριζε στὴν πατρίδα
του. "Εκεί θὰ εἶχε κάποια σοβαρὰ ἀποστο-
λή. Γιατί ὅμως δὲν τὴν καταλαβαίνει;
Ποιὺς ἀλλόκοτος μηχανισμὸς τοῦ ἀπα-
γόρευε νὰ σκέφτεται;

Γιατὶ νέκρωσε τόσο πρόωρα ἡ ψυχὴ του;
Θὰ τὴν ἀνακαλύψει τάχατες μέσα σὲ τοῦτο
τὸ μακελλεῖο, κάτω ἀπὸ τίς ὁμοίχρωμες
τροχιμμένες, πιταλισμένες στολὲς ἀπὸ τὴν
λάσπη τοῦ πολέμου; Ο Θεός νὰ βοηθήσει
τὸν Ἀλφρέντο, κάθε σύντροφό του, ν' ἀ-
γαπήσει τὴν πατρίδα του! Τότες δὲ θὰ
γινότανε σίγουρα αὐτὸς ὁ πόλεμος...

Ο Βασιλᾶς ἔλεγε καὶ ξανάλεγε πὺς ὁ
κληρωτὸς τοῦ χωροστάει τὴ ζωὴ.

— "Αν τυχόν σοῦδιναν πιστόλι, θὰ
σὲ χάνανε κι' ὅλας. Ξέρω γώ... "Ἐχω τρία
παιδιά. Δὲν πρέπει νὰ τοὺς δίνεις παιχνί-
δια ἐπικίνδυνα!

Καὶ γελοῦσε εὐτυχισμένος.
ΛΟΤΚΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ

ΟΝΕΙΡΑ ΓΛΥΚΑ!

Δέκα συμβουλές για ν'ἀ- ποφεύγετε τούς ἐφιάλτες

Ο ἑφιάλτες, βέβαια, δὲν εἶναι
εὐχάριστοι: "Αγρία θηρία
σὰς κυνηγᾶνε, κατρακυλᾶτε σὲ
ἀπύθμενα βάραθρα, βρυκόλακες
σὰς πίνουν τὸ αἷμα — καὶ τί δὲν
μπορεῖτε νὰ πάθετε μέσα σὲ μιά
νύχτα! Κρύος ἰδρώτας σὰς περι-
λούζει, ξυπνᾶτε ἀλαφιασμένοι...

Ἀλλὰ δὲν ξέρετε ὅτι τὰ ὄνειρά
σας, καὶ πρὸ πάντων οἱ ἐφιάλτες,
ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν κατάσταση
τῆς ὑγείας σας! Κάποτε οἱ ὄνει-
ροκρίτες λένε τὴν ἀλήθεια...

★ "Αν ὄνειρευθεῖτε ὅτι ἕνας σα-
δοτὴς ἐγκληματίας σὰς σφίγγει
τὸ λαϊμό γιὰ νὰ σὰς πνίξει, πᾶ-
σχετε χωρὶς ἄλλο ἀπὸ ὑπέρταση.

★ "Αν ὄνειρευθεῖτε ὅτι κατρακυ-
λᾶτε σὲ βάραθρα, τὸ πεπτικό σας
σύστημα δὲν λειτουργεῖ καλὰ.
Προσέξτε μήπως ἔχετε ἔλκος.

★ "Αν εἰσθε κλεισμένος σὲ μιά
στενὴ φυλακή: Προσέξτε τὴν καρ-
διά σας!

★ "Ενα φίδι ἢ ἕνα σκυλὶ σὰς

δαγκώνει τὸ πόδι: Κάτι κακὸ συμ-
βαίνει στὸ κυκλοφορικό σας σύ-
στημα.

★ Βλέπετε ὅτι πνιγόσαστε σ' ἕνα
ποτάμι ἢ στὴ θάλασσα; Οἱ πνεύ-
μονές σας κινδυνεύουν.

★ "Ὀνειρεύσαστε κηδεῖες; Πά-
σχετε ἴσως ἀπὸ ὑπερκόπωση καὶ
ὑπόταση.

★ Σὰς κυνηγᾶνε οἱ ληστὲς ἢ τὰ
θηρία; ἔχετε προδιάθεση στοὺς
ρευματισμούς.

★ Γιὰ τὰ παιδιά, γενικά, οἱ ἐ-
φιάλτες μπορεῖ νὰ σημαίνουν ὑ-
περκόπωση ἀπὸ τὸ σχολεῖο ἢ ἐν-
τερικά παράσιτα...

Ἀλλὰ πολλοὶ ἐφιάλτες ἔχουν
πολὺ ἀπλούστερα αἰτία: Λίγη κού-
ραση, ἕνα βαρὺ γέυμα, μερικές
στενοχώριες. Μπορεῖτε νὰ τοὺς ἀ-
ποφύγετε, ἂν ἐφορμόσετε αὐτὲς τίς
δέκα συμβουλές:

★

1. Ἐλᾶ φρὸ δειπνῶ:
Συχνὰ ἡ κακὴ χώνευση προκαλεῖ
ἐφιάλτες τῆς νύχτας. Ἀποφεύγετε νὰ
παραφορτώνετε τὸ στομάχι σας τὸ
βράδυ. Μιά σούπα, ἕνα γιουσούρι,
λίγο ψητὸ κρέας, εἶναι ὑπεράρκετὰ
γιὰ τὸ δείπνο. Μὴν τρώτε ψωμί
τὸ βράδυ. "Αν πίνετε κρασί στὸ
τραπέζι, ἀλαφρώστε το μὲ λίγο
νερό.

2. Καθάρτε ἀέρας:
Ἀερίστε τὸ ὑποδομάτιό λίγο
πρὸ τοῦ κοιμηθεῖτε καὶ ἂν δὲν σὰς
πεϊράξει ἀφήστε τὸ παράθυρο μι-
σάνοιχτο. Τὸ διοξείδιο τοῦ ἁν-
θεακοῦ δηλητηριάζει τὸ γευτικό σας
σύστημα καὶ προκαλεῖ ἐφιάλτες. Τὰ
χρώματα πὺ σὰς περιβάλλουν ἔ-
χουν ἐπίσης τὴ σημασία τους.
Προτιμᾶτε τίς πολὺ ανοιχτὲς ἀπο-
χρώσεις γιὰ τοὺς τοίχους τοῦ ὑ-
ποδοματίου. Οἱ πυτζάμες εἶναι
μιά πολὺ κακὴ ἐφεύρεση: Πετᾶτε
τις ἂν σὰς ἐνοχλοῦν, ιδιαίτερα τὸ

παντελόνι.

3. Μοῦ σικὴ καὶ βί-
6 λ ί ο: Συχνὰ τὰ ὄνειρά σας
ἐπηρεάζονται ἀπὸ τίς φροντίδες
τῆς ἡμέρας. Τὸ βράδυ προσπαθή-
στε νὰ ξεχάσετε. Ἀκούστε λίγη
μουσικὴ πὺ ἀγαπᾶτε, διαβάστε
ἕνα καλὸ βιβλίο.

4. Γ ᾶ λ α κ α ἰ τ σ ὁ -
φ λ ι α: Πίνετε ἕνα ποτήρι γάλα
πρὸ τοῦ κοιμηθεῖτε, κατὰ προτίμη-
ση ἀποβουτυρωμένο, γιατί εἶναι
πιο εὐπεπτο. Συγχρόνως, κατα-
πιήτε μισὸ κουταλάκι κογιόρτο-
ποιημένο τσάφι αὐγού.

5. Λ ο υ τ ρ ὸ μ ἔ τ ῖ λ ι ο:

"Αν ἡ ἡμέρα ὑπῆρξε κουραστική
γιὰ σὰς, δύσκολα θ' ἀποφύγετε
τούς ἐφιάλτες! Γιὰ ν' ἀναπαύσετε
τὸ νευρικό σας σύστημα, ἕνα πολὺ
ζεστὸ λουτρό πρὶν ἀπὸ τὸν ὕπνο
εἶναι ὅ,τι πρέπει. Ρίξτε καὶ λίγα
ἄνθη φλαμουριάς (τίλιο) μέσα στὸ
νερό. Μείντε δέκα λεπτὰ στὸ
μπάνιο καὶ ἔσπαλτε ἀμέσως.

6. Ἀ ν θ ρ α κ α ς: Συχνὰ
τὰ κουρασμένα ἔντερα προκαλοῦν
ἐφιάλτες. Τὸ βράδυ, πρὸ τοῦ κοι-
μηθεῖτε, πάρτε ἕνα δισκίον ἀνθρα-
κος, πὺς μπορεῖτε ν' ἀγοράσετε
σ' ὅποιοδήποτε φαρμακεῖο. Ὁ ἀν-
θρακας καθαρίζει τὰ ἔντερα κι'
ἐξουδετερώνει τίς τοξίνες.

7. Κ ο μ π ρ ῆ σ ε ς σ τ ὸ
σ υ κ ῶ τ ῖ: Ἡ κακὴ λειτουργία
τοῦ ἥπατος προκαλεῖ ἐφιάλτες.
Μπορεῖτε νὰ τὸ ὑποδοθήσετε μ'
ἕνα πολὺ ἀπλό καὶ ἀκίνδυνο μέσο:

Βάλτε στὸ συκώτι σας (πὺ βρί-
σκεται δεξιά στὴ μέση) μιά κομ-
ματάκι βουτηγμένη σὲ ζεστὸ νερό
μὲ δέκα σταγόνες ἀπὸ βάμμα βερ-
βερίδας καὶ χελιδονίου (κοινότητα
φαρμακευτικὰ φυτὰ πὺ παλονται
στὰ φαρμακεία). "Αν τὸ συκώτι
σας εἶναι εὐαίσθητο, μὴν κοιμό-
σαστε στὸ δεξὶ πλευρό, ἀλλ' ἀνά-
σκελα.

8. Β α λ ε ρ ῖ ᾶ ν α: Πρὸ τοῦ
κοιμηθεῖτε πίνετε μισὸ φλυτζάνι
ζεστὸ χαμομήλι μὲ τρεῖς σταγόνες
βαλεριάνας.

9. Ν ε ρ ὸ κ α ἰ ζ ᾶ χ α ρ η:

"Αν σὰς ξυπνήσει τῆς νύχτας ἕνας
ἐφιάλτης, ἀνάψτε τὸ φῶς καὶ πιήτε
ἀργὰ ἕνα ποτήρι νερό μέσα στὸ
ὅποιο ἔχετε διαλύσει μιά κουταλιά
ξανθὴ ζάχαρη (ξανθὴ λέγεται ἡ μὴ
ραφινारीσμένη ζάχαρη, πὺ εἶναι
πλούσια σὲ βιταμίνες).

10. Μ ε τ ρ ῆ σ τ ε ὡ ς τ ὸ
ὁ κ τ ὶ: Μιά τελευταία συμβου-
λή... μαγικὴς φύσεως, γιὰ τὴν ὁ-
ποία δὲν ἐγγυόμαστε: Οἱ γιόγκη-
δες τῆς Ἰνδίας ἱσχυρίζονται πὺς
ὁ ἀριθμὸς ὁκτὼ ἔχει θαυματουργές
ιδιότητες καὶ φέρνει εὐχάριστα ὄ-
νειρα. Σκεφθεῖτε λοιπὸν τὸ ὁκτὼ
πρὸ τοῦ κοιμηθεῖτε. Μετρήστε ἀργὰ
ὡς τ

Η ΓΗ ΤΟΥ ΠΥΡΟΣ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛ. 36

σχοῦν στην ψυχή του ξένου το ἐφιαλτικὸ τοπίο, πὸν τὸ συνθέτουν ἡ ἐρημιά, οἱ βίαιοι κυματισμοὶ τῶν βουνῶν καὶ τὰ ἀνεμοδαρμένα δάση. Ἡ ἀντίθεση ἀνάμεσα στὴν Παταγονία καὶ τῇ Γῇ τοῦ Πυρὸς εἶναι πολὺ μεγάλη. Στὸ βορρᾶ, ἡ πᾶμπα δὲν ἔχει ἄλλο ὄριο ἀπὸ τὴ θάλασσα, πὸν τὴ γλύφει γύρω — γύρω. Στὸ νότο, ἡ κορδιλλιέρα τῶν Ἀνδεων, τσεκουρωμένη ἀγρία στὸν πορθμὸ τοῦ Μαγελάνου, συνεχίζει τὴ διαδρομὴ τῆς πάνω στὸ Μεγάλον Νησί, τινάζοντας σὰ ἕψη τὴν ἀλληλλοσχία τῶν παγωμένων κορυφῶν τῆς. Ἡ γύρω πᾶμπα, πὸν σὲ ὠρισμένες ζώνες ἡ ἀπλοχωρία τῆς ἀνεβοκατεβαίνει σὲ μικροὺς, ἐπιμήκεις λόφους, δὲν ἔχει ἄλλη χλωρίδα ἀπὸ τὸ χορτάρι. Τὸ πὸν σπάνιον πρᾶγμα σ' αὐτὴ, εἶναι τὸ δέντρο. Ποῦ καὶ πὸν μονάχα προβάλλουν μερικοὶ θάμνοι. Οἱ ἄνθρωποι, πὸν συναντᾷ κανεῖς, εἶναι ἐλάστοι. Ἀλλὰ τὰ πρόβατα εἶναι δόλοκληρες ἑκατοντάδες χιλιάδων. Οἱ βοσκοὶ τοὺς εἶναι πάντα πάνω σὲ ἄλογα, γιὰτὶ κανεῖς δὲν περσοπορεῖ σὲ τέτοιες ἀχανεῖς ἐκτάσεις, κ' ἀκολουθοῦνται ἀπὸ πολυάριθμα τσοπανόσκυλα. Δὲν ὀδηγοῦν τὰ πρόβατα στὶς «εἰστανόσις», — τὶς στάνες — παρὰ μόνον μὴ φορὰ τὸ χρόνο, γιὰ νὰ τοὺς κόψουν τὸ μαλλί. Αὐτὸ γίνεται τὸ Δεκέμβριον καὶ τὸ Γενάριον, δηλαδὴ στὴν καρδιά τοῦ καλοκαιριοῦ.

Ἀρχικά, οἱ κτηνοτρόφοι τῆς Γῆς τοῦ Πυρὸς δὲν ἐνδιαφέρονταν παρὰ μόνον γιὰ τὸ μαλλί. Ἀλλὰ ἀργότερα, οἱ ἐπιστιστικὲς ἀνάγκες τῆς Εὐρώπης, ἔκαναν τοὺς «εἰστανόσις» νὰ θυσιάζουν ἕνα μέρος τῶν κοπαδιῶν τους. Κάθε καλοκαίρι, τὰ πλοῖα — ψυγεῖα, πὸν ἀράζουν στὴν ἄκρη τοῦ πορθμοῦ, σφάζουν κ' ἀποθηκεύουν κάπου 200 χιλιάδες πρόβατα τῆς Παταγονίας καὶ τῆς Γῆς τοῦ Πυρὸς. Αὐτὰ τὰ πρόβατα εἶναι τὰ μόνον πὸν δὲν πεθαίνουν ἀπὸ φυσικὸ θάνατο!

★

Οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἀκόμα λιγώτεροι στὶς ἀγριες πλαγιές τῆς κορδιλλιέρας, ὅπου ἀκόμα κ' οἱ ἰθαγενεῖς ἀπέφυγαν νὰ ξανοίγονται. Ὑπάρχουν μονάχα μερικὰ «εἰστανόσις» στὶς πὸν ἡμέρες ἀπὸ τὶς ἐκεῖ κοιλάδες, καθὼς καὶ λίγα προιονιστήρια στὶς ὄχθες τῶν ὠρίων. Οἱ ὀρεινὸς ὄγκος συνθλίβει σχεδὸν δόλοκληρὴ τὴ νότια περιοχὴ τοῦ νησιοῦ, κάτω ἀπὸ τὸν γρανίτη του, καταλήγοντας ἀπὸτομα, πρὸς τὴ θάλασσα, μὲ τὸν γαλαξωπὸ καταρράχτη τῶν παγετῶν του. Ἀλλὰ ἐκεῖ ἀκριβῶς, τὰ δέντρα παίρνουν τὴν ἐκδίκησίν τους. Ἐνῶ σπινδύλουν στὴν πᾶμπα, σχηματίζουν στὰ πλευρὰ τῆς κορδιλλιέρας καὶ στὰ ἀρχαῖα νησιά τοῦ ἀρχιπελάγους καταπληκτικὰ δάση. Παντοῦ ὅπου οἱ οἴζεις μποροῦν νὰ βροῦν δίοδο ἀνάμεσα στὴν πέτρα, ὠρῶνται οἱ ἀνταρτικτοὶ ὀξέες. Ἡ ζωὴ αὐτῶν τῶν δέντρων, σὲ λιγοστὸ χῶμα καὶ μέσα στὴ μανία τῶν ἀνέμων, εἶναι μὴ ἀπερίγραπτη ἐποποιία, ἕνας ἀγῶνας ἀπεγνωσμένος, πὸν οἱ δραματικὲς φάσεις του εἶναι ἀποτυπωμένες στοὺς σπασμένους κορμούς καὶ στὸ ἀναμάλλισμα τῶν κλάδων.

Τὰ δάση αὐτὰ, ὅμως, δὲν παλαίουν μόνον μετὰ τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως γιὰ

νὰ ἐπιδιώσουν. Πρῶτα οἱ ἰθαγενεῖς κ' ἔστερα οἱ λευκοὶ ἔχουν παραδώσει ἀνιπολόγιστες ἐκτάσεις στὴ φωτιά. Διέσχισα ἐπὶ δόλοκληρες μέρες δάση πὸν εἶχαν ἐρημαχθεῖ ἀπὸ τὴ φωτιά. Ἐκεῖνοι πὸν τὴν εἶχαν προκαλέσει, πίστευαν ὅτι θὰ ἐξασφάλιζαν γιὰ τὰ κοπάδια τους πλοῖο χορτάρι. Τὸ πέρασμα μέσα ἀπ' αὐτὰ τὰ καμμένα ἀπέραντα δάση θυμίζει τὴν κόλαση τοῦ Δάντη. Οἱ κορμοὶ πὸν ἀπομένουν, νομίζει κανεῖς ὅτι εἶναι ψυχρὲς πὸν βασανίστηκαν ἀπὸ τοὺς δαίμονες μέσα στὶς φλόγες. Τὰ «ἐγκαύματα» αὐτὰ εἶναι διάσπαρτα σὲ ὅλο τὸ σῶμα τῆς Γῆς τοῦ Πυρὸς γύρω ἀπὸ τὴ ραχοκοκαλιά τῶν Ἀνδεων καὶ δίνουν ἔτσι μὴ ἀκόμα δικαιοδοσία στὴν ὀνομασία αὐτῆς τῆς περιοχῆς τοῦ κόσμου.

ΖΑΝ ΝΤΕΛΑΜΠΟΡΝΤ

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΠΛΟΥΣΙΑΣ ΚΥΡΙΑΣ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 20

Ἡ κυρία Γκάρνερ ἦρθε φέροντας τῆς μὴ σούπα ἐλαφριά, ἀλλὰ ἐκείνη ἄρχισε ἀμέσως τὶς ἐρωτήσεις, χωρὶς νὰ κυττάξει τὸ φαγητό.

— Πῶς βρέθηκα σ' αὐτὸ τὸ σπίτι; Ποιὸς ἔφερε δῶ;

— Κανένας, ἀγαπητή μου. Εἶναι τὸ σπίτι σου αὐτό. Ἐδῶ ἔζησες τοῦτα τὰ τελευταῖα 5 χρόνια.

— Ἐξῆσα ἐδῶ; Πέντε χρόνια; ἔκανε κεῖνη μὲ φρίκη.

— Βέβαια. Γιατί, Χανᾶ, κανεῖς τώρα πῶς δὲν θυμάσαι;

— Δὲν ἔζησα ποτὲ ἐδῶ... Δὲν σὰς εἶχα ξαναδεῖ ποτὲ πρὶν ἐσῶς... διαμαρτυρήθηκε ἡ κ. Ρῆμερ.

— Μὰ... καὶ βέβαια ἔζησες ἐδῶ, ἀγαπητή μου... Φταίει, ὅμως, ἡ ἀρρώστεια σου.

Σηκώθηκε καὶ τῆς ἔφερε μὴ φωτογραφία πὸν εἰδεινε 4 ἀνθρώπους: Ἐναν ψηλὸ ἄντρα μὴ γένεια, μὴ κονὴ γυναικούλα (τὴν ἴδια τὴν κυρία Γκάρνερ), ἕναν ἀκόμη ψηλὸ ἄντρα μὴ εὐχάριστη μορφή καὶ μὴ γυναικα μὴ ἀνοιχτάκι φρουστάνι καὶ μὴ ποδιά — τὸν ἑαυτὸ τῆς!

Ἡ κυρία Γκάρνερ τὴν ἄφησε μονάχη

Κ Ο Σ Μ Ο Σ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

Ἐγκυκλοπαίδειά

Ἐδδομαδιαία Ἐπιθεώρηση

Ἐπεύθυνος ἐκδότης

ΛΟΥΚΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ

Λεωφόρος Ἀγ. Φιλοθέης 24

ΦΙΛΟΘΕΗ — ΑΘΗΝΑΙ

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου

ΕΤΑΓΓ. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ

Ὁδὸς Μενεμένης 2

ΝΕΑ ΙΩΝΙΑ

Ἐμβάσματα καὶ ἐπιταγαὶ ἐπ' ὀνόματι Δουκῆ Ἀκρίτα, ὁδὸς Πατησίων 688'

τῆς μπροστὰ στὴ φωτογραφία κ' ἔφυγε. Ἡ κυρία Ρῆμερ, ἄρχισε νὰ τρώει μὴχανικὰ τὴ σούπα τῆς, μὴ σούπα παχειὰ καὶ ζεστὴ πὸν τῆς ἔκανε καλὸ. Τὸ μυαλό τῆς στριφογύριζε, γύρω ἀπὸ ἕνα σωρὸ ἐρωτηματιῶν: Ποιὸς ἦταν ὁ ἀρρώστος σ' αὐτὴ τὴν περίπτωσι — ἡ κυρία Γκάρνερ ἢ ἐκείνη ἡ ἴδια; Κάποια ἀπ' τῆς δυὸ ἔπρεπε νὰναι, σίγουρα. Ἀλλὰ ἐδῶ, ἔπρεπε κ' ὁ γιατρός!

— Εἴμαι ἡ Ἀμαλία Ρῆμερ, ἔλεγε μέσα τῆς μὴ πεποίθησι. Τὸ ξέρω καλὰ καὶ κανένας δὲν μπορεῖ νὰ μὴ γελάσει.

Καθὼς ἔβαζε τὸ ἄδειο πιάτο τῆς σούπας πάνω σὲ χαμηλὸ τραπέζι, τὸ μάτι τῆς, πῆρε μὴν ἐφημερίδα μὴ ἡμερομηνία 19 Ὀκτωβρίου.

Ποῖα μέρα εἶχε πᾶει σὲ γραφεῖο τοῦ κ. Παῖνη; Στὶς 15 ἢ στὶς 16 νομίζει. Τότε, θὰ πρέπει νὰταν ἀρρώστη κάπου τρεῖς μέρες τώρα...

— Αὐτὸς ὁ ἄθλιος ὁ γιατρός! εἶπε μέσα τῆς ἡ κυρία Ρῆμερ μὴ ἀγανάκτησι.

Θυμῆθηκε περιπτώσεις ἀμνησίας, πὸν οἱ ἄνθρωποι ἔχουν γιὰ καιρὸ τὴν ἀίσθησιν τοῦ χρόνου καὶ τοῦ χώρου πὸν ἔχουν ζήσει τὴν περασμένην ζωὴ τους. Σίγουρα κατὶ τέτοιο θὰ εἶχε συμβεῖ καὶ μὴ κεῖνην.

Πῆρε τὴν ἐφημερίδα κ' ἄρχισε νὰ διαβάσει τοὺς τίτλους — ὅταν, ξαφνικά, μὴ στήλη τράβηξε τὴν προσοχή τῆς.

Ἡ κυρία Ἀμπερ Ρῆμερ, χίμα τοῦ Ἀμπερ Ρῆμερ, μετεφέρθη χθὲς σὲ μέρος πὸν μένει μυστικὸ, γιὰ λόγους θεραπείας.

Τὶς δυὸ προηγούμενες ἡμέρες ἐπέμενε νὰ διακηρύσσει δημοσίᾳ, πῶς δὲν ἦταν ἐκείνη ἡ ἴδια, ἀλλὰ μὴ κάποια Χανᾶ Μουρ γάουζ πὸν ἐργαζόταν σὰν ὑπέρβητα σ' ἕνα σπίτι...

Χανᾶ Μουρζάουζ! Ὄστε, αὐτὸ εἶναι! φώναξε ἡ κυρία Ρῆμερ.

— Ἐκείνη εἶμαι ἐγὼ, καὶ ἐγὼ εἶμαι ἐκείνη! Διχασμός προσωπικότητος ὑποθέτω. Θὰ τὸ δοῦμε αὐτό! Ἀν ἐκεῖνος ὁ ὑποκριτὴς κύριος Π. Παῖνη μὴ ἔπαιξε κανένα παιχνίδι ἢ...

Καὶ ξαφνικά, τὰ μάτια τῆς ἔπσαν πάνω σ' ἕναν ἄλλο τίτλο τῆς ἐφημερίδος:

«Ὁ Δόκτωρ Κωνσταντῖν λέγει ὅτι... μπορεῖ νὰποδεῖξει τὴν ὑπαρξὴ τῆς ψυχῆς, μεταφέροντας τὴν ψυχὴ ἐνὸς ἀτόμου, ἀπ' τὸ δικὸ του σῶμα σ' ἕνα ἄλλο. Στὴν Ἀνατολή, εἶπε στὶς δηλώσεις του, ἐπέτυχε σ' ἕνα τέτοιο πείραμα τὸ ἀπολύτως. Ἐτοί, ἡ ψυχὴ τοῦ ὀπνωτισμένου σώματος Α, μετεφέρθη σὲ ὀπνωτισμένο σῶμα Β, καὶ ἀντιστρόφως. Ὅταν τὰ δυὸ ἄτομα ἐξύπνησαν, εἶχαν τὶς ἐξῆς ἀντιδράσεις:

Ὁ μὲν Α νόμιζε πῶς εἶναι ὁ Β, ὁ δὲ Β, πῶς εἶναι ὁ Α.

Γιὰ νὰ ἐπιτύχει ὅμως τὸ πείραμα, ἔπρεπε νὰ βρεῖ δυὸ ἄτομα μὴ μὴν ἀπὸλυτὴ σωματικὴ ὁμοιότητα. Αὐτὸ ἰδίως παρατηρεῖται στοὺς διδύμους, ἀλλὰ δυὸ ἄγνωστοι, μὴ διαφορετικὴ κοινωνικὴ θέσι, ἀλλὰ μὴ μὴ χαρακτηριστικὴ ὁμοιότητα στὴν κατασκευή, ἀνευρέθησαν καὶ θὰ ἐπιδείξουν τὴν ὁμοιότητα τῆς κατασκευῆς τους...

Ἡ κυρία Ρῆμερ πέταξε τὴν ἐφημερίδα ἔξω:

Ὁ ἀπατεώνας! Ὁ μαῦρος ἀπατεώνας!

Ἡ ΣΥΝΕΧΕΙΑ: Στὸ ἐπόμενο

(Μετ. Κ. ΜΗΤΡΟΠΟΤΑΟΥ)

Οἱ κατακτήσεις τῆς ἐπιστήμης

ΕΝΑ νέο συνθετικὸ φάρμακο κατὰ τοῦ καρκίνου, πὸν ὀνομάσθηκε «687», παρασκευάσθηκε ἀπὸ τὸν δρ. Κανέο Σακουράι, διευθυντὴ τοῦ χημειοθεραπευτικοῦ τμήματος τοῦ Φαρμακολογικοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Ἰαπωνίας. Ἡ ἀνακάλυψι ἀνακοινώθηκε σὲ Διεθνὲς Συνέδριο Καρκιнологίας τοῦ Τόκιο. Ὅπως καὶ πολλὰ ἄλλα ἀντικαρκινικὰ παρασκευάσματα, τὸ «687» ἔχει ὡς βασικὸ στοιχεῖο τὸ ἄζωτο. Ἀλλ' ἀπέναντι τῶν ἄλλων φαρμάκων, ἔχει τὸ τεράστιο πλεονέκτημα ὅτι καταστρέφει τὰ καρκινικὰ κύτταρα, ἐνῶ δὲν προκαλεῖ καμμιὰ βλάβη στὰ ὑγιὰ κύτταρα. Θεωρητικὰ, συνεπῶς τὸ «687» μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθεῖ σὲ πολλὰ μεγαλύτερες δόσεις. Ὅπως δὲποτε, ἐπιβάλλεται ἀκόμα νὰ εἴμαστε ἐπιφυλακτικοὶ ἀπέναντι τοῦ νέου φαρμάκου. Τὸ ὄνομα «687» δόθηκε σὲ φάρμακο, ἐπειδὴ ὁ δρ. Σακουράι χρειάσθηκε 687 πειράματα γιὰ νὰ πετύχει τὴν ἀνακάλυψιν του. Στὸ ἴδιο συνέδριο καρκιнологίας ἐξετάσθηκε τὸ ζήτημα τῶν ἀντικαρκινικῶν ἰδιοτήτων τοῦ γάλακτος. Ὁ Ἰάπων δρ. Χιραγιάμα ὑπεστήριξε ὅτι ὁ καρκίνος τοῦ στομάχου εἶναι σπάνιος στοὺς ἀνθρώπους πὸν πίνουν τακτικὰ γάλα. Ἀλλὰ μερικὸι ἄλλοι ἐπιστήμονες, παρετήρησαν ὅτι ὁ καρκίνος τοῦ στομάχου εἶναι ἐξ ἴσου σπάνιος στοὺς πληθυσμούς τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἀσίας πὸν καταναλώνουν ἐλάχιστο γάλα. Συνεπῶς, τὸ ζήτημα τῶν ἀντικαρκινικῶν ἰδιοτήτων τοῦ γάλακτος παραμένει ἀνοικτό.

★

ΕΝΑΣ ἀπὸ τοὺς διασημότερους καρκινολόγους τῆς Σουηδίας, ὁ καθηγητὴς Μπέριλ Μπιέρκλουντ, τοῦ Ἐργαστηρίου Ἐρευνῶν τῆς Στοκχόλμης, δήλωσε ὅτι «ἀργὰ ἢ γρήγορα» θ' ἀρχίσει νὰ χρησιμοποιοῦν τὸ νέο ἀντικαρκινικὸ ἐμβόλιο πὸν παρασκεύασε. Τὸ ἐμβόλιο αὐτὸ ἀπέδωσε καλὰ ἀποτελέσματα ἐπὶ ἀσθενῶν πὸν προσφέρθηκαν ἐθελοντικὰ γιὰ τὶς δοκιμές. Πρὸς τὸ παρόν, ἡ ἀνακάλυψι αὐτὴ πρέπει νὰ γίνῃ δεκτὴ μὴ μεγάλη ἐπιφυλακτικότητα. Τὸ ἐμβόλιο δορῆσκει ἀκόμα σὲ πειραματικὸ στάδιο. Παρασκευάζεται ἀπὸ οὐσίες πὸν ἐξάγονται ἀπὸ νεκρὰ καρκινικὰ κύτταρα καὶ ὄχι ἀπὸ ζῶντες, ὅσον ὁ ὑποθετικὸς ἴος

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΕΣ

τοῦ καρκίνου δὲν ἔχει ἀκόμα ἀπομονωθεί. Τὸν περασμένο χρόνο, ὁ καθηγητὴς Μπιέρκλουντ εἶχε δεχθεῖ μὴν ἀμερικανικὴ ἐπιχορήγησι γιὰ νὰ συνεχίσει τὶς ἐρευνές του... Στὸ μεταξύ ὁ καθηγητὴς Ἐρρίκ Χόλμε τοῦ πανεπιστημίου τοῦ Ἐλσίνκι, προκαλεῖ παγκόσμιο ἐνδιαφέρον μὴ τὰ πειράματά του γιὰ τὶς καρκινογόνες ἰδιότητες τοῦ πόσιμου νεροῦ. Φαίνεται ὅτι μικρὲς ποσότητες ψευδογύρου πὸν περιέχονται σὲ πόσιμο νερὸ ἀπὸ τοὺς σωλῆνες ὕδρευσης, προκαλοῦν καρκινικοὺς ὅγκους στὰ ποντίκια.

★

Ἡ ΕΠΙΤΡΟΠΗ Ἀτομικῆς Ἐνεργείας τῶν Η.Π.Α. ἀνεκοίνωσε ὅτι τελειοποιήθηκε μὴ πειραματικὴ συσκευή πὸν ἐνδέχεται ν' ἀποτελέσει τὸ πρῶτο βήμα πρὸς τὴν κατεύθυνσι τῆς παρακολούθησος τῶν ἀτομικῶν δοκιμῶν σὲ ἐξωγήνιο διάστημα. Ἡ συσκευή ἔχει τὸ ὄνομα «Ἐργον Βέλα» καὶ ἀποτελεῖ μέρος τοῦ ἀμερικανικοῦ προγράμματος ἐρευνῶν, πὸν ἀποβλέπει στὴν ἀνάπτυξη μέσων ἀνιχνεύσεως τῶν ὑπογείων ἀτομικῶν ἐκρήξεων καὶ τῶν ἐκρήξεων σὲ διάστημα...

Ὅλα αὐτὰ σηματοδοτοῦν ὅτι δὲν εἶναι ἀδύνατος ὁ ἀποτελεσματικὸς ἐλεγχος τῶν ἀτομικῶν δοκιμῶν, ὅν ἐπιτελεῖται ποτὲ ὁ περιπόθητος ἀφοπλισμός. Ἀλλὰ φαίνεται πῶς οἱ ἄνθρωποι δὲν πιστεύουν πολὺ στὸν ἀφοπλισμό: Ἀπὸ τὸ Ἀμβούργο ἀναγγέλλεται ὅτι ἄρχισε ἡ κατασκευὴ τοῦ πρώτου ὑπογείου ἀτομικοῦ καταφυγίου τῆς Δυτικῆς Γερμανίας. Τὸ καταφύγιο αὐτὸ μπορεῖ νὰ περιλάβει μόνον 100 ἄτομα, ἀλλὰ στοὺς λίγους προσχεῖς μῆνες, τὸ Ἀμβούργο, πὸν εἶναι ἡ μεγαλύτερη πόλις τῆς Δυτικῆς Γερμανίας, μὴ 1.800.000 κατοίκους, θὰ κατασκευάσει καταφύγια γιὰ 17.500 ἄτομα. Ἡ κυβέρνηση τῆς Βόνης θὰ συμβάλει στὴ δαπάνη.

★

Ὁ ἡμερησίος τοῦ Καίρου γράφουν ὅτι οἱ Ἀραβες ἐπιστήμονες Ἀχμαντ Ἀμπνελ Ράσουλ καὶ Κάμελ Σέριφ, ἀνεκάλυψαν ἕνα νέο φάρμακο πὸν ἀποτελεῖ ἀντίδοτο γιὰ τὴν ραδιενέργεια τῶν ἀτομικῶν ἐκρήξεων. Οἱ δυὸ Ἀραβες ἐπι-

στήμονες, ἀφὸν μελέτησαν τὰ διάφορα χημικὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ στροντίου καὶ τοῦ καϊσίου, κατέληξαν στὴν παρασκευὴ οὐσίας πὸν παρουσιάζει συγγένεια μὴ τὶς ἔξω τοῦ οργανισμοῦ ραδιενέργειες καὶ τείνει νὰ κορεσθεῖ μ' αὐτές. Ἡ οὐσία δοκιμάσθηκε στὰ ψάρια, τὰ ὁποῖα, ἀφὸν ἐξετέθησαν σὲ ἀκτινοβολία στροντίου καὶ καϊσίου, τοποθετήθηκαν σὲ νερὸ ἐμπλουτισμένο μὴ τῇ νέᾳ οὐσίᾳ. Ἐπειτα ἀπὸ λίγες ἡμέρες διαπιστώθηκε ὅτι, τὸ ἥμισυ τῆς ραδιενέργειας πὸν ἀπορροφήθηκε ἀπὸ τὰ ψάρια, εἶχε ἀποβληθεῖ ἀπὸ τὸν οργανισμό τους. Περισσότερες διε-

★

Ὁ Ἰαπωνέζοι εἶναι ἀπὸ τοὺς πὸν βραχύσωμος λαοὺς τοῦ κόσμου, ἀλλ' ὅσοι ἔχουν ἐγκατασταθεῖ ἀπὸ χρόνια στὶς Ἠνωμένες Πολιτείες, ἔχουν γίνῃ πολὺ ψηλότεροι ἀπὸ τοὺς συμπατριῶτες τους τῆς Ἰαπωνίας. Τὰ παιδιὰ τῶν Ἰαπωνέζων πὸν μετανάστευσαν στὴν Ἀμερικὴ μετὰ τὸν πρῶτο παγκόσμιο πόλεμο, σὲ ἡλικία 14 ἐτῶν ἔχουν μέσο ἀνάστημα 1,47, δηλαδὴ κατὰ ἑπτὰ ἐκατοστὰ περισσότερο ἀπὸ τὰ παιδιὰ τῆς ἴδιας ἡλικίας πὸν μένουν στὴν Ἰαπωνία. Ὑπολείπονται ὅμως ἀκόμα κατὰ ἑπτὰ ἑκατοστὰ ἀπὸ τὸ ἀνάστημα τοῦ Ἀμερικανόπατιδος εὐρωπαϊκῆς καταγωγῆς. Ἡ αὐξηση τοῦ ἀναστήματος τῶν Ἰαπωνέζων τῆς Ἀμερικῆς ἐξηγεῖται ἀπὸ τὶς διαφορετικὲς συνθήκες διατροφῆς. Στὶς Ἠνωμένες Πολιτείες ἡ διατροφή εἶναι ἀφθονὴ καὶ ἰσορροπημένη, πρᾶγμα πὸν δὲν συμβαίνει στοὺς λαοὺς τῆς Ἀπὸ Ἀνατολῆς. Τὸ ἴδιο φαινόμενο, ἄλλωστε, παρατηρεῖται τὰ τελευταῖα χρόνια κατὰ σὲ πολλὰς ἄλλες χώρες, ὅπου οἱ συνθήκες διατροφῆς βελτιώνονται συνεχῶς.

★

Ὁ ἡμερησίος τοῦ Καίρου γράφουν ὅτι οἱ Ἀραβες ἐπιστήμονες Ἀχμαντ Ἀμπνελ Ράσουλ καὶ Κάμελ Σέριφ, ἀνεκάλυψαν ἕνα νέο φάρμακο πὸν ἀποτελεῖ ἀντίδοτο γιὰ τὴν ραδιενέργεια τῶν ἀτομικῶν ἐκρήξεων. Οἱ δυὸ Ἀραβες ἐπι-

★

ΕΠΕΙΤΑ ἀπὸ ὀκτὼ χρόνια ἐρευνῶν οἱ Βρετανοὶ χημικοὶ παρασκεύασαν ἕνα νέο ἀντιβιοτικὸ, διαφορετικὸ ἀπὸ τὴν πενικιλίνη καὶ τ' ἀνάλογα πα-

Ἐπιτεύγματα τῆς τεχνικῆς

ρασκευάσματα. Λεπτομέρειες δὲν εἰναι ἀκόμα γνωστές, ἀλλ' ὑποτίθεται ὅτι τοῦλάχιστον πέντε διαδοδομένες ἀρρώστειες θεραπεύονται μὴ τὸ νέο φάρμακο, πὸν ὁ τρόπος τῆς ἐπενέργειάς του στὸν οργανισμό χαρακτηρίζεται ὡς «επαναστατικὸς». Ἡ ἀνακάλυψι τοῦ νέου ἀντιβιοτικοῦ θὰ ἔχει τὴν ἴδια σημασία γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα μὴ τὴν ἀνακάλυψι τῶν σουλφονιδίων φαρμάκων τὸ 1936. Φαίνεται ὅτι τὸ νέο ἀντιβιοτικὸ καταστρέφει ὀρισμένους ἴους πὸν μέχρι σήμερα ἦταν ἀπρόσβλητοι ἀπὸ ὁποιοδήποτε χημικὸ παρασκεύασμα.

★

Τὸ Τόκιο, ὁ καθηγητὴς Τατσούγια Σινοζάκι, τοῦ παππιστημίου Χιροζάκι τῆς Β. Ἰαπωνίας, ἐπέδειξε μικροσκοπικὴ φωτογραφικὴ μηχανὴ μὴ τὴν ὁποία οἱ γιατροὶ θὰ μποροῦν νὰ παίρνουν φωτογραφίες τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ ἐντερικοῦ συστήματος τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ μηχανὴ ἔχει μήκος 42 χιλιοστών καὶ διάμετρο 10 χιλιοστών. Μπορεῖ νὰ εἰσχωρεῖ σὲ σῶμα τοποθετημένη στὴν ἄκρη ἐλαστικοῦ σωλῆνα μήκους τριῶν μέτρων. Δυσὸ φαίρει διαγεμὰ ἀέρα δὲν ἐπιτρέπουν στὴ μηχανὴ νὰ «κολληθεῖ» στὰ ἐντερικὰ τοιχώματα.

★

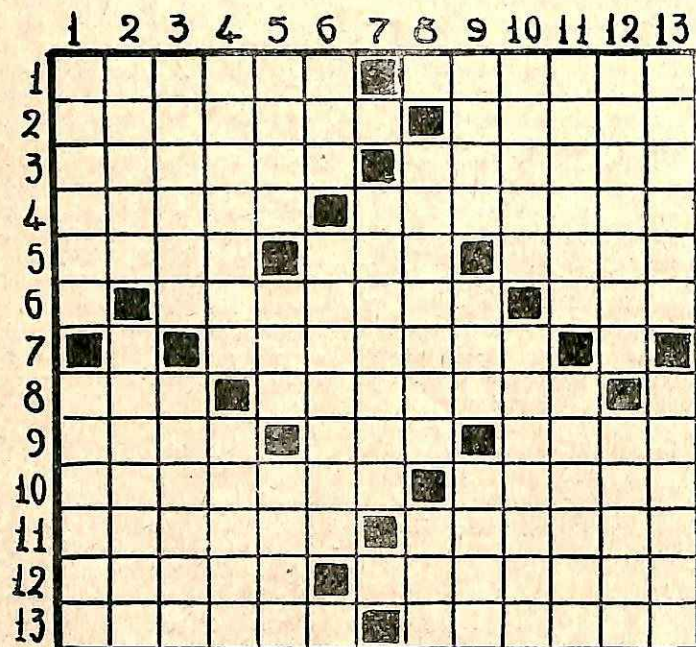
Ὁ Ἀμερικανὸς ἐπιστήμονες προκάλεσαν ἐκρήξι 500 τόνων τρινιτροτολουόλης σὲ βάθος 42 μέτρων κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς Γῆς. Τὸ πείραμα ἔγινε στὴν ἐρημὸ τῆς Νεβάδας. Ἦταν ἡ μεγαλύτερη «μὴ πυρηνικὴ» ἐκρήξι πὸν πραγματοποιήθηκε ποτὲ σὲ δυτικὴ χώρα. Ἡ ἐκρηκτικὴ δύναμη 500 τόνων Τ.Ν.Τ. ἰσοδυναμεῖ μὴ μὴ μικρὴ ἀτομικὴ βόμβα, 14 φορές μικρότερη ἀπὸ τὴ βόμβα τῆς Χιροσίμα. Οἱ Ρῶσοι ἔχουν πραγματοποιήσει πολὺ μεγαλύτερες «μὴ πυρηνικὲς» ἐκρήξεις. Τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1957 προκάλεσαν τὴν ἐκρήξι 1.000 τόνων Τ.Ν.Τ. στὴν Τασκένδη. Ρῶσοι ἐπιστήμονες εἶχαν προσκλήσει νὰ παρακολουθήσουν τὸ πείραμα τῆς Νεβάδας, ἀλλ' ἀρνήθηκαν ἐπειδὴ δὲν ἔχουν παρόμοιο πρόγραμμα μελετῶν καὶ τὸ πείραμα δὲν παρουσίαζε ἐνδιαφέρον γι' αὐτοὺς.

ΤΟ ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ

- 1) Σ' αυτή ανάμενουν άνθρωποι. — Θυμίζει τον πουρέ.
- 2) Πυρός. — Γάλλος συγγραφέας.

- 5) 'Αντιστρόφως τὸ φορὸν γυναίκες. — ... Σινέ: κινηματογραφική αίθουσα τῶν Ἀθηνῶν. — Συμληρώνει γνωστὸ... ρεστάντ.
- 6) Καλλιεργημένη ἔκτασις. — "Ὄνομα πολλῶν Αἰ-

- 3) Στεροῦνται καλῆς ἀνατροφῆς. — Εἶναι ψηλὸ καὶ εὐλύγιτο.
- 4) Σύγχρονος Ἑλλην λογοτέχνης. — Δοχεῖο.
- 5) Τῆς ἀριθμητικῆς σημαῖον. — Ἀεροπορικὴ δύναμις. — Εἶναι κατὰμαυρο.
- 6) Ὄνομαστὸς Ἑλλην μουσουργός. — Πόλις τῆς Τουρκίας.
- 7) Χώρα τῆς Ἀφρικῆς.
- 8) Ἀρχικὰ σιδηροδρόμων. — Θεία δίκη.
- 9) Μπαίνει στὰ φαγητά. — Ἀναφέρεται σὲ δευτέρα... πρόσωπα. — Εἶναι καὶ... μπαστούνι.
- 10) Προσφέρει καὶ... μπουτί. — Στρατιωτικὴ μονάς.
- 11) Ἀγνοεῖ πολλά. — "Ε-χει τὸ χρῶμα τοῦ οὐρανοῦ.
- 12) Γνωστὸς Ἑλλην θεατρικὸς συγγραφεὺς. — Ἐκεῖ δρίσκεται ἓνα μεγάλο ἀστεροσκοπεῖο.
- 13) Ἐπίρρημα ποὺ τὰ κάνει... ἄνω - κάτω. — Ἐχει ἡ ζωὴ γιὰ τὸν ταλαίπωρο.

ΚΑΘΕΤΩΣ

- 1) Τοῦ Φαλήρου φημίζεται. — Ἐρημος.
- 2) Μυθολογικὸ ἔμψυχο ἄγαλμα. — Ὁ πατέρας τοῦ ὁμηρικῶν Αἴαντος.
- 3) Δὲν ὑπολογίζεται. — Παγωτά.
- 4) Ἀρχοντας ἄλλου κόσμου. — Κωνσταντῖνος... ἐπιφανὴς ἱστοριοδίφης (1849 — 1914).

- 7) Νηστήσιμο.
- 8) Γιὰ τοὺς εἰρῶνες εἶναι γεμάτες... ἀχυρο. — Προσοχή καὶ... δαγκώνει.
- 9) Ἀνατολίτικο ἐπιφώνημα. — "Ὅ, τι καὶ τὸ 6 ὀρίζοντως γ'. — Λένε πολλά.
- 10) Ἐρνεστός ...: Γερμανὸς συγγραφεὺς. — Βόσκει γίδια.
- 11) Μοιάζει μὲ τὸ μπιζέλι. — Προκαλεῖ τὴν ἀηδία.
- 12) Ποταμὸς ποὺ διέρχεται ἀπὸ εὐρωπαϊκὴ πρωτεύουσα. — Τὸ ὄνομα τοῦ δημιουργοῦ τοῦ Σέρλοκ Χόλμς.
- 13) Διαφέρει στίς διαστάσεις. — Πόλις τοῦ Ἰράκ στὸν Περσικὸ Κόλπο.

A.

ΛΥΣΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ

- 1) ΣΠΑΝΟΣ — ΦΕΛΤΟΝ
- 2) ΠΟΛΕΜΙΚΟΣ. 3) ΟΤ — ΡΩΜΥΛΟΣ — ΣΣ. 4) ΚΙΜ — ΣΕΡΙΦ — ΜΥΣ. 5) ΟΤΕΛ — ΛΟΚ — ΜΟΝΟ. 6) ΣΑΓΗΝΗ — ΑΠΟΝΩΣ. 7) ΝΑΝΙ — ΟΡΑΝ. 8) ΜΙΛΤΟΣ — ΣΤΑΧΥΣ. 9) ΟΔΟΣ — ΠΑΤ — ΝΟΜΗ. 10) ΡΕΣ — ΓΑΜΟΣ — ΣΟΜ. 11) ΙΣ — ΠΑΝΑΜΑΣ — ΝΑΙ. 12) ΣΑΤΙΡΙΚΟΙ. 13) ΣΤΑΣΙΣ — ΣΙΝΑΪΑ.

ΚΑΘΕΤΩΣ

- 1) ΣΤΟΚΟΣ — ΜΟΡΤΗΣ

ΜΑΘΕΤΕ ΟΤΙ...

Ἡ κυβέρνηση τῆς Βόννης θέλει πολλὰ παιδιά, ὅστερα ἀπὸ τὸν φοβερὸ ἀποδεκατισμὸ ποὺ ἔγινε στὸν πληθυσμὸ κι' ἰδιαίτερα στὸν ἀνδρικό φύλο κατὰ τὸν πόλεμο. Ἐδῶ καὶ λίγες μέρες, σ' ἓνα λόγιο ποὺ ἐξεφώνησε πρὸς τοὺς τοπικοὺς ἐκπροσώπους τοῦ κόμματός του, ὁ καγκελάριος Ἀντενάουερ παραπονήθηκε γιὰ τὸ χαμηλὸ ἐπίπεδο γεννήσεων. «Ἄν συνεχίσουμε νὰ περπατοῦμε μ' αὐτὸ τὸ δῆμα — εἶπε — οἱ Γερμανοὶ θὰ γίνουν... σπάνιο εἶδος ἀνάμεσα στοὺς κατοίκους τῆς Εὐρώπης».

Τὰ λόγια αὐτὰ ἔχουν τὴ βάση τους σὲ στατιστικὲς. Σύμφωνα μ' αὐτές, στὴ Γερμανία, ἓνας στοὺς πέντε γάμους δὲν ἀποδίδει παιδιά. Εἴκοσι δύο ζεύγη στὰ ἑκατὸ ἔχουν ἓνα παιδί, εἴκοσι ἕξ ζεύγη δύο παιδιά καὶ δέκα πέντε ζεύγη τρία παιδιά. Τέλος, δέκα ἑπτὰ οἰκογένειες στίς ἑκατὸ, ἔχουν τέσσερα ἢ περισσότερα παιδιά.

★

Ἀμερικανικὸ ἐργοστάσιο κατασκεύασε ηλεκτρονικὴ λυχνία ποὺ ἐπιτρέπει τὴ μετάδοση φωτογραφιῶν μὲ τὸν τηλεγράφο ἢ τὸν ἀσύρματο μὲ ταχύτητα 1.200 φορές μεγαλύτερη ἀπὸ κείνη ποὺ ἐπιτυγχάνεται σήμερα. Οἱ εἰκόνες ποὺ μεταδίδονται μ' αὐτὸ τὸν τρόπο, εἶναι ἐξαιρετικὰ καθαρές.

Ὁ Βρεταννὸς γιατρός δρ. Κόουλ δήλωσε ὅτι σὲ περιπτώσεις καρδιοπάθειας εἶναι προτιμότερο νὰ συνεχίσει ὁ ἀσθενὴς τὸ κάπνισμα παρά ν' ἀποκτήσει περισσότερο βάρος, πράγμα ποὺ συμβαίνει συνήθως, ὅταν παύσει ὁ ἄνθρωπος νὰ καπνίζει. Κατὰ τὸν δρ. Κόουλ, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι τὸ ὑπερβολικὸ κάπνισμα προκαλεῖ στηθάγχη καὶ σπασμούς τῶν ἀρτηριῶν. Ἀλλὰ τὸ χειρότερο ποὺ μπορεῖ νὰ πάθει ἓνας καρδιοπαθής, εἶναι ν' αὐξήσει τὸ βάρος του. Μεταξύ δύο κακῶν, συνεπῶς, εἶναι προτιμότερο νὰ συνεχίσει τὸ κάπνισμα περιορίζοντας ἀπλῶς τὸν ἀριθμὸ τῶν τσιγάρων.

★

Ἡ βροχή, ξεπλένοντας τὸ ἔδαφος ἀπὸ τ' ἀζωτοῦχα λιπάσματα, οὐσιώδη γιὰ τὴ σύγχρονη γεωργία, προκαλεῖ συχνὰ τὴν ἀνάδυση τοῦ ἀζώτου στὴν ἐπιφάνεια πολὺ προτοῦ ἐκτελέσει τὸν προορισμὸ του. Ἔτσι πηγαίνουν χαμένες μεγάλες ποσότητες δαπανηρῶν λιπασμάτων. Δυὸ Γάλλοι ἐφευρέτες, οἱ Λουί Σουμπιέ καὶ Ροζέ Γκαντέ, ποὺ ἐργάζονται γιὰ λογαριασμὸ τῆς Ἑθνικῆς Βιομηχανίας Ἀζώτου, κατασκεύασαν ἓνα νέο τύπο λιπάσματος «ἀδιαλύτου», τοῦ ὁποῦ το ἀζωτο δὲν ἀπελευθερώνεται παρὰ ἔπειτα ἀπὸ προκαθορισμένο χρονικὸ διάστημα.

ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ
Ὁδὸς Καραῆ 4 - Ἀθήναι • Τηλέφ. 30.001/8

ΓΡΑΦΕΙΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
Ὁδὸς Ἑθν. Ἀντιστάσεως 8 • Τηλέφ. 42.611/2

ΓΡΑΦΕΙΑ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΕΩΣ ΠΕΛΑΤΩΝ
Ἀθήναι: Τηλέφ. 811.941/5
Πειραιεύς: Τηλέφ. 474.065/6

ΚΕΝΤΡΙΚΟΙ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ
1) Εἰς Ὄρμον Ἀγ. Γεωργίου (Κεραταίνι)
2) Εἰς Νέον Φάληρον

ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΘΗΝΩΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε.

Η ΗΕΑΠ
παράγει
καὶ διανέμει
ηλεκτρικὴν
ἐνέργειαν
εἰς τὰς Ἀθήνας,
Πειραιά
καὶ
τὴν περίε-
ρησιν.

- 2) ΤΙΤΑΝΙΔΕΣ. 3) ΑΠ — ΜΕΓΑΛΟΣ — ΣΑ. 4) ΝΟΡ — ΛΗΝΤΣ — ΠΑΣ. 5) ΟΛΩΣ — ΝΙΟ — ΓΑΤΙ. 6) ΣΙΕΜΕΛΗ — ΣΠΑΝΙΣ. 7) ΜΥΡΟ — ΑΜΑΡ. 8) ΦΙΛΙ-

- ΚΑ — ΣΤΟΜΙΣ. 9) ΕΚΟΦ — ΠΟΤ — ΣΑΚΙ. 10) ΛΟΣ — ΜΟΡΑΝ — ΣΟΝ. 11) ΤΣ — ΜΟΝΑΧΟΣ — ΙΑ. 12) ΣΥΝΩΝΥΜΟΝ. 13) ΝΕΣ ΣΟΣ — ΣΗΜΑΙΑ.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΕΣΘΕ ΠΑΝΤΟΤΕ ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΛΑΧΕΙΟΥ

Αἱ τύχαι καὶ αἱ πιθανότητες ἀναπτύσσονται
καὶ αὐξάνονται ἀπὸ κληρώσεως εἰς κλήρωσιν

ΟΛΟΙ ΟΙ ΑΓΟΡΑΖΟΝΤΕΣ

καὶ μετὰ τὰς πρώτας κληρώσεις συμμε-
τέχουν εἰς τὰ μεγάλα τελευταῖα κέρδη

ΔΩΡΟΝ ΔΡ. 5.000.000

Ἡ τιμὴ ἐκάστου ἀριθμοῦ εἶναι
διὰ τὸ σύνολον τῶν κληρώσεων

**ΜΕΡΙΜΝΗΣΑΤΕ ΔΙΑ ΤΗΝ ΤΥΧΗΝ
ΔΙΟΤΙ ΚΑΝΕΙΣ ΔΕΝ ΜΕΤΑΝΟΕΙ**

ΛΑΧΕΙΟΝ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ

ΜΕΓΑΛΕΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΕΣ ΕΦΕΤΟΣ

Μεγαλύτερα κέρδη — Περισσότεροι τυχεροί

Με 40 δραχμές περισσότερα του ενός κέρδη σε
Σπίτια — Μαγαζιά — Αύτοκίνητα — Έκατομμύ-
ρια Μετρητά.

Αγοράζοντες Λαχεΐα από όλες τις Σειρές αύξά-
νετε τις πιθανότητες να επιτύχετε ένα ή και πε-
ρισσότερα μαζί από τα έφτεϊνὰ καταπληκτικά
κέρδη που δὰ μοιράση τὸ ΛΑΧΕΙΟΝ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ
Εἰς 19.000 ΤΥΧΕΡΟΥΣ

Αγοράσατε ἐγκαίρως Λαχεΐα ἀπὸ
κάθε Σειρὰν διότι ἐξαντλοῦνται.

